

Diagnoza stanu i kierunków rozwoju gminy Krobia

będąca podstawą do opracowania
Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Krobia
na lata 2015-2022

Autorzy opracowania:

Kierownik zespołu (projektu):

dr hab. inż. Sylwia Staszewska, prof. nadzw. ....

Skład zespołu:

dr inż. Przemysław Ciesiółka .....

dr Agnieszka Jeran .....

dr Bartłomiej Kołsut .....

mgr inż. arch. Piotr Staszewski .....

mgr Elżbieta Piotrowska .....

mgr inż. Inga Szymanowska .....

mgr inż. Michał Micek .....

mgr Olga Dajek .....

mgr Wojciech Wachowiak .....

W pracach terenowych i koncepcyjnych uczestniczyli studenci kierunku studiów Gospodarka Przestrzenna (UAM Poznań): Maciej Głowczyński, Adam Wronkowski, Małgorzata Donderowicz, Klaudia Śliwińska, Klaudia Papież, Katarzyna Orniacka, Mateusz Kruhlik, Aleksandra Wierzba, Klaudia Przybylska, Łukasz Frączak, Filip Grzybek, Jakub Radzimski, Diana Skorupińska, Kamil Przebieracz oraz Krzysztof Staszewski.

Urząd Miejski w Krobi
Rynek 1,
63-840 Krobia

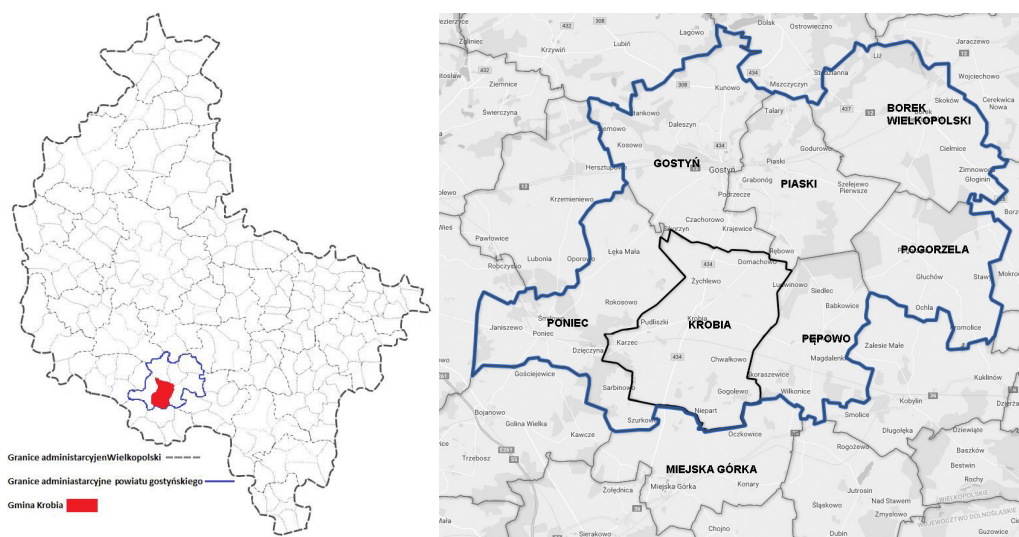
SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ 1. WPROWADZENIE	5
ROZDZIAŁ 2. DIAGNOZA STANU I KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY KROBIA W ZAKRESIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO, URBANISTYCZNEGO I TRANSPORTOWEGO	5
2.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA I RODZAJOWA ZASOBÓW GOSPODARCZYCH	5
2.1.1. Sfera gospodarcza w dokumentach strategicznych	6
2.1.2. Struktura podmiotów gospodarczych	7
2.1.3. Sytuacja budżetowa gminy	11
2.1.4. Stan rolnictwa	13
2.1.5. Ocena potencjału gospodarczego	15
2.2. URBANISTYKA I ZASADY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI	16
2.2.1. Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego i ich wpływ na sposób kształtowania przestrzeni	17
2.2.2. Przestrzenny rozwój gminy Krobica w ujęciu historycznym (urbanistyczny i ruralistyczny kontekst zmian)	21
2.2.3. Struktura przestrzenno-funkcjonalna oraz analiza i ocena stanu zabudowy i zagospodarowania miasta i gminy Krobica	29
2.2.4. Zasady kształtowania przestrzeni na terenie gminy Krobica	41
2.2.5. Ocena potencjału urbanistycznego	46
2.3. MOBILNOŚĆ TRANSPORTOWA	47
2.3.1. Ogólna charakterystyka systemu transportowego	48
2.3.2. Mobilność transportowa – preferencje i kierunki (wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na zlecenie Starostwa Powiatowego w Gostyniu)	56
2.3.3. Ocena potencjału transportowego	63
2.4. NEGATYWNE ZJAWISKA W SFERZE GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ I TECHNICZNEJ	63
ROZDZIAŁ 3. DIAGNOZA STANU I KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY KROBIA W ZAKRESIE POTENCJAŁU PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO	64
3.1. POTENCJAŁ PRZYRODNICZY GMINY KROBIA	65
3.1.1. Położenie fizyczno-geograficzne i rzeźba terenu	65
3.1.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne	66
3.1.3. Warunki wodne	67
3.1.4. Warunki glebowe	71
3.1.5. Klimat	73
3.1.6. Krajobraz, fauna i flora	74
3.1.7. Ochrona przyrody	76
3.1.8. Ocena potencjału przyrodniczego	78
3.2. POTENCJAŁ KULTUROWY GMINY KROBIA	79
3.2.1. Rys historyczny	79
3.2.2. Materialne dziedzictwo kulturowe	80
3.2.3. Niematerialne dziedzictwo kulturowe	84
3.2.4. Ocena potencjału kulturowego	86
3.3. NEGATYWNE ZJAWISKA W SFERZE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO	86

ROZDZIAŁ 4. DIAGNOZA STANU I KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY KROBIA W ZAKRESIE POTENCJAŁU DEMOGRAFICZNEGO I SPOŁECZNEGO.....	87
4.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY GMINY KROBIA.....	87
4.1.1. Stan i dynamika liczby ludności	88
4.1.2. Ruch naturalny ludności	90
4.1.3. Wskaźnik obciążenia demograficznego	91
4.1.4. Ruch migracyjny.....	92
4.1.5. Ocena potencjału demograficznego.....	93
4.2. POTENCJAŁ SPOŁECZNY GMINY KROBIA.....	94
4.2.1. Infrastruktura społeczna	95
4.2.2. Problemy społeczne i pomoc społeczna	107
4.2.3. Rynek pracy i bezrobocie	114
4.2.4. Ocena potencjału społecznego.....	118
4.3. MIESZKALNICTWO	120
4.4. NEGATYWNE ZJAWISKA W SFERZE DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ	123
ROZDZIAŁ 5. DIAGNOZA STANU I KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY KROBIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	124
5.1. ANALIZA I OCENA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH ZIDENTYFIKOWANYCH W GMINIE KROBIA ..	125
ROZDZIAŁ 6. ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY I POTENCJAŁY NA TERENIE GMINY KROBIA	152
ROZDZIAŁ 7. PODSUMOWANIE.....	153

ROZDZIAŁ 1. WPROWADZENIE

Opracowanie *Diagnoza stanu i kierunków rozwoju Gminy Krobia* stanowi zbiór tematycznych opracowań dotyczących miasta i terenów wiejskich wielkopolskiej gminy Krobia położonej w południowo-zachodniej części województwa. Zakres przestrzenny analiz obejmował miasto i 22 sołectwa: Bukownica, Chumiętki, Chwałkowo, Ciołkowo, Domachowo, Gogolewo, Grabianowo, Karzec, Kuczyna, Kuczynka, Niepart, Pijanowice, Posadowo, Potarzyce, Przyborowo, Pudliszki, Rogowo, Stara Krobia, Sułkowice, Wymysłowo, Ziemin i Żychlewo. Omawiany teren jest częścią powiatu gostyńskiego i sąsiaduje z pięcioma gminami: Gostyń, Piaski, Pępowo, Miejska Górka i Poniec (ryc.1).

Ryc. 1. Gmina Krobia na tle województwa wielkopolskiego i w granicach powiatu gostyńskiego.

Niniejszy dokument jest podstawą do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Krobia na lata 2015-2022, dlatego też zakres zawartych tu analiz objął zagadnienia związane ze społeczną, gospodarczą, przestrzenną, funkcjonalną, kulturową, przyrodniczą i techniczną sferą życia mieszkańców terenu. Składa się on z czterech części, które nazwane Ekspertyzami stanowią opracowanie zgodne z wytycznymi umowy świadczenia usług nr.WO.032.30.2016, zawartej w dniu 28.12.2016 r.

ROZDZIAŁ 2. DIAGNOZA STANU I KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY KROBIA W ZAKRESIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO, URBANISTYCZNEGO I TRANSPORTOWEGO

2.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA I RODZAJOWA ZASOBÓW GOSPODARCZYCH

Diagnoza sfery gospodarczej w gminie Krobia ma doprowadzić do identyfikacji struktury przestrzenno-rodzajowej zasobów gospodarczych w gminie. Została ona opracowana w oparciu o cztery główne działy. Pierwszy z nich omawia tereny inwestycyjne w gminie zawarte w dokumentach strategicznych, drugi stanowi opis struktury podmiotów gospodarczych w gminie wraz z organizacjami pozarządowymi, trzeci przedstawia sytuację budżetową gminy – (która ma odzwierciedlenie w dalszych działaniach na rzecz rewitalizacji), ostatni dział obejmuje natomiast opis stanu rolnictwa. Zwieńczeniem diagnozy jest przedstawienie problemów i potencjałów w sferze gospodarczej oraz rekomendacji do dalszych działań. Omówiony powyżej schemat budowy diagnozy prezentuje się następująco:

1. Sfera gospodarcza w dokumentach strategicznych.
2. Struktura podmiotów gospodarczych pod względem:
  - liczby podmiotów gospodarczych,
  - klas wielkości podmiotów gospodarczych,
  - form własności podmiotów gospodarczych,
  - sekcji PKD dla podmiotów gospodarczych,
  - stosunek nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych do wyrejestrowanych,
  - liczby stowarzyszeń i organizacji pozarządowych.
3. Sytuacja budżetowa gminy:
  - dochody,
  - wydatki,
  - wydatki w wieloletniej prognozie finansowej.
4. Stan rolnictwa pod względem:
  - struktury wielkościowej gospodarstw rolnych,
  - użytkowania gruntów,
  - struktury zasiewów.
5. Problemy i potencjały.
6. Rekomendacje.

Ekspertyza została wykonana na podstawie tzw. analizy desk research, wizji terenowej oraz wywiadów przeprowadzonych z pracownikami urzędu gminy. Posłużono się m.in. danymi z Systemu Informacji Przestrzennej Gminy Krobia (<http://www.krobia.e-mapa.net>), a także z Głównego Urzędu Statystycznego (<https://bdl.stat.gov.pl>). Ponadto wykorzystano informacje zawarte w głównych dokumentach diagnostycznych i strategicznych gminy Krobia i województwa wielkopolskiego:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krobia (2012),
- Strategii Rozwoju Gminy Krobia na lata 2014-2020 (2014),
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego uchwalone od 2003 do 2016 roku.

2.1.1. Sfera gospodarcza w dokumentach strategicznych

W *Strategii rozwoju gminy Krobia na lata 2014-2020* (2014) w deklaracjach misji gminy zwraca się uwagę na tworzenie warunków do trwałego, zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju o istniejące uwarunkowania rolnicze na obszarze oraz potencjał ludności. Jednym z celów strategicznych jest stworzenie warunków do wielofunkcyjnego rozwoju gminy. W ramach tego celu przedstawia się trzy cele operacyjne:

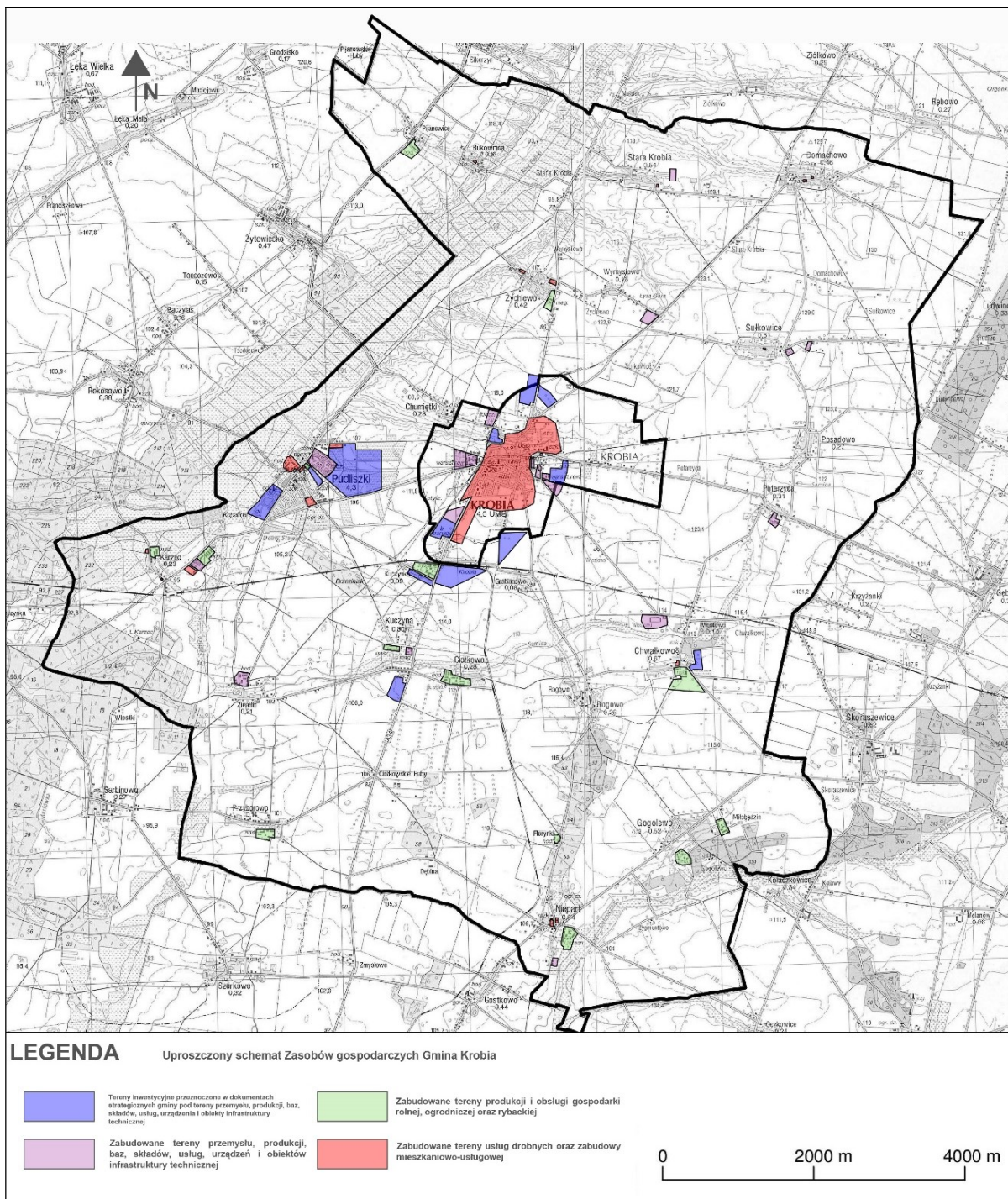
- 3.1 Rozwój przedsiębiorczości i podniesienie poziomu inwestycji,
- 3.2 Przeciwdziałanie występowaniu negatywnych zjawisk społecznych,
- 3.3 Zapewnienie warunków do edukacji społeczeństwa.

Dla potrzeby rozwoju strefy gospodarczej w gminie Krobia najważniejszy jest cel operacyjny 3.1. Działania w jego ramach mają dążyć do wzmocnienia konkurencyjności gospodarczej gminy poprzez przygotowanie atrakcyjnych obszarów do prowadzenia działalności gospodarczej poprawę atrakcyjności inwestycyjnej – wykup terenów inwestycyjnych oraz stworzenie klimatu do rozwoju przedsiębiorczości, dostosowanie oferty kształcenia w porozumieniu z sektorem.

W *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Krobia* (2012) w kierunkach rozwoju strefy gospodarczej znajdują się podstawy do realizacji celu 3.1 opisanego powyżej. Gmina powinna stworzyć warunki dla rozwoju dużych i średnich podmiotów gospodarczych z branży przetwórczej i przemysłowej poprzez wyznaczenie nowych terenów aktywizacji gospodarczej na terenie gminy. Dodatkowo studium podkreśla, że należy aktywizować lokalny rynek pracy poprzez rozwój drobnej przedsiębiorczości.

Wynikiem działań gminy w stworzeniu warunków do rozwoju gospodarczego było wyznaczenie w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego obszarów inwestycyjnych (ryc. 2). Tereny te są głównie skoncentrowane w Pudliszkach przy zakładach HJH Polska Sp. z o. o. (Heinz) oraz w mieście Krobia przy drodze wojewódzkiej nr 434 i okolicach dworca kolejowego.

Należy stwierdzić, że struktura terenów inwestycyjnych w gminie cechuje się dużym „rozdrobieniem” - brak dużych, jednolitych terenów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze (największy jednolity teren przeznaczony pod inwestycje gospodarcze ma powierzchnię ok. 46 ha).

Ryc. 2. Zasoby gospodarcze w gminie Krobia na podstawie dokumentów strategicznych. Źródło: opracowanie własne.

2.1.2. Struktura podmiotów gospodarczych

Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2006-2015

W latach 2006-2015 liczba podmiotów gospodarczych w gminie Krobia wzrosła o 303 podmioty. W końcowym roku analizy ich liczba wynosiła ponad 1,2 tys. (tab. 1). Stanowiło to około 18% podmiotów gospodarczych funkcjonujących w powiecie gostyńskim. Najwięcej podmiotów zostało

zarejestrowanych w przeciągu 10 lat na obszarze wiejskim – tj. 236. Zauważalnie dominowały podmioty zlokalizowane w mieście Krobia do roku 2007 (różnica ok. 100), natomiast w późniejszych latach dysproporcja zmniejszyła się. Od roku 2013 liczba podmiotów gospodarczych na obszarze wiejskim jest wyższa niż w mieście.

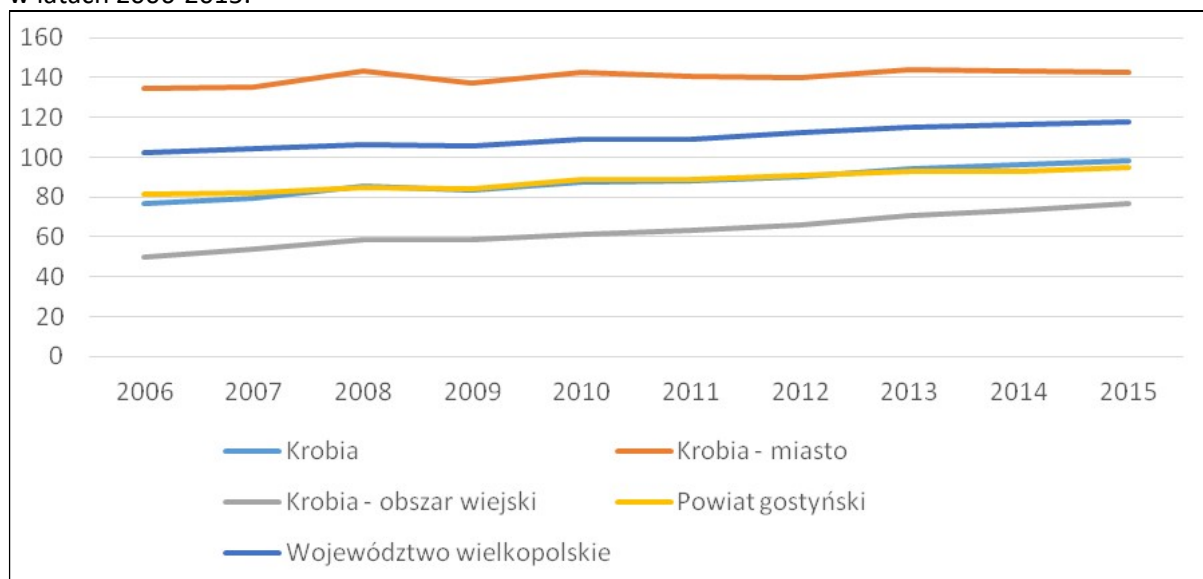
Tab. 1. Podmioty gospodarcze według PKD w gminie Krobia w latach 2006-2015

Jednostka	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia	984	1 023	1 101	1 077	1 138	1 142	1 172	1 223	1 254	1 287
Krobia – miasto	543	548	583	558	598	588	589	602	608	610
Krobia – obszar wiejski	441	475	518	519	540	554	583	621	646	677
Powiat gostyński	6 153	6 233	6 421	6 395	6 757	6 748	6 913	7 074	7 085	7 236
Województwo wielkopolskie	345 669	352 236	361 046	359 350	375 482	376 483	387 977	397 855	404 419	409 865

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

W gminie Krobia w całym badanym okresie na 1000 mieszkańców przypadało około 95 podmiotów gospodarczych, tyle samo co w powiecie gostyńskim (wyk. 1). Była to wartość niższa niż w województwie wielkopolskim (ponad 100 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców). Dla miasta Krobia wartość tego wskaźnika wynosiła około 140, a dla obszarów wiejskich około 80.

Wyk. 1. Liczba podmiotów gospodarczych według PKD na 1000 mieszkańców w gminie Krobia w latach 2006-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wielkość podmiotów według liczby pracujących

Struktura podmiotów gospodarki narodowej w gminie Krobia w latach 2006-2015 była stabilna i podobna do tej, która występowała w powiecie gostyńskim i w województwie wielkopolskim. W strukturze podmiotów gospodarki narodowej według liczby pracujących w gminie Krobia, jak i w województwie wielkopolskim oraz powiecie gostyńskim dominują tzw. mikroprzedsiębiorstwa, w których pracuje do 9 osób (tab. 2). Stanowiły one w całym badanym okresie ponad 95% wszystkich podmiotów. Małe przedsiębiorstwa (10-49 pracujących) stanowiły niecałe 4% wszystkich podmiotów, przy czym zauważalny jest spadek podmiotów we wszystkich jednostkach. Natomiast średnie (50-249) i duże (powyżej 250) obejmowały niecały 1%.

Tab. 2. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg liczby pracujących w gminie Krobia w latach 2006 i 2015 (w %).

Jednostka	0-9		10-49		50-249		250 i więcej	
	2006	2015	2006	2015	2006	2015	2006	2015
Krobia	93,2	95,3	5,6	4,0	1,1	0,5	0,0	0,1
Krobia – miasto	94,3	95,4	5,2	4,3	0,6	0,3	0,0	0,0
Krobia – obszar wiejski	91,8	95,3	6,1	3,8	1,8	0,7	0,0	0,1
Powiat gostyński	90,8	94,1	7,6	5,0	1,5	0,8	0,1	0,1
Wielkopolska	94,4	95,3	4,6	3,9	0,9	0,7	0,1	0,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Formy własności

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej według form własności w gminie Krobia, tak samo jak w województwie wielkopolskim oraz powiecie gostyńskim zdecydowanie dominują prywatne podmioty gospodarcze (tab.3). Stanowiły one w całym badanym okresie ponad 97% wszystkich podmiotów. Należy pokreślić, że na obszarze wiejskim występuje przewaga (1,9 p.p.) nad miastem Krobia. Udział podmiotów sektora publicznego nie przekraczał kilku procent, a stosunkowo najwyższy ich udział w badanym okresie charakteryzował powiat gostyński i miasto Krobia (ponad 2%).

Tab. 3. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według form własności w gminie Krobia w latach 2006 i 2015 (w %).

Jednostka	Sektor prywatny		Sektor publiczny	
	2006	2015	2006	2015
Krobia	96,5	97,5	3,5	2,5
Krobia – miasto	95,9	96,9	4,1	3,1
Krobia – obszar wiejski	97,3	98,1	2,7	1,9
Powiat gostyński	96,4	97,1	3,6	2,9
Wielkopolska	97,1	97,6	2,9	2,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

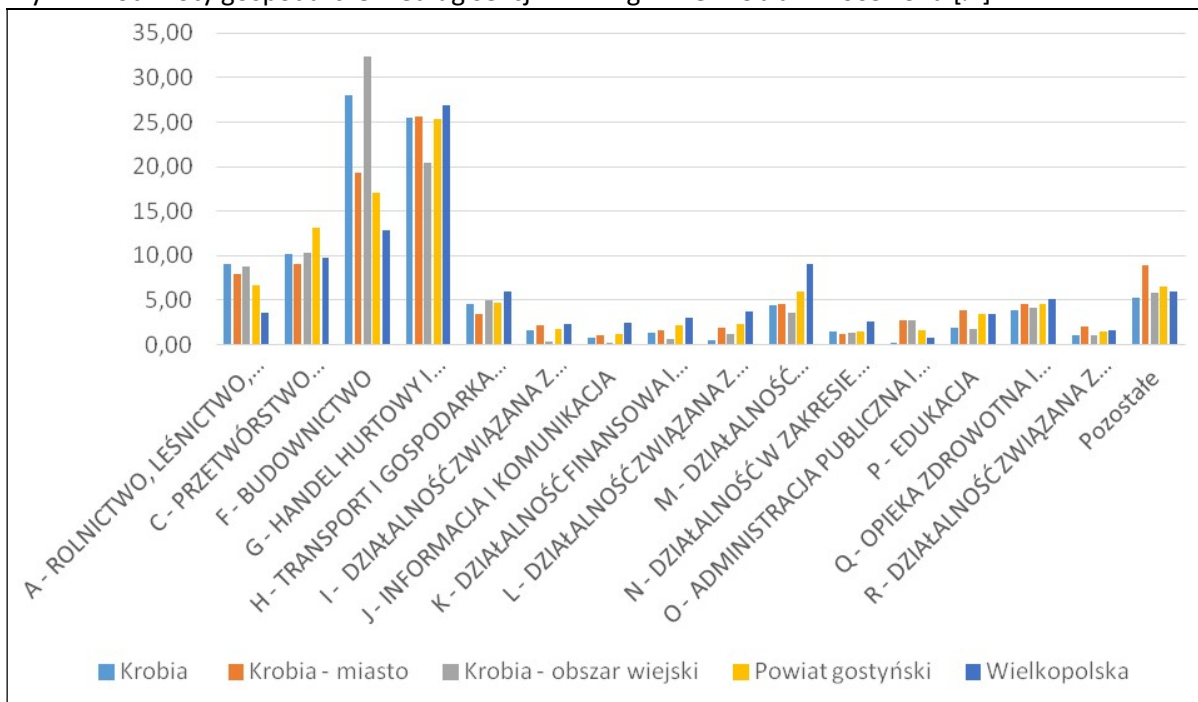
Sekcje PKD

Struktura podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w gminie Krobia w latach 2009-2015 niewiele się zmieniła (wyk. 2 i 3). Największe znaczenie miały podmioty w sekcji handel hurtowy i detaliczny (23%) oraz budownictwo i przemysł (30%). Łącznie stanowiły one 53% wszystkich podmiotów gospodarczych (z dominacją budownictwa na obszarze wiejskim). W przypadku tych sekcji odsetek podmiotów na terenach wiejskich był większy niż w województwie wielkopolskim i powiecie gostyńskim.

W odniesieniu do innych sekcji należy podkreślić duże znaczenie rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa (pomimo spadku podmiotów tej sekcji w mieście Krobia), oraz podmiotów w sekcji przetwórstwo przemysłowe w gminie Krobia w stosunku do województwa wielkopolskiego i powiatu gostyńskiego. Wiąże się to z rolniczym charakterem gminy.

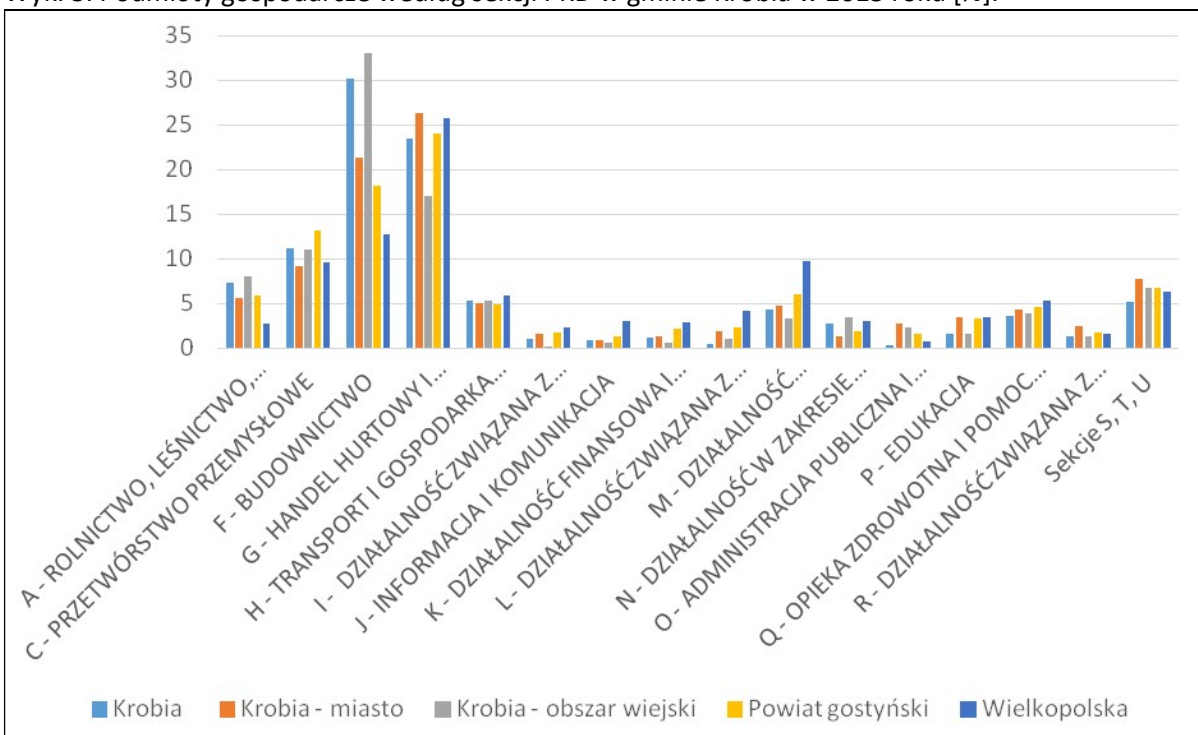
Wartym zaznaczenia jest iż w roku 2015 w stosunku do 2009 nastąpił spadek liczby podmiotów gospodarczych obejmujących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi w gminie.

Wyk. 2. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD w gminie Krobia w 2009 roku [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wyk. 3. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD w gminie Krobia w 2015 roku [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

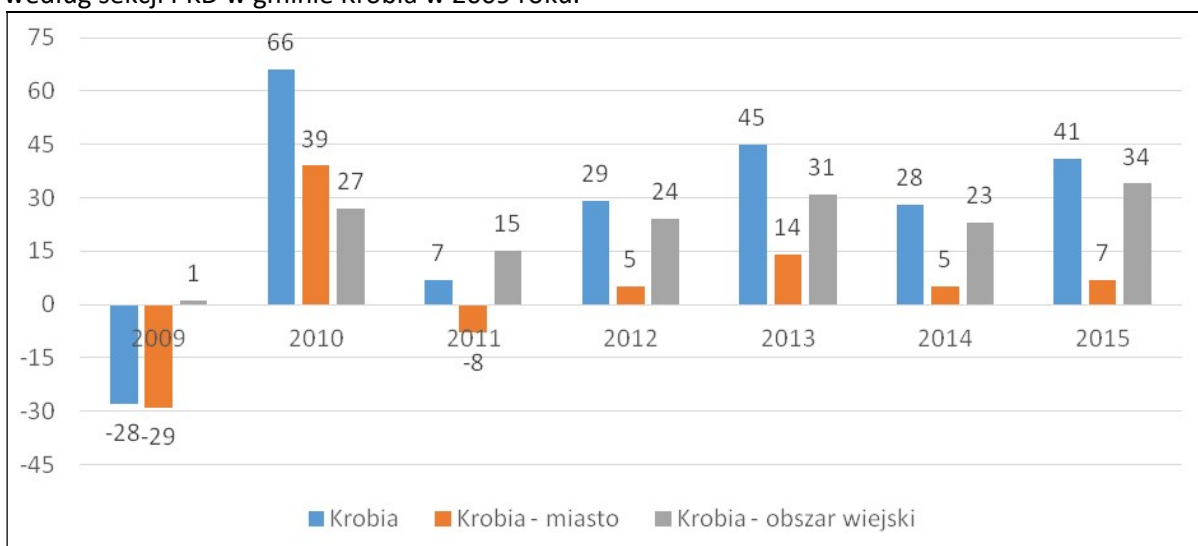
Stosunek nowo zarejestrowanych podmiotów do wyrejestrowanych

W latach 2006 do 2015 stosunek nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej do wyrejestrowanych był dodatni - wyniósł on 188 podmiotów. W roku początkowym analizy (wyk. 4) zostało wyrejestrowanych więcej podmiotów niż zarejestrowanych. Było to jedyny rok o tak dużym spadku. Pomimo ujemnego początku, w roku 2010, 2013 oraz 2015 rejestrowano zdecydowanie więcej podmiotów działalności gospodarczej. Warty podkreślenia jest fakt, iż na obszarze wiejskim

gminy Krobia od roku 2011 zarejestrowano/wyrejestrowano zdecydowanie więcej podmiotów aniżeli na obszarze miejskim.

Wyk. 4. Stosunek nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD w gminie Krobia w 2009 roku.

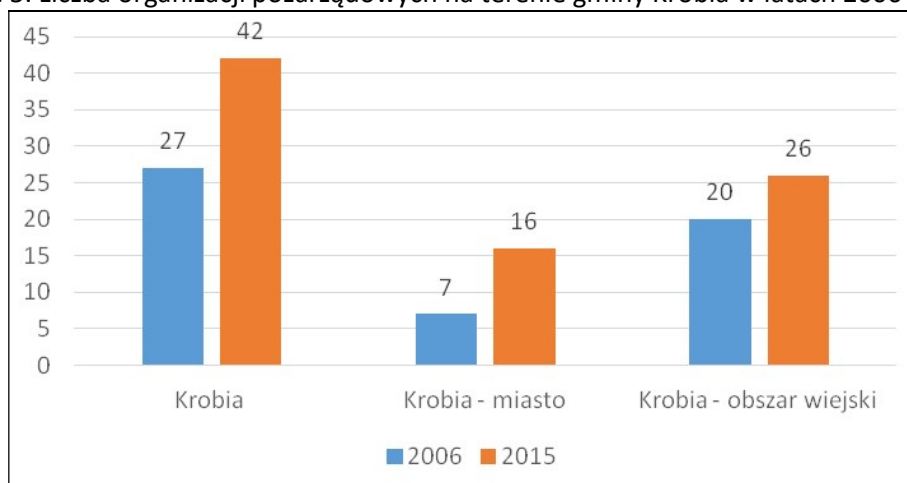

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Organizacje pozarządowe

W roku 2015 liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie wynosiła 42, z czego ponad połowa z nich była zarejestrowanych na obszarach wiejskich. W latach 2006 – 2015 ogólna liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie wzrosła o 15, w tym o 9 w mieście i o 6 na terenach wiejskich. Należy wspomnieć, że na terenie gminy Krobia działają dwie fundacje (wyk. 5).

Wyk. 5. Liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy Krobia w latach 2006 i 2015.

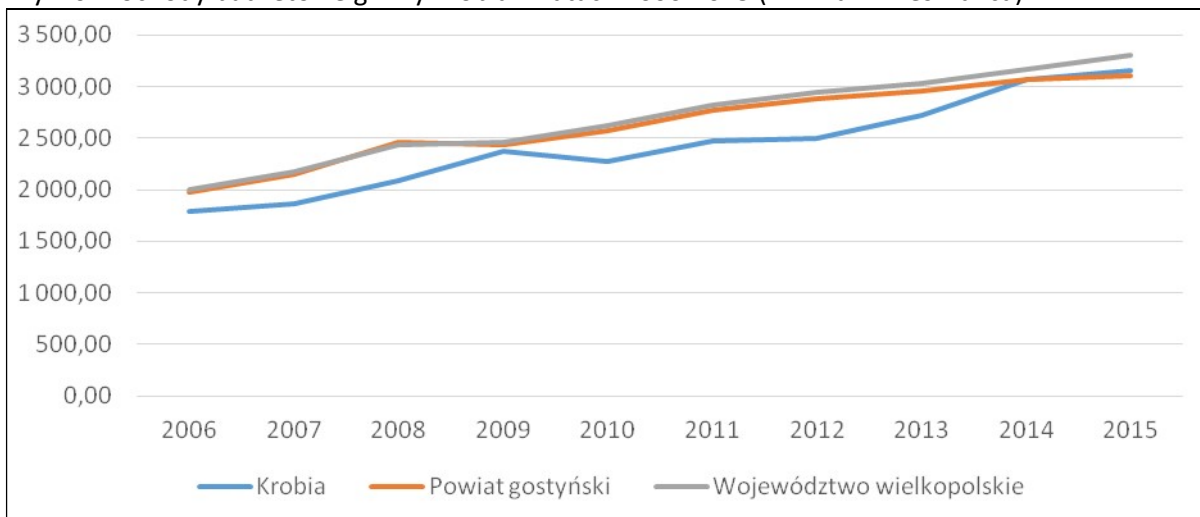
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

2.1.3. Sytuacja budżetowa gminy

Dochody i wydatki budżetu gminy

Dochody budżetowe gminy Krobia wzrosły z ok. 23 mln zł w 2006 roku do ponad 41 mln zł w 2015 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły one z prawie 2000 zł do ponad 3000 zł (wyk. 6). Były to wartości nieznacznie niższe niż w gminach powiatu gostyńskiego do 2014 r. Dochody na jednego mieszkańca w gminie Krobia były niższe niż w województwie wielkopolskim. Należy wyróżnić dwa okresy, w których dochody w gminie zrównały się z dochodami jednostek wyższego rzędu.

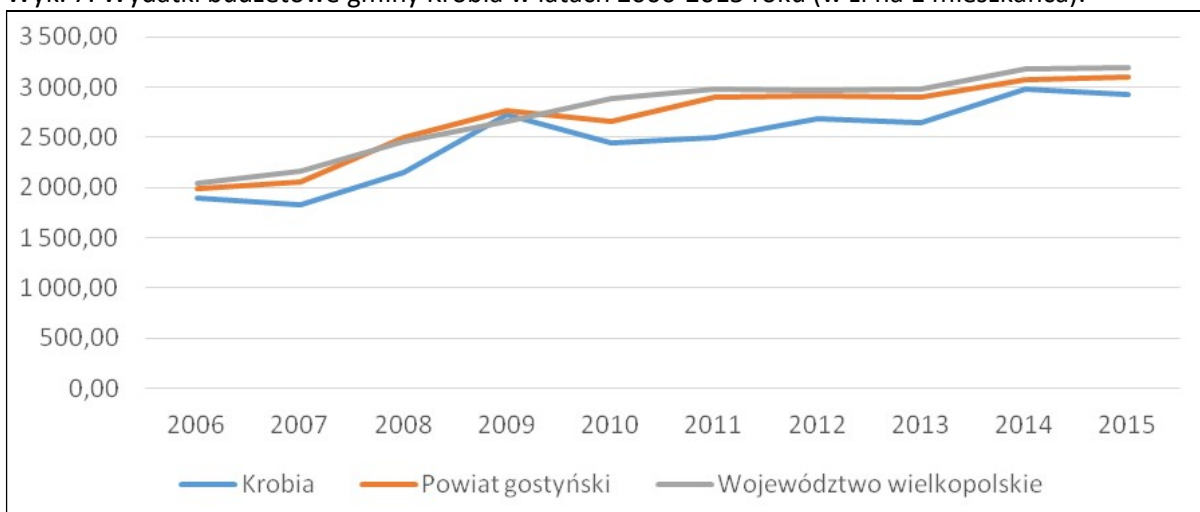
Wyk. 6. Dochody budżetowe gminy Krobia w latach 2006-2015 (w zł na 1 mieszkańca).

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

W badanym okresie wydatki budżetowe gminy Krobia kształtowały się na podobnym poziomie jak dochody. W 2006 roku wyniosły one ponad 24,3 mln zł, a w 2015 roku 38,3 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę od około 2 tys. zł, do prawie 3 tys. zł (wyk. 7). Nieznacznie wyższy poziom wydatków cechował gminy województwa wielkopolskiego, oraz powiatu gostyńskiego. W 2009 roku wydatki gminy Krobia i pozostałych analizowanych jednostek zrównały się.

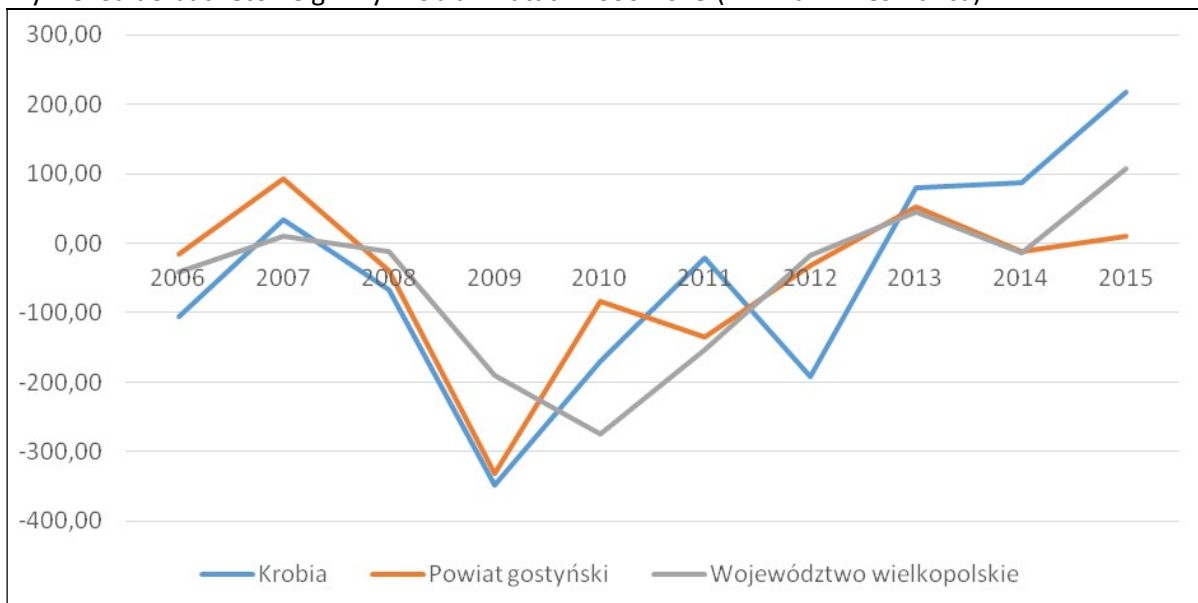
Wyk. 7. Wydatki budżetowe gminy Krobia w latach 2006-2015 roku (w zł na 1 mieszkańca).

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Analizując saldo budżetowe gminy Krobia w latach 2006-2015 należy wyróżnić trzy podokresy (wyk. 8). W latach 2008-2011 wystąpiły najwyższe w badanym okresie deficyty budżetowe. Największy deficyt wystąpił w roku 2009 w Krobia i gminach powiatu gostyńskiego wyniósł on ponad 300 zł na 1 mieszkańca. Od lat 2012/2013 w rozpatrywanych samorządach terytorialnych zaczęto ponownie odnotowywać nadwyżki budżetowe. Najwyższe wartości gminie Krobia wystąpiły w latach 2013 - 2015 (od ok. 52 zł do 216 zł na 1 mieszkańca), tym samym przewyższając gminy województwa wielkopolskiego oraz powiatu gostyńskiego.

Wyk. 8. Saldo budżetowe gminy Krobia w latach 2006-2015 (w zł na 1 mieszkańca).

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wydatki zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej

Wieloletnia prognoza finansowa (WPF) dla jednostek samorządu terytorialnego stanowi obligatoryjny instrument wieloletniego planowania finansowego. WPF obejmuje prognozę m.in. takich parametrów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego, jak: dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu, dochody majątkowe oraz wydatki majątkowe budżetu, wynik budżetu wraz ze wskazaniem przeznaczenia nadwyżki albo sposobu sfinansowania deficytu, przychody i rozchody budżetu, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia.

Zawiera ona dochody i wydatki bieżące, dochody i wydatki majątkowe, wynik budżetu, przeznaczenie nadwyżki lub sposób finansowania deficytu, przychody i rozchody budżetu, kwotę długu, sposób sfinansowania spłaty długu oraz wieloletnie przedsięwzięcia finansowe, spośród których 3 odnoszą się bezpośrednio do działań rewitalizacyjnych jak i sfery gospodarczej:

- a) rewitalizacja przestrzeni miejskiej Krobia - renowacja zbiornika wodnego wokół Wyspy Kasztelańskiej wraz z przepustem do Rowu Krobskiego oraz przebudową Rowu Krobskiego i terenów przyległych, cel: utrwalenie dziedzictwa kulturowego Gminy.
- b) Rewitalizacja przestrzeni miejskiej Krobia – przebudowa Rynku, ciągu komunikacyjnego ulic: Szkolnej, Plac Kościuszki, Ogród Ludowy i Prof. Józefa Zwierzyckiego – cel: poprawa bezpieczeństwa ruchu oraz ochrona środowiska naturalnego.
- c) Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Krobia na lata 2015 – 2022 – cel: utrwalenie dziedzictwa kulturowego Gminy.

2.1.4. Stan rolnictwa

Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych na terenie gminy Krobia

Z danych z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w roku 2002 i 2010 wynika, że na terenie gminy Krobia najliczniejszą grupę gospodarstw rolnych tworzą gospodarstwa najmniejsze, o powierzchni do 1 ha łącznie – 220 gospodarstw (wyk.9). Z kolei najmniej liczną grupą stanowią gospodarstwa największe – o powierzchni ponad 15 ha (156), które zajmują z kolei największą łączną powierzchnię (razem 8334 ha). Zatem największą powierzchnię zajmuje najmniej liczna grupa gospodarstw powyżej 15 ha (wyk. 10). Należy dodać, że różnice są relatywnie niewielkie pomiędzy liczbą poszczególnych grup gospodarstw o powierzchniach w przedziałach 1-5 ha, 5-10 ha i 10-15 ha. Warto podkreślić, że w okresie pomiędzy Spisami liczba gospodarstw do 1 ha spadała o ponad połowę z ok. 450 do 220. W pozostałych grupach odnotowano wzrost liczby gospodarstw – w każdej ok. 2,5 p.p. Mimo to analiza struktury gospodarstw rolnych pod względem wielkości

wskazuje na powszechny problem rozdrobnienia rolnictwa – dominują gospodarstwa do 1 ha oraz 1-5 ha, stanowiąc ok 400 gospodarstw.

Wyk. 9. Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych w gminie Krobia w 2002 i 2010 roku w [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wyk. 10. Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych w gminie Krobia w 2002 i 2010 roku w [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego GUS (Bank Danych Lokalnych).

Użytkowanie gruntów

Największy obszar rolniczej produkcji według Powszechnego Spisu Rolnego zajmują grunty pod zasiewami – stanowi to ponad 87% (11 tys. ha) terenu gminy Krobia. O zdecydowanie mniejszym udziale są łąki trwałe, które obejmują ponad 800 ha. Jednocześnie nastąpił spadek powierzchni sadów o ok. 0,3 pp. (50 ha). Pozostałe grunty obejmują obszary zurbanizowane, które zajmują 476 ha tj. 3,4% całkowitej powierzchni gminy. Należy podkreślić że powierzchnia zurbanizowana w przeciągu 8 lat wzrosła o 92 ha (wyk.11).

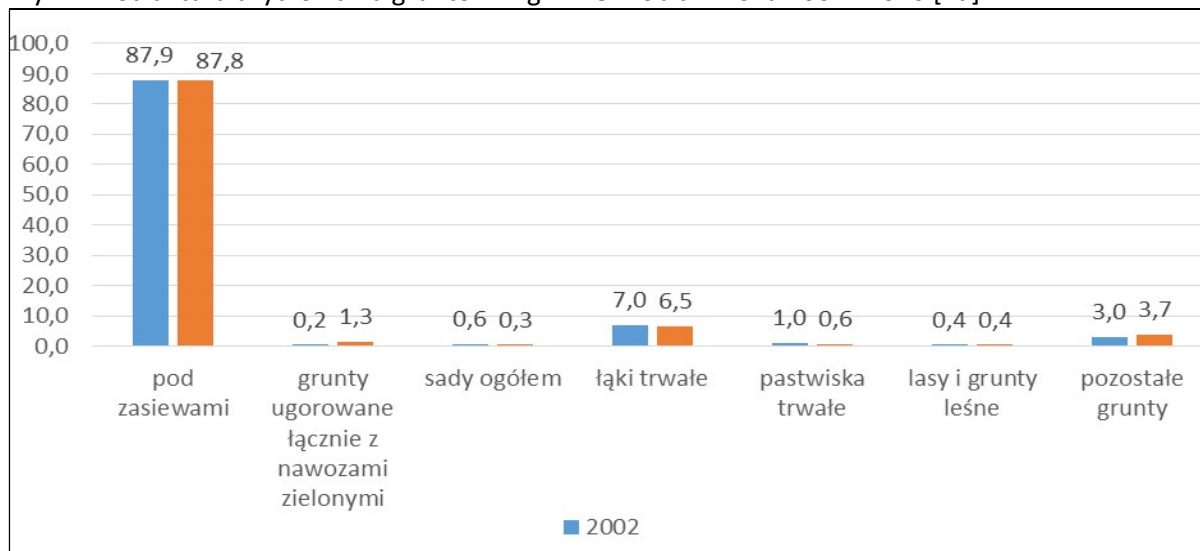
Powierzchnia zasiewów

W roku 2010 najważniejszą rolę pod względem powierzchni zasiewu w gminie Krobia odgrywały uprawy zbóż, w tym głównie uprawy pszenicy ozimej. W porównaniu pomiędzy dwoma Powszechnymi Spisami Rolnymi (2002 i 2010) zauważalny jest spadek powierzchni zasiewów dla 12 kategorii (wyk. 12). Największy spadek dotyczył zasiewów mieszanki zbożowej jarej (ponad 700

ha) oraz jęczmienia jarego (o 300 ha). Jednocześnie nastąpił wzrost powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku o 5,6 pp. (o ponad 700 ha).

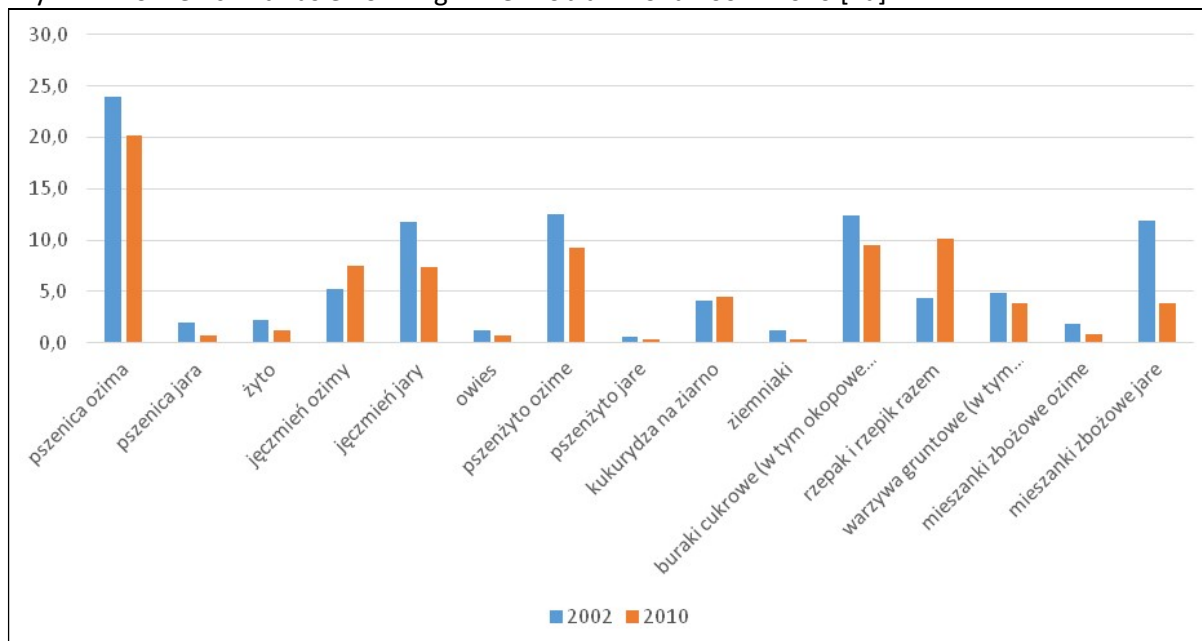
Należy zaznaczyć, że porównanie danych odnośnie powierzchni zasiewów pomiędzy Powszechnymi Spisami Rolnymi ma charakter orientacyjny. Wynika to z metodologii przeprowadzania spisów jak i udostępniania zgromadzonych danych przez Główny Urząd Statystyczny.

Wyk. 11. Struktura użytkowania gruntów w gminie Krobia w roku 2002 i 2010 [ha].

Źródło: obliczenia własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wyk. 12. Powierzchnia zasiewów w gminie Krobia w roku 2002 i 2010 [ha].

Źródło: obliczenia własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego GUS (Bank Danych Lokalnych).

2.1.5. Ocena potencjału gospodarczego

W wyniku powyższych analiz dotyczących struktury przestrzennej i rodzajowej zasobów gospodarczych (sfera gospodarcza) gminy Krobia zidentyfikowane zostały najważniejsze problemy i potencjały gminy w zakresie podmiotów gospodarczych, sytuacji budżetowej oraz rolnictwa. Rozpoznane problemy i potencjały zostały wyszczególnione poniżej:

Problemy:

- rozdrobnienie zasobów gospodarczych w gminie – również terenów inwestycyjnych – brak jednolitych dużych terenów pod inwestycje;
- niekorzystna struktura agrarna – dominująca przewaga małych gospodarstw rolnych;
- brak skonkretyzowanych planów rozwoju gospodarczego w dokumentach strategicznych;
- słaba promocja potencjału turystycznego i kulturowego gminy – brak infrastruktury turystycznej i usług towarzyszących;
- spadająca powierzchnia zasiewów na terenie gminy.

Potencjały:

- wzrost w latach 2006-2015 liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy (przede wszystkim na obszarach wiejskich);
- gospodarka oparta jest na małych, lokalnych przedsiębiorcach, funkcjonujących głównie w formie indywidualnej działalności gospodarczej osób fizycznych;
- mieszkańcy gminy Krobia częściej decydują się na prowadzenie działalności gospodarczej w stosunku do gmin powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiej, co potwierdza wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców;
- korzystny bilans nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych do wyrejestrowanych na obszarze wiejskim – nieznacznie;
- systematycznie rosnąca liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w latach 2005-2015, szczególnie na obszarach wiejskich;
- stosunek wyrejestrowanych do zarejestrowanych podmiotów jest dodatni, co świadczy o rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy;
- występujące w ostatnich latach nadwyżki budżetowe sprzyjają podejmowaniu większych wyzwań inwestycyjnych;
- wpisane do wieloletniej prognozy finansowej działania rewitalizacyjne;
- duży udział powierzchni użytków rolnych pod zasiewami;
- wieloletnia tradycja rolnicza regionu – dobrze rozwinięty sektor obsługi rolnictwa i produkcji rolnej – przy jednoczesnej powolnej „utracie” podmiotów w tym sektorze.

2.2. URBANISTYKA I ZASADY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI

W tej części dokonana została analiza i ocena wartości urbanistycznych tkwiących w istniejącej strukturze zabudowy i zagospodarowaniu. Rozdział składa się z czterech części. Na początku rozpoznano ustalenia w regionalnych dokumentach planistycznych (tj. Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego 2010) w zakresie polityki przestrzennej, struktury przestrzennej i infrastruktury technicznej, które mogą mieć wpływ na sposób kształtowania przestrzeni w gminie. W kolejnej części przeanalizowano dokumentację faktograficzną (mapy historyczne) by rozpoznać sposób kształtowania przestrzeni i czynniki, które miały wpływ na współczesną formę zagospodarowania. W podrozdziale trzecim omówiono strukturę przestrzenno-funkcjonalną miasta i gminy Krobia. Zbiór uzyskanych informacji i spostrzeżeń pozwolił na ustalenie problemów o potencjałów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. To z kolei było podstawą sprecyzowania zasad kształtowania przestrzeni na terenie gminy. Dla porządku struktury całego opracowania kolejność dwóch ostatnich podrozdziałów została zamieniona.

Dla realizacji celu pracy wykorzystano następujące metody badań: analizę *desk research* wspomaganą jakościową analizą treści (*content analysis*), która polega na zbieraniu i analizie informacji z wielu źródeł, które już istnieją (a więc źródeł wtórnych) i są łatwo dostępne (*Cambridge Dictionaries...* 2014), oraz analizę jakościową i ilościową danych uzyskanych w drodze badań terenowych. Celem tego etapu jest identyfikacja kluczowych problemy przestrzennych obszaru rewitalizacji.

Posłużono się m.in. danymi z Systemu Informacji Przestrzennej Gminy Krobia (<http://www.krobia.e-mapa.net>), a także ze strony Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego w Poznaniu (<http://www.wbpp.poznan.pl>). Liczne analizy zostały wykonane w oparciu o mapy

pozyskane ze strony MAPSTER. Mapster to zbiór linków do historycznych map Polski, Europy Środkowo-Wschodniej, przeznaczonych do celów niekomercyjnych. Skany map i planów pochodzą z kolekcji prywatnych, archiwów, muzeów i bibliotek. Wykorzystano też mapy pozyskane z Wydziałowego Archiwum Kartograficznego WNGiG UAM w Poznaniu (*topograficzną*). Ponadto wykorzystane zostały informacje zawarte w głównych dokumentach diagnostycznych i strategicznych gminy Krobia i województwa wielkopolskiego:

- *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krobia (2012)*,
- *Strategii Rozwoju Gminy Krobia na lata 2014-2020 (2014)*,
- *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (2010)*.

2.2.1. Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego i ich wpływ na sposób kształtowania przestrzeni

Z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, który został sporządzony przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego w 2010, wynikają pewne ustalenia, które mogą mieć wpływ na sposób zabudowy i zagospodarowanie terenu gminy Krobia. Te wytyczne, wynikające ze stanu istniejącego i projektowanego, dotyczą następujących zagadnień: polityki przestrzennej, struktury przestrzennej i infrastruktury technicznej.

Polityka przestrzenna

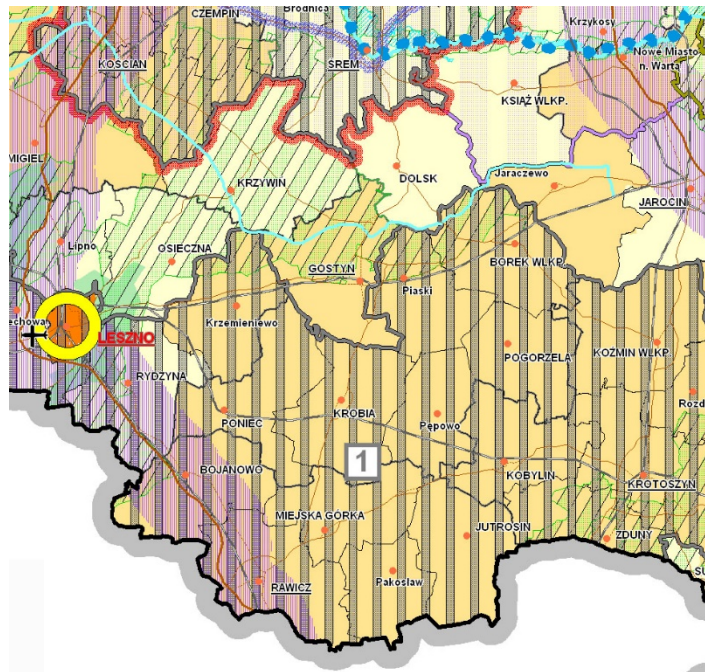
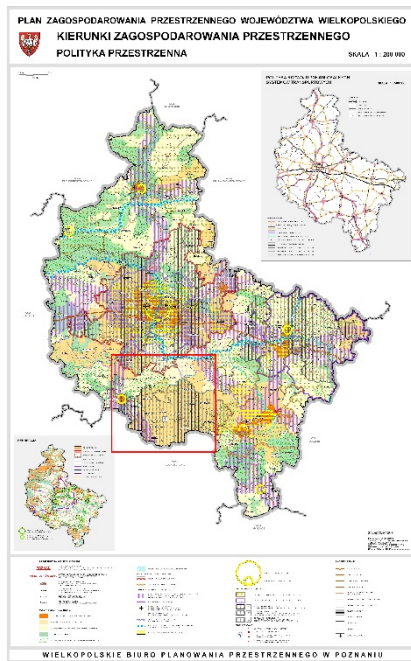
Wytyczne odnoszące się do terenu gminy Krobia, a wynikające z ustaleń PZPWW, dotyczą w głównej mierze działań w zakresie rolnictwa. W dokumencie strategicznym obszary gminy są zakwalifikowane jako te, na terenie których stężenia związków azotu pochodzenia rolniczego w największym stopniu wpływają na zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Krobia leży w granicach tzw.: Południowego Obszaru Problemowego (ryc. 3). W obszarze tym wiodący komponent gospodarki stanowi intensywna produkcja rolnicza – roślinna i zwierzęca.

Za wody wrażliwe i obszary szczególnie narażone na azotany pochodzenia rolniczego w Południowym Obszarze Problemowym uznano Rów Polsk, który przebiega przez gminy: Bojanowo, Krobia, Poniec, Krzemieniewo i Rydzyna. Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego (OSN) podlegają programom działań, opracowanym przez Dyrektorów Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej. Mają one na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych oraz poprawę naruszonych standardów środowiska w zakresie jakości wód. W programach wskazuje się przede wszystkim na środki zaradcze związane z poprawą praktyki rolniczej (polepszanie gospodarki nawozami, gospodarki gruntami w zagrożonych gospodarstwach rolnych, ograniczenie stosowania nawozów sztucznych). Programy obejmują także elementy edukacyjne i doradcze w zakresie uwrażliwiania na zaistniałe problemy środowiskowe, zobowiązują do regularnej kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczeń oraz do innych działań wspomagających. Stosowanie programów ma na celu poprawę jakości zagrożonych wód powierzchniowych i podziemnych oraz polepszenie zasobności gleb i wód gruntowych w profilach glebowych.

Kolejnymi działaniami, jakie powinny być wprowadzane na terenie Południowego Obszaru Problemowego, jest stosowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, zawierającego zbiór przyjaznych środowisku praktyk rolniczych i zapewniającego zrównoważony rozwój w sferze produkcji rolnej. Istotne jest określenie w opracowaniach ekofizjograficznych sporządzanych dla gmin dopuszczalnej ilości ferm hodowlanych oraz wdrożenie kontroli gospodarowania ściekami poprodukcyjnymi. W wyznaczonych obszarach zaleca się szczególną ochronę zwartych kompleksów gleb wysokiej bonitacji dla intensywnej gospodarki rolnej przed zmianą ich użytkowania. Powinno się ponadto dążyć do ochrony krajobrazu rolniczego m.in. poprzez zwiększanie powierzchni zadrzewień i zakrzewień.

Z powyższych ustaleń wynikają wskazówki dotyczące nie tylko zasad gospodarowania zasobami naturalnymi (w zakresie rolnictwa), ale także zasad kształtowania zagospodarowania terenu. Nakaz ochrony kompleksów gleb o wysokiej bonitacji ustala strefy przestrzennego rozwoju miejscowości.

KIERUNKI ROZWOJU JEDNOSTEK OSADNICZYCH

POZNAŃ

MIASTO O ZNACZENIU KRAJOWYM ROZWOJU W ZAKRESIE FUNKCJI METROPOLITANNYCH I REGIONOTWÓRCZYCH, WYPOSAŻENA W USŁUGI WYSPECJALIZOWANE

KALISZ - OSTRÓW WLKP.

DIWIEREGIONOWY UKŁAD MIEJSKI O ZNACZENIU PONADREGIONALNYM ROZWOJU W ZAKRESIE FUNKCJI REGIONALNYCH ORAZ WSPÓŁPRACY MIĘDZUREGIONALNEJ

KOŃNIK

MIASTO O ZNACZENIU REGIONALNYM ROZWOJU W ZAKRESIE FUNKCJI PONADPOWATOWYCH ORAZ OBSŁUGI SUBREGIONALNEJ

SREM

MIASTO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM ROZWOJU FUNKCJI PONADPOWATOWYCH I WYPOSAŻENA W USŁUGI PODSTAWOWE I WYSPECJALIZOWANE

KOŃNIK

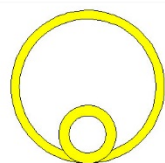
MIASTO O ZNACZENIU LOKALNYM ROZWOJU FUNKCJI OBSŁUGI LOKALNEJ

Brodnica

WIEJSKIE OŚRODKI GMINNE UZUPEŁNIANIE WYPOSAŻENA W USŁUGI PODSTAWOWE

OBZARY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

- STREFA INTENSYWNYCH PROCESÓW URBANIZACYJNYCH
- STREFA INTENSYWNEJ GOSPODARKI ROLNEJ
- STREFA WIELOFUNKCYJNEGO ROZWOJU TERENÓW OTWARTYCH
- STREFA ROLNO - LEŚNA
- SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH I POWAŻAN PRZYRODNICZYCH

POLITYKA WSPIERANIA ROZWOJU

- STREFA WSPIERANIA ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO
- STREFA MINIMALIZACJI ZAGROZEŃ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
- POLIUDNIOWY OBSZAR PROBLEMOWY OBSZAR OGRANICZANIA STOSOWANIA ZMIAŻÓW AZOTU W ROLNICTWIE
- WSCHODNI OBSZAR PROBLEMOWY OBSZAR MINIMALIZACJI WPLYWU EKSPLOATACJI ODKRYWKOWEJ WĘGLA BRUNATNEGO NA POZOSTAŁE FUNKCJE TERENU
- CENTRALNY OBSZAR PROBLEMOWY OBSZAR MINIMALIZACJI KONFLIKTÓW PRZESTRZENNYCH ZWIĄZANYCH Z PROCESEM SUBURBANIZACJI I METROPOLIZACJI

ZADANIA RZĄDOWE

- MODERNIZACJA LOTNISKA POZNAŃ - KRZESINY
- MODERNIZACJA LOTNISKA POWIĄZ
- MODERNIZACJA SKŁADNICY MATERIAŁÓW PĘDNYCH I SMARÓW W MIEJSCOWOŚCI PORĄŻYŃ
- MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY DLA SYSTEMU DOWOZDZENIA I KONTROLI W MIEJSCOWOŚCI BABKI

OBSZARY BEZPOŚREDNIEGO ZAGROZENIA POWODZIĄ

OBSZAR SPECJALNEJ POLITYKI PRZESTRZENNEJ

OBSZAR FUNKCYJNALNY POZNAŃ

AGLOMERACJA KALISKO - OSTROWSKA

STYMULATORY ROZWOJU GOSPODARCZEGO

- STREFY DYNAMICZNEGO ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO WZDŁUŻ GŁÓWNYCH CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH OBSZARY POZAMIEJSKIE O NAJWYŻSZYM POTENCJALE ROZWOJU
- KONIŃSKI OBSZAR PRZEMYSŁOWY
- PORT LOTNICZY POZNAŃ - ŁAWICA ROZWOJU POLAŻENIÓW O ZAKRESIE EUROPEJSKIM ROZWOJU PRZEWOZÓW TOWAROWYCH "CARGO"
- LOTNISKA SUBREGIONALNE ROZWOJU W ZAKRESIE OBSŁUGI SPORTOWEJ I USŁUGOWEJ
- ZEMNIETRZNE PRĘPSZCIEŃ DROGOWE BLIŻSZEJ I DALEKIEJ ZASIEGU
- PLANOWANE MIĘDZYNARODOWE I REGIONALNE DRogi WODNE - MODERNIZACJA SOLĄKÓW I WYPOSAŻENIA
- STREFY ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI LOGISTYCZNEJ

OZNACZENIA OGÓLNE

- AUTOSTRADA A2
- DROGI EKSPRESOWE
- POZOSTAŁE DROGI KRAJOWE
- DROGI WOJEWÓDZKIE
- DROGI I ODCINKI DRÓG WYMAGAJĄCE ZMIANY KLASYFIKACJI
- LINIE KOLEJOWE O ZNACZENIU PAŃSTWOWYM
- LINIE KOLEJOWE O ZNACZENIU LOKALNYM
- GRANICE WOJEWÓDZTW
- GRANICE POWATÓW
- GRANICE GMIN
- GŁÓWNE RZEKI
- LOTNISKA WÓJSKOWE

Ryc. 3. Ustalenia dla terenu gminy Krobia wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego w zakresie polityki przestrzennej. Źródło: Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu, PZPWW 2010.

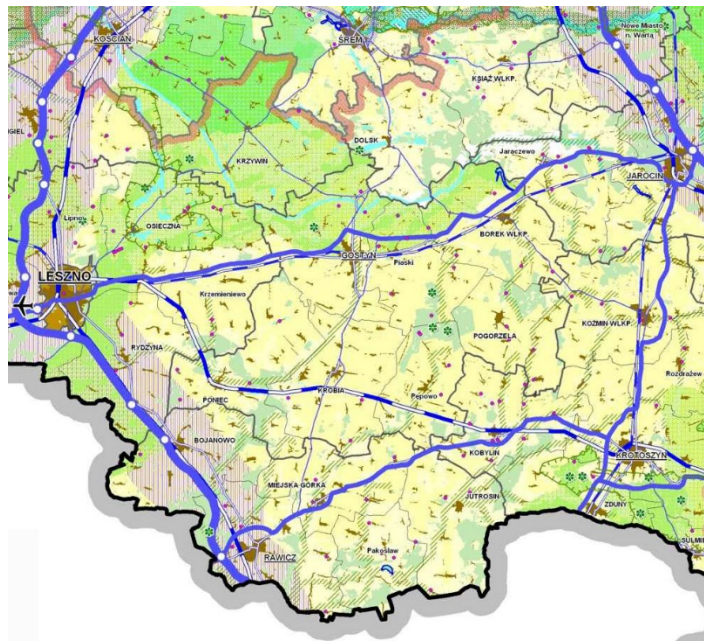
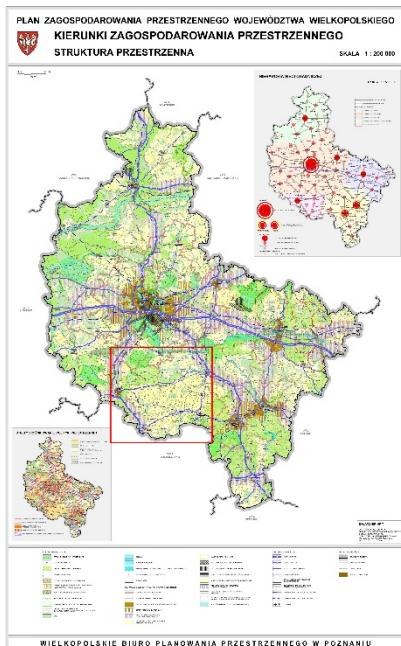
Struktura przestrzenna

Ustalenia PZPWW w zakresie struktury przestrzennej obejmują wiele zagadnień związanych z rozwojem strukturalnym miejscowości gminy Krobia. Przedmiotowa jednostka wchodzi (zgodnie z ustaleniami PZPWW) w sferę intensywnej gospodarki rolnej (ryc. 4). Obszary te, związane z intensywnym rolnictwem, opartym o najlepsze w regionie gleby, wymagają ochrony. Celem zasadniczym gospodarki przestrzennej w tych strefach jest ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej najwyższej jakości, poprzez ograniczanie wyłączenia ich spod użytkowania rolniczego i poprawę jakości gleb. Zmiany przeznaczenia gruntów rolnych najwyższej jakości powinny być prowadzone z uwzględnieniem wymogów ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Istotne są działania ograniczające zanieczyszczenie gleb i naruszanie ich stosunków wodnych oraz przeciwdziałanie erozji. Tereny te stanowią zaplecze żywnościowe oraz bazę surowcową dla przemysłu rolno – spożywczego, którego rozwój winien być preferowany głównie w ramach tej strefy. Na terenach intensywnie użytkowanych rolniczo konieczne jest zwiększenie powierzchni zadrzewień śródpolnych i zakrzewień z użyciem gatunków rodzimych. Należy również zachować dziedzictwo kulturowe, chronić walory krajobrazu obszarów wiejskich, a także dążyć do podniesienia atrakcyjności terenów wsi. A te ustalenia powinny mieć swoje odniesienie w strukturze przestrzennej poszczególnych miejscowości w gminie Krobia.

Infrastruktura techniczna

Kształtowanie przestrzeni gminy Krobia unormowana jest ustaleniami z zakresu rozwoju i funkcjonowania infrastruktury technicznej (ryc. 5). Przez gminę przebiegają sieci techniczne dróg (krajowej i powiatowych), linia elektroenergetyczna 110 kV, główne punkty zasilania sieci elektroenergetycznej, gazociąg tranzytowy, gazociąg wysokiego ciśnienia, systemowe węzły przesyłowe oraz stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia. Niestety działania władz województwa są ściśle ustalone i będą obejmowały: poprawę efektywności energetycznej, dywersyfikację struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, usprawnienie infrastruktury energetycznej. Ponadto działania władz województwa mają wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa energetycznego poprzez: unowocześnienie sektora elektroenergetycznego, rozwijanie systemów przesyłowych oraz połączeń transgranicznych, poprawę pewności zasilania systemu rozdzielczo – odbiorczego i dostosowanie istniejących obiektów sieciowych do wymagań ochrony środowiska poprzez modernizację i budowę linii przesyłowych i stacji 110/15 kV oraz dalszy rozwój systemów przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej, poprawę rozdziału energii i ograniczenie przesyłu energii liniami 110 kV na dalekie odległości. Oprócz elektroenergetyki wpływ na decyzje polityki przestrzennej ma rozwój sieci gazowej w województwie. Dla gminy Krobia decyzje strategiczne władz województwa w omawianym zakresie nie są bardzo znaczące, bowiem działania inwestycyjne będą prowadzone w środkowej części województwa. Działania te dotyczą rozbudowy gazociągu „Jamał”, łączącego Rosję z Europą Zachodnią. Choć obecnie przebiega on na północ od miasta Poznań, to rezerwuje się możliwość budowy drugiej, równoległej nitki gazociągu tranzytowego w tym samym pasie technicznym. Z gazociągu jamalskiego przewiduje się obsługę północnej i środkowej części województwa wielkopolskiego za pośrednictwem 3 węzłów systemowych zlokalizowanych w Zębowie (gmina Lwówek – zrealizowany), Długa Goślina (gmina Murowana Goślina – planowany) i Wydartowie (gmina Trzemeszno – planowany). Węzły te umiejscowione są na przecięciu gazociągami „Jamał” głównymi, istniejącymi i projektowanymi, krajowymi gazociągami magistralnymi. Część południowa województwa pozostanie nadal zaopatrywana ze źródeł miejscowych za pośrednictwem węzłów w Odolanowie, Krobi i Snowidowie (gmina Grodzisk Wielkopolski). Wynika z tego, że aktywność inwestycyjna władz województwa w zakresie gazownictwa nie wpłynie bezpośrednio na obecną koncepcję przestrzennego gminnych miejscowości. Z uwagi na duże zintensyfikowanie sieci infrastruktury technicznej na terenie gminy Krobia kształtowanie przestrzeni wiejskiej jest bardzo ograniczone i jest uwarunkowane odgórnymi strategicznymi decyzjami.

SYSTEM PRZYRODNICZY

- PARKI NARODOWE, PARKI KRAJOBRAZOWE
- REZERWATY PRZYRODY
- OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU
- OBSZARY NATURA 2000
- ZESPOŁY PRZYRODNICZO - KRAJOBRAZOWE
- OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PRAWNĄ
1. PROJEKTOWANE REZERWATY PRZYRODY
2. POZOSTAŁE ISTNIEJĄCE PARKI KRAJOBRAZOWYCH
- KORYTARZE EKOLOGICZNE DOLIN RZECZYNYCH
- REGIONALNE KORYTARZE EKOLOGICZNE
- KLINOWO I PIERŚCIENIOWY SYSTEM ZIELENI POZNANIA
- OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO
WAZNE DLA INTEGRACJI REGIONALNEJ SIECI EKOLOGICZNEJ
(PROTEKSTOWANIE FORM DOKONNYCH PRZYRODY)
- LASY

- JEZIORA
- ZBIORNIKI RETENCYJNE
- ZBIORNIK RETENCYJNY WIELOWIEŚ KLASZTORNA W TRAKCIE REALIZACJI
- PROJEKTOWANE OBIEKTY MAŁEJ RETENCJI
- GŁÓWNE RZEKI

REGIONALNE ELEMENTY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI

- OBSZAR FUNKCJONALNY POZNANIA
- AGLOMERACJA KALISKO - OSTROWSKA
- STREFA INTENSYWNYCH PROCESÓW URBANIZACYJNYCH
- STREFA POTENCJALNEJ URBANIZACJI
- PASMA DYNAMICZNEGO ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO
- STREFA WIELOFUNKCYJNEGO ROZWOJU TERENÓW OTWARTYCH

- WYBRANE TERENY ZAMKNIĘTE
- OBSZARY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA
- OBSZARY OGRANICZONEGO ZAINWESTOWANIA
- STREFA BEZPIECZEŃSTWA OD OBIEKTÓW WOJSKOWYCH
- GLEBY WYSOKIEJ JAKOŚCI (KOMPLEKSY GLEBOWE 1- 4 i 8)
- TERENY ODKRYWKOWEJ EKSPLOATACJI WĘGLA BRUNATNEGO
- ZŁOŻA WĘGLA BRUNATNEGO PRZEWIDZIANE DO EKSPLOATACJI
- ISTNIEJĄCY I PROGNOZOWANY ZASIĘG ODDZIAŁYWANIA EKSPLOATACJI WĘGLA BRUNATNEGO NA ŚRODOWISKO
- OBSZARY BEZPOŚREDNIEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ

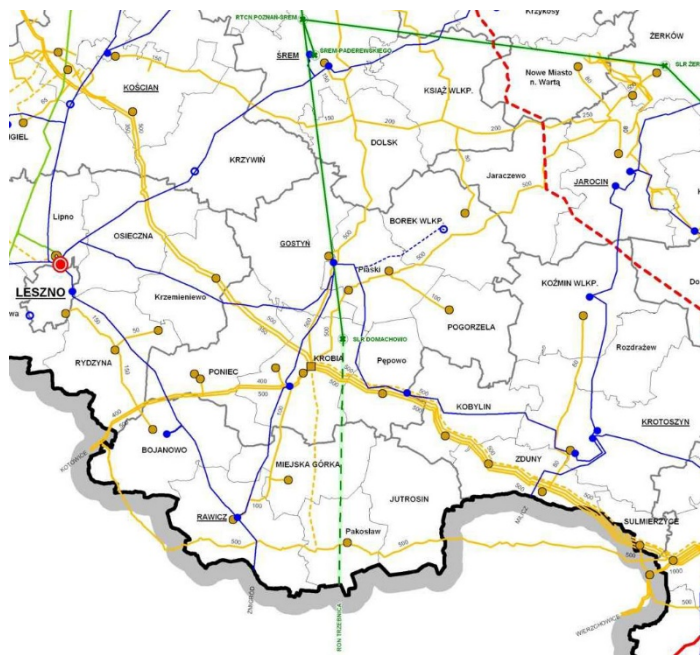
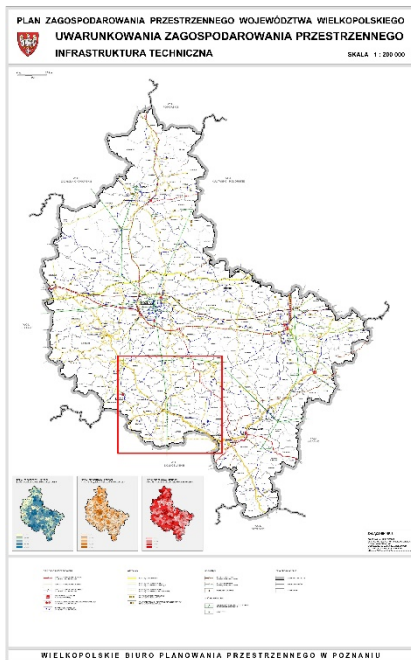
SYSTEM KOMUNIKACYJNY

- AUTOSTRADA A-2
- DROGI EKSPRESOWE
- POZOSTAŁE DROGI KRAJOWE
- DROGI WOJEWÓDZKIE
- DROGI I ODCINKI DRÓG WYMAGAJĄCE ZMIANY KLASYFIKACJI
- ZEWNĘTRZNE PIERŚCIENIE DROGOWE BLISKIEGO I DALEKIEGO ZASIĘGU
- LINIE KOLEJOWE O ZNACZENIU PAŃSTWOWYM
- LINIE KOLEJOWE O ZNACZENIU LOKALNYM
- LOTNISKA

OZNACZENIA OGÓLNE

- GRANICE WOJEWÓDZTWA
- GRANICE POWIATÓW
- GRANICE GMIN
- TERENY ZURBANIZOWANE

Ryc. 4. Ustalenia dla terenu gminy Krobia wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego w zakresie struktury przestrzennej. Źródło: Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu, PZPWW 2010.

SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA

	LINIE ELEKTROENERGETYCZNE 400 kV ISTNIEJĄCE / PROJEKTOWANE
	LINIE ELEKTROENERGETYCZNE 220 kV
	LINIE ELEKTROENERGETYCZNE 110 kV ISTNIEJĄCE / PROJEKTOWANE
	ELEKTROWNIE ZE STACJAMI NAJWYŻSZYCH NAPIĘĆ
	STACJE ELEKTROENERGETYCZNE NAJWYŻSZYCH NAPIĘĆ ISTNIEJĄCE / PROJEKTOWANE
	GŁÓWNE PUNKTY ZASILANIA ISTNIEJĄCE / PROJEKTOWANE

GAZOCIĄGI

	GAZOCIĄGI TRANZYTOWY
	GAZOCIĄGI WYSOKIEGO CIŚNIENIA, GAZOCIĄGI KOPALNIANE - ISTNIEJĄCE
	GAZOCIĄGI WYSOKIEGO CIŚNIENIA, GAZOCIĄGI KOPALNIANE - PROJEKTOWANE
	SYSTEMOWE WZĘZŁY PRZESYŁOWE ISTNIEJĄCE / PROJEKTOWANE
	STACJE REDUKCYJNO - POMIAROWE PIERWSZEGO STOPNIA ISTNIEJĄCE / PROJEKTOWANE

ROPOCIĄGI

	ROPOCIĄGI TRANZYTOWY ISTNIEJĄCY / PROJEKTOWANY
	RUROCIĄGI PALIWOWE ISTNIEJĄCE / PROJEKTOWANE
	BAZY PALIW PŁYNNYCH

OZNACZENIA OGÓLNE

	GRANICE WOJEWÓDZTWA
	GRANICE POWIATÓW
	GRANICE GMIN

SIEĆ TELERADIOWA

	PASY ŁĄCZNOŚCI RADIOWO - TELEWIZYJNEJ ISTNIEJĄCE / PROJEKTOWANE
	OBIEKTY RTV

Ryc. 5. Ustalenia dla terenu gminy Krobia wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego w zakresie infrastruktury technicznej. Źródło: Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu, PZPWW 2010.

2.2.2. Przestrzenny rozwój gminy Krobia w ujęciu historycznym (urbanistyczny i ruralistyczny kontekst zmian)

W okresie II rozbioru Polski Krobia i okoliczne wsie weszły w skład nowo utworzonego powiatu krobkiego w granicach Prus Południowych. Taki podział utrzymywał się do 1806 roku, bo w latach 1807 – 1815, mimo zmiany przynależności do Księstwa Warszawskiego, zachował się praktyczny, pruski podział administracyjny. Powiat krobki należał do najzamożniejszych powiatów

w Księstwie Warszawskim. Zmiana nastąpiła w 1815 roku, kiedy to Krobia ponownie znalazła się w granicach władz pruskich tak zwanego Wielkiego Księstwa Poznańskiego, aż do roku 1918. Data 1887 przyniosła nowy podział administracyjny, tworząc powiat gostyński i rawicki. Miasto wraz z pobliskimi gminami wiejskimi i obszarami dworskimi weszły w skład powiatu gostyńskiego. W początku wieku XIX Krobia była jedną z mniejszych gmin województwa leszczyńskiego. Miasto było w ówczesnym czasie centrum administracyjnym, usługowym i kulturowym całej gminy.

Dalsze zmiany administracyjne nastąpiły w 1934 roku, kiedy to powiat gostyński został podzielony na gromady i gminy zbiorowe. Krobia została stolicą gminy zbiorowej wiejskiej, a w jej skład wchodziło 18 gromad. Gmina posiadała typowy charakter rolniczy, co spowodowało koncentrację przemysłu wokół przetwórstwa rolno – spożywczego, zdominowanego przez Zakłady Przemysłu Owocowo – Warzywnego. Po wojnie, aż do 1975 roku, gmina należała do powiatu gostyńskiego, w województwie poznańskim. W wyniku reformy administracyjnej państwa w 1975 r. miasto oraz gmina stały się częścią województwa leszczyńskiego. Ostatnia reforma administracyjna w 1999 roku włączyła miasto i gminę Krobia ponownie do powiatu gostyńskiego, który wchodzi obecnie w skład województwa wielkopolskiego.

Wymienione powyżej zmiany administracyjne miały wpływ na rozwój przestrzenny miasta i gminy Krobia. Miasto, wraz z wiejskimi osiedlami tworzyły zależny i dobrze zorganizowany organizm. W czasie reform miały miejsce liczne inwestycje drogowe, które wpłynęły na rozwój gospodarczy miejscowości, ale też czasem następowały nieodwracalne przekształcenia w urbanistycznych lub ruralistycznych układach. Dlatego omówione zostanie zagospodarowanie gminy w sześciu okresach czasowych, tj. początkowym (1803), w czasie pruskich decyzji (1901), kiedy stała się gminą zbiorową (1934), w czasie przedwojennych inwestycyjnych zmian (1939 i 1940), w okresie powojennych przekształceń gospodarczych (1998) oraz stan współczesny (2017).

Obszar gminy w 1803 roku (ryc. 6) składał się z miejscowości o zhierarchizowanej strukturze. Krobia o szachownicowym układzie ulic skupiała centralnie na rynku wszystkie główne drogi w kierunkach północ-południe i wschód-zachód. Tu znajdowała się poczta i kościół. Na początku XIX wieku nie było jeszcze linii kolejowej, a drogi dzielono na: główne (samojezdne) które przystosowane były do poruszania się konno i boczne (polne, doprowadzające ruch do pobocznych miejscowości). Oprócz Krobi kościół był również w miejscowości Niepart, Chwałkowo i Domachowo, natomiast w rolniczej przestrzeni widoczne były wiatraki (w Zieminie, Pudliszkach, Ciołkowie, Gogolewie i Pijanowicach). Umiejscowione one były w południowej i południowo-zachodniej części analizowanego obszaru co świadczy o gospodarności ówczesnych mieszkańców i o dogodnych warunkach klimatycznych (siła i kierunek wiatrów). Obecnie także na tych terenach lokalizuje się współczesne wiatraki w celu pozyskania energii odnawialnej. Analizując strukturę osadnictwa z 1803 roku należy zwrócić uwagę na kilka elementów. Miejscowości takie jak: Potarzyca, Sułkowice, Pudliszki, Rogowo, Niepart były zlokalizowane wzdłuż dróg głównych, natomiast Domachowo, Stara Krobia, Bukownica, Przyborowo i Posadowo nie miały bezpośredniego połączenia z Krobią). Również obecna ul. Poniecka należała do podrzędnych dróg, ważniejszą była ta biegnąca lekko na północ (obecna ul. Ogrodowa/Fabryczna). Oprócz istniejących współcześnie miejscowości w roku 1803 widnieją na mapie zabudowania wsi Kokoszki (na trasie pomiędzy Pudliszkami a Krobią). Kokoszki wchodzi obecnie w strukturę Pudliszek. Widoczny jest także podział miejscowości Włostowo na Włostowo Małe i Włostowo Wielkie.

Mapa z początku wieku XX (1901) (ryc. 7) ukazuje topografię terenu gminy Krobia. Zachodnią granicę tworzy pas łąk i specyficzne ukształtowanie terenu, które stanowią granicę rozwoju miejscowości ulokowanych w tej części obszaru gminy. Pozostały obszar stanowią pola z niewielką ilością terenów zieleni w południowej części gminy (lasy). Widocznie nieliczne zadrzewienia śródpolne. Struktura miejscowości jest rozproszona i równomiernie rozmieszczona. Jest ona powiązana układ przecinających się w mieście Krobia głównych dróg. Obsługują one miejscowości w stopniu bardzo dobrym. Według nomenklatury historycznych oznaczeń niemieckich map drogi te oznaczają szosy I klasy, co oznacza dobrą ich jakość techniczną.

Oprócz sieci komunikacji drogowej widoczna jest na mapie sieć linii kolejowych. Podzielona jest ona tutaj na dwa rodzaje. Linia obsługująca miejscowości położone na kierunku wschód-zachód

ma kategorię Główniej, dwutorowej, z dworcami kolejowymi. Ta linia miała strategiczne znaczenie krajowe. Linia północ-południe uznana jest tu jako Lokalna, o standardowej szerokości toru kolejowego. Na analizowanej mapie, w miejscowościach zlokalizowanych zwłaszcza w południowej części gminy, widoczne się tzw. „dobra ziemskie” (G¹) (inaczej majątki ziemskie), które mówią o usankcjonowanej własności. Właściciele tych dóbr mieli często wpływ na sposób zagospodarowania miejscowości. Dotyczy to wsi: Przyborowo, Ziemiń, Kuczyna, Ciołkowo, Karzec, Rogowo, Chwałkowo, Niepart, Gogolewo, Pudliszki, Pijanowice. Na analizowanym terenie widoczne są dwie cegielnie: w Pudliszkach i na południu pod Gogolewem.

* Post-Amt und Station,   † Postwärter-Amt,   ✕ Station oder Pferdewechsel,

⋮ Extra-Poststation, auch Ort, wohin Extra-Posten gehen,

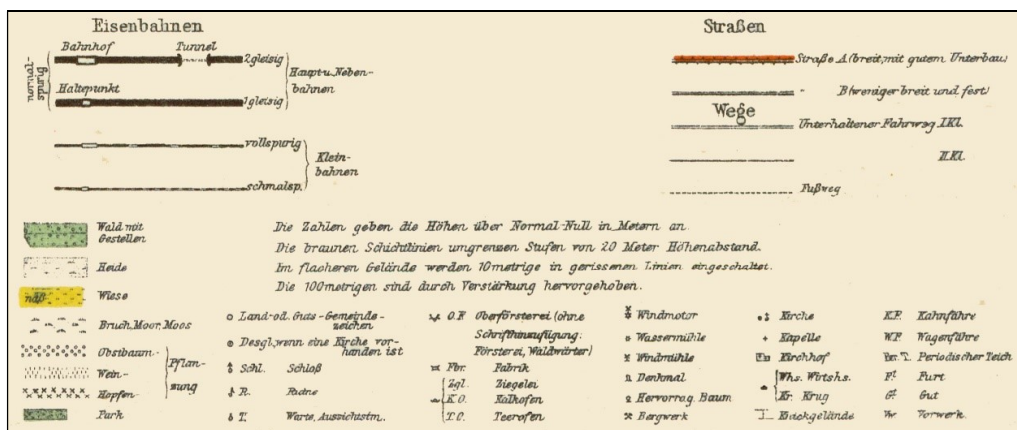
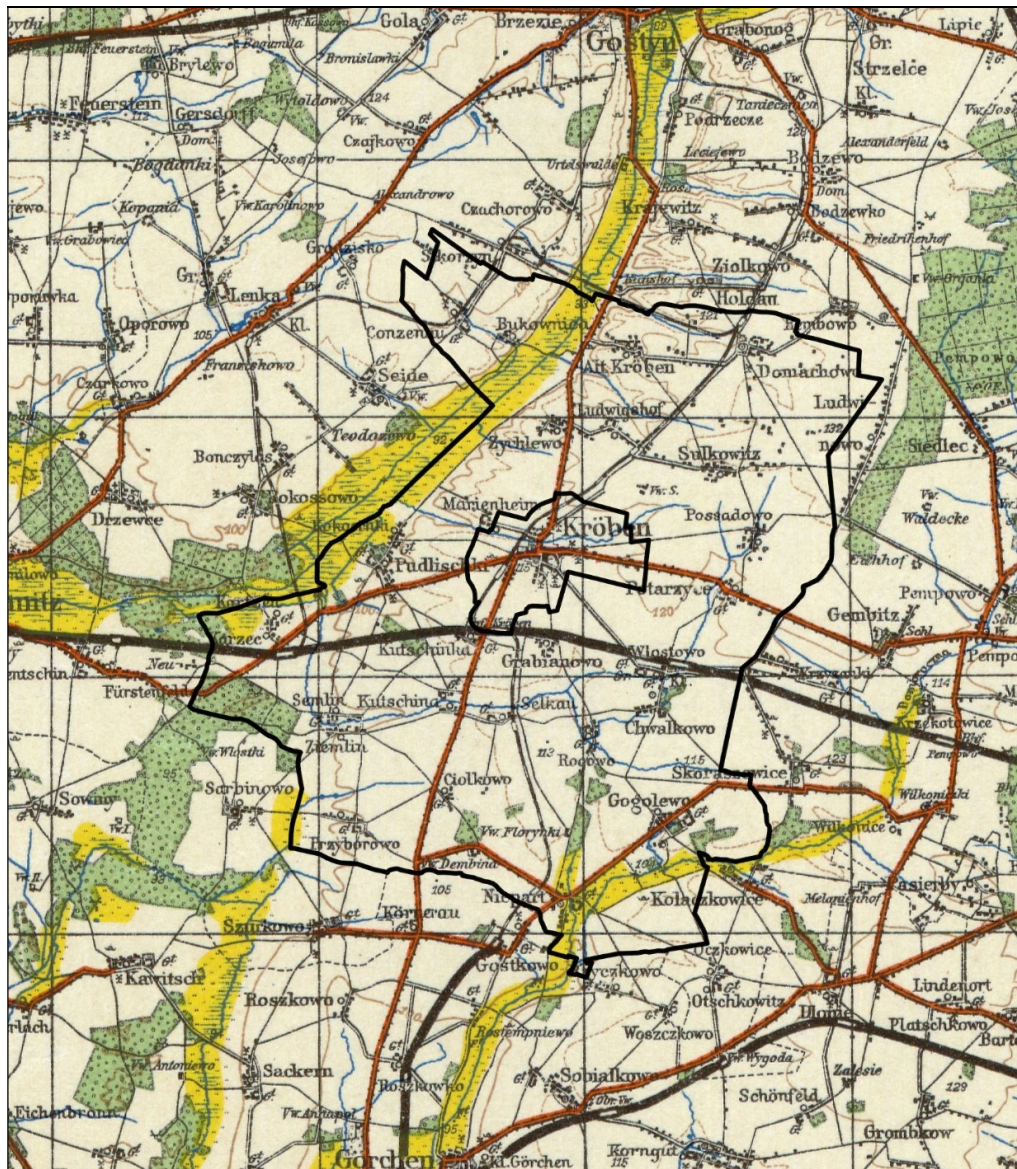
————— fahrende
 ————— Carol-
 - - - - - reitende
 ..... Boten -

und Extra Posten,

- - - - - besondere Extra-Postwege,
 ————— Haupt-Landstrassen,
 ..... Dorfwege,

Ryc. 6. Fragment mapy południowej części Wielkopolski z 1803 z naniesionymi granicami gminy Krobien (na historyczną mapę naniesiono współczesne granice administracyjne). Źródło: MAPSTER.

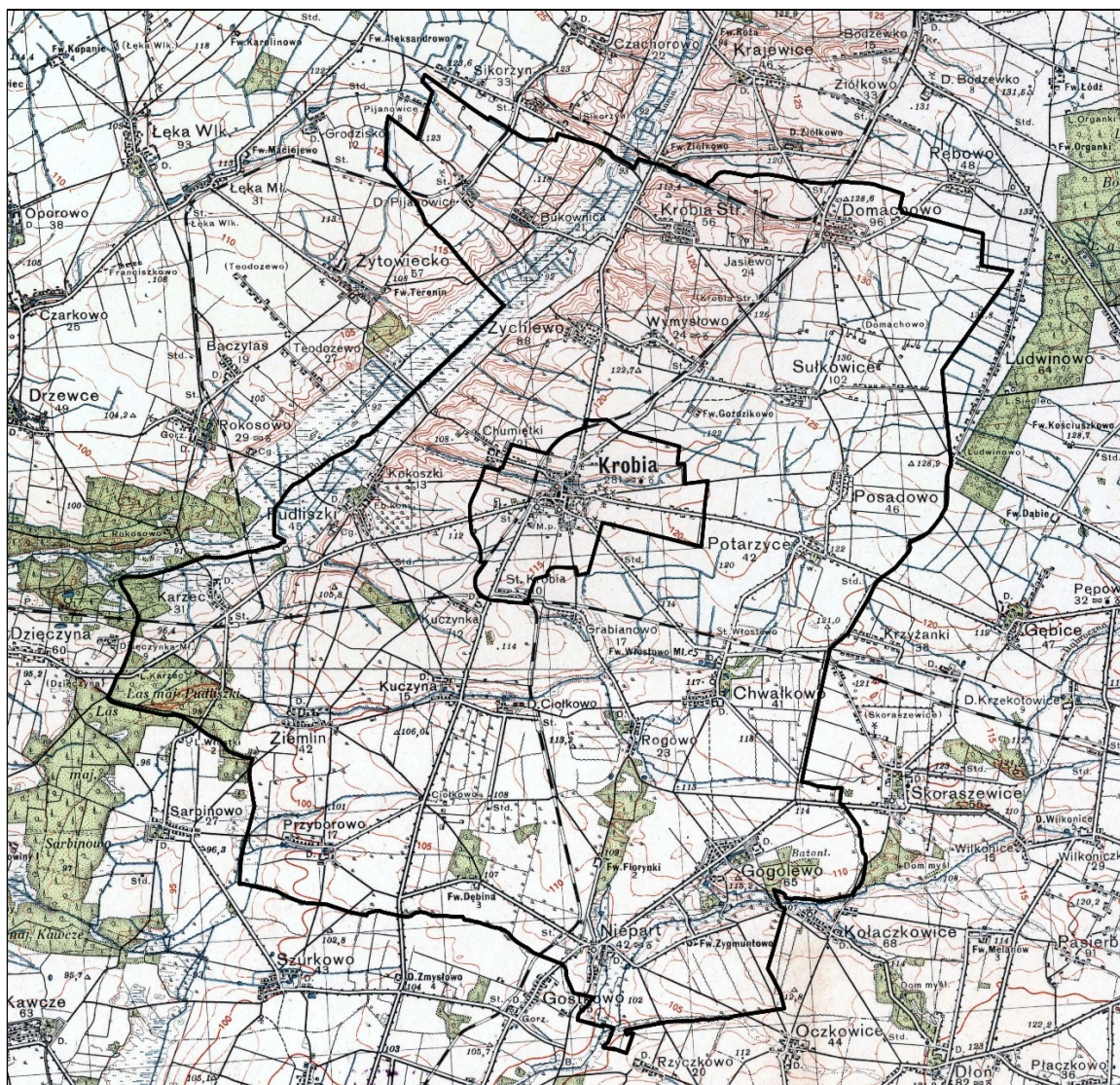

Ryc. 7. Fragment mapy topograficznej pód. czésci Wielkopolski z 1901 roku z naniesionymi granicami gminy Krobia (na mapé naniesiono wspóczesne granice administracyjne). Źródło: MAPSTER.

W roku 1934 Krobia tworzyła już rozbudowaną strukturę z trzema kościołami, która rozwijała się w kierunku północno-wschodnim i południowo-wschodnim od rynku (ryc. 8, 9). Sieć dróg stała się bardziej rozbudowana, dając szansę na rozwój mniejszym miejscowości. W tym czasie większość dróg podrzędnych nabrała znaczenia i poprzez przebudowę poprawiła się jakość i czas przejazdu

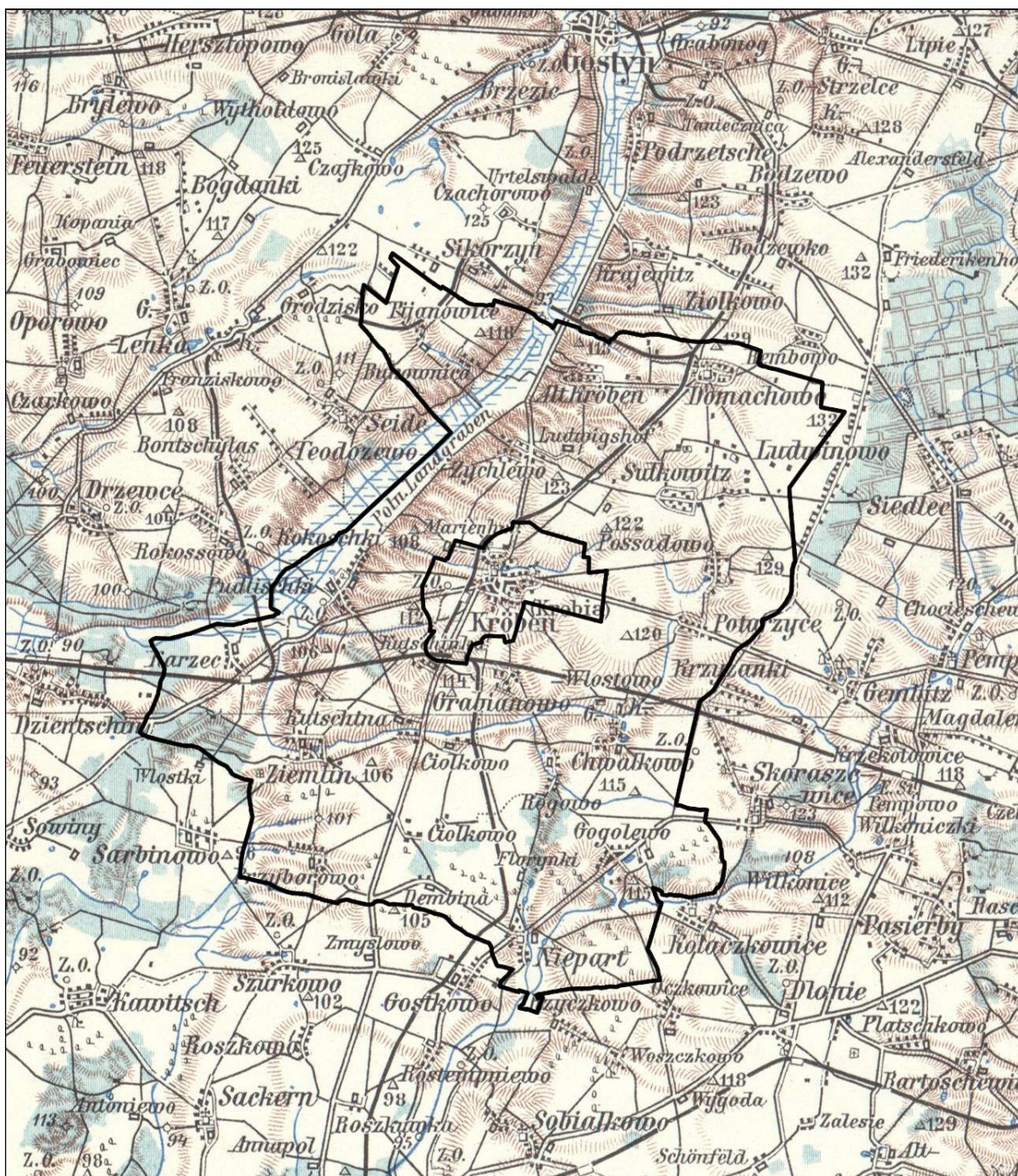

(dotyczy to dróg relacji Krobia – Domachowo i Krobia – Chwałkowo). Do tych dróg wpinały się przydrożne miejscowości (np. Stara Krobia, czy wieś Jasiewo, której obecnie już nie ma) Wsparciem dla ciągów komunikacji samochodowej stała się linia kolejowa relacji wschód-zachód i północ-południe. Analizując fragment pierwszej z wymienionych linii, na odcinku który mieści się we współczesnych granicach administracyjnych gminy, można zauważyć trzy stacje przesiadkowe (St. Karzec, St. Krobia południe, St. Włostowo). Na stacji Karzec linia kolejowa miała swoje odbicie w kierunku północnym, obsługując wieś Pijanowice i dalej wpinając się w Domachowie w trasę kolejową na Gostyń. Druga z wymienionych linii łączyła najdalej wysunięte wsie, tj. Niepart i Domachowo. Na tym odcinku było sześć stacji kolejowych (St. Niepart, St. Ciołkowo, St. Krobia południe, St. Krobia centrum, St. Wymysłowo, St. Domachowo). Mapa z 1934 roku ukazuje bogactwo dworów i folwarków. Dwory występowały w miejscowościach południowej części obecnej gminy, tj. we wsiach: Przyborowo, Ziemin, Kuczyna, Ciołkowo, Karzec, Rogowo, Chwałkowo, Niepart, Gogolewo, Pudliszki, Pijanowice. Natomiast folwarki lokowały się w pobliżu miejscowości: Niepart (Fw. Zyguntowo, Fw. Florynki, Fw. Dębina), Włostowo (Fw. Włostowo), Sułkowice (Fw. Goździkowo) oraz Potarzyce (Fw. „bez nazwy na mapie”). Obszar okolic Krobia znajdujący się na południe od linii kolejowej wschód-zachód był przed wojną obficie zadrzewiony w postaci alei wzdłuż dróg, sadów, zadrzewień śródpolnych. Ta przedwojenna mapa ukazuje także układy ruralistyczne wsi. Można je odnieść do współczesnych rycin ukazując zmiany w strukturze dróg i zabudowy.

Ryc. 8. Fragment mapy południowej części Wielkopolski z 1934 roku z naniesionymi granicami gminy Krobia (na historyczną mapę naniesiono współczesne granice administracyjne). Źródło: MAPSTER.

Ryc. 9. Fragment płd. części Wielkopolski w 1939 roku z naniesionymi granicami gminy Krobia (na mapę naniesiono współczesne granice administracyjne). Niemiecka kontynuacja KuK Generalkarte von Mitteleuropa (mapa w oryginale 1_200 000). Źródło: MAPSTER.

Kolejne lata rozwoju przestrzennego gminy Krobia skupiały się na lokalnych inwestycyjnych przedsięwzięciach. Prezentowana tu mapa ukazująca stan zainwestowania gminy Krobia w 1940 roku (ryc. 10) jest bardzo dobrym compensum wiedzy na temat sposobu zabudowy wsi (np.: układy osiedli, pojedyncze formy zabudowy, rozkład budynków w zagrodzie), własności ziemskich (np.: dwór z parkiem), technicznych uwarunkowań sieci dróg (np.: szosy klasy I i II, trakty, drogi polne, drogi wiejskie, ścieżka dla jezdnych, ścieżka dla pieszych) i układu kolejowego (np.: przejścia przez tory, przepusty, układ dworców kolejowych). Ponadto szczegółowo pokazuje typy i formy zieleni (np.: las liściasty, las iglasty, mieszany, linie gospodarczego podziału lasu, krzaki, sady, nieużytki, łąki). Ponadto elementy zagospodarowania (np.: kościoły, cmentarze, wiatraki, pomniki, kapliczki), ale też funkcje

które miejscowości pełniły (np.: poczta, telefon, schronisko, karczma, cegielnie). Mapa ta jest doskonałym uzupełnieniem mapy z 1939 roku (ryc. 9), ujętej w niniejszym opracowaniu). Mapa z 1939 roku zaczerpnięta z Uniwersyte Paris z wydziału Geographie stanowi dobrą wizualizację ukształtowania terenu, wraz z terenami zieleni i wód. Układ ulic i uformowanie zabudowy pokazuje układ urbanistyczny/ruralistyczny poszczególnych miejscowości w tamtym okresie.

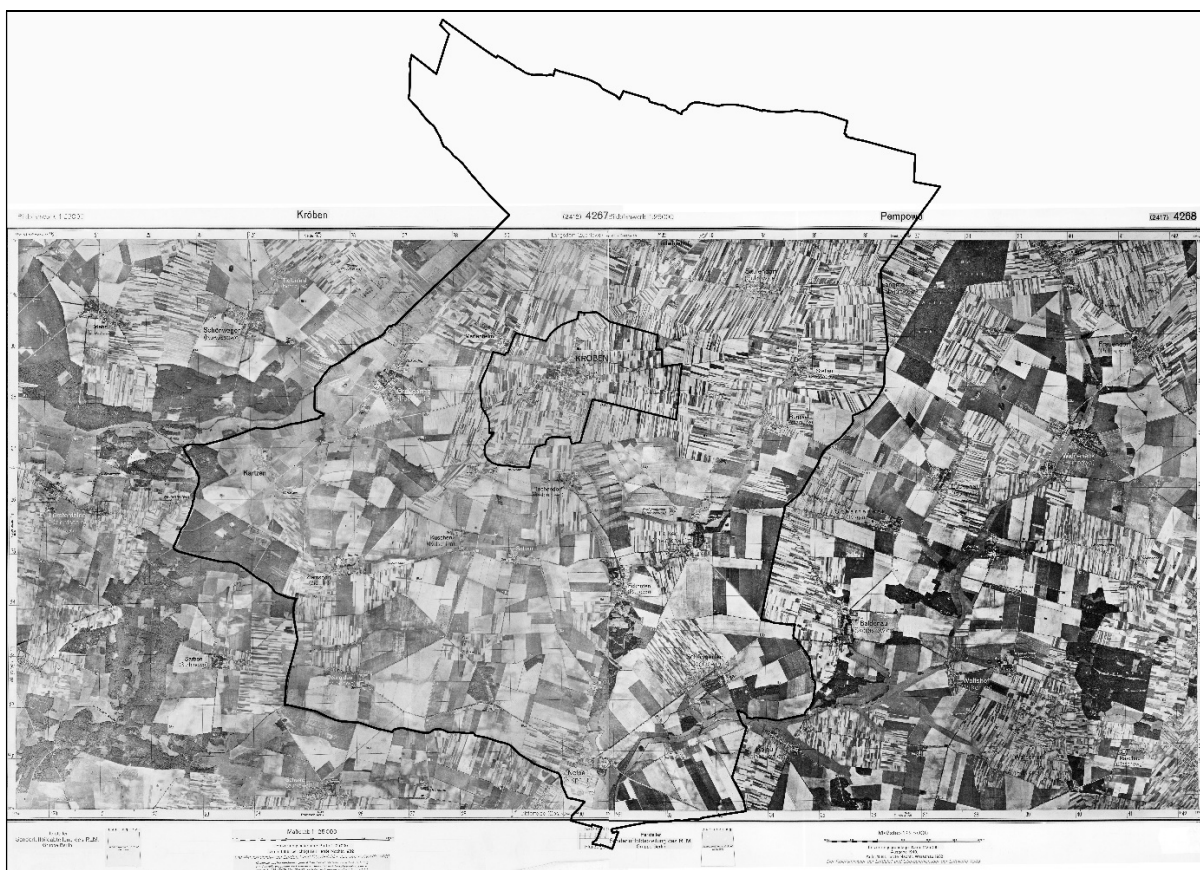

Ryc. 10. Fragment południowej części Wielkopolski w 1940 roku z naniesionymi granicami gminy Krobia (na historyczną mapę naniesiono współczesne granice administracyjne). Źródło: MAPSTER.

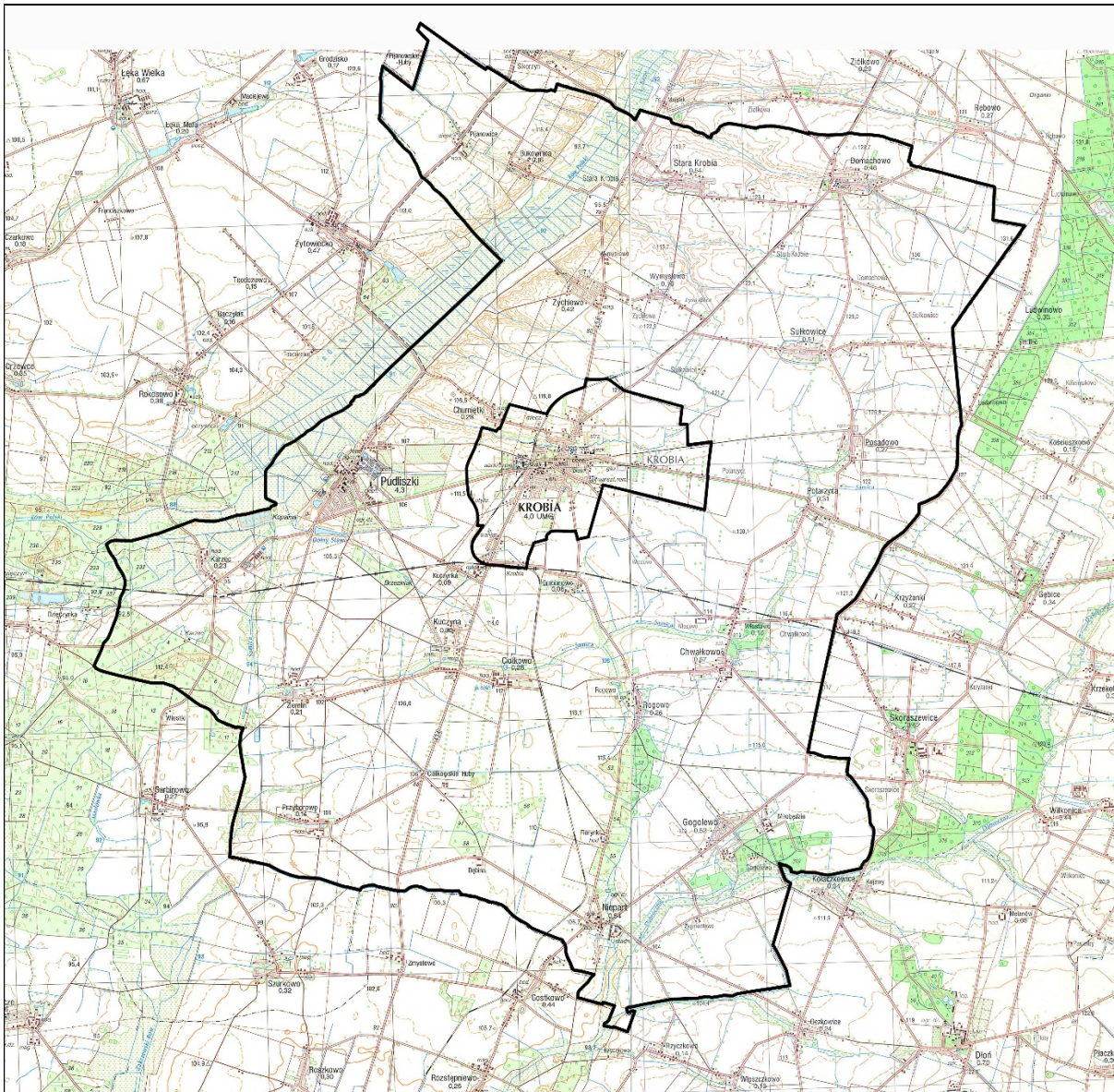
Ciekawością jest także sposób gospodarowania na terenach rolniczych gminy. Mapa podziału gruntów z 1940 roku (ryc. 11) pokazuje sposób gospodarowania na analizowanych terenach. Rozdrobnienie gruntów i ich różnorodność oznacza, że wiele było gospodarstw należących do jednego właściciela, często składającego się z kilku oddzielnych działek. Do ogromnego rozdrobnienia pól doprowadził tradycyjny podział gospodarstwa pomiędzy spadkobierców, którymi najczęściej były dzieci właściciela.

Charakterystyczne dla krobskiego rolnictwa było również duże zróżnicowanie wielkości gospodarstw rolnych (co widać na prezentowanej rycinie): od jednohektarowych do kilkutyśnięktohektarowych. Te większe często stanowiły własność dóbr ziemskich mających jednego właściciela. Zgodnie z analizą map z lat 1939 i 1940 (patrz ryciny 9 i 10) to właśnie w południowej części gminy znajdowały się majątki ziemskie. Obecnie struktura podziału gruntów jest nieco inna, aczkolwiek zasada rozdrobnienia gruntów dotyczy w większości właścicieli indywidualnych.

Ryc. 11. Mapa podziału gruntów z 1940 roku, niekompletna (brak danych). Źródło: MAPSTER.

Ryc. 12. Fragment południowej części Wielkopolski w 1998 roku z naniesionymi granicami gminy Krobia (na historyczną mapę naniesiono współczesne granice administracyjne). Źródło: Wydziałowe Archiwum Kartograficznego WNGiG UAM w Poznaniu.

2.2.3. Struktura przestrzenno-funkcyjna oraz analiza i ocena stanu zabudowy i zagospodarowania miasta i gminy Krobia

Analiza w skali gminy

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną można zdefiniować traktując słowa członowe relacyjnie. Jest to zatem system powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania, które tworzą funkcjonalną całość. Istotą analizy jest określenie wzajemnych relacji pomiędzy elementami tej struktury, co pozwala na ustalenie zasad kształtowania tych relacji w sposób zrównoważony. Do podstawowych elementów struktury przestrzennej (gminy) zaliczyć można obszary różniące się między sobą rodzajem funkcji, czyli przeznaczeniem i użytkowaniem terenu. Tworzą one bardzo złożone systemy, czasem zhierarchizowane, które są powiązane ze sobą systemem transportowym. Słabo rozwinięty lub skupiony tylko na jednym rodzaju (głównie systemie transportu indywidualnego), może prowadzić do zaostrzania się konfliktów w relacji przestrzennej elementów struktury lub zaburzenia funkcji. Struktura przestrzenno-funkcyjna jest zatem systemem powiązanych ze sobą różnych elementów zagospodarowania, które w konsekwencji tworzą uzupełniający się wzajemnie organizm.

Do elementów struktury gminy Krobia można zaliczyć: tereny mieszkaniowe (osiedla, zespoły osiedli), tereny usług administracji, handlu, kultury, gastronomii, oświaty, zdrowia, tereny aktywności gospodarczej (produkcji i biznesu), tereny infrastruktury technicznej (sieci techniczne), oraz tereny związane z systemem transportowym miasta (sieć ulic, parkingi, dworce, stacje i przystanki transportu zbiorowego, węzły przesiadkowe). Do omawianej struktury możemy także zaliczyć ukształtowanie sieci drogowej - ulicznej. Istotnym elementem tej sieci jest system obwodnic, które mogą pełnić różne funkcje w zależności od jej lokalizacji w sieci.

Powierzchnia gminy wynosi obecnie 12954 ha, z czego 99,9 % to powierzchnia lądowa, wody w postaci cieków stanowią skromny udział w powierzchni jednostki. Znaczną część zajmują natomiast użytki rolne (90,1%), reszta to lasy (4,1%), tereny zabudowane i zurbanizowane (5,3%), nieużytki (0,2%) i inne różne (0,2). Spośród terenów zabudowanych i zurbanizowanych najczęściej zajmują drogi (3,2%), mieszkalnictwo (0,9%), kolej (0,4%), rekreacja i wypoczynek (0,3%), przemysł (0,2%).

Zagospodarowanie gminy Krobia opiera się na wielośrodkowym układzie jednostek osadniczych (wsi), skupionych wokół centralnie ulokowanego ośrodka gminnego (ryc. 13). Wsie te tworzą wokół Krobi pierścień zamykając mieszkaniową, produkcyjną i usługową przestrzeń do granic administracyjnych gminy. Choć są one powiązane układem drogowym to sieciowy układ tworzony jest przez hierarchiczne ośrodki usługowe (więcej na ten temat w dalszej części rozdziału). Choć fizyczne rozmieszczenie wsi w układzie koncentrycznym względem miasta Krobi jest bardzo widoczne, to jednak nie tylko ów ośrodek ma wpływ na ich przestrzenny, funkcjonalny i społeczny rozwój, mają go także miasta gmin przyległych: Gostyń, Piaski, Pępowo, Miejska Górka i Poniec. Miasta, będące siedzibami owych gmin, są zróżnicowane pod względem wielkości, liczby ludności, rodzajów i ilości usług. Można je podzielić na trzy kategorie miejscowości: najmniejsze Pępowo z liczbą ludności wahającą się około 2 tys., Poniec, Miejska Górka i Piaski mają każde około 3 tys. mieszkańców i największy Gostyń (ponad 20 tys. osób). Miasto Krobia, które liczy około 4 tys. osób można zaliczyć do środkowej analitycznej grupy. Każdy ośrodek różni się ilością usług podstawowych i ponadpodstawowych, dostępem do infrastruktury technicznej, społecznej, sportowo-rekreacyjnej, liczbą atrakcji turystycznych. Nawet jeśli nie mamy dokładnej inwentaryzacji wymienionych aktywności to można przyjąć (prawie bezbłędnie), że w różnorodności usług dominuje niewątpliwie Gostyń, natomiast najmniejsze zainwestowanie charakteryzuje Pępowo. Ośrodki znajdujące się w środkowej grupie są funkcjonalnie podobne. Jak wynika z analizy odległości czasowej (patrz rozdział *mobilność transportowa*) miasta sąsiadujące z Krobią stanowią dużą dla niej konkurencję, bowiem stają się potencjalnym miejscem realizacji potrzeb mieszkańców gminy Krobia. Mieszkańcy wsi Domachowo pokonują w podobnym czasie odległość do miasta Gostyń, Piaski, Pępowo i Krobi. Mieszkańcy wsi Karzec korzystają z usług zlokalizowanych w Poniecu i Krobi, gdyby chcieli skorzystać z Miejskiej Górki musieliby dojechać jeszcze 7 km drogi (60%). Wieś Niepart jest zlokalizowana pośrodku pomiędzy Krobią a Miejską Górką, tak więc mieszkańcy korzystają z usług z obu ośrodków. Mało korzystne położenie ma Gogolewo. Stamtąd mieszkańcy mają do siedziby gminy do której administracyjnie należy bardzo podobną liczbę kilometrów jak do Miejskiej Górki.

Biorąc zatem pod uwagę funkcjonalny charakter miast, będących siedzibami gmin przyległych do Krobi, oraz najkrótszy czas przejazdu pomiędzy miejscowościami należy zwrócić uwagę na wydzielające się trzy silne ośrodki usługowe. Dwa z nich, Gostyń i Miejska Górka, obsługują mieszkańców gminy Krobia głównie w zakresie usług oświaty, służby zdrowia, handlu, gastronomii i kultury. Pępowo natomiast odwiedzane jest dzięki lokalizacji usługi handlu, gastronomii, rekreacji. Trzy wspomniane ośrodki to także źródła miejsc pracy dla mieszkańców gminy Krobia.

Przestrzenny rozkład usług na terenie gminy Krobia nie jest równomierny, a system nie jest bardzo rozbudowany. Usługi handlu występują w mieście Krobia w postaci ulicznych ciągów, placów (rynek, targowisko) lub marketów (dyskontów), w pozostałych miejscowościach funkcjonują lokalne sklepy spożywcze. Usługi oświaty prezentowane są przez dwa przedszkola samorządowe (w Krobi i w Pudliszkach z oddziałami zamiejscowymi we wsiach Potarzyca i Żychlewo) oraz sześć oddziałów przedszkolnych poza wspomnianymi miejscowościami (przy Szkole Filialnej w Ciołkowie, przy Szkole Filialnej w Sułkowicach, przy ZSPiG w Starej Krobi, przy Szkole Podstawowej w Nieparcie). Na terenie gminy Krobia funkcjonują 3 zespoły szkół prowadzone przez samorząd gminny, wraz z filiami

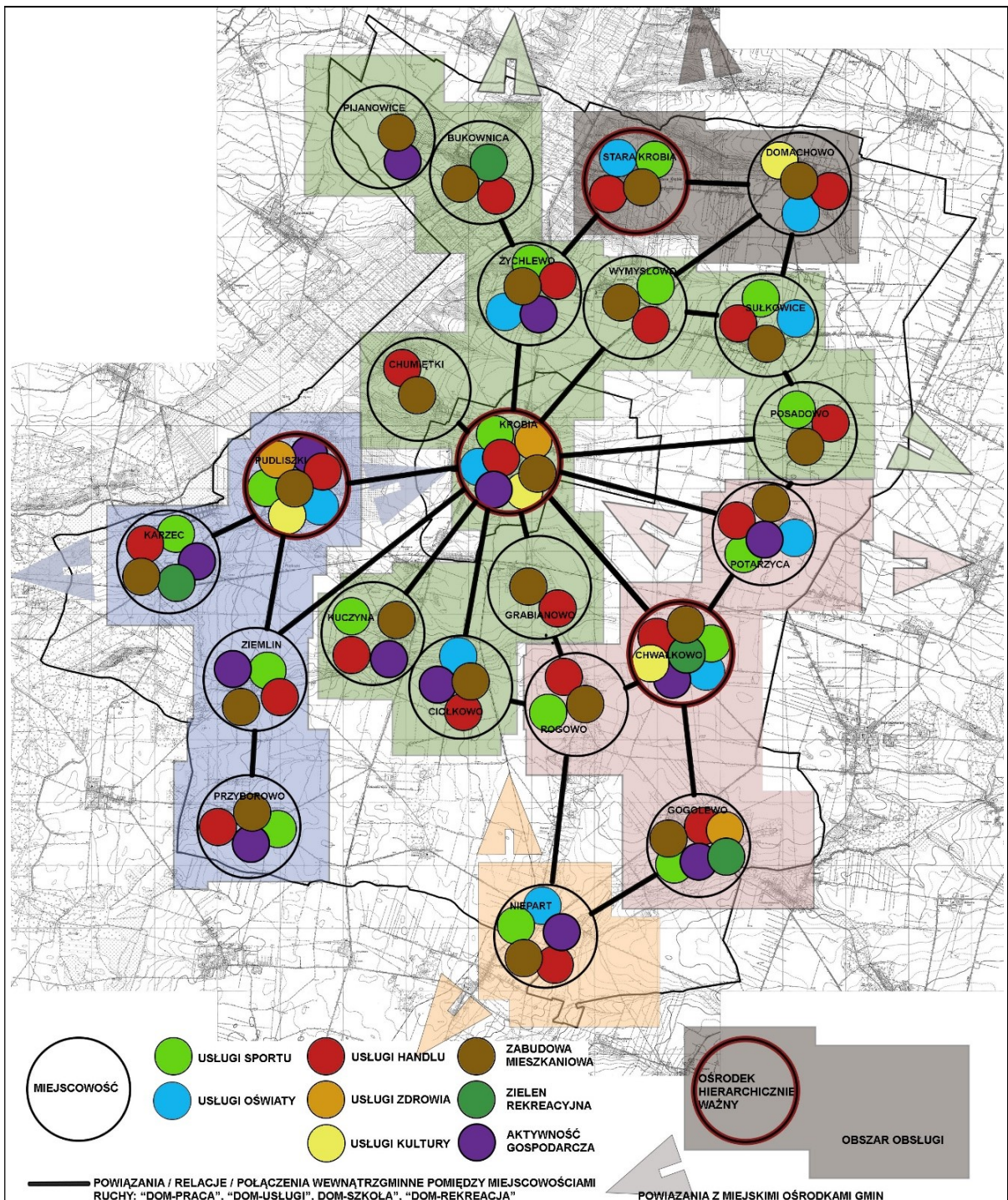

i oddziałami przedszkolnymi. Od 2009 r. gmina Krobia wraz z gminą Miejska Górką utworzyła pierwszy w Polsce związek międzygminny, który jest organem prowadzącym dla zespołu szkół – szkoły podstawowej z oddziałami przedszkolnymi oraz gimnazjum. W mieście Krobia funkcjonuje Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych (Liceum Ogólnokształcące, Liceum Profilowane, Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa oraz szkoły dla Dorosłych. Najbliższymi ośrodkami szkolnictwa wyższego są: Poznań (80 km od Krobi), Wrocław (85 km od Krobi) i Leszno (30 km od Krobi). Na obszarze gminy działa jedna biblioteka i jej dwie filie: w Pudliszkach i Chwałkowie. Najważniejszą jednostką kulturotwórczą w gminie jest Ośrodek Kultury w Krobi, w którym organizuje się turnieje sportowo – rekreacyjne, wystawy, spektakle teatralne i wiele innych imprez okolicznościowych. Usługi sportu i rekreacji opierają się na kilku obiektach. Boiska sportowe występują w Rogowie, w Krobi, Chwałkowie, Przyborowie i Ziemlinie, w Pudliszkach (stadion sportowy z widownią o powierzchni 2 ha). W Krobi, Pudliszkach i w Starej Krobi są do dyspozycji sale sportowe przy szkołach. 4 niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, tj.: „Centrum Medyczne KROB-MED.”, Niepubliczny Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej „PROVITA” (w Krobi i Chwałkowie), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ProMedica – Jacek Kubiak w Pudliszkach (również 2 razy w tygodniu świadczy usługi w miejscowości Gogolewo) , Niepubliczny Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej „PORADNIE LEKARSKIE” Monika Witkowska w Pudliszkach. Usługi stomatologiczne na terenie gminy wykonują cztery niezależne podmioty. Funkcjonuje również NZPOZ Spółka Cywilna Pielęgniarek i Położnych „Pigułka”. Usługi w zakresie opieki szpitalnej zapewnia szpital powiatowy w Gostyniu. Mieszkańcy mogą kupić lekarstwa w Krobi (cztery apteki), bądź w Pudliszkach (jedna apteka). Na obszarze gminy istnieje jeden posterunek policji (w mieście Krobia), który podlega Komendzie Powiatowej Policji w Gostyniu, natomiast bezpieczeństwo zapewniają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w: Krobi, Pudliszkach, Starej Krobi, Posadowie, Potarzyca, Sułkowicach, Żychlewie, Wymysłowie, Rogowie, Domachowie, Chwałkowie, Przyborowie, Ziemlinie, Ciołkowie, Nieparcie i Bukownicy.

Rozmieszczenie wymienionych funkcji zmusza mieszkańców do ruchów wewnątrzgminnych. Do ośrodków o największej częstotliwości relacji związanych z zaspokajaniem potrzeb w zakresie usług podstawowych należą: Krobia, Pudliszki i Chwałkowo (ryc. 13). Natomiast, w stosunku do poprzednio wymienionych miejscowości, do mniej odwiedzanych miejscowości należą: Chumiętki i Pijanowice. Aktywność ludności, która jest zintensyfikowana w kierunku wybranych miejscowości, zależy od stanu technicznego dróg, ale także braku połączeń transportu publicznego, obecnego systemu połączeń drogowych, specyficznej lokalizacji. W związku z tym Pudliszki obsługują mieszkańców południowo-zachodniej części gminy, Chwałkowo jest hierarchicznie ważnym ośrodkiem usługowym dla południowo-wschodniej i wschodniej części gminy, natomiast Stara Krobia jest miejscem realizacji potrzeb wsi położonych w północnej części obszaru analiz, aczkolwiek wymienione wsie dojeżdżają także do Gostynia. Część miejscowości znajdująca się w bliskim sąsiedztwie Krobi (do 5-7 min czasu przejazdu) jest uzależniona od funkcji, które owe miasto pełni, bowiem to najbliższej położony ośrodek realizacji potrzeb. Krobia, Pudliszki, Chwałkowo i Stara Krobia pełnią rolę lokalnych centrów.

Wspomniany sieciowy i pierścieniowy układ warunkowany jest wieloma czynnikami, które wymuszają obecny stan rozkładu przestrzennego miejscowości gminy. Bariery w przestrzennym rozwoju stanowią rozległe kompleksy dobrych jakościowo pól, rozlokowane na całej powierzchni gminy, które wraz z łąkami niewielkich łąk i fragmentami lasów tworzą spójną całość. Ważnym czynnikiem w rozwoju gminy są dwie drogi. Biegąca w kierunku północ-południe krajowa nr 434 relacji Poznań – Wrocław (lokalnie Gostyń – Rawicz), oraz droga powiatowa 4803P łącząca tereny wschodnie gminy z zachodnimi relacji Leszno – Krotoszyn (patrz opracowanie *mobilność transportowa*). Obie drogi dzielą gminę na cztery części, co sprawia, że dostępność o znaczeniu tranzytowym z ośrodków wiejskich gminy jest podobna. Obecność wspomnianych przejść drogowych wytworzyła strefę działalności usługowej i gospodarczej, która ulokowała się na terenach przyległych miejscowości. Dobra dostępność komunikacyjna i możliwości transportowo-spedycyjne uaktywniły inwestorów właśnie na wspomnianych terenach. Niestety bliskość dużego ośrodka usługowo-gospodarczego Gostyń, sprzyjające tam warunki społeczno-mieszkaniowe i dostęp do szerszego

wachlarza usług spowodowały mniejsze zainteresowanie osiedlaniem się na obszarze gminy Krobia. Także mała koncentracja dróg, niskiej jakości technicznej powiązania komunikacyjne pomiędzy wsiami, brak wyraźnej hierarchii jednostek osadniczych spowodowały, że żadna wieś nie wytworzyła swojego rejonu obsługi. Jedynie 2 wsie zaspokajają w zakresie usług podstawowych potrzeby jednostek najbliższej położonych: Pudliszki (Karzec, Ziemlin, Kuczyna, Ciołkowo, Przyborowo), Chwałkowo (Rogowo, Gogolewo, Potarzyca). Pozostałe wsie (Chumiętki, Kuczyna, Kuczynka, Ciołkowo, Żychlewo, Wymysłowo, Stara Krobia, Domachowo, Sułkowice, Bukownica, Pijanowice, Przyborowo i Gogolewo) obsługiwane są przez Krobię, natomiast mieszkańcy wsi Niepart korzystają z usług Krobi i Miejskiej Górki.

Ryc. 13. Schemat powiązań funkcjonalno-przestrzennych miejscowości w gminie Krobia. Źródło: opracowanie własne.

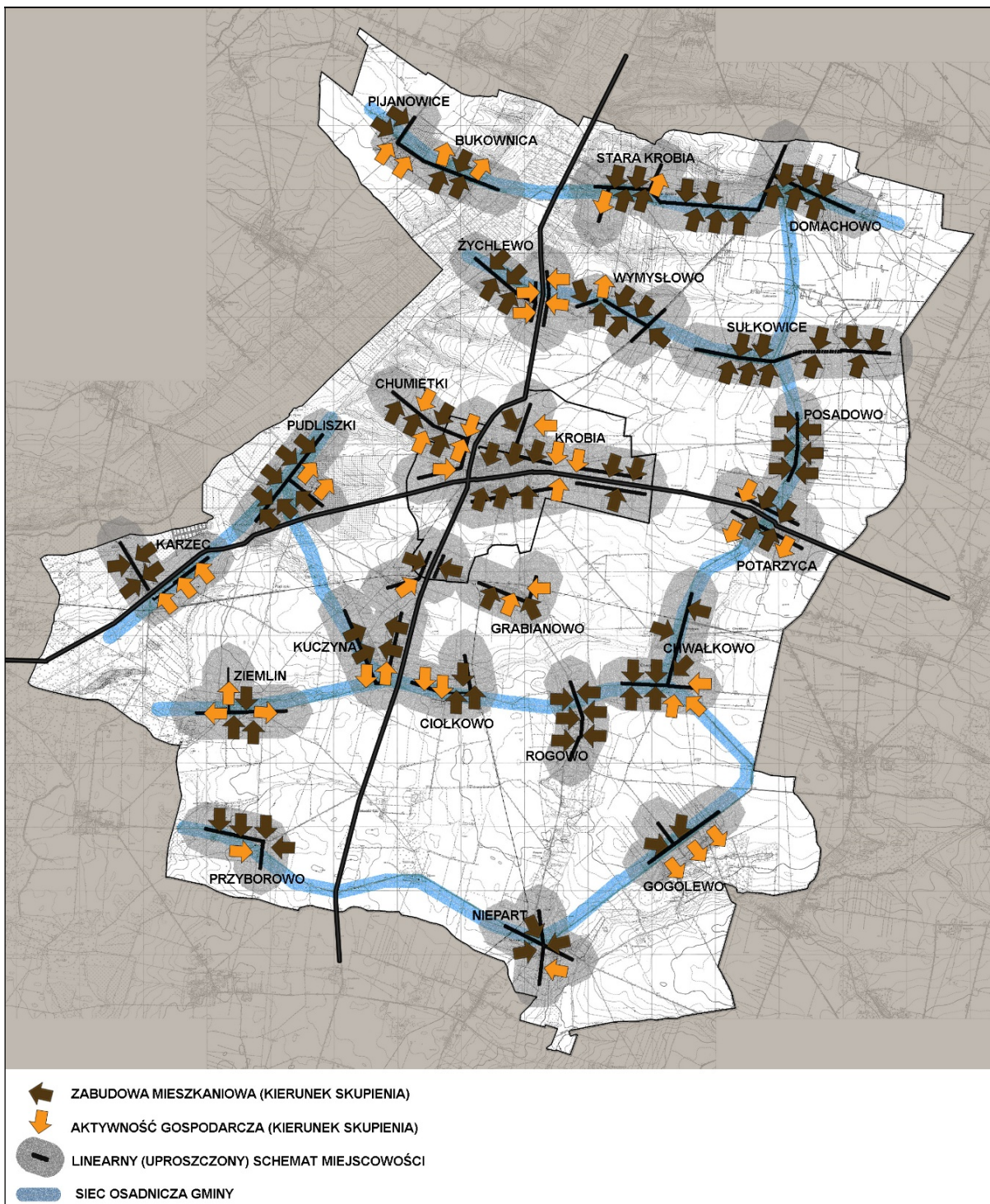
Wsie gminy Krobia charakteryzują się małą różnorodnością funkcjonalną. W większości wsi dominuje funkcja związana z działalnością rolniczą, wyjątek stanowią Pudliszki, gdzie lokalizowany jest duży zakład przetwórczy. Krobia, ze względu na siedzibę władz samorządowych pełni funkcję administracyjną i koncentruje najwięcej usług i działalności gospodarczej. Tu powstały też największe w gminie osiedla budownictwa mieszkaniowego.

Wiele wsi ma historycznie ukształtowaną zabudowę koncentrującą się wokół zespołów dworskich czy folwarcznych. Są one objęte ochroną konserwatorską i ze względu na swoją wartość historyczną, kulturową i architektoniczną wymagają bezwzględnego utrzymania i ochrony. Nowopowstająca zabudowa często „obrasa” historyczne układy. Niestety, choć lokalizuje się ona w większości wzdłuż dróg i w pobliżu centralnej części wsi to jednak często jest ona rozproszona. W formie zwartej występuje jedynie zabudowa historyczna, skupiona w historycznym ośrodku miejscowości. W przypadku dalszej zabudowy wsi należy dążyć do jej uzupełniania, to obniży w przyszłości koszty eksploatacyjne sieci infrastruktury technicznej, uzasadni budowę nowych lub remonty istniejących dróg, a skupienie mieszkańców pozwoli na wytworzenie obszaru hierarchicznie ważnego, przestrzeni wspólnej publicznej, w której aktywność usługi stanie się uzasadniona. Analiza kierunków koncentracji zabudowy poszczególnych miejscowości gminy (ryc. 14) wykazała, że w większości przypadków zabudowa mieszkaniowa koncentruje się wzdłuż dróg, natomiast formy aktywności gospodarczej oddalają się od niej.

Układ urbanistyczny analizowanych wsi oparty jest na różnych typach morfologicznych, m.in. ulicówki (np. Rogowo, Chwałkowo, Potarzyca, Posadowo), czy owalnicy (np. Domachowo, Stara Krobia, Sułkowice). Struktura ich jest spójna, proporcje wewnątrz międzybudynkowych właściwe, zachowane w ludzkiej skali. Budynki w danej wsi ustawione jednolicie (kalenicowo lub szczytowo). Walorem wsi są licznie zachowane budynki murowane z cegły i ich forma architektoniczna (czasem już otynkowane). Sposób rozplanowania zagrody wsi krobskiej nie odbiega zbytnio od układu zagrody XVIII-XIX wiekowej. Budynek mieszkalny (względnie mieszkalno-inwentarski) ustawiano zazwyczaj od strony drogi wiejskiej, budynek inwentarski wznoszono w głębi działki (prostopadle do budynku mieszkalnego), a od strony pól – stodołę. W XIX wieku, w związku z reformami agrarnymi w budownictwie zagrodowym dokonały się poważne zmiany. Polegały one na dużej swobodzie w zakresie kształtowania budynków, postępowaniu się w coraz większym stopniu materiałami ogniotrwałymi (cegłą, dachówką) dbaniu o staranność ich wykonania. Walorem wsi jest także detal architektoniczny (konstrukcyjny i użytkowy). Otwory okienne i drzwiowe, wążek ceglany, elementy konstrukcyjne budynków, gzymsy, nadproża, sposób łączenia materiałów dają wyraz historycznych zmian, uwidaczniają zasięg przebudowy wsi. Walorem wsi są także ciągi wjazdowe, które z dalekiej perspektywy ukierunkowane są w niektórych miejscowościach na bryłę kościoła (zarówno z ulic dojazdowych jak i dróg polnych); z bliższej perspektywy funkcję naprowadzającą pełnią drzewa; wjazdy czasem nie są płynne tzn., z otwartego krajobrazu wjeżdża się w ograniczone optycznie i przestrzennie wnętrza wsi (wykadrowane przez wysoką zieleń, stodoły i zabudowę mieszkaniową). Cenną wartością wsi są również wyrażone w przestrzeni wyróżniki materialne (zabytki, układ pól, zieleń śródpolna, kształt wsi zgodny z historycznym układem, materiał budowlany XVII- i XIX-wiecznej zabudowy, obiekty zagrody wiejskiej, zieleń wysoka w obrębie obiektów sakralnych i folwarków).

W analizowanych wsiach znajduje się wiele współczesnych budynków mieszkalnych i gospodarskich z lat 70-90. ubiegłego wieku, bardzo odróżniających się od historycznej zabudowy, mocno kontrastujących z sąsiednimi, zarówno wielkością, formą, kolorystyką elewacji, detalami architektonicznymi (np. Chumiętki, Niepart, Chwałkowo, Domachowo, Potarzyca). We niektórych wsiach widoczna jest olbrzymia różnorodność ogrodzeń (np. Rogowo, Chumiętki, Potarzyca, Sułkowice, Żychlewo) (z betonowych półfabrykatów, z siatki ogrodzeniowej, murowane, z blachy). Ten brak spójności widać nawet w jednym obejściu, bowiem brama wjazdowa na posesję bardzo często odbiega kolorystycznie, materiałowo, wielkościowo od reszty ogrodzenia. Ale są także posesje prywatne, które w większości ogrodzone są płotami drewnianymi, niskimi, ażurowymi, o podziale na ogół pionowym (np. Domachowo). Ich kolorystyka jest niekontrastująca, wtapiają się w zieleń, która często jest ich tłem lub je uzupełnia. Ogrodzenia takie nie dzielą przestrzeni w sensie społecznym, lecz tylko technicznym, zachowana jest spójność materiałowa między częścią publiczną a prywatną.

Ryc. 14. Kierunek koncentracji zabudowy mieszkaniowej i aktywności gospodarczej w poszczególnych miejscowościach gminy Krobia. Źródło: opracowanie własne.

Analiza zmian struktury osiedli wiejskich powstałych po 1990 roku wykazała przekształcenia w różnych sferach. Kształt i zagospodarowanie osiedli wiejskich gminy Krobia nie są obecnie uzależnione od warunków glebowych, rzeźby terenu, nie nawiązują do istniejących form zainwestowania, brak w ich tworzeniu logiki, zachowania zasad kompozycji urbanistycznej, jednolitości architektonicznej. Jedynym elementem porządkującym jest historyczny układ przestrzenny zabudowy, względem którego wieś kiedyś się kształtowała. Obecnie ulega ona przekształceniom. Na jej strukturę wpływają zaczęły doktryny urbanistyczne, nakazujące przestrzenną segregację funkcji. To one właśnie oddziałują na kierunki rozwoju i przekształcenia wiejskich

obszarów czasami silniej niż obiektywne czynniki demograficzne i ekonomiczne, a także te tkwiące w istniejącej substancji.

Urbanizacja i związany z nią rozwój komunikacji, pojawienie się nowych materiałów budowlanych, postęp techniczny i technologiczny spowodował wzrost wpływów obcych, które krobska wieś musiała sobie przyswoić. Owe wpływy spowodowały nieracjonalne gospodarowanie wartościami przyrody i przyczyniły się do tworzenia nowych acz niekorzystnych układów w stosunkach fizjograficznych. Rzadko kiedy dla ukształtowania krajobrazu mają znaczenie tereny będące pod ochroną, miejsca i budowle historyczne, miejsca wartościowe pod względem biologicznym i geologicznym, rzadkie i wyróżniające się w krajobrazie drzewa lub grupy drzew, czy panoramy danej miejscowości.

Elementem krystalizującym i formującym zabudowę tych osiedli jest komunikacja. Zauważono, że przy wyborze miejsca na lokalizację nieruchomości brana jest pod uwagę przepustowość drogi, jej nawierzchnia (utwardzona lub nie), umiejscowienie przystanku komunikacji autobusowej i/lub kolejowej itp. Trudności w uzyskaniu odpowiednich terenów w mieście (o dobrej dostępności komunikacyjnej i przystępnej cenie) skłaniają inwestorów do lokalizowania swoich przedsięwzięć poza terenami zainwestowania miejskiego, przy trasach wylotowych i obwodowych. W związku z tym wzdłuż trasy obwodowej miasta Krobia tworzone są strefy aktywności gospodarczej, w których lokalizację znajdują głównie firmy samodzielnie działające. Zbyt towarów i usług, dojazdy pracownicze i działalność administracyjna skutkuje powiązaniem wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Współczesne wsie krobskie cechuje brak orientacji w przestrzeni, brak obszarów hierarchicznie ważnych, brak placów i miejsc publicznych, brak zieleni uporządkowanej. Osiedla nie mają przemyślanego układu kompozycyjnego, brakuje dominant, otwarcie widokowych, związku z otoczeniem, brakuje ekspozycji obiektów charakterystycznych pod względem widokowym, brakuje wyjazdów i wyjazdów z osiedli. Dochodzi do zabudowy panoram widokowych, korytarzy ekologicznych, przeobrażeń rzeźby, niwelacji terenów. Brak jest zorganizowanej zieleni, która na osiedlach zabudowy mieszkaniowej obniża atrakcyjność tej przestrzeni.

Wynika to nie ze złej woli, niewiedzy czy braku doświadczenia decydentów samorządów lokalnych sterujących rozwojem danego ośrodka czy nawet samych projektantów nowych przestrzeni lecz presji jaką wywierają właściciele gruntów oceniający kształtowany i sprzedawany teren jednostkowo i wyłącznie finansowo. To oni wywierają nacisk na sposób zabudowy i zagospodarowania terenu. Brak jest w kształtowaniu przestrzeni wizji całościowej, właściwie przemyślanej i zorganizowanej. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego powstają wybiórczo, wrywkowo, nie są powiązane ze sobą funkcjonalnie, programowo i organizacyjnie. Często pojedynczo tworzą indywidualny, zamknięty układ. Faktem jest oczywiście to, iż trudno jest w jednostce już istniejącej, ulegającej ciągłym przekształceniom stworzyć jasną koncepcję całości, wykorzystując najnowsze osiągnięcia zarówno urbanistyczne jak i architektoniczne. Trudno jest także uwzględnić współczesne wymogi społeczno-ekonomiczne, planowo rozplanować wszystkie elementy publicznej przestrzeni, stworzyć jasną strukturę funkcjonalną i morfologiczną czy zachować proporcje pomiędzy obszarami zurbanizowanymi i otwartymi. Łatwo natomiast o zmianę w krajobrazie (degradacja), zmianę w sposobie użytkowania gruntów, o zabudowę panoram widokowych i korytarzy przewietrzających, łatwo wkracza się na obszary cenne przyrodniczo, chronione. Utrudnieniem w kształtowaniu ładu przestrzennego są niewątpliwie także niespójne akty prawne pozwalające na swobodne formowanie przestrzeni zabudowanej, tej jeszcze niezabudowanej i obszarów przyrodniczych.

Niestety na obszarach wiejskich gminy Krobia obserwuje się niewystarczającą i nadal słabo rozwiniętą infrastrukturę społeczną (niedostateczną dostępność i niski poziom świadczonych usług) oraz słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną (uciążliwy dojazd do i z pracy/szkoły, brak utwardzonych dróg dojazdowych, oświetlenia, ścieżek rowerowych, brak chodników).

Tab. 4. Cechy struktury funkcjonalno-przestrzennej osiedli wiejskich gminy Krobia wykształcone pod wpływem przemian społeczno-gospodarczych zapoczątkowanych w 1990r.

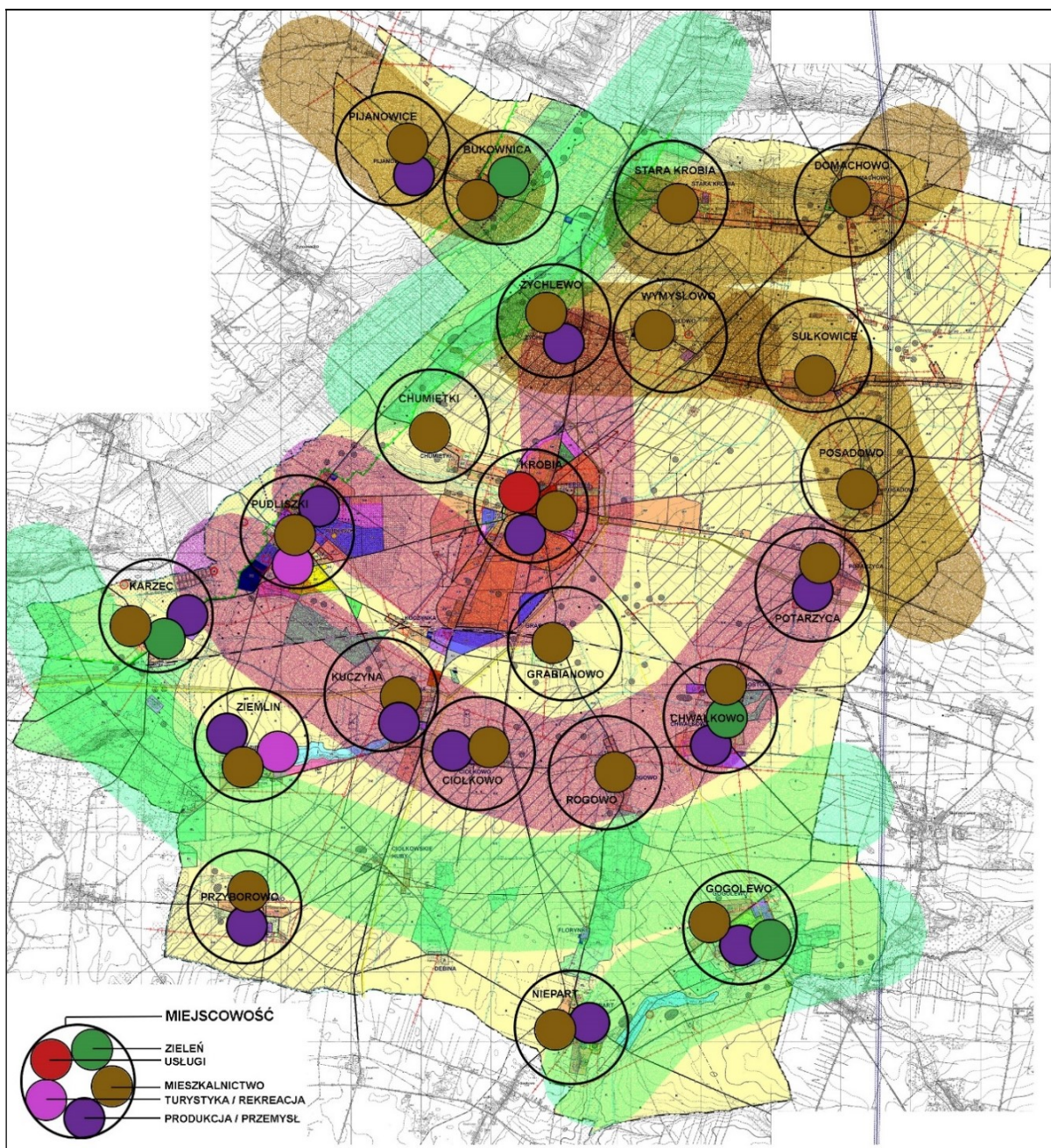
Struktura zabudowy i sposób zagospodarowania w okresie....	
przed 1989	po 1989
<p>Struktura przestrzenno-funkcjonalna Strukturę funkcjonalno-przestrzenną tworzą tereny zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej, użytki rolne, lasy oraz układ komunikacyjny w postaci głównej drogi.</p> <p>Formy zabudowy i sposób zagospodarowania terenu Pojawiająca się zabudowa uzupełnia układ przestrzenny starego osiedla, działka budowlana posiada nieregularny kształt a jej wielkość nie pozwalają na swobodę w jej zagospodarowaniu. Osiedla charakteryzują się wiejskim podziałem przestrzeni (działka mieszkaniowa/zagrodowa wraz z zabudowaniami gospodarczymi położonymi wśród użytków rolnych). Zabudowa mieszkaniowa zwarta, uporządkowana, tworząca skupiska, lokalizowana wzdłuż drogi, liczba kondygnacji nie przekracza dwóch. Brak zabudowy wielorodzinnej. Przeciętnie około 40% budynków w miejscowości stanowi zabudowa gospodarcza. Brak rynku. Usługi podstawowe (handlowe) zlokalizowane wzdłuż drogi, nie tworzą ciągów handlowych, są pojedyncze i rozproszone. Ulice i zabudowa tworzą czytelny układ geometryczny, zapewniający dobrą orientację, brak dominant kompozycyjnych. Brak obszarów hierarchicznie ważnych. Widoczna degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym. Niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności. Widoczna postępująca dewastacja obiektów wskutek dynamicznie pogarszającego się stanu technicznego budynków i obiektów budowlanych</p> <p>Transport i system transportowy Układ komunikacyjny (główna oś i odchodzące od niej drogi dojazdowe) czytelny. Droga główna utwardzona, a pozostałe nieutwardzone i wąskie. Brak wydzielonych parkingów i oddzielenia ruchu kołowego od pieszego.</p>	<p>Struktura przestrzenno-funkcjonalna Strukturę funkcjonalno-przestrzenną tworzą tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny usług (rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, tereny działalności gospodarczej, tereny zieleni zorganizowanej, lasy, użytków rolnych (ograniczenie arealu), rozbudowany układ komunikacyjny.</p> <p>Formy zabudowy i sposób zagospodarowania terenu Pojawiająca się zabudowa nie zawsze uzupełnia istniejącą już strukturę zabudowań. Występuje w formie pojedynczych obiektów lub zorganizowanych zespołów zabudowy. Podział terenu i uregulowania obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego uniemożliwiają swobodne wykorzystanie powierzchni działki. Wielkość działki dla zabudowy wolnostojącej wynosi 1000-1500m² a dla rezydencjonalnej 2000-3000m². Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (wolnostojąca, bliźniacza, szeregowa, atrialna) i wielorodzinna, czasami blokowa występuje w postaci zwartych i uporządkowanych skupisk ale także w postaci pojedynczych, dość przypadkowo lokalizowanych obiektów. Liczba kondygnacji nie przekracza czterech. Występują jedynie pojedyncze zabudowania gospodarcze, zazwyczaj wykorzystywane dla celów pozarolniczych. Brak rynku, brak „centrum”. Usługi rozproszone, nie tworzą ciągów handlowych. Układ ulic i zabudowy oraz dominanty kompozycyjne (kościół) tworzą czytelny układ geometryczny, zapewniający dobrą orientację. Brak obszarów hierarchicznie ważnych.</p> <p>Transport i system transportowy Układ komunikacyjny czytelny, składa się najczęściej z głównej drogi i ulic dojazdowych, których ilość i parametry techniczne gwarantować mają rozprawdzenie ruchu samochodowego. Drogi nieutwardzone w obrębie nowych inwestycji budowlanych. Miejsca parkingowe zlokalizowane w ramach poszczególnych posesji zabudowy jednorodzinnej oraz wzdłuż poszczególnych ulic. Występują pojedyncze ogólnodostępne parkingi. Na obszarze jednostek osadniczych występują trasy transportu zbiorowego.</p>

Źródło: opracowanie własne.

Ogólny wizerunek wsi oceniono jako poprawny. Układ ruralistyczny w większości wsi jest czytelny, orientacja dobra, wsie cechuje dobra jakość elementów zagospodarowania, otwartość mieszkańców, kontakt społeczny dobry. Widoczna jest jedność kompozycji przestrzennej i jej wewnętrzna zgodność. Wsie w ogólnym odbiorze dają poczucie bezpieczeństwa (przestrzenie są oświetlone, często spotkać można sąsiada, „obcy” są momentalnie zauważani). Najczęściej przestrzeń wsi jest estetyczna, czysta, ma właściwe proporcje i ludzką skalę, kolorystyka jest stonowana poza nielicznymi wyjątkami. Brak jest przestrzeni wspólnych, publicznych, integrujących mieszkańców, Czasem takie miejsce pełni teren przykościelny, ale takie obszary występują w gminie nielicznie. Miejsca dedykowane przyjezdnym najczęściej to te przeznaczone do parkowania i postoju, sklep spożywczy. Architektura tych elementów jest często niespójna, kolorystyka nieodpowiednia. Niewiele jest miejsc dających możliwość aktywnego wypoczynku. Trasy rowerowe czy spacerowe nie są połączone pomiędzy miejscowościami, brak miejsc spotkań.

Ustalenia ujęte w załączniku 3 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Krobia określają przyszły kierunek funkcjonalnego rozwoju przedmiotowej jednostki. Analiza owych ustaleń skłania do syntetycznych wniosków i wizji rozwoju gminy (ryc. 15). Wyłaniają się bowiem trzy funkcjonalne pasy: północny mieszkaniowo-rolniczy, centralny

mieszkaniowo-gospodarczo-rolniczym oraz południowy mieszkaniowo-rekreacyjno-rolniczy. Poszczególnym miejscowościom przypisano (poprzez ustalenia w kierunkach SUIKZP) ich wiodące funkcje które prezentuje poniższa rycina. Ustalenia SUIKZP wydają się poprawne, aczkolwiek ich realizacja może napotkać na pewne trudności. Rozwój północnej części gminy zależy wyłącznie od rolniczego potencjału tych terenów a kultura biskupiańska stanowi tam tło dla rozwoju, jest jego uzupełnieniem. Centralny pas stanowi zbiór miejscowości dobrze skomunikowanych (droga powiatowa wschód-zachód i kolej), z już ulokowanymi tam aktywnościami gospodarczymi i posiadającymi rezerwy terenowe na podobne funkcje. Południowy pas powinien zostać objęty ochroną. Tam bowiem znajdują się pozostałości po dworach i folwarkach, cegielnia, lasy, wody, zadrzewienia śródpolne, aleje drzew. Należałoby bardziej wnikliwie rozpoznać potencjały poszczególnych wsi i odnieść odkryte wartości w strategii rozwoju gminy.

Ryc. 15. Strefy funkcjonalno-przestrzenne gminy Krobia wynikające ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Źródło: opracowanie własne w oparciu o SUIKZP.

Analiza w skali miasta

Urbanistyczny rozwój miasta Krobia sięga roku 1136, kiedy miejscowość ta znajdowała się w bulli papieża Innocentego II (7 VII 1136 roku). Piastowie podejmujący scalenie obszarów w celu posłuszeństwa zamieszkującej go ludności i łatwiejszej obrony terenu stworzyli nowy system administrowania, który pojawił się już w XI wieku. Krobia była wówczas okręgiem grodowym podporządkowanym władzom. Wówczas kasztelania krobska podejmowała decyzje dotyczące rozwoju miejscowości, natomiast kasztelan, będący reprezentantem władzy, pełnił funkcję administracyjno-wojskową. Rozwój rzemiosła i handlu w tamtych czasach miał wpływ na wykształcenie stanu mieszczańskiego, a uzyskanie odrębnych praw miejskich wzorowane było na ustroju Magdeburskim.

Na przełomie XI i XII wieku w pobliżu grodu kasztelańskiego powstał kościół Świętego Idziego w osadzie Kościelna Wieś, która z upływem czasu i rozwoju miasta stała się jego północnym przedmieściem. Układ osadniczy Krobi był aktem jednorazowym i dokonano go przed 1232 rokiem, o czym świadczy układ turbinowy rynku. Analizy tej dokonuje Henryk Munch w książce „Geneza rozplanowania miast wielkopolski XIII i XVII wieku”, jako przykład podając plan miasta Krobia z 1796 roku i oparty na analizie kartograficznej oleat z połowy XIII wieku (ryc. 16). W późniejszych opracowaniach historycznych nie odnajdujemy już wzmianki o turbinowym układzie rynku. Henryk Munch w swym dziele o genezie miast podaje kilka przypuszczeń powstania grodu krobskiego. Autor uważa, że początki grodu mogą być dwojakie, albo gród powstał na miejscu innego grodziska obok kasztelani i kościoła Świętego Idziego, albo Krobia była osadą z okresu przedhistorycznego, a kasztelania i kościół powstały później.

Ryc. 16. Plan miasta Krobia z XVIII wieku (1796 rok). Źródło: Munch H. „Geneza rozplanowania miast wielkopolski XIII i XVII wieku”.

Na krobskim rynku w XII wieku odbywały się targi książęce. Wówczas nie było tam ratusza, a cały teren służył mieszkańcom i przybyłym do celów handlowych. Funkcję targową pełniła wcześniej Kościelna Wieś i zapewne owa zmiana lokalizacji mogła spowodować wykształcenie się nowych szlaków komunikacyjnych z zachodu na wschód Głogów-Kalisz i z południa na północ Wrocław –

Poznań. Kasztelania była otoczona fosa i ostrokołem z zabudową na kamiennym fundamencie. W roku 1285 gród kasztelański Krobia wraz z okoliczną ziemią stał się własnością biskupa poznańskiego Jana II herbu Nałęcz na Ostrorogu. Rządy te zaskutkowały otrzymaniem przez Krobie prawa miejskiego. Literatura wskazuje, że nastąpiło to między 1285 a 1290 rokiem, jednakże data ta nie jest sprecyzowana, ponieważ oryginalne dokumenty lokacji i nadania praw miejskich zaginęły. Miasto otrzymało herb w 1286 roku, na którym widnieje wizerunek Świętego Piotra trzymającego w ręku miecz. To ważny symbol, bowiem oznacza specjalne uprawnienia które miasto posiadało tzw. prawo miecza. Władze miasta mającego prawo *ius gladii* mogły sądzić sprawy, za które groziła kara śmierci i rządzący mieli prawo jej wykonania. W pierwszej połowie XIV wieku nastąpił rozpad systemu kasztelańskiego, dokonano reform w zakresie administracji, sądownictwa i wojska. Utworzono urzędy starostów i powstały powiat Krobia w końcu XIV wieku należał do powiaty kościańskiego.

Urbanistyczny rozwój Krobi wynikał z czworobocznego kształtu rynku, bowiem dalsza zabudowa formowała się wzdłuż wychodzących z centrum ulic. Miejscowość była otoczona wałami i fosą, a wjazd umożliwiały cztery bramy: poznańska (gostyńska, obok kościoła farnego), kaliska, wrocławska (obok kościoła Świętego Ducha) i brama poniecka. Intensywny rozwój Krobi nastąpił od XV do XVII wieku, i odznaczał się wzrostem mieszkańców i zabudowań. Rzemiosło i uprawa ziemi stanowiły dominującą rolę w rozwoju miasta, tylko niewielki odsetek ludności zajmował się handlem. Dominująca rola produkcji rzemieślniczej w gospodarce miasta spowodowana była również wzrostem osadnictwa wokół Krobi. Powstanie i rozwój cechów notuje się na wiek XV a ich kulminacyjny rozwój na XVI. Obwarowania miasta zachowały się do lat siedemdziesiątych XX wieku, kiedy w wyniku dalszej rozbudowy miasta dokonano ich całkowitej niwelacji.

Rozwój przestrzenny miasta w XVII i na początku XVIII wieku był utrudniony, bowiem wojny, pożary i zarazy przynosiły falę zniszczeń (w 1655 wojna polsko – szwedzka; w 1704 roku wielka wojna północna; w 1757 pożar).

W latach 80. XX wieku poważnym problemem miasta stał się deficyt mieszkaniowy dla robotników. Większe zakłady pracy budowały dla swoich pracowników bloki. Największe znaczenie jednak dla poprawy sytuacji mieszkaniowej miało budownictwo indywidualne. Tereny wyznaczone pod budowę domów jednorodzinnych w mieście były nieuzbrojone. Prace gazyfikacyjne i kanalizacyjne były prowadzone po zakończeniu budowy. W latach 1903 – 1984 dokonano wymiany sieci instalacji gazowej w Krobi.

Krobia obecnie posiada dobrze zachowany i czytelny układ urbanistyczny z okresu lokacji. Mimo rozwoju miasta na przestrzeni wieków pierwotne założenie urbanistyczne nie zostało zatarte. Wykształcony w średniowieczu plan miasta cały czas odgrywa dominującą rolę w kształtowaniu ośrodka. Miasto rozrastało się równomiernie dookoła starego centrum, wchłaniając stopniowo dawne przedmieścia, które również zachowały swoje rozplanowanie. Dopiero w ciągu XIX w. nastąpiło całkowite połączenie Krobi z przedmieściami dzięki zabudowie głównych ulic wlotowych do miasta. Bardzo ważną dla miasta inwestycją na początku XX w. była budowa obwodnicy, która uaktywniła zachodnią część miasta. Zabudowa Krobi pochodzi w większości z XIX w. i prezentuje typ małomiasteczkowej architektury. Znaczącymi i cennymi pod względem architektoniczno-konstrukcyjnym są: kościół Parafii Rzymsko – Katolickiej pod wezwaniem św. Mikołaja, kościół św. Ducha oraz kościół cmentarny św. Idziego, zespół zabudowy rynkowej i niektóre budynki mieszkalne.

Krobia to przykład miasta założonego na tzw. surowym korzeniu, w którym układ urbanistyczny wytyczono od samego początku. Rynek będący centralnym ośrodkiem założenia miejskiego, pierwotnie posłużył jako miejsce, wokół którego ukształtowało się miasto w obecnej postaci. Rynek w Krobi oprócz tego, że stanowi główny punkt i miejsce handlowe miasta jest także swoistą mozaiką stylów architektonicznych i wiekowości poszczególnych obiektów. Fasady budynków starych kontrastują z fasadami budynków odrestaurowanych. Zabudowania rozciągające się wokół placu to budynki murowane, otynkowane, parterowe lub piętrowe (do trzech kondygnacji), nakryte stromymi dachami lub stropodachami płaskimi. Niestety ruch samochodowy jest tu duży i uciążliwy.

Środek omawianego placu tworzy przestrzeń zabudowana w postaci budynku ratusza, z otaczającym go chodnikiem. Następnie miejsce to otacza ze wszech stron komunikacja będąca strefą ruchu lub parkowania. Część piesza znajduje się także wzdłuż pierzei i stanowi strefę wejściową

do usług. Istniejący układ komunikacyjny, system ruchu i możliwości parkowania sprawiają, że omawiany obszar jest aspołeczny. Wymaga gruntownych zmian funkcjonalnych, estetycznych, organizujących tę ważną społecznie i historycznie przestrzeń. Literatura podejmująca temat rewitalizacji wskazuje, że pomiędzy wiekiem zabudowy mieszkaniowej, a wiekiem ludności w niej zamieszkującej występuje silna korelacja. Im starszy stan zabudowy, tym ludność go zamieszkująca jest starsza¹. W centralnej części Krobia starsze budynki wymagają często działań termomodernizacyjnych związanych z wymianą okien, drzwi i źródła ciepła. Nierzadko zdarza się, że nawierzchnie dachów tworzą panele azbestowe, niebezpieczne dla zdrowia. Stara infrastruktura mieszkaniowa, zwłaszcza w stanie zaniedbanym, bywa kapitałochłonna, ze względu na niską efektywność energetyczną oraz zużycie materiałów budowlanych. Należy zauważyć, że osoby starsze często posiadają ograniczone możliwości renowacyjne swoich domów. Podupadające budowle, biedni lokatorzy to idealne środowisko do rozwoju różnego rodzaju patologii społecznych tj. przestępczości i kradzieży. Konieczne są działania rewitalizacyjne na tego typu obszarach miasta, nie tylko dla ratowania substancji materialnej, ale także dla poprawy jakości życia mieszkańców.

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta Krobia tworzą: zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna, usługowa, tereny zieleni, obszary aktywności gospodarczej. Zabudowa jednorodzinna (w większości wolnostojąca) obejmuje swym zasięgiem część południową (obszar otoczony ulicami: Grunwaldzką - Odrodzenia – Konopnickiej – Powstańców Wlkp.) i północno-zachodnią miejscowości (Słowackiego, Parkowa, Świerczewskiego). Jednorodzinna zabudowa tworzy też ciągi uliczne wzdłuż Jutrosińskiej, Kobylińskiej, Miejsko-Góreckiej. Natomiast zabudowa wielorodzinna występuje w formie kamienic lub mniejszych domów mieszkalnych (stare miasto i wzdłuż ulic wychodzących z rynku) oraz w postaci osiedli mieszkaniowych (ul. Harcerska). Na terenie miasta usługi są bardzo rozproszone, pojedyncze, wielorakie. Spójną formę tworzą jedynie te umiejscowione na Rynku. Markety handlowe najczęściej umiejscowione są w pobliżu dróg lokalnych lub zbiorczych, natomiast gastronomiczne, finansowe, zdrowotne w pobliżu centrum, wzdłuż bocznych uliczek śródmieścia. Obiekty o funkcji administracyjnej znajdują się na Rynku. Zieleń miejską tworzy jeden zespół parkowy, zlokalizowany w pobliżu kościoła pw. Sw. Mikołaja. Widoczne są właściwe stosunki między formami przestrzennymi, tj. pewna zgodność i współzależność pomiędzy płaszczyzną poziomą zieleni niskiej (trawnika) i średniej (krzewów) a pionową (roślinami drzewiastymi). Zieleń tę cechuje: jedność (roślinność liściasta), właściwe proporcje, właściwa perspektywa linearna i powietrzna (kolorystyczna). Zaletą jest nieliczne występowanie drzew iglastych. Zieleń jest spójna, zwarta, cenne starodrzewie konstytuuje przestrzenie przyjazne mieszkańcom (ciche, zacienione, przytulne, ciekawe w formie). Obszary te wymagają działań rewitalizacyjnych (pielęgnacji, wycinki, działań naprawczych i poprawiających funkcjonalność terenu). Obszary aktywności gospodarczej są zlokalizowane w północno-wschodniej, wschodniej i zachodniej części miasta (wzdłuż ul. Poznańskiej, Kobylińskiej, Jutrosińskiej, Ponieckiej, Powstańców Wlkp. i Jana Piko). Wszystkie pełnią role dróg wylotowych. Ze względu na dostępność do drogi krajowej i dobrą lokalizację obejmującą bliskim zasięgiem całe miasto, są to bardzo atrakcyjne tereny inwestycyjne. Konflikty funkcjonalne i społeczne mogą pojawić się na styku obszarów inwestycyjnych i mieszkaniowych przy ul. Poznańskiej, Kobylińskiej i Powstańców Wlkp. wynikające z niezadowolenia z warunków życia mieszkańców.

Zainwestowanie miejskie można znać, iż jest w dobrym stanie technicznym. Zabudowa mieszkaniowa jak i produkcyjno-magazynowa, jest zadbana. Niektóre obiekty wymagają remontu. Brak obszarów wymagających radykalnych przekształceń, zdewastowanych, problemowych. Działania rewitalizacyjnych wymaga obszar centrum miasta.

Miasto Krobia, choć ma bardzo czytelny układ ulic wzdłuż których formuje się zabudowa, to widoczne są braki w jej ciągłości. Zwarta ściana kamienic rynku zamyka w widoczny sposób wnętrze placu. Od niego wyprowadzane są ciągi uliczne, które są obudowane ścianami budynków lub zieleni.

---

¹ Rewitalizacja miast polskich. Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, pod red. Zborowskiego A., Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2009

Niestety w wielu miejscach (patrz ryc. 17) dochodzi do zaburzeń w ciągłości wnętrza urbanistycznych. Konieczne są zatem uzupełnienia. Należy dążyć do zwartości zabudowy.

Cennym założeniem urbanistycznym miasta jest ciąg przestrzeni biegnący w linii prostej od parku przy kościele pw św. Mikołaja, przez historyczną wąską ulicę Szkolną, wzdłuż wyspy Kasztelańskiej, aż do zespołu szkół. Ten ciąg pieszy to najczęściej uczęszczana strefa pieszego ruchu. Wymaga ona zmiany organizacji ruchu kołowego, modernizacji i remontów budynków, aranżacji wnętrza społecznych, połączeń funkcjonalno-organizacyjnych z usługami zlokalizowanymi w pobliżu. Ważne jest aby tę przestrzeń połączyć z rynkiem tworząc spójną całość przestrzenną.

Ryc. 17. Analiza wnętrza urbanistycznych i układu funkcjonalnego historycznej części miasta Krobia. Źródło: opracowanie własne.

2.2.4. Zasady kształtowania przestrzeni na terenie gminy Krobia

Na terenie gminy Krobia znajdują się cenne układy urbanistyczne, które wraz z otaczającymi naturalnymi formami zagospodarowania (układem pól, zieleni przydrożnej) tworzą wartościowe historyczne układy przestrzenne. Istniejące ulice, rynki i place, skupiska zieleni tworzą przestrzenie publiczne, ważne społecznie. Wiele jest na terenie gminy Krobia dominant przestrzennych, wież kościołów, panoram i osi widokowych oraz wszelkich form specyficznej zabudowy miejskiej i wiejskiej, które tworzą założenia z okresu historycznych lokacji. Niektóre z nich są zadbane, większość niestety wymaga wsparcia z zewnątrz. Niezbędne jest poszerzenie listy ośrodków, posiadających zabytkowe układy urbanistyczne, które powinny być poddane rewaloryzacji. Ochrona kompleksowa architektury wiejskiej wraz z układami przestrzennymi i podziałami własnościowymi jest najczęściej możliwa do zrealizowania na terenach, których głównym motorem rozwoju stanie się turystyka, a więc przede wszystkim na terenach parków krajobrazowych i parków kulturowych oraz w rejonach kulturotwórczych. Takim miejscem na terenie gminy Krobia jest Domachowo i zespół wsi, w których Biskupizna stanowi wartość kulturotwórczą i społecznoorganizującą. Właściwą formą ochrony jest adaptowanie lub zagospodarowywanie zabytkowych obiektów architektury wiejskiej jako obiektów rekreacji indywidualnej. Na terenie gminy znajdują takowe obiekty (w Pudliszkach

i Gogolewie). Z uwagi na brak możliwości przetrwania wszystkich zabytków architektury wiejskiej niezbędne jest systematyczne dokumentowanie obiektów o wartościach historycznych i estetycznych. Ochrona układów przestrzennych, urbanistycznych i ruralistycznych powinna być rozpatrywana wraz z nawarstwieniami kulturowymi, w których obecna jest cała sekwencja dziejów. Jest to działanie niezbędne dla zachowania ciągłości historycznej tworzenia się sieci osadniczej. Sprzymierzeńcem systemowych działań wspierających może się stać aspekt ekonomiczny w postaci korzyści gospodarczych, uzyskiwanych z turystyki na terenach atrakcyjnych, z historycznym tłem kulturowym, nadającym całości oczekiwany klimat. Ważne jest zatem aby władze gminy Krobia, stowarzyszenia miłośników historii i zabytków oraz lokalne środowiska biznesowe w coraz większym stopniu zaczęły występować z inicjatywami kompleksowych rewaloryzacji, przeprowadzanych w oparciu o dokumentację historyczną i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Sposób kształtowania przestrzeni na terenie gminy nie może być przypadkowy, lecz przemyślany i oparty na realiach i możliwościach organizacyjnych i finansowych. Istotne jest zachowanie ładu społecznego, co oznacza taką formę organizacji i zagospodarowania przestrzeni, gdzie uwidacznia się czytelna hierarchia jednostek osadniczych, usprawnienie połączeń komunikacyjnych, dostosowanie wyposażenia jednostek osadniczych poszczególnych poziomów hierarchii w usługi niezbędne dla zaspokojenia potrzeb ludności na tych poziomach. Ważne jest stworzenie warunków dla powstania nowych miejsc pracy w obszarach koncentracji ludności i znacznego bezrobocia, co spowoduje znaczny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców regionu oraz zaspokojenie ich aspiracji społecznych. Priorytetowa jest dbałość o ład ekonomiczny, co oznacza takie wykorzystanie potencjału endogenicznego regionu, które pozwala na trwałe dynamiczny wzrost gospodarczy, poprawę wyposażenia obszarów gospodarczo opóźnionych w infrastrukturę techniczną i społeczną, dając szanse zmniejszenia dysproporcji w poziomie gospodarowania. Ważne jest zachowanie ładu ekologicznego, co na terenie gminy Krobia jest działaniem ważnym i koniecznym, zwłaszcza z uwagi na niską lesistość, niedostateczny dostęp do terenów przyrodniczych i rekreacyjnych oraz rolniczy charakter miejscowości, w których aktywność gospodarcza w tym zakresie jest bardzo duża. Należy zatem na terenie gminy Krobia wzmocnić działania poprawiające bezpieczeństwo ekologiczne dla mieszkańców, przyczyniające się do trwałej poprawy jakości życia obecnego i przyszłych pokoleń oraz zachowanie równowagi ekologicznej polegającej na: utrzymaniu i wzbogacaniu bioróżnorodności, kontrolowaniu i racjonalnym korzystaniu ze skromnych tu zasobów środowiska przyrodniczego, zapobieganiu i likwidacji negatywnych dla środowiska skutków działalności człowieka (rolnictwo). Istotne dla rozwoju omawianej jednostki terytorialnej jest dbałość o ład przestrzenny. Miasto Krobia wraz z otaczającymi wsiami tworzy układ wzajemnie powiązanych i zależnych ośrodków, które tworzą funkcjonalną i kulturową całość. Ład przestrzenny w ujęciu funkcjonalnym jest w Krobi zdefiniowany i określony za pomocą relacji „dom-praca”, „dom-usługi”, „dom-szkoła”, „dom-rekreacja”, spełniających wymagania i potrzeby społeczne w wymienionym zakresie. Ład w ujęciu kulturowym jest osiąganym w gminie poprzez pielęgnowanie wartości folkloru, tańców, stroju, smaków, festiwali – wartości związanych z biskupizną. Niestety, właściwe kształtowanie przestrzeni wymaga zachowania zasad nie tylko w zakresie funkcjonalnym czy kulturowym, ale także społecznym, gospodarczym, środowiskowym, oraz kompozycyjno-estetycznym. Ład przestrzenny można uzyskać przez: likwidację bezładu występującego głównie: w strefach wjazdowych do wsi i miasta, szczególnie wzdłuż głównych dróg wylotowych, gdzie chaotycznie przeplatają się różne formy urbanizacji. Na obszarach wiejskich, gdzie nieuporządkowana i zdegradowana struktura ruralistyczna stanowi tło chaotycznej struktury funkcjonalnej, oraz w rejonach nielegalnej zabudowy rekreacyjnej realizowanej w miejscach podlegających szczególnej ochronie ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe należy monitorować stan przestrzeni, rygorystycznie traktować zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ważne jest bowiem kreowanie przestrzeni harmonijnej – dotyczy to zarówno terenów obecnie zainwestowanych, terenów projektowanych pod zabudowę, jak i krajobrazów otwartych, przywracanie walorów zdegradowanej przestrzeni miejskiej, uwzględniające możliwości wszelkich nowoczesnych kreacji, przestrzeganie wytycznych konserwatorskich w zakresie poszczególnych obiektów objętych ochroną, jak również zasad zagospodarowania zabytkowych układów

urbanistycznych, kontynuowanie architektury wiejskiej przy założeniu, że tradycyjny nurt architektury lokalnej regionu nie powinien mieć prawa wyłączności, ale powinien stanowić ważny wyróżnik dla zachowania regionalnej specyfiki. Na terenach szczególnie cennych krajobrazowo należy unikać realizacji projektów odległych stylistycznie, pochodzących z kulturowo odmiennych regionów. Konieczna jest ochrona krajobrazu, szczególnie w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i kulturowych. Jak wiadomo dążenie do ładu przestrzennego dokonuje się w trakcie formułowania zapisów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dlatego wytyczne i ustalenia w tych dokumentach powinny być przemyślane (na etapie ich definiowania) i monitorowane (na etapie realizacji inwestycji).

Na terenie gminy Krobia priorytetowa jest ochrona dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska wiejskiego poprzez pielęgnowanie niematerialnych i materialnych walorów gminy. Niematerialne wartości w postaci kultury biskupizny w gminie Krobia są już objęte różnymi formami wsparcia i ochrony. Działań naprawczych wymagają obszary wiejskie. Podstawą spójności wyglądu wsi jest myślenie całościowe, z uwzględnieniem aktualnych potrzeb mieszkańców i tożsamości miejsca, a nie myślenie wybiórcze, o zagospodarowaniu poszczególnych jej elementów. Tylko koncepcja zagospodarowania całej wsi (wraz z pomysłem na jej rozwój) daje podstawy i szansę do zachowania i podkreślenia jej indywidualnego charakteru. We wnętrzach współczesnych wsi ogromną rolę odgrywają budynki i ogrodzenia, ważne jest aby zabudowa miała określone formy lub spójną kolorystykę, co ze względu na ekspozycję jest bardzo istotne dla ładu przestrzennego. Ład może bowiem wynikać z jednakowej formy dachów, ustawienia budynków czy ich podobnych brył. Może być wynikiem także odpowiedniej palety kolorystycznej spójnej dla natury regionu. Należy zatem rozpoznać walory regionu ukryte we wnętrzach wiejskich przestrzeni: zabytkowe budynki, dominanty przestrzenne, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte. Należy zastanowić się nad wykorzystaniem atutów wynikających z ukształtowania terenu czy osi widokowych.

Proces kształtowania przestrzeni gminy Krobia powinien być poparty współuczestnictwem społeczności lokalnych, która w procesie decyzyjnym (projektowym) może współdecydować o kształcie przestrzeni. Ważne jest uwzględnianie takich elementów jak: skwery, parki, aleje, ogrody; wyznaczenie miejsc pod parkingi, utrzymywanie powierzchni biologicznie czynnych w obrębie terenów zurbanizowanych w formie korytarzy zieleni, zagospodarowanie i retencjonowanie wód opadowych w kierunku umożliwiającym zwiększenie zasilania wód podziemnych, podnoszenie wymogów architektonicznych, szczególnie w stosunku do obiektów realizowanych na obszarach o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych, zapewnienie sprawnego transportu publicznego oraz wprowadzenie ułatwień w ruchu pieszym i rowerowym, optymalizowanie sieci ulic (realizacja nowych ulic, segregacja ruchu), planistyczne przygotowanie oferty terenów dla inwestorów (dotyczy to zarówno terenów mieszkaniowych, jak i przeznaczonych pod usługi i działalność gospodarczą), podejmowanie opracowań planistycznych dotyczących rewaloryzacji przestrzeni, w tym przestrzeni publicznych, włączenie problematyki społecznej i gospodarczej do procesów planistycznych, uwzględnianie problematyki związanej z bezpieczeństwem, poprzez zapobieganie skutkom katastrof i stosowanie zabezpieczeń na wypadek ich wystąpienia oraz respektowanie zasad bezpieczeństwa publicznego w architekturze i urbanistyce. Niezwykle istotne jest zapobieganie nadmiernemu wydłużaniu zabudowy wzdłuż głównych tras komunikacyjnych, projektowanie nowych układów urbanistycznych odznaczających się zwartością i różnorodnością funkcji, z poszanowaniem istniejących układów ruralistycznych, zachowanie ciągłości ochrony systemów terenów otwartych, parków i terenów rekreacyjnych, wprowadzanie zróżnicowanych form przestrzeni publicznych – alei, miejsc spotkań, skwerów, placów zabaw itp., wypracowanie koegzystencji dominujących form zagospodarowania zabudowy mieszkaniowej i działalności gospodarczej oraz środowiska przyrodniczego.

Dla zachowania spójności i zwartości struktury przestrzennej miejscowości gminy Krobia należy dopilnować koncentracji zainwestowania w istniejących jednostkach osadniczych położonych przy drogach lub w ich pobliżu poprzez projektowanie struktur odznaczających się zwartością

i rozwijających w harmonijny sposób lokalne układy miejskie lub wiejskie, na bazie istniejących układów komunikacyjnych. Konieczne jest ograniczenie możliwości przekształceń gruntów rolniczych, szczególnie w strefie intensywnej gospodarki rolnej, na cele nierolnicze, a projektowanie dróg serwisowych oraz węzłów komunikacyjnych, umożliwiających sprawne włączenie ruchu lokalnego do głównych tras, powinno być poparte badaniami ruchu. Stosowanie zabezpieczeń w miejscach o największej uciążliwości ruchu dla zabudowy istniejącej i projektowanej oraz dla obszarów istotnych dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego jest cenne nie tylko dla kierowców, ale także pieszych i rowerzystów.

Na terenach wiejskich gminy Krobia niezwykle potrzebna jest ochrona charakterystycznych układów ruralistycznych oraz zespołów sakralnych, pałacowo – parkowych, folwarków, ochrona zabytkowych budynków mieszkalnych, gospodarczych, wiatraków, remiz, szkół, kuźni, młynów, gorzeln, kapliczek, krzyży i innych elementów specyficznych dla architektury wiejskiej. Także poszanowanie kształtowanej tradycyjnie różnorodności etnicznej form osadnictwa wiejskiego (które są widoczne w poszczególnych rejonach województwa wielkopolskiego) może wpłynąć na zwiększenie wartości miejsc. Konieczna jest ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przez tworzenie zwartych układów zabudowy i unikanie rozpraszania zabudowy, porządkowanie przestrzeni publicznych, np. wnętrz placowych i tworzenie miejsc integracji społecznej, wydobywanie w układzie przestrzennym elementów kompozycji ruralistycznej: dominant przestrzennych, osi widokowych, ekspozycji, sylwet, dolin, skarp, charakterystycznych form terenowych, grup zieleni, alei, rozłogów itp. Twórcze wykorzystywanie wzorców architektury lokalnej przy formułowaniu warunków dla projektowanej zabudowy, odwoływanie się do architektury regionalnej, preferowanie rodzimych materiałów budowlanych oraz tradycyjnych elementów małej architektury, takich jak: drewniane płoty, podmurówki z kamienia naturalnego, itp., zabezpieczanie terenów o różnych funkcjach, wzbogacających monofunkcyjną zabudowę wiejską – usługowych, produkcyjnych, sportowych, rekreacyjnych, sakralnych, itp. da podstawę dobrych wzorców i wpłynie na przyszłą formę zabudowy i zagospodarowania terenu.

Ten sposób zabudowy i zagospodarowania warunkowany jest też występującymi konfliktami, wynikającymi z odrębności przyrodniczej, społecznej i gospodarczej poszczególnych obszarów, co powoduje wytworzenie się zróżnicowanych funkcji, między którymi nieuniknione jest występowanie napięć. Ich całkowite wyeliminowanie nie zawsze jest realne, jednak można je złagodzić. I tak:

- konflikty na styku *infrastruktura techniczna – osadnictwo* można rozwiązać poprzez: projektowanie zabudowy mieszkaniowej i obiektów przeznaczonych na pobyt ludzi poza strefami uciążliwości komunikacji i liniowych urządzeń technicznych; realizację dróg obwodowych miast i miejscowości, w których występuje duże natężenie ruchu tranzytowego, a zwłaszcza eliminację tego ruchu z zabytkowych układów przestrzennych; realizację bezkolizyjnych skrzyżowań z drogami w miejscach ważnych dla utrzymania więzi społecznych i gospodarczych; wprowadzanie ekranów akustycznych naturalnych lub sztucznych w miejscach, gdzie zabudowa mieszkaniowa lub obiekty podlegające szczególnej ochronie znajdują się w obrębie stref uciążliwości komunikacji. Można także dokonać korekty granic administracyjnych jednostek osadniczych podzielonych głównymi trasami komunikacyjnymi.
- konflikty na styku *środowisko przyrodnicze – osadnictwo* można rozwiązywać poprzez: optymalizację lokalizacji nowej zabudowy poprzez szczegółowe analizy i studia tematyczne, w oparciu o które na poziomie lokalnym należy chronić naturalne zasoby środowiska przyrodniczego i walory krajobrazowe przed niekontrolowaną zabudową; realizację nowych i rozbudowę istniejących oczyszczalni ścieków, zwłaszcza na obszarach zlewni wskazanych do ochrony oraz obszarach najwyższej i wysokiej ochrony głównych zbiorników wód podziemnych; rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej; sukcesywne wprowadzanie dla celów grzewczych paliw i technologii charakteryzujących się niskimi wskaźnikami emisji oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii; zwiększenie zastosowania odnawialnych źródeł energii do zaspokajania potrzeb energetycznych;
- konflikty na styku *środowisko przyrodnicze – rekreacja* można rozwiązywać poprzez: dostosowanie wielkości ośrodków rekreacyjnych i zespołów działek rekreacji indywidualnej do

chłonności środowiska przyrodniczego, ograniczanie i sterowanie ruchem turystycznym na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych, wprowadzanie w lokalnych dokumentach planistycznych ograniczeń przeobrażenia krajobrazu pasa terenu o szerokości min. 100 m od linii cieków wodnych,

- konflikty na styku *środowisko przyrodnicze – rolnictwo* można rozwiązywać poprzez: wprowadzenie barier biogeochemicznych w postaci pasów zadrzewień śródpolnych i przywodnych; wdrażanie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej dla ograniczenia spływu zanieczyszczeń z terenów rolnych i stosowanie nowoczesnych systemów nawożenia; budowę i konserwację systemu melioracji podstawowej i szczegółowej oraz nadzór nad jej prawidłowym funkcjonowaniem w celu ograniczenia do minimum niekorzystnego wpływu na środowisko przyrodnicze;
- na styku *środowisko przyrodnicze – powierzchniowa eksploatacja surowców* można rozwiązywać poprzez rekultywację rolną, leśną i specjalną (np. wodną).

Ze względu na wysoką dynamikę procesów przestrzennych na obszarze gminy Krobia za najistotniejsze uznaje się: dążenie do zapewnienia poprawy dostępności do ośrodków hierarchicznie ważnych, zwłaszcza poprzez tworzenie zintegrowanej komunikacji publicznej.

Istotne jest wykorzystanie przestrzeni zurbanizowanych, które wymagają rewitalizacji lub zmiany funkcji (np. tereny przemysłowe), jak również koncentracja zabudowy i ochrona walorów środowiska przyrodniczego. Cenne będzie dążenie do wielofunkcyjności, rozumianej jako integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów o różnym przeznaczeniu.

Z analizy różnych formy zagospodarowania gminy Krobia wynika, iż przestrzeń budowana jest w zasadzie poprzez działanie dwóch sfer: produkcyjnej i kulturowej. Funkcjonowanie obu ma odniesienie w przestrzennych zmianach i decydują o sposobie zabudowy i zagospodarowaniu, obie też mają wpływ na inne sfery życia, tj. na: społeczną, gospodarczą, środowiskową i techniczną. Na społeczną, gdyż odnoszą się do jakości i sposobu życia mieszkańców, pobudzają ich do aktywności, inspirują do podejmowania decyzji, organizują czas pracy i czas wolny od zajęć. Na gospodarczą, bowiem wymuszają decyzje dotyczące przedsięwzięć inwestycyjnych, związane są z finansami i przedsiębiorczością, wpływają na popyt i podaż, wzmacniają wartość ekonomiczną i konkurencyjną gminy. Na sferę środowiskową rzutują poprzez działalność turystyczną, ściśle skompilowaną ze sferą kulturową, i ekologiczną wynikającą z działań bezpośrednich przy produkcji rolnej. W sferze technicznej zmiany muszą dokonać się w odpowiedzi na potrzeby wynikające z kreowania nowej jakości przestrzeni kulturowej oraz dotyczące infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej ściśle związanej z obsługą działań w sferze kulturowej (baza noclegowa, gastronomiczna, szlaki piesze, rowerowe, miejsca na spotkania, festiwale, lokalne imprezy i inne) oraz na potrzeby wynikające z specyfiki działalności produkcyjnej (urządzenia, sieci przesyłowe i związane z nimi obiekty świadczące niezbędne usługi dla danej jednostki przestrzenno-gospodarczej w zakresie energetyki, dostarczania ciepła, wody, usuwania ścieków i odpadów, transportu, teletechniki itp.).

Kreowanie nowej jakości przestrzeni kulturowej odbywa się w trakcie aktualnie prowadzonych procesów planowania, projektowania i realizowania inwestycji. Z punktu widzenia ochrony środowiska kulturowego bardzo ważna jest dbałość o harmonizowanie w przestrzeni formy obiektów współczesnych z formami tradycyjnej zabudowy, unikanie elementów konkurencyjnych, agresywnych. Kształt poszczególnych zabytkowych obiektów, tradycyjny sposób komponowania brył czy rodzaj stosowanych w przeszłości detali architektonicznych mogą stać się punktem wyjścia do poszukiwań twórczych przy tworzeniu obiektów o współczesnym wyrazie architektonicznym. W sąsiedztwie historycznie ukształtowanej tkanki miejskiej często najważniejsze jest kontynuowanie zabudowy w oparciu o tradycyjny podział przestrzeni: przestrzeń publiczne – ulice i place, przestrzeń prywatne – podwórka. Sięganie do wzorców z przeszłości zapewnia większe zróżnicowanie w rozplanowaniu i kształtowaniu obiektów, a poprzez to ciekawsze rozwiązania. Dotyczy to zarówno zabudowy miejskiej, jak i zabudowy na terenach wiejskich. Sposobem zapobieżenia postępującej unifikacji zabudowy na terenach wiejskich mogłoby być opracowanie zróżnicowanych wzorników architektonicznych. Także pokazywanie dobrych i złych praktyk oraz przykładów rozwiązań inwestycyjnych uwzględniających specyfikę regionu może być pomocne

w podejmowaniu prawidłowych decyzji przez inwestorów. Promocja tanich i ogólnie dostępnych projektów domów – o współczesnych standardach i formach korespondujących z lokalną tradycyjną zabudową, w wielu krajach przynosi bardzo dobre efekty. Najważniejsze jednak to uświadomienie mieszkańcom wsi i władzom lokalnym wartości posiadanego potencjału w postaci zachowanych układów urbanistycznych i ruralistycznych, osiedli, zagród, charakterystycznych brył budynków, zdobnictwa czy tradycyjnej zieleni, a także pobudzenie aktywności społeczności lokalnej.

2.2.5. Ocena potencjału urbanistycznego

Miasto i gmina Krobia ma duży potencjał w zakresie przestrzennego zagospodarowania. Wartości tkwiące w istniejącej strukturze często niestety nie są wykorzystywane, nie są także chronione. Do najważniejszych potencjałów i problemów gminy Krobia w zakresie funkcjonalno-przestrzennym należą:

Problemy:

- brak planów miejscowych dla terenów na obszarze miasta o charakterze ochronnym i inwestycyjnym - ryzyko ekspansji zabudowy miejskiej na obszary peryferyjne, utrata zwartej tkanki miejskiej;
- brak ładu przestrzennego w kwartałach zabudowy historycznego układu urbanistycznego (np. ulica zacisze, przestrzenie podwórek) i współczesne elementy architektoniczne w kamienicach (np. schody zewnętrzne do lokali na drugiej kondygnacji) – zawłaszczanie przestrzeni publicznych;
- brak czytelności strefowania w strukturze miasta;
- brak powiązań komunikacyjnych – ulic i przejść pieszych, między poszczególnymi zespołami urbanistycznymi i architektonicznymi w mieście;
- zabudowa plombowa w zwartych pierzejach ulic lokalizowana bez nawiązania do linii zabudowy ulicy;
- brak czytelnego powiązania obiektów i zespołów zabudowy o istotnym znaczeniu dla przestrzeni i tożsamości miasta;
- brak wyeksponowania w panoramie miasta obiektów zabytkowych (Wyspa Kasztelańska) i dominanty (wież kościoła parafialnego) w świetle dziennym i nocą oraz wyznaczonych punktów widokowych;
- brak pełnej funkcjonalności placu (ryнку) oraz podkreślenia walorów jego ścian architektonicznych wpływających na czytelność wnętrza oraz niska jakość zieleni;
- podniesiony poziom emisji dwutlenku węgla i poziom hałasu, drgań i wibracji przez ruch tranzytowy pojazdów przez plac (rynek);
- obniżenie jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznej miasta oraz obniżenie jakości zamieszkiwania i wartości mieszkań przy placu (ryнку) przez ruch tranzytowy pojazdów o dużym tonażu;
- brak elementów małej architektury w przestrzeniach publicznych lub ich niefunkcjonalne usytuowanie (np. ławki na placu);
- uboga oferta usług gastronomicznych na terenie miasta;
- niewystarczające wykorzystanie terenów wzdłuż ciągu Park – Wyspa Kasztelańska - Szkoła dla celów publicznych i rekreacyjno-turystycznych;
- brak zieleni w przekroju poprzecznym ulic;
- istniejąca zabudowa wielorodzinna nie pasująca do skali miasta (parametry, forma, intensywność zabudowy);
- brak funkcjonalnego zagospodarowania osiedli wielorodzinnych;
- brak przestrzeni społecznych i terenów urządzonej zieleni w osiedlu wielorodzinnym przy ulicy Harcerskiej;
- zły stan techniczny dróg i ulic (brak nawierzchni utwardzonych i chodników);
- brak oświetlenia trasy pieszo-rowerowej do najbliższych miejscowości (Pudliszek);
- na budynkach pokrycia dachowe cementowo-azbestowe;

- brak wykorzystania zielonej infrastruktury np. zielone dachy;
- brak polityki reklamowej (lokalizacja, wielkość, kolorystyka i styl nośników reklamowych, tablic informacyjnych i szyldów);
- brak polityki parkingowej na obszarze miasta, w szczególności ograniczenia postoju samochodów wzdłuż ulic wylotowych z miasta i zakazu postoju na wąskich uliczkach wokół rynku;
- nie wpisujące się w charakter sąsiadującej zabudowy objekty handlu wielkopowierzchniowego (wysokość, architektura, materiały) oraz problematyczna lokalizacja przy głównych ulicach miasta;
- brak wykorzystania budynków zabytkowych i o wartości historycznej.

Potencjały:

- zachowany historyczny układ urbanistyczny miasta i wsi, w tym główne elementy kompozycji: place, przebieg ulic, historyczne budynki tworzące zwarte pierzeje, dominanty, ochrona konserwatorska;
- wyróżniający się w planie miasta plac (rynek) – miejsce integrujące mieszkańców i rozpoznawalny punkt dla turystów;
- zachowane założenia urbanistyczne folwarczno-pałacowo-parkowe na obszarach wiejskich;
- zachowane budynki o wartości zabytkowej i historycznej wpływające pozytywnie na jakość przestrzeni np. kościoły;
- atrakcyjne punkty w przestrzeni miasta do obserwacji panoram, zachowane przedpola i osie widokowe;
- atrakcyjne elementy sylwety miasta i wsi;
- zachowane naturalne elementy krajobrazu takie jak: tereny zieleni miejskiej (nieurządzonej), kępy drzew, rzeka, cieki i zbiorniki wodne w mieście, stanowiące nieodłączną część struktury przestrzennej miasta i gminy;
- urządzone park miejski stanowiący element pasma zieleni;
- bogaty zasób zieleni miejskiej o różnej formie (zielenie ogrodów przydomowych zielenie cmentarzy, parku);
- budynki tworzące ściany placu (ryнку) o dość ujednoliconej formie (kamienice do 3-kondygnacji),
- zachowane układy zabudowy typowe dla terenów wiejskich: ulicówka, wielodrożnica, owalnica,
- istniejące objekty kubaturowe oraz plenerowe sportu i rekreacji;
- tereny wolne od zainwestowania w centrum miasta – oferta pod funkcjonalną przestrzeń usługową, dostosowana parametrami do skali miasta;
- możliwości wykorzystania trasy po nieczynnej linii kolejowej.

2.3. MOBILNOŚĆ TRANSPORTOWA

W niniejszej części opracowania przedstawione zostaną wskaźniki dotyczące mobilności transportowej mieszkańców gminy Krobia oraz poziomu obsługi komunikacyjnej – analizie poddany zostanie ich wpływ na jakość i warunki życia mieszkańców. W celu usystematyzowania poszczególnych części opracowania oraz wskaźników zastosowano podział na podstawowe podsystemy transportowe oraz czynniki warunkujące ich funkcjonowanie wydzielając następujące:

- sieć drogową jako podsystem transportu indywidualnego,
- sieć dróg rowerowych jako odrębną część podsystemu transportu indywidualnego o szczególnym znaczeniu,
- sieć kolejową oraz sieć połączeń autobusowych jako podsystem transportu zbiorowego,
- generatory ruchu jako czynnik warunkujący funkcjonowanie systemu transportowego,
- wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na zlecenie Starostwa Powiatowego w Gostyniu dotyczące preferencji transportowych mieszkańców gminy jako czynnik warunkujący funkcjonowanie systemu transportowego.

W podsumowaniu przedstawione zostaną natomiast zidentyfikowane problemy oraz potencjały w zakresie obsługi komunikacyjnej oraz mobilności transportowej mieszkańców.

2.3.1. Ogólna charakterystyka systemu transportowego

Na system transportowy gminy Krobia wpływ ma jej położenie na historycznym szlaku Poznań-Wrocław oraz umiejscowienie względem sąsiednich województw. Historyczny szlak Poznań – Wrocław stanowi dziś droga wojewódzka 434 o długości ok. 100 km (długość odcinka w gminie: 13,35 km), tworząca główną oś komunikacyjną gminy (północ – południe). Przebiega ona przez 4 powiaty: poznański (gminy: Kleszczewo, Kórnik), śremski (gminy: Śrem, Dolsk), gostyński (gminy: Gostyń, Krobia), rawicki (gminy: Miejska Górka, Rawicz) oraz przez miasta: Kórnik, Śrem, Dolsk, Gostyń, Krobia i Rawicz. Drugą, ważną osią komunikacyjną dla Krobi (wschód – zachód) jest droga powiatowa nr 4803P relacji: Kobylin – Krobia – Pudliszki – Poniec – Leszno (ryc. 18, 19) oraz przebiegająca równolegle linia kolejowa nr 14 relacji: Ostrów Wielkopolski – Leszno. Należy zatem przyjąć, że obie osie cechują się największym natężeniem ruchu pojazdów spośród wszystkich dróg w gminie (w szczególności droga wojewódzka nr 434).

Sieć drogowa jako podsystem transportu indywidualnego

Sieć drogowa na terenie gminy Krobia jest stosunkowo gęstą - drogi powiatowe o całkowitej długości około 90 km oraz drogi gminne o całkowitej długości około 70 km. Wizja terenowa wykazała jednak, że większość dróg w gminie jest w złym stanie technicznym, a niektóre wymagają natychmiastowych działań remontowych (ryc. 20)² – drogi: Chwałkowo – Gogolewo; Gogolewo – Niepart; Stara Krobia – Bukownica). Szczególnie zły stan techniczny charakteryzuje drogi gminne i powiatowe oddalone od głównych osi komunikacyjnych (północna oraz południowa część gminy). Często nie posiadają one także chodników lub ścieżek rowerowych co dodatkowo, negatywnie wpływa na bezpieczeństwo (rowerzyści oraz piesi często poruszają się w pasie drogowym). Uznać można zatem, że główne osie komunikacyjne (droga wojewódzka 434 oraz powiatowa 4803P) cechują się dobrym stanem technicznym, należy jednak mieć na uwadze kwestię znacznie większego natężenia ruchu samochodowego oraz większej liczby użytkowników pieszych czy rowerowych w ich obrębie w porównaniu do dróg zlokalizowanych w znacznej odległości od osi komunikacyjnych gminy.

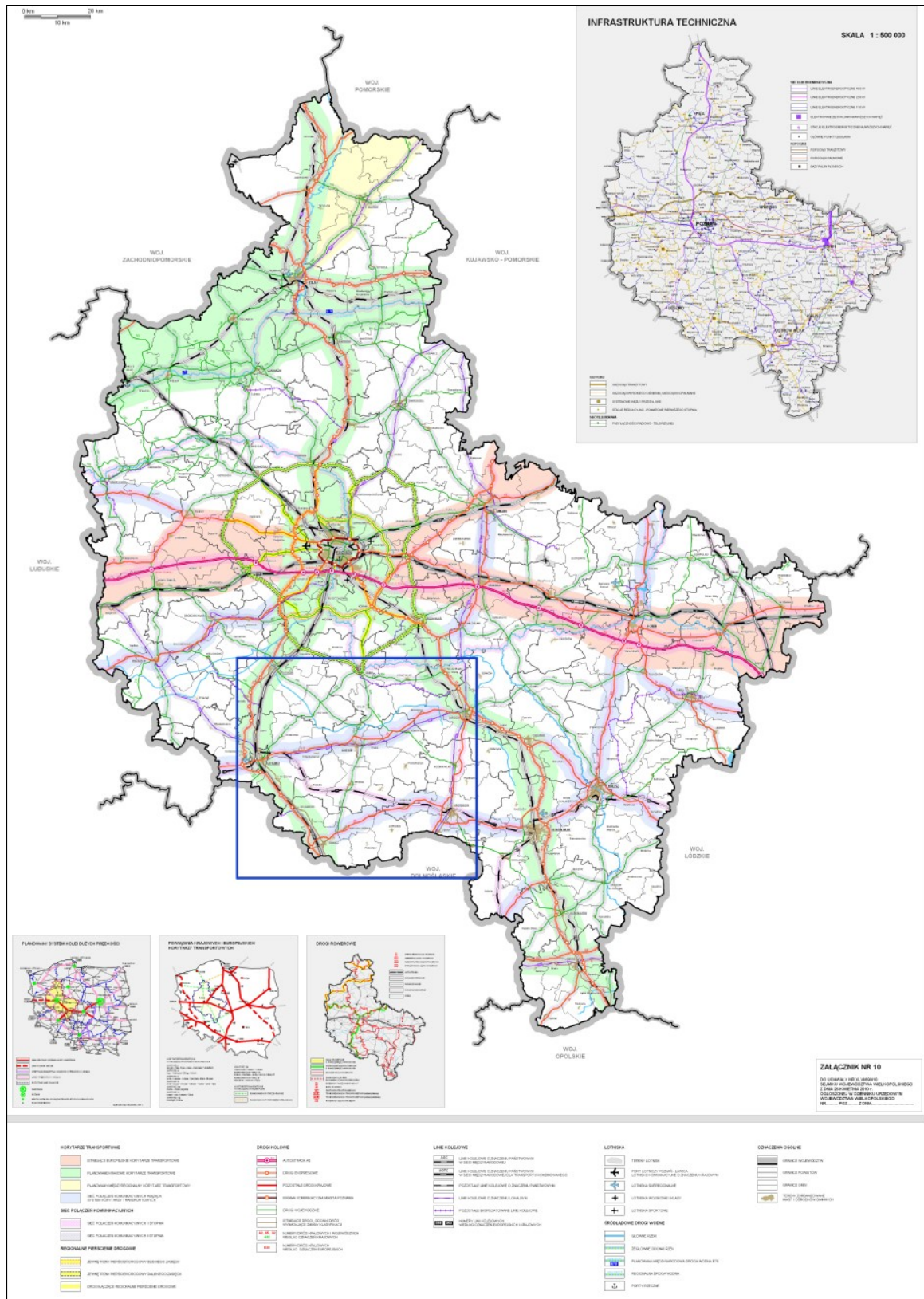
Należy również wspomnieć, że dzięki równinnemu ukształtowaniu terenu oraz braku poważniejszych barier przyrodniczych możliwe jest dalsze rozwijanie sieci drogowej oraz innych inwestycji mających na celu usprawnienie obsługi komunikacyjnej w zakresie podsystemu transportu indywidualnego³. Dobrym przykładem jest zrealizowana w ostatnich latach „zachodnia” obwodnica miasta Krobia (przechodząca w ciągu starej-nieczynnej linii kolejowej relacji Miejska Górka - Gostyń), będąca obecnie częścią drogi wojewódzkiej nr 434. Realizacja powyższej inwestycji pozwoliła na znaczne odciążenie od ruchu pojazdów centrum miasta. Biorąc jednak pod uwagę jego charakter (centralna przestrzeń społeczna miasta oraz ośrodek usługowy o znaczeniu lokalnym), należy stwierdzić, że działania w tym zakresie powinny być kontynuowane w najbliższej przyszłości. Nie należy jednak dążyć do całkowitego wycofania ruchu samochodowego z rynku, a jedynie do jego ograniczenia oraz zmiany jego organizacji (z priorytetem bezpieczeństwa dla pieszych oraz rozbudowy przestrzeni społecznej) w taki sposób, aby zapewnić funkcjonalność ośrodka usługowego (należy pamiętać, że głównym środkiem transportu w gminie pozostaje samochód osobowy⁴).

Wartą wspomnienia charakterystyczną cechą jest także specyficzny układ sieci drogowej we wsiach, w gminie Krobia. Często tworzy ona układ owalnicowy lub okolicowy, który uznać można za bardzo atrakcyjny urbanistycznie i stanowiący pewien walor architektoniczny oraz turystyczny.

² Stan techniczny dróg oceniano analizując w głównej mierze stan nawierzchni drogi (defekty i ich wpływ na bezpieczeństwo ruchu drogowego) oraz szerokość pasa drogowego (bezpieczeństwo związane z wymijaniem się pojazdów lub poruszaniem się w pasie drogowym rowerzystów oraz pieszych).

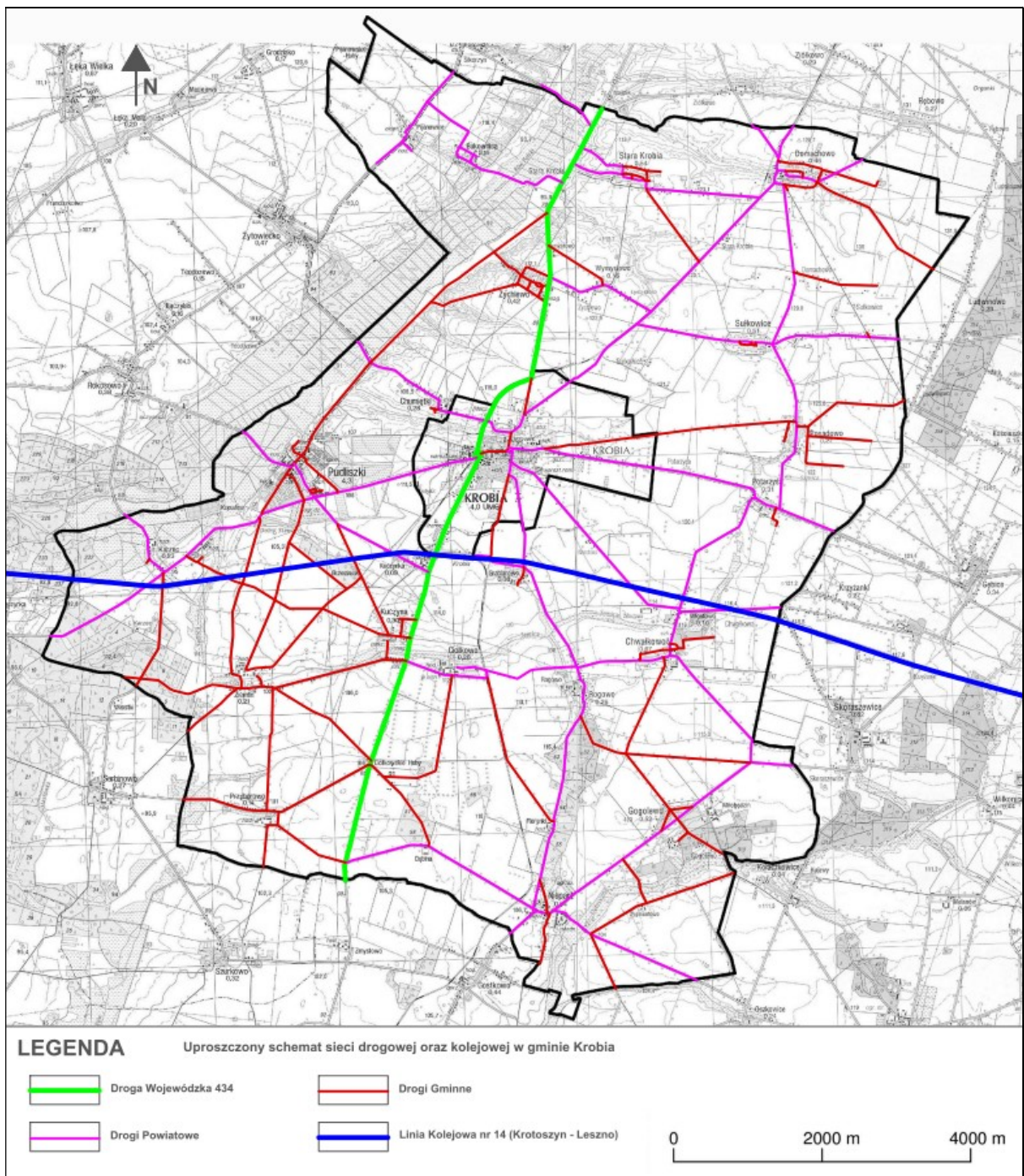
³ Również rowerowego.

⁴ Patrz wyniki ankiet dotyczących preferencji transportowych mieszkańców gminy Krobia.

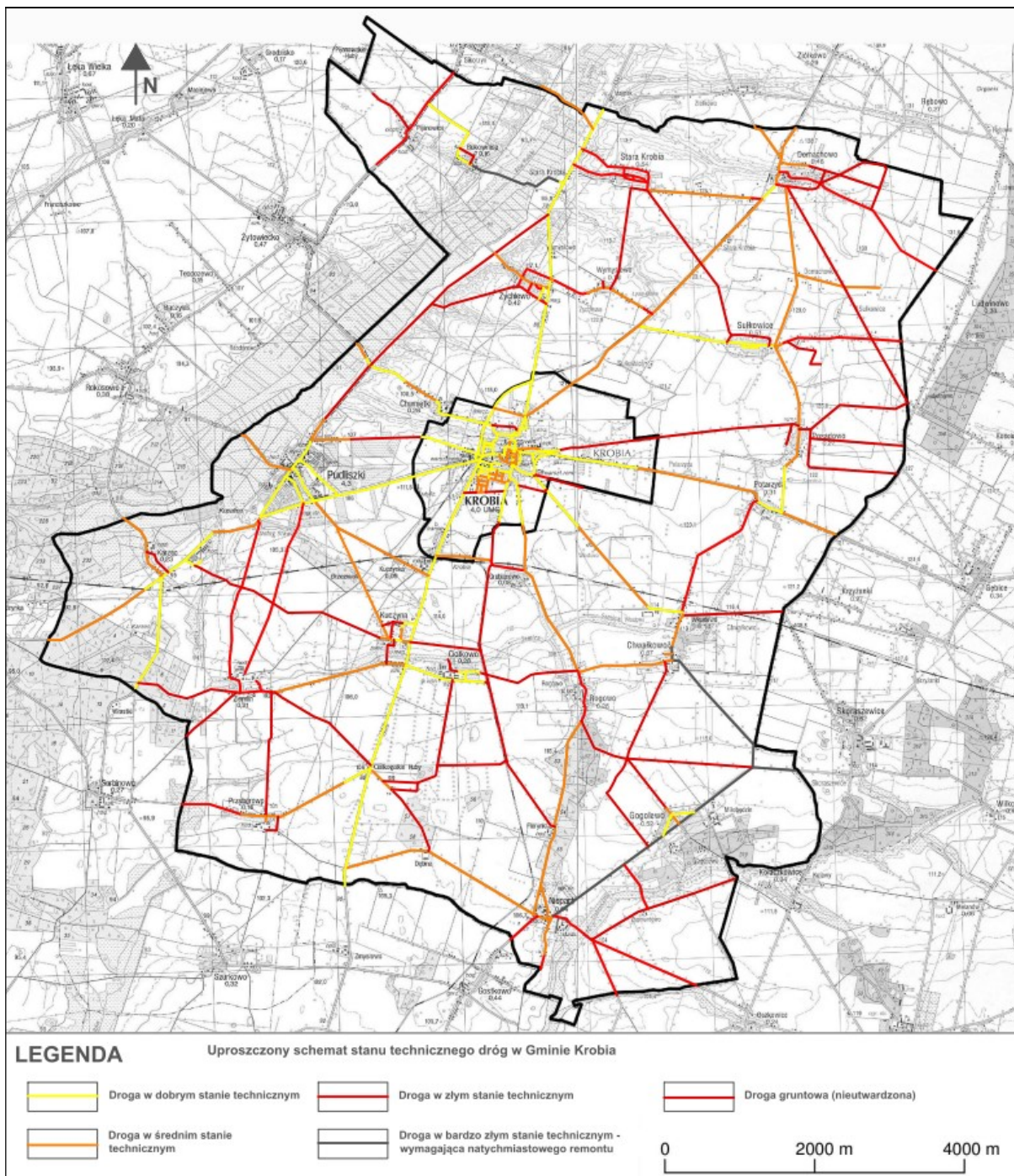
Ryc. 18. Komunikacja i infrastruktura techniczna w Wielkopolsce. Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego województwa wielkopolskiego (2010).

Ryc. 19. Schemat sieci drogowej oraz kolejowej w gminie Krobia z podziałem na zarządców. Źródło: opracowanie własne.

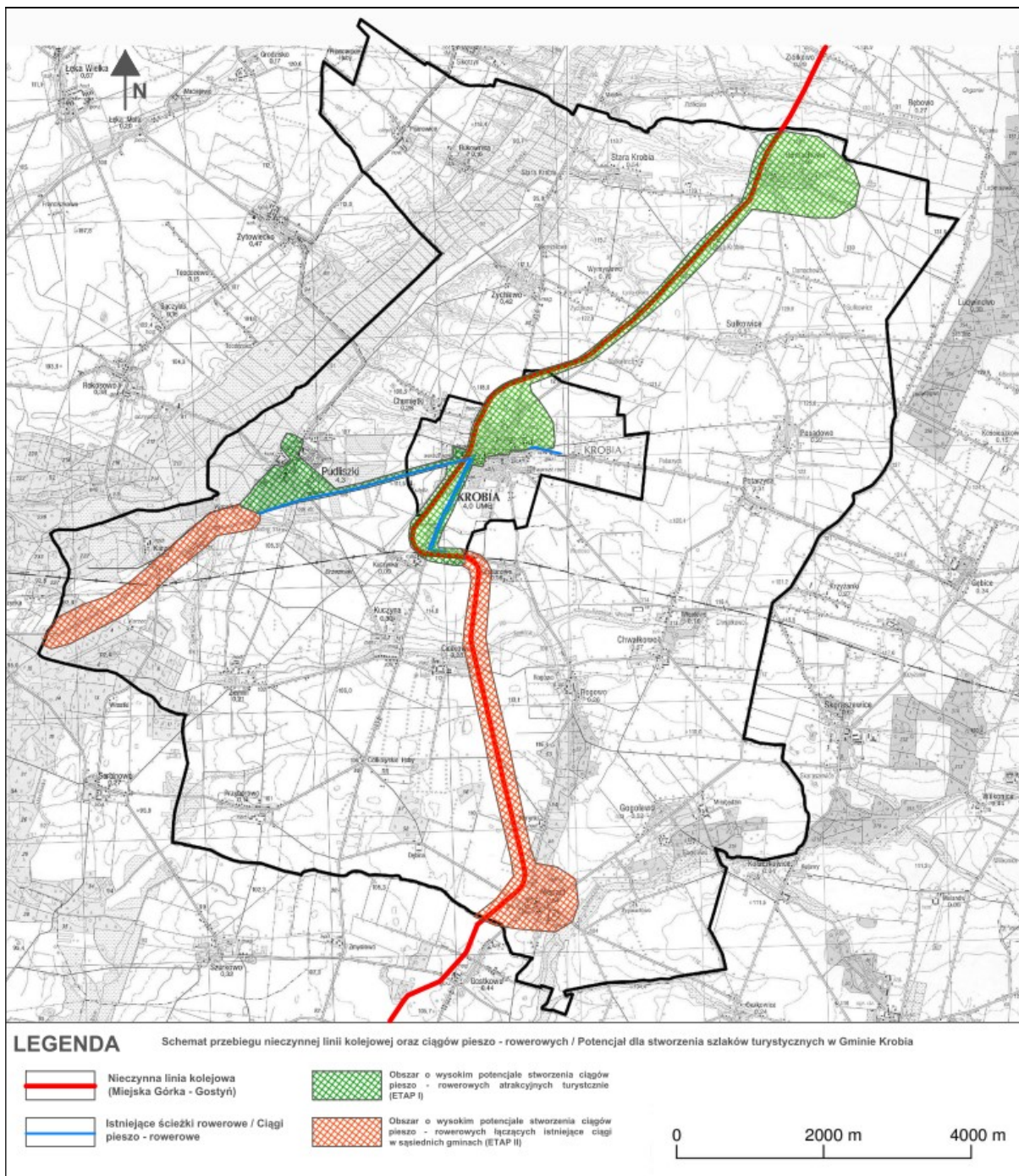

Ryc. 20. Stan techniczny dróg w gminie Krobia. Źródło: opracowanie własne.

Sieć dróg rowerowych jako odrębną część podsystemu transportu indywidualnego o szczególnym znaczeniu

Kolejnym elementem systemu transportowego (podsystemu transportu indywidualnego) w gminie jest sieć ścieżek rowerowych. Ma ona szczególne znaczenie zarówno dla użytkowników lokalnych, ale przede wszystkim dla potencjału turystycznego gminy. Całkowita długość sieci nie przekracza niestety 6000 metrów. Istniejące odcinki zlokalizowane są w ciągu ulicy Ponieckiej na trasie Krobia – Pudliszki, dalej w ciągu ulicy Leszczyńskiej w Pudliskach oraz jako ciągi pieszo-rowerowe przy ulicy Powstańców Wielkopolskich i Kobylińskiej w mieście Krobia (ryc. 21). Wspomniane odcinki ścieżek rowerowych cechują się wysoką jakością i są chętnie wykorzystywane przez mieszkańców, co dodatkowo podkreśla ich rolę oraz tworzy potencjał dla stworzenia systemu ścieżek pieszo-rowerowych w gminie.

Ryc. 21. Przebieg nieczynnej linii kolejowej i ścieżek rowerowych na terenie gminy Krobia. Źródło: opracowanie własne.

Dobrze rozbudowany system tego rodzaju mógłby zapewnić mieszkańcom komfortowy oraz bezpieczny sposób przemieszczania się na mniejsze odległości. Odpowiednio powiązany z miejscami o szczególnym walorze turystycznym mógłby również znaczenie zwiększyć atrakcyjność gminy w tym zakresie. Bardzo duży potencjał dla realizacji takiego przedsięwzięcia daje przebieg nieczynnej linii kolejowa relacji Miejska Górka – Gostyń, która jest obecnie własnością gminy wraz z terenami w jej najbliższym sąsiedztwie. Stanowi ona doskonałą okazję dla stworzenia w jej ciągu szlaku turystycznego lub ścieżki pieszo rowerowej łączącej obiekty o szczególnym znaczeniu turystycznym w gminie Krobia (ryc. 21) – dworzec kolejowy w Krobi, obiekt starej gazowni w Krobi jako przyszły potencjalny obiekt o znaczeniu turystycznym, muzeum stolarstwa i biskupizny oraz stacja rowerowa w Krobi, miejskie przestrzenie publiczne oraz rynek w Krobi, obiekt starej cegielni w Pudliszkach jako

przyszły potencjalny obiekt o znaczeniu rekreacyjno-turystycznym, miejscowość Domachowo). Zapewnienie odpowiedniego połączenia pomiędzy danymi potencjalnymi atrakcjami turystycznymi może przyczynić się do zwiększenia ruchu turystycznego oraz „zasięgu oddziaływania” waloru turystycznego gminy. Dodatkowym atutem takiego rozwiązania jest realizowany w województwie dolnośląskim projekt mający na celu stworzenie systemu ścieżek rowerowych szlakiem starych linii kolejowych i drezynowych. Ewentualna realizacja ścieżki w gminie Krobia i „połączenie” jej do systemu sąsiedniego województwa oraz gmin⁵ stanowi duży atut i możliwość otwarcia się na szerszy ruch turystyczny. Podobne przedsięwzięcia planowane są również w sąsiednich gminach: Pępowie, Pakosławiu, czy Kościanie⁶, co potencjalnie może zapewnić dodatkową wartość dodaną.

Sieć kolejowa oraz sieć połączeń autobusowych jako podsystem transportu zbiorowego

Częścią systemu transportowego gminy jest także podsystem transportu zbiorowego. Z racji dużego rozproszenia zabudowy oraz stosunkowo małej gęstości zaludnienia w gminie Krobia (rolniczy charakter gminy) ma on nieco mniejsze znaczenie niż indywidualne środki transportu (samochód osobowy lub rower). Nadal pozostaje jednak ważną częścią systemu, w szczególności dla podróży poza lokalnych (poza granice gminy) lub cyklicznych (np. do pracy).

Zasadniczą częścią omawianego systemu jest wcześniej wspomniana linia kolejowa nr 14 relacji Ostrów Wielkopolski – Krotoszyn – Krobia – Leszno. Linia posiada dwa tory i nie jest zelektryfikowana. Obecnie połączenia obsługiwane są przez spółkę Koleje Wielkopolskie za pomocą tzw. szynobusów. Należy stwierdzić, że przewoźnik zapewnia tabor wysokiej jakości (szynobusy serii SA108 oraz SA132) oraz częste taktowanie kursów – co ok. 4 godziny, jak na linię tej kategorii. Warto wspomnieć, że w szynobusach należących do spółki Koleje Wielkopolskie można przewozić rowery, co stanowi niewątpliwą zaletę dla potencjalnego rowerowego ruchu turystycznego w gminie.

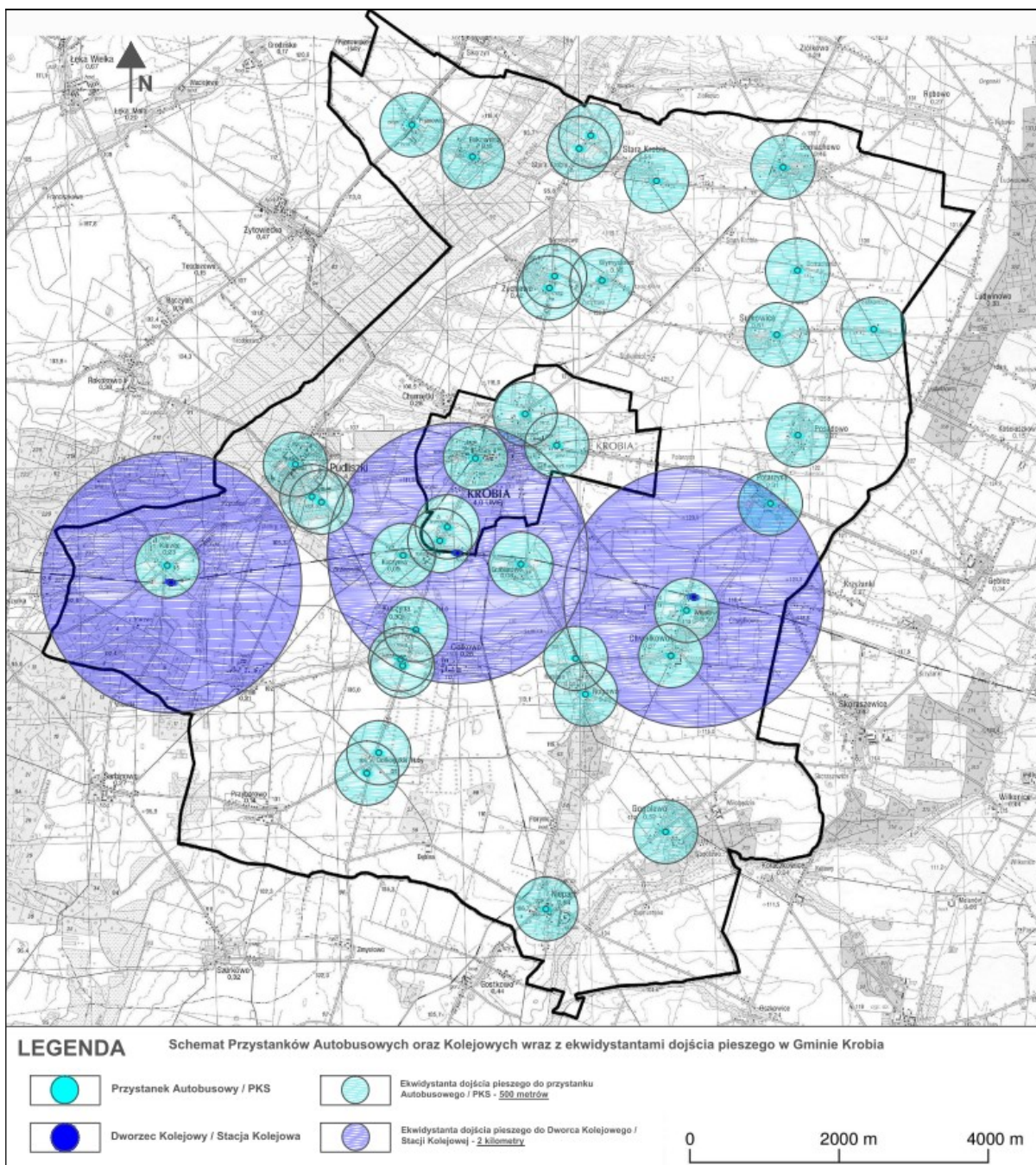
Dworzec kolejowy znajduje się około 1,5 km od centrum miasta Krobia, co stanowi znaczną odległość (ryc. 22). Odznacza się jednak dobrym jakościowo połączeniem z miastem (dobry stan techniczny drogi oraz chodników w ciągu ulicy Powstańców Wielkopolskich – po obu stronach wydzielono ciągi pieszo-rowerowe). Sam budynek dworca wymaga jednak remontu i modernizacji. Konieczne wydaje się także zlokalizowanie w obrębie dworca parkingu dla większej ilości samochodów oraz parkingu rowerowego, dla osób które w codziennych dojazdach (podróżach) korzystają z kombinowanej formy transportu (indywidualny – samochodowy lub rowerowy, a następnie zbiorowy – transport kolejowy).

W gminie Krobia, poza dworcem kolejowym w mieście, zlokalizowane są także dwie stacje kolejowe: we Włostowie i Karcu. Obie stacje również nie są wyposażone w parkingi dla samochodów ani infrastrukturę dla pasażerów. Stan techniczny wymienionych stacji również należy ocenić jako zły.

Kolejnym elementem podsystemu transportu zbiorowego na obszarze gminy jest sieć połączeń autobusowych obsługiwana przez leszczyńską spółdzielnię „Milla”, która obejmuje zasięgiem także powiat leszczyński, gostyński i rawicki. Umożliwia ona dotarcie do wszystkich miejscowości gminy oraz gwarantuje pojedyncze połączenia z dużymi ośrodkami miejskimi – Poznań, Leszno, Jelenia Góra, Wrocław. Przewoźnik jednak pomimo stosunkowo dobrej bazy przystankowej, nie wykorzystuje jej w pełni. Bardzo często obsługuje on tylko przystanki na głównych szlakach komunikacyjnych, a większość z realizowanych połączeń nie jest dopasowana do potrzeb pasażerów (godziny kursowania poza największym natężeniem podróży – cykliczne kursy do pracy lub szkoły – niedostosowanie do godzin rozpoczęcia oraz zakończenia aktywności). Dodatkowo, przewoźnik zawiesza połączenia w weekendy oraz w okresie świąt i wakacji, co dla niezmotoryzowanych osób oznacza ograniczenia lub brak możliwości dotarcia do usług podstawowych i do pracy.

⁵ Istniejący szlak pieszo-rowerowy z Leszna do Ponieca przez Moraczewo.

⁶ Dla Powiatu Gostyńskiego została przygotowana koncepcja programowo-przestrzenna sieci turystycznych tras rowerowych pt. „Podróże rowerem po Ziemi Gostyńskiej szlakami tradycji staropolskiej i ziemiańskiej”. Warto zaznaczyć, że mimo iż oba projekty (zrealizowany i koncepcyjny) mają charakter turystyczny, to jednak z uwagi na potrzeby lokalnej społeczności w obu znalazły się wskazania dotyczące budowy dróg rowerowych, których znaczenie jest istotne dla codziennego ruchu rowerowego, nie tylko dla okresowego ruchu turystycznego.

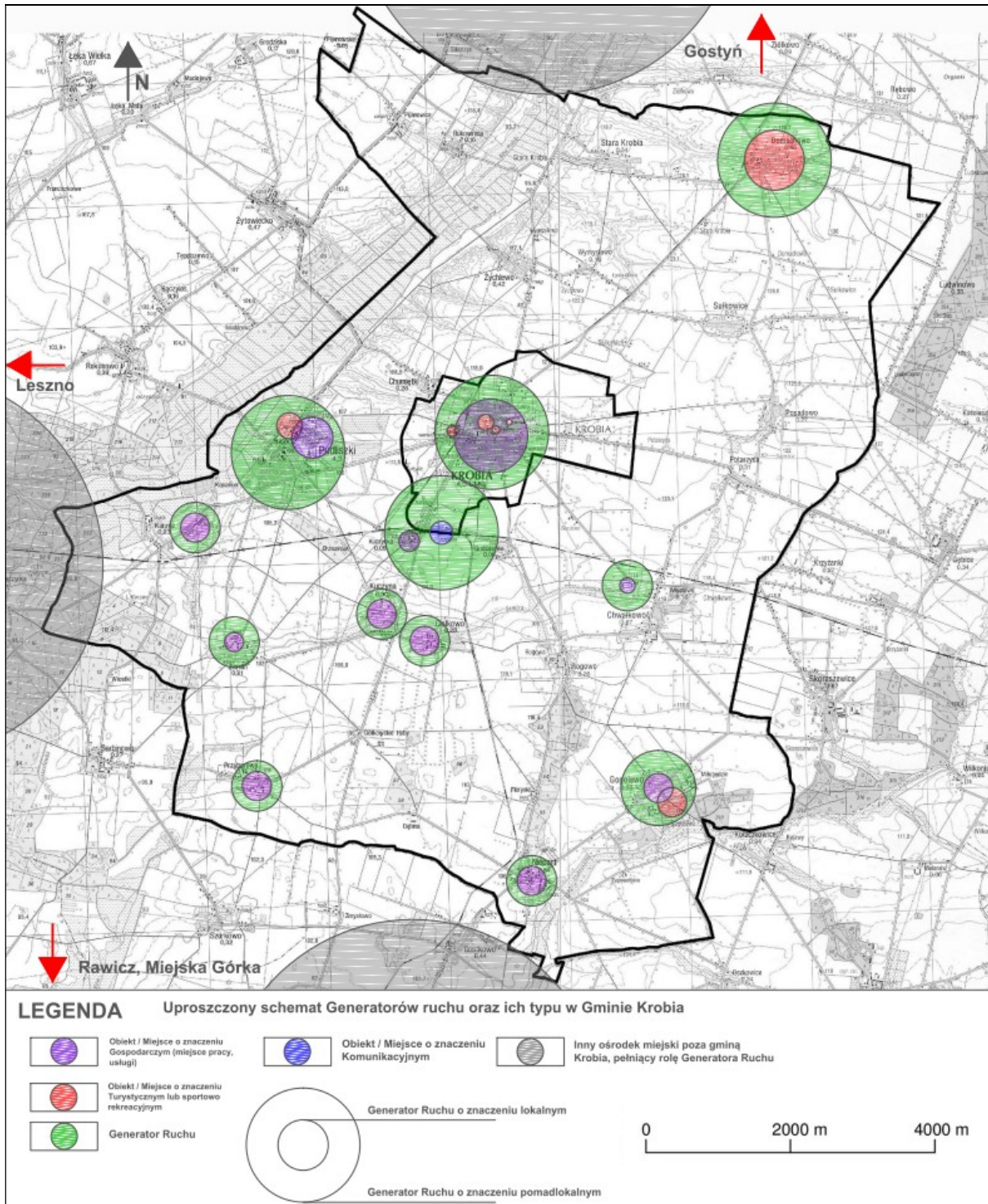
Ryc. 22. Przystanki transportu zbiorowego wraz z izochronami dojścia w gminie Krobia. Źródło: opracowanie własne .

Na potrzeby analizy dostępności do środków komunikacji zbiorowej wyznaczono ekwidystanty dojścia pieszego dla wszystkich przystanków komunikacji zbiorowej w gminie, przyjmując ekwidystantę 500 metrów dla przystanków autobusowych oraz 2 kilometrów dla dworca i stacji kolejowych (ryc. 22). Należy zauważyć, że przystanki autobusowe są zlokalizowane w większości wsi lub na skrzyżowaniach głównych dróg w ich pobliżu co teoretycznie zapewnia stosunkowo dobrą dostępność. W praktyce należy jednak pamiętać, że część przystanków znajduje się w znacznej odległości od obszarów zabudowań i często występują między nimi różnego rodzaju bariery przestrzenne (np. brak chodnika, przejście przez ruchliwą ulicę, itp.). Część przystanków pełni również rolę punktów zbornych przy dowozie dzieci oraz młodzieży do szkół podstawowych i gimnazjów na terenie gminy. Tego rodzaju przejazdy są odrębnie organizowane przez władze gminy i cechują się bardzo dobrym poziomem dostosowania kursów do potrzeb.

Generatory ruchu jako czynnik warunkujący funkcjonowanie systemu transportowego

Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie systemu transportowego są tzw. Generatory ruchu. Są to miejsca lub obiekty o danym znaczeniu w skali gminnej lub wyższej mogące przyciągać / generować ruch samochodowy, rowerowy lub pieszy. Najczęściej są to duże zakłady pracy, przedsiębiorstwa, obiekty usługowe, miejsca o szczególnym znaczeniu turystycznym (również planowanym w przyszłości) lub miejsca o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Ryc. 23. Przystanki transportu zbiorowego wraz z izochronami dojazdu w gminie Krobia. Źródło: opracowanie własne.

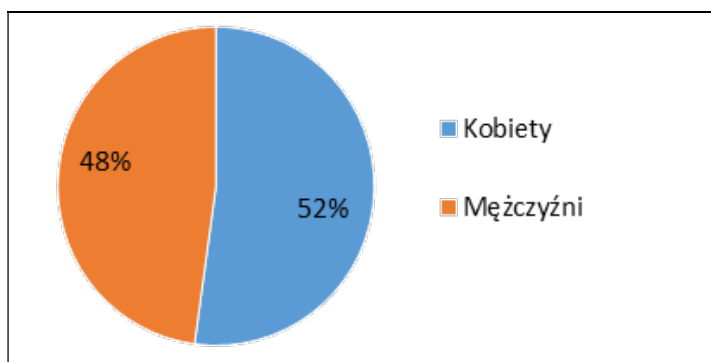
Na terenie gminy Krobia należy wyróżnić trzy typy generatorów ruchu (ryc. 23). Pierwszy z nich to usługowy obejmujący centrum miasta Krobia (usługi podstawowe, min. usługi zlokalizowane w na płycie rynku jaki i w jego okolicy). Drugi typ obejmuje ruchu związany z dojazdami do pracy, czyli duże przedsiębiorstwa na terenie gminy – HJH Polska sp. z o.o. Heinz oraz Sorelpol sp. z o.o. Do tej grupy generatorów ruchu należą również inne ośrodki miejskie cechujące się znacznym „zasięgiem oddziaływania” w zakresie dojazdów do pracy lub innych usług podstawowych oraz ponadpodstawowych. Tego typu ośrodki w najbliższym sąsiedztwie gminy Krobia to: Gostyń, Rawicz, Miejska Górka oraz Leszno. Trzeci typ generatorów ruchu w gminie stanowią miejsca oraz obiekty o szczególnym znaczeniu turystycznym – Biskupiański Szlak Turystyczny, Muzeum Stolarstwa i Biskupizny w Krobi, Park Jana Pawła II i rynek w Krobi oraz wieś Domachowo.

Podczas planowania jakichkolwiek zmian w systemie transportowym należy w szczególności uwzględnić znaczenie wyżej wymienionych obiektów.

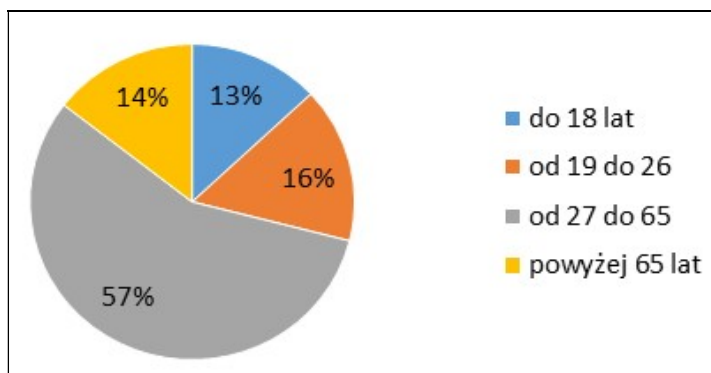
2.3.2. Mobilność transportowa – preferencje i kierunki (wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na zlecenie Starostwa Powiatowego w Gostyniu)

Ankieta została przeprowadzana w pierwszym kwartale 2016 roku na zlecenie Starostwa Powiatowego w Gostyniu i dotyczyła publicznego transportu zbiorowego w powiecie gostyńskim. Wyniki ankiety zostaną przedstawione w następujący sposób – najpierw zostanie określony profil respondentów oraz preferencje dotyczące mobilności transportowej. Druga część obejmuje ocenę dostępnych rozwiązań komunikacyjnych. Kolejna stanowi opis barier i profilu dojazdów.

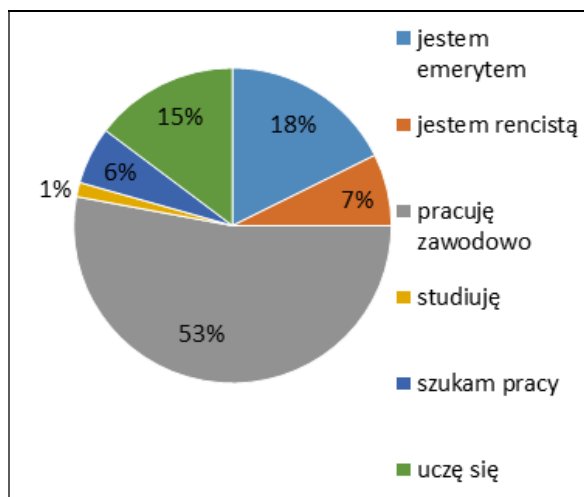
Ankieta została wypełniona przez porównywalną liczbę kobiet i mężczyzn (stosunek 52% do 48%). Główną grupą wiekową, która udzieliła najczęściej odpowiedzi to osoby w wieku 27 do 65 lat – ponad połowa respondentów. Udział pozostałych grup był rozłożony równomiernie. Ze względu na przedział wiekowy respondentów najczęściej odpowiedzi udzieliły osoby pracujące (53% badanych), emeryci i renciści (22%) oraz uczniowie (15%). Respondenci pochodzili z obszaru wiejskiego (z miejskiego tylko 2%). Przeważali mieszkańcy Domachowa, Gogolewa Kuczyny oraz Rogowa (po 7 respondentów). (wyk. 13, 14, 15, 16).

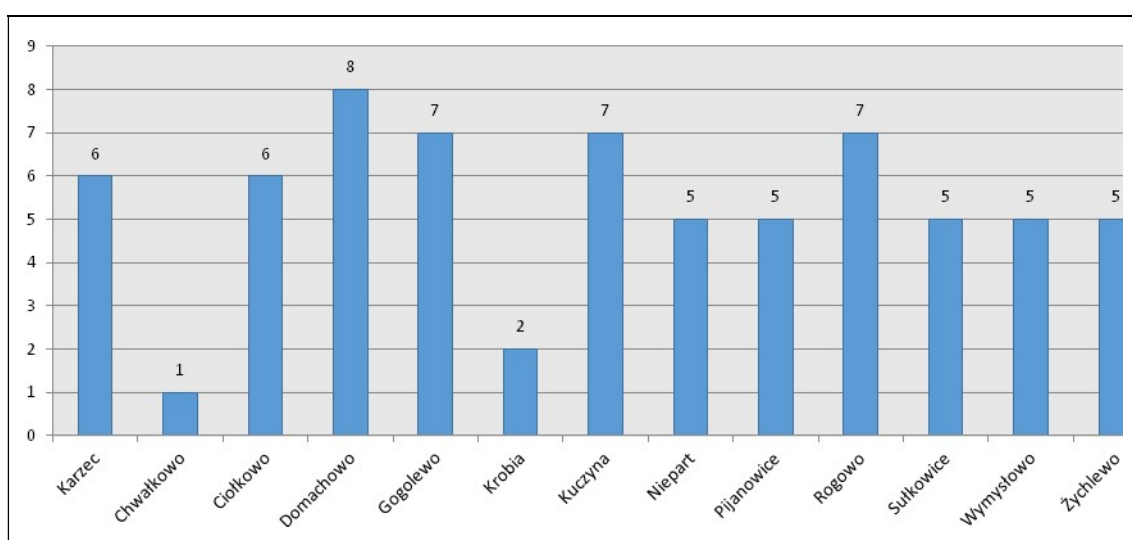
Wyk. 13. Płeć respondentów.

Wyk. 14. Wiek respondentów

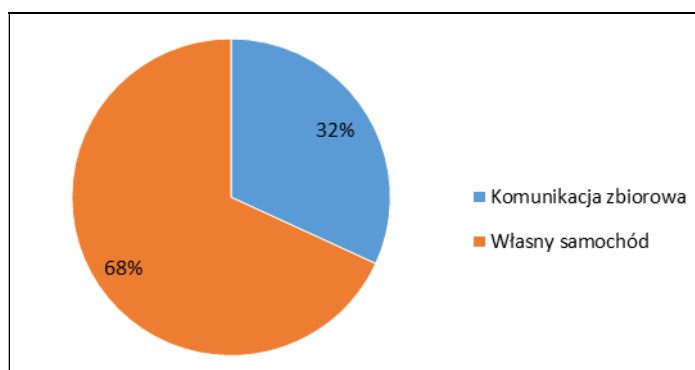

Wyk.15. Status zawodowy respondentów.

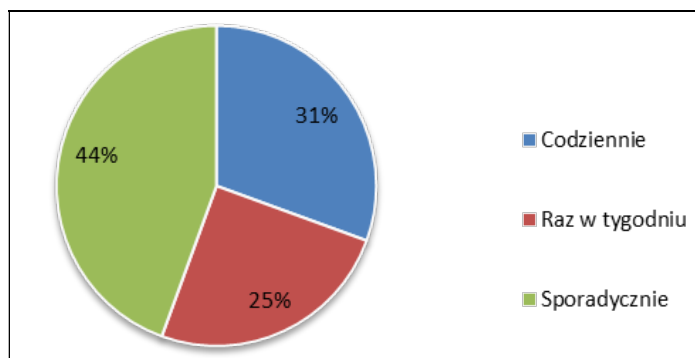

Wyk. 16. Miejsce zamieszkania respondentów.

Ankietowani jako środek transportu najczęściej wybierają samochód, czego przyczyną jest wcześniej wspomniane duże rozproszenie zabudowy oraz stosunkowo mała gęstość zaludnienia w gminie Krobia (rolniczy charakter gminy). Taką odpowiedź wybrało ¾ respondentów. Z komunikacji zbiorowej najczęściej korzystają uczniowie oraz osoby starsze (emeryci i renciści) – 32 % odpowiedzi (wyk. 17). Z spośród tej grupy tylko 1/3 pasażerów codziennie korzysta z transportu publicznego. Pozostałe osoby podróżują okazjonalnie (44%) oraz raz w tygodniu (25%) (wyk. 18).

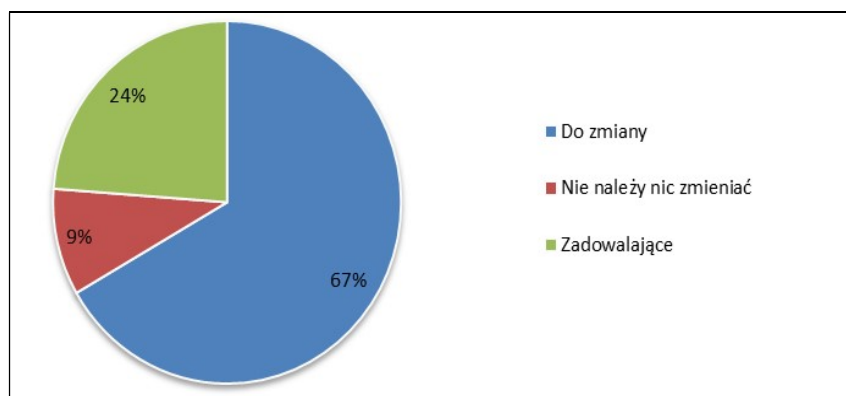

Wyk. 17. Forma transportu wybierana przez respondentów

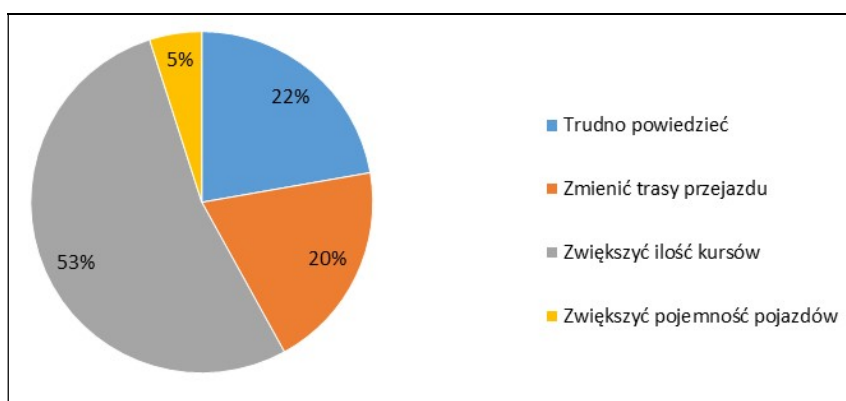

Wyk. 18. Częstotliwość korzystania z publicznego transportu zbiorowego.

Korzystający z komunikacji zbiorowej uważają, że należy dokonać zmian w regularności publicznych przewozów pasażerskich. Takiej odpowiedzi udzieliło 67% badanych. Reorganizacji wymaga częstotliwość kursów oraz trasy przejazdów (ponad 70% ankietowanych). Często wymienianą kategorią była również zmiana pojemności taborów, w szczególności w porannych autobusach. Pozostali respondenci (1/3) uważają że dostępne połączenia publicznych przewozów pasażerskich nie wymagają zmiany (wyk. 19, 20).

Wyk. 19. ocena rozwiązań komunikacyjnych.

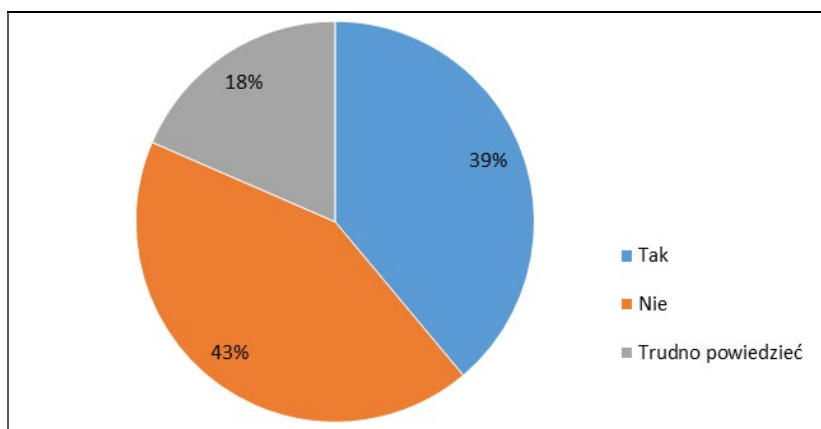

Wyk. 20. Potrzeba zmian w rozwiązaniach komunikacyjnych.

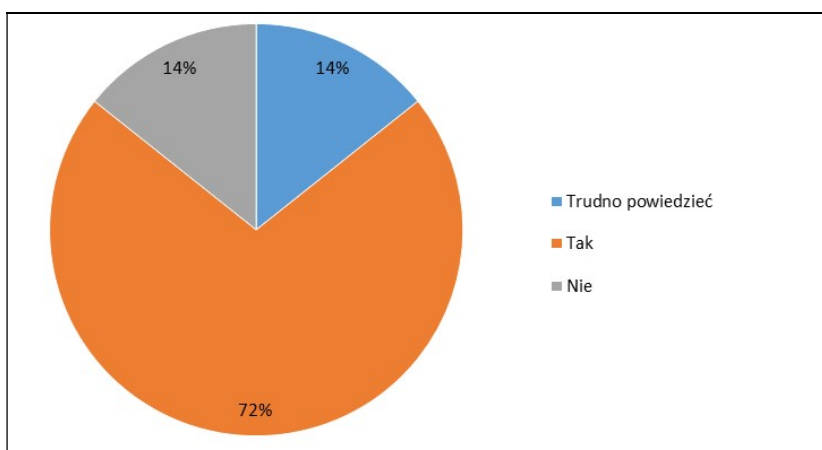
Ankietowani uważają również (72%), że ilość przystanków na terenie gminy Krobia jest wystarczająca. Jednocześnie zdania respondentów co do przebiegu istniejących linii komunikacyjnych są podzielone (wyk. 21). Około 43 % uważa, że są one dopasowane do ich potrzeb. Z kolei 39% twierdzi że tak nie jest (wyk. 22). Należy zwrócić uwagę, że wpływ na odpowiedź respondentów ma miejsce zamieszkania. W pełni potwierdza to wnioski z analizy dostępności do środków transportu publicznego. Należy zatem stwierdzić, że głównym problemem dotyczącym komunikacji zbiorowej na terenie gminy jest nie dostosowanie częstotliwości kursów, rozkładu jazdy oraz realizowanych

połączeń (tras) do potrzeb użytkowników. W szczególności sytuacja ta dotyczy cyklicznych podróży takich jak dojazdy do pracy czy szkoły poza teren gminy, które nie pokrywają się z najczęstszymi godzinami rozpoczęcia i zakończenia pracy, czy zajęć w placówkach oświatowych (godziny 5-6, 7-8, 14-16, 20-22).

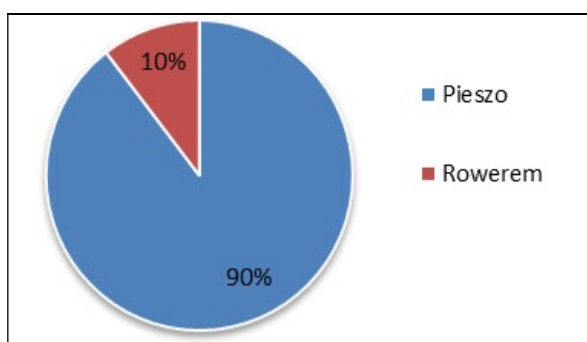

Wyk. 21. Ocena przebiegu istniejących linii komunikacyjnych

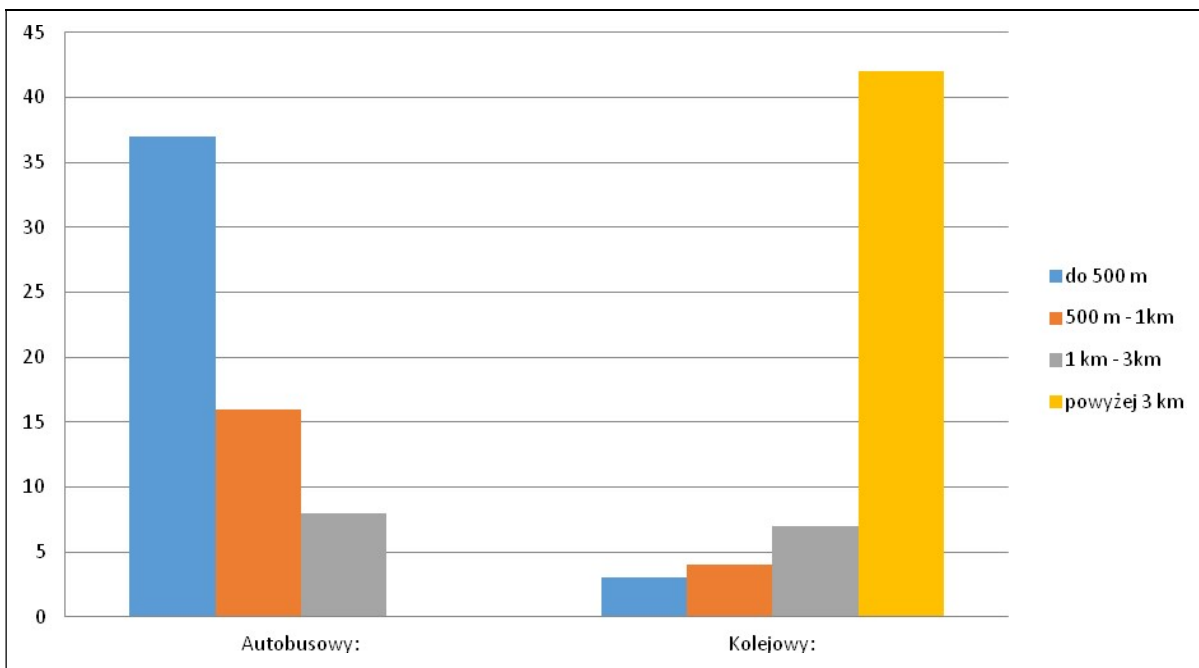

Wyk. 22. Ocena ilości przystanków.

Tak jak już zasygnalizowano na rycinie 22 ekwidystanta dojścia do przystanku – 500m często obejmuje całą wioskę. Potwierdzają to odpowiedzi respondentów, którzy głównie (90% badanych) pokonują trasę dojścia do przystanku pieszo (wyk. 23). Jednocześnie dystans jaki muszą pokonać do przystanku autobusowego wynosi (do 500 m). Najdalej położone są przystanki kolejowe, ponad ¾ respondentów wskazuje odległość dojścia powyżej 3 km, na co również wpływ miało miejsce zamieszkania respondentów – najczęściej miejscowości oddalone od linii kolejowej na osi wschód – zachód (wyk. 24).

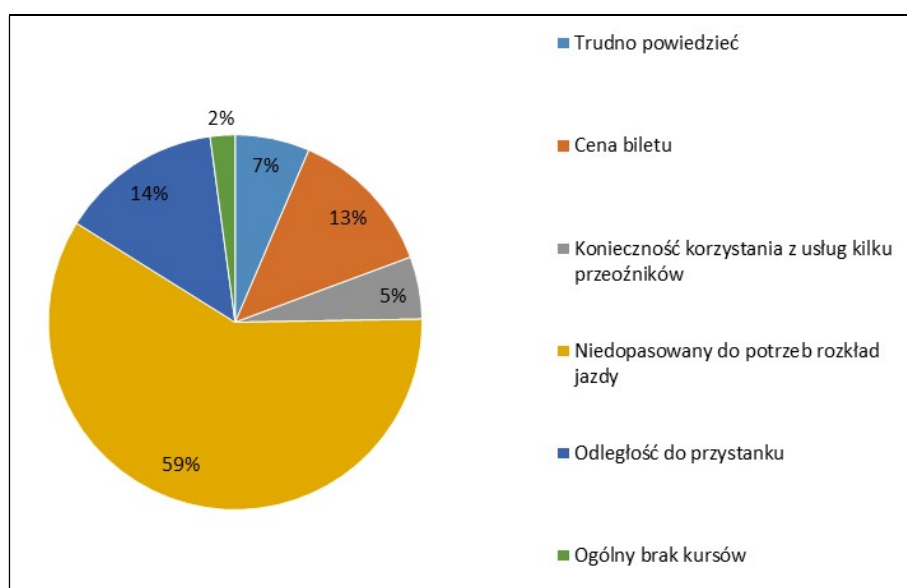

Wyk. 23. Sposób pokonywania odległości do przystanku komunikacji zbiorowe.

Wyk. 24. Odległość od miejsca zamieszkania do przystanku komunikacji zbiorowej.

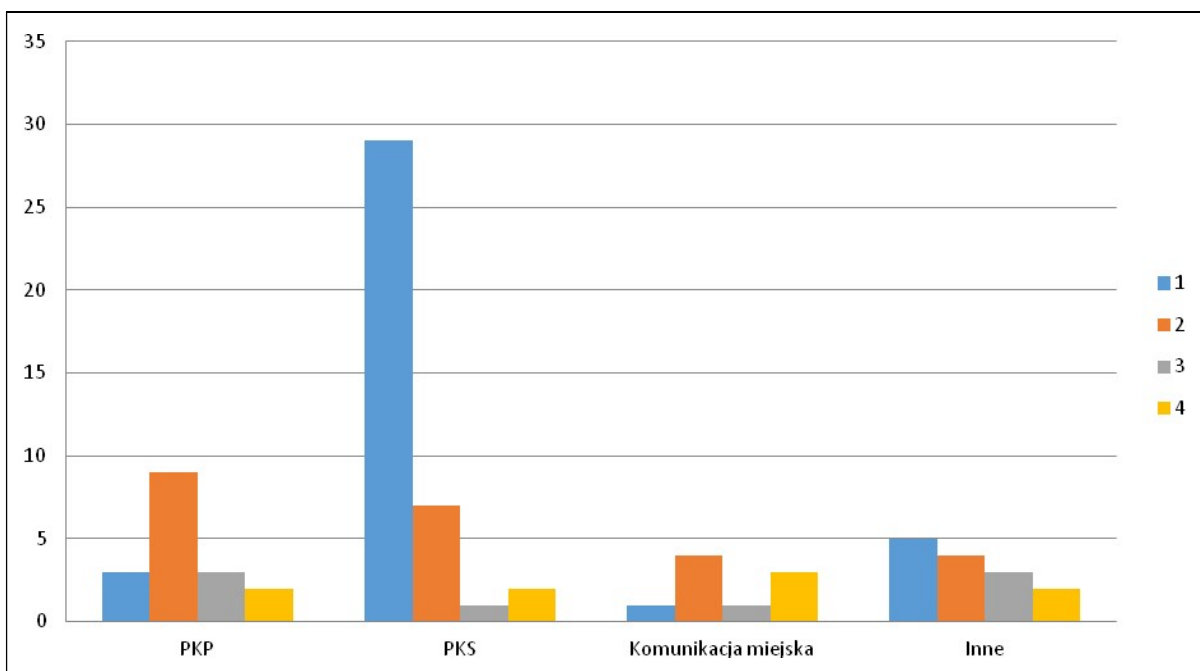
Najczęściej wymienionym problemem, ograniczeniem w korzystaniu z komunikacji zbiorowej przez respondentów jest wcześniej wspomniany niedopasowany rozkład jazdy. Takiej odpowiedzi udzieliło 59% osób. Kolejną barierą jest cena biletu, którą podało 13% ankietowanych (wyk. 25).

Wyk. 25. Ograniczenia w dostępności do komunikacji zbiorowej.

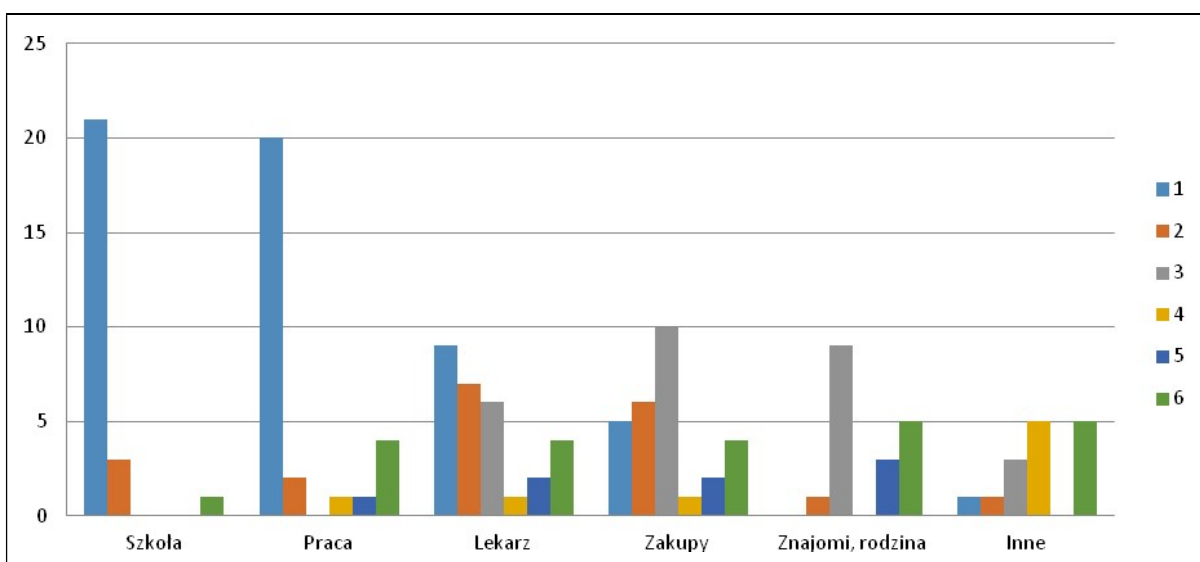
Bardzo ciekawym wynikiem są odpowiedzi udzielane na pytanie dotyczące przewoźnika z jakiego najczęściej korzystają pasażerowie. Większość respondentów twierdzi, że najczęściej wybierają tzw. PKS (łącznie ponad 30% ankietowanych), co nie jest możliwe, ponieważ usługi w zakresie przewozów autobusowych na terenie gminy świadczy wcześniej wspomniana leszczyńska spółdzielnia „Milla” (wyk. 26). Odpowiedź taką należy zatem rozumieć jako nieświadomy błąd, który jednocześnie może sugerować niski poziom obsługi, taboru oraz niedostosowanie rozkładu jazdy do potrzeb, co dla wielu osób było „cechą charakterystyczną” wielu zakładów Państwowych Przewozów Samochodowych. Podobna sytuacja dotyczyła przewoźnika kolejowego, którym są Koleje

Wielkopolskie, będące odrębną spółką zarządzaną przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Pomimo to respondenci utożsamiają przewoźnika kolejowego ze spółką PKP, jednak w tym wypadku konsekwencją takiej odpowiedzi była konstrukcja kwestionariusza ankietowego, który nie rozróżniał innych przewoźników kolejowych (wyk. 26).

Wyk. 26. Najczęściej wybierany przewoźnik (w skali od 1 – najczęściej do 4 - najrzadziej). Źródło: opracowanie własne.

Jeśli chodzi o kierunki podróży, to najczęściej wskazywano na dojazdy do pracy oraz szkół (łącznie ponad 40% przejazdów). Pozostałe wskazania dotyczą korzystania z usług podstawowych takich jak opieka medyczna czy zakupy (wyk. 27).

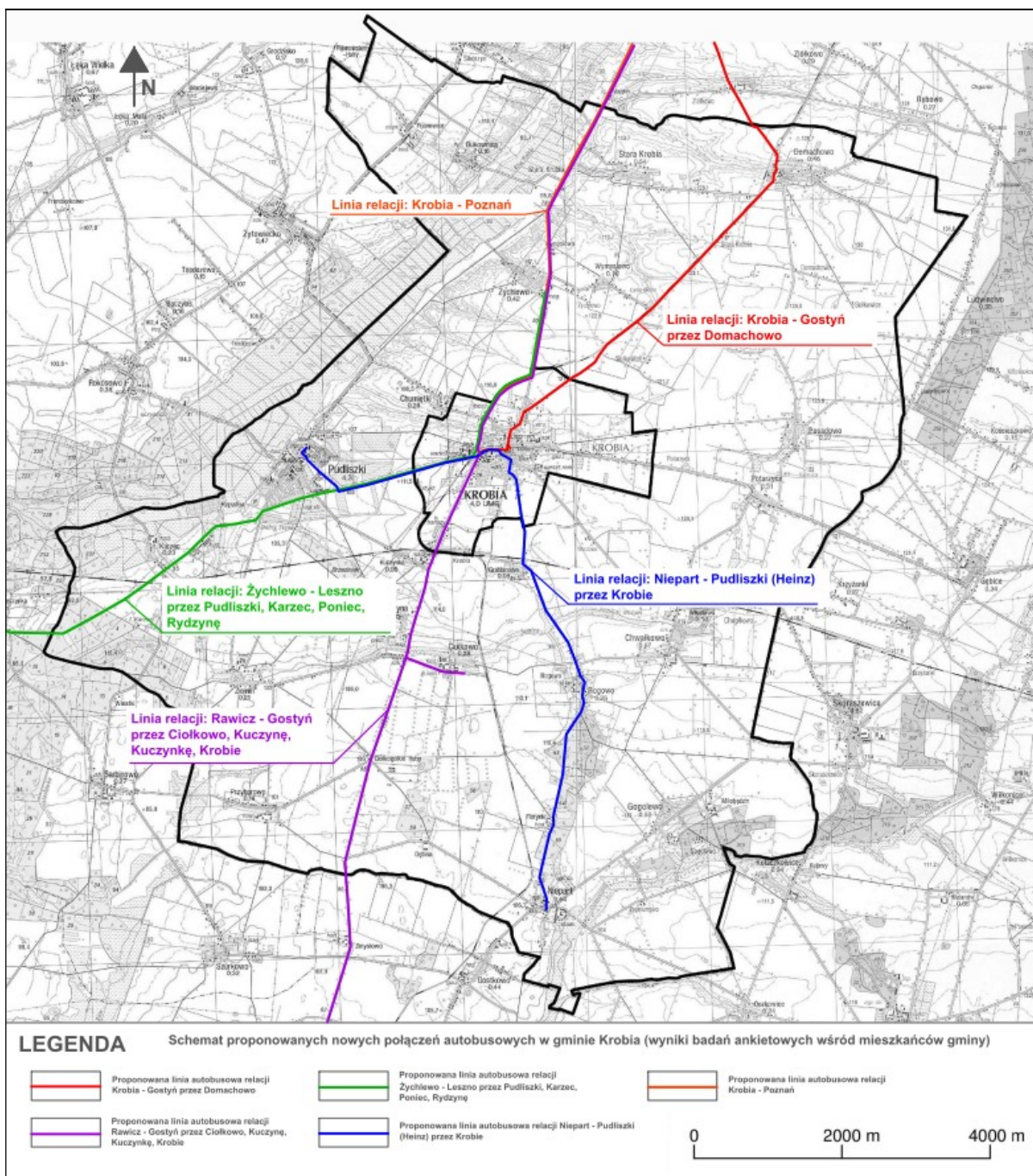
Wyk. 27. Dojazdy z wykorzystaniem komunikacji zbiorowej (w skali od 1 – najczęściej do 6 – najrzadziej). Źródło: opracowanie własne.

W formularzu ankietowym respondenci mieli także możliwość określenia nowych tras przebiegu transportu publicznego – autobusowego. Wszystkie zaproponowane trasy dotyczyły dojazdów do większych ośrodków miejskich – takich jak Leszno czy Gostyń, ze wskazaniem jako

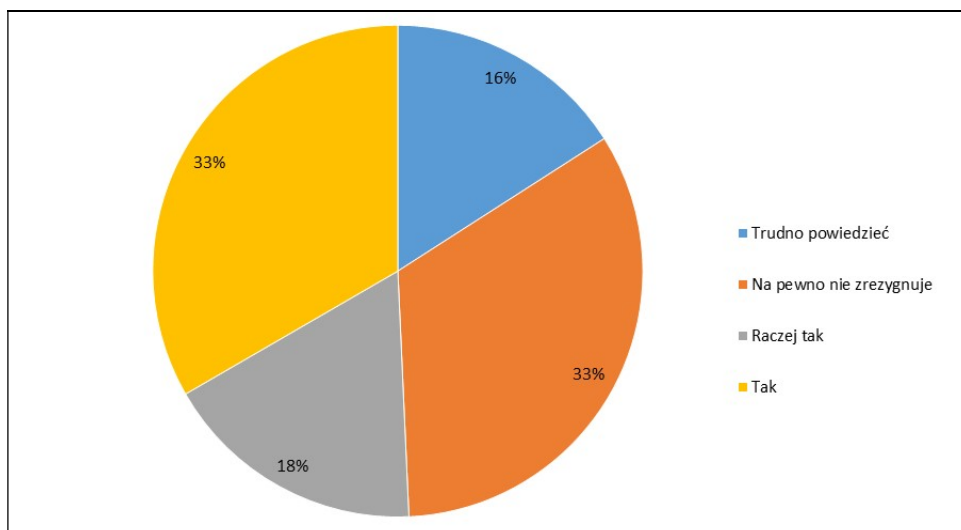

dojazd do pracy lub szkoły. Na terenie gminy najczęściej wskazywanym punktem, do którego należałoby zapewnić dojazd komunikacją autobusową, zdaniem mieszkańców, jest zakład przetwórczy HJH w Pudliszkach (ryc. 24).

Wśród pasażerów jednak tylko 33% ankietowanych, posiadających własnych samochód osobowy, zdecyduje się na korzystanie z publicznego transportu zbiorowego po dostosowaniu tras dojazdu oraz częstotliwości kursów (wyk. 28).

Ryc. 24. Schemat proponowanych przez mieszkańców tras autobusowych. Źródło: opracowanie własne.

Wyk. 28. Wybór środka transportu po dostosowaniu tras i częstotliwości kursowania komunikacji zbiorowej. Źródło: opracowanie własne.

2.3.3. Ocena potencjału transportowego

W ramach ekspertyzy komunikacyjno-transportowej sformułowano następujące problemy i potencjały w zakresie obsługi komunikacyjnej oraz mobilności transportowej mieszkańców miasta i gminy Krobia:

Problemy:

- zły stan techniczny części dróg na terenie gminy – miejscowo szczególnie niebezpieczny;
- brak infrastruktury rowerowej oraz pieszo-rowerowej, szczególnie poza terenami zabudowanymi (brak połączeń pomiędzy generatorami ruchu, w szczególności miejscami i obiektami o dużym potencjale turystycznym);
- zły stan techniczny dworca kolejowego w Krobi oraz pozostałych stacji kolejowych w gminie;
- niedostosowana do potrzeb mieszkańców organizacja komunikacji zbiorowej (głównie rozkładu jazdy, tras oraz niedostosowanie dla potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych);
- brak bezpośredniego wpływu gminy na organizację komunikacji zbiorowej.

Potencjały:

- dobrze rozbudowana sieć drogowa bez barier dla dalszego rozwoju;
- korzystny przebieg drogi wojewódzkiej 434 (funkcja obwodnicy) oraz układu ulic w mieście, umożliwiających zmianę organizacji ruchu w pozostałej części miasta, w szczególności na rynku w Krobi;
- stosunkowo dobra baza przystankowa dla komunikacji autobusowej;
- korzystny przebieg nieczynnej linii kolejowej (Miejska Górka – Gostyń) oraz istniejących ścieżek pieszo-rowerowych umożliwiający stworzenie szlaku turystycznego łączącego wszystkie obiekty i miejsca w gminie o wysokim znaczeniu turystycznym, kulturowym, krajobrazowym oraz gospodarczym;
- duży potencjał na wykorzystanie nieczynnej linii w charakterze atrakcji turystycznej – ścieżki pieszo rowerowej lub drezynowej – zachowanie istniejących torów;
- duży potencjał na „podłączenie się” do systemu ścieżek rowerowych sąsiednich gmin i województwa dolnośląskiego.

2.4. NEGATYWNE ZJAWISKA W SFERZE GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ I TECHNICZNEJ

Niniejsza ekspertyza stanu i kierunków rozwoju Gminy Krobia dotyczyła trzech zagadnień (gospodarki, urbanistyki i transportu), które dały podstawę do określenia negatywnych zjawisk trzech sfer rozwoju: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dzięki badaniom terenowym,

analizie dostępnych materiałów strategicznych i planistycznych, analizie ogólnych danych statystycznych, oraz dzięki przeprowadzonym ankietom ustalono listę deficytów występujących na terenie gminy Krobica. Owe zjawiska nie mają równomiernego rozkładu przestrzennego, dlatego precyzyjne wyniki może dać jedynie analiza wskaźnikowa, wykonana w podziale na analityczne jednostki przestrzenne (np. sołectwa). Można jednak stwierdzić, iż ujęte poniżej deficyty wymagają naprawy, co może przyczynić się to do poprawy warunków życia ludności, ich bezpieczeństwa, komfortu pracy i zamieszkania.

Do negatywnych zjawisk występujących w sferze gospodarczej zaliczyć można rozdrobnienie zasobów gospodarczych w gminie i niekorzystną strukturę rodzajową firm (monokultura gospodarcza oparta na wyłącznie rolniczym charakterze działalności). Widoczny jest brak równowagi w przestrzennym rozkładzie podmiotów gospodarczych (istnieją obszary o dużej intensywności i aktywności gospodarczej i tereny o niskim potencjale gospodarczym). Brak również alternatywnej sfery działań (np. rekreacyjnej lub turystycznej) pozwalającej na zaangażowanie i rozwój małej przedsiębiorczości.

Do negatywnych zjawisk występujących w sferze przestrzenno-funkcjonalnej zaliczyć można niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną lub jej zły stan techniczny co wynika z zdiagnozowanej słabej dostępności sieci kanalizacyjnej zwłaszcza na terenach wiejskich czy słabej dostępności infrastruktury społecznej (żłobków, przedszkoli, szkół). Wymagają modernizacji lub rozbudowy obiekty sportu, brak jest terenów rekreacyjnych. Zła organizacja systemu transportu publicznego oraz brak lub niska jakość istniejących ścieżek rowerowych wpływa negatywnie na dostępność komunikacyjną terenu gminy i niski poziom obsługi komunikacyjnej. Diagnoza stanu istniejącego wykazała także niedobór i niską jakość przestrzeni publicznych (brak sfer społecznych na obszarach wiejskich, złe rozwiązania funkcjonalne istniejących placów, niedostateczna ilość zieleni, brak terenów rekreacji i wypoczynku).

Do negatywnych zjawisk występujących w sferze technicznej zaliczyć można dużą liczbę domów wybudowanych przed 1989 rokiem (zwłaszcza na obszarach wiejskich), które ulegają degradacji. Bardzo dynamicznie pogarsza się stan techniczny budynków i obiektów budowlanych, pojawiają się obiekty zagrażające wyburzeniem. Widoczna jest także energochłonność budynków. Występujące negatywne zjawiska mogą wpłynąć na obniżenie wartości gruntów lub budynków lub wartości nieruchomości. Może przyczynić się do wyludniania, zwłaszcza osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, którzy nie widzą podstaw zamieszkania i możliwości pracy.

ROZDZIAŁ 3. DIAGNOZA STANU I KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY KROBIA W ZAKRESIE POTENCJAŁU PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

Najważniejszym celem poniższej ekspertyzy jest charakterystyka potencjału przyrodniczego i kulturowego gminy Krobica. Wykonana analiza i ocena uwarunkowań rozwoju i rewitalizacji gminy pozwoliła na identyfikację głównych problemów (słabych stron) i potencjałów (mocnych stron) w sferach środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Niniejsza ekspertyza dzieli się na dwie części, tj. przyrodniczą i kulturową. W pierwszej części (rozdz. 3.1.) poruszone zostały zagadnienia związane z potencjałem przyrodniczym, którego główne elementy przeanalizowano w ramach następujących podrozdziałów:

- 1) położenie fizyczno-geograficzne i rzeźba terenu (rozdz. 3.1.1.),
- 2) budowa geologiczna i surowce mineralne (rozdz. 3.1.2.),
- 3) warunki wodne (rozdz. 3.1.3.),
- 4) warunki glebowe (rozdz. 3.1.4.),
- 5) klimat (rozdz. 3.1.5.),
- 6) krajobraz, fauna i flora (rozdz. 3.1.6.),
- 7) ochrona przyrody (rozdz. 3.1.7.).

Druga część poniższej ekspertyzy (rozdz. 3.2.) dotyczy potencjału kulturowego, który stanowi przedmiot ochrony i jako zasób umożliwi budowanie i utrwalanie lokalnej tożsamości. Zagadnienia związane z potencjałem kulturowym zostały opisane w następujących podrozdziałach:

- 1) rys historyczny (rozdz. 3.2.1.),
- 2) materialne dziedzictwo kulturowe (rozdz. 3.2.2.),
- 3) niematerialne dziedzictwo kulturowe (rozdz. 3.2.3.).

W poszczególnych częściach, które odpowiadają kolejnym podrozdziałom diagnozy, analizie poddano główne komponenty środowiska przyrodniczego oraz kulturowego gminy Krobia. W efekcie przeprowadzonych analiz zidentyfikowano czynniki i bariery rozwoju (problemy i potencjały) tkwiące w strukturze gminy. Zostały one zaprezentowane w tabelach zamieszczonych w podsumowujących częściach niniejszej diagnozy (rozdz. 3.1.8, rozdz. 3.2.4.).

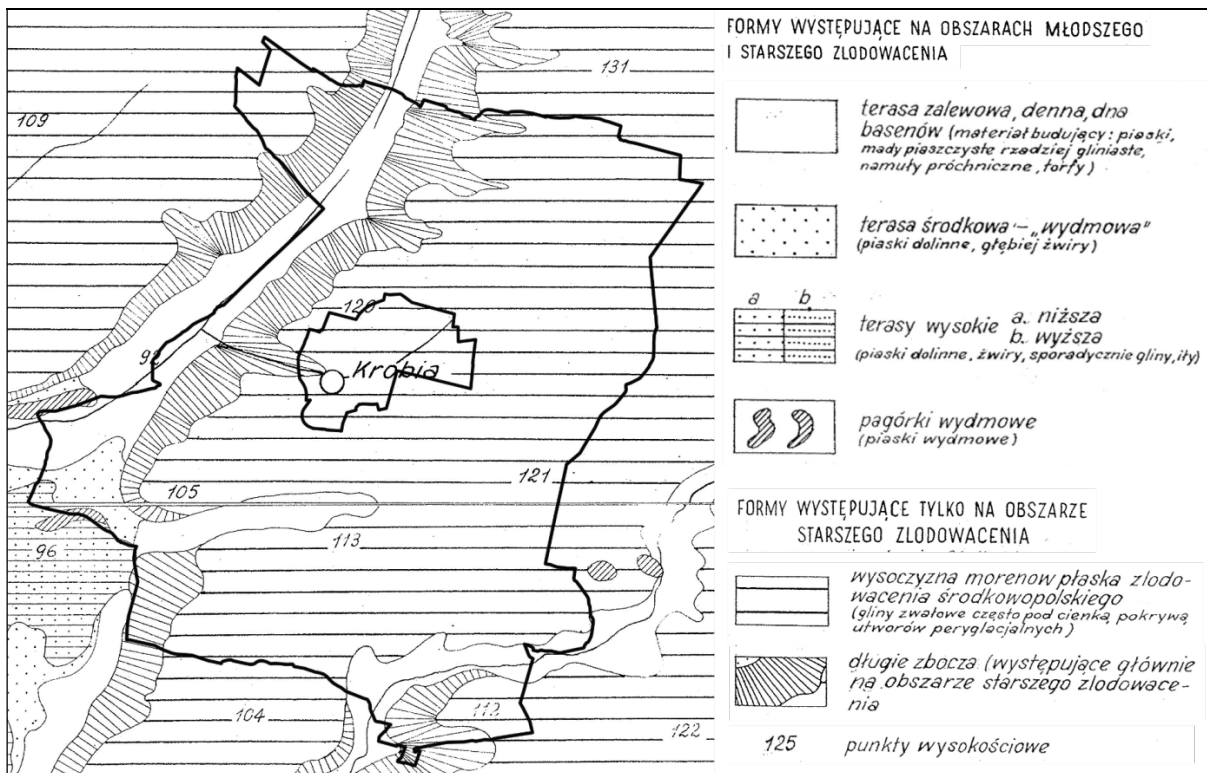
Ekspertyza została wykonana na podstawie tzw. analizy desk research, wizji terenowej oraz wywiadów przeprowadzonych z pracownikami urzędu gminy. Posłużono się m.in. danymi z Systemu Informacji Przestrzennej Gminy Krobia (<http://www.krobia.e-mapa.net>), a także z Głównego Urzędu Statystycznego (<https://bdl.stat.gov.pl>). Liczne analizy zostały wykonane w oparciu o mapy pozyskane z Wydziałowego Archiwum Kartograficznego WNGiG UAM w Poznaniu (*sozologiczną, hydrograficzną, geomorfologiczną i glebowo-rolniczą*). Ponadto wykorzystane zostały informacje zawarte w głównych dokumentach diagnostycznych i strategicznych gminy Krobia i województwa wielkopolskiego:

- *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krobia* (2012),
- *Strategii Rozwoju Gminy Krobia na lata 2014-2020* (2014),
- *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krobia* (2016),
- *Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Krobia* (2009),
- *Programie Ochrony Środowiska na lata 2009-2015* (2009).
- *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020* (2014),
- *Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Krobia na lata 2015-2018* (2015),
- *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego* (2010).

3.1. POTENCJAŁ PRZYRODNICZY GMINY KROBIA

3.1.1. Położenie fizyczno-geograficzne i rzeźba terenu

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski według Kondrackiego gmina Krobia jest położona w podprowincji Nizin Środkowoeuropejskich, w zasięgu makroregionu Nizina Południowo-wielkopolska, w przeważającej części na obszarze mezoregionu Wysoczyzna Kaliska. Jedynie niewielki obszar w zachodniej części gminy wchodzi w skład mezoregionu Wysoczyzna Leszczyńska. Granica między wymienionymi mezoregionami przebiega wzdłuż wschodniego brzegu doliny Rowu Polskiego. Ukształtowanie powierzchni obszaru gminy jest charakterystyczne dla krajobrazu starogłacialnego, a więc powstałego w czasie zlodowacenia środkowopolskiego. Pierwotnie urozmaicona rzeźba terenu przez procesy niszczenia i przeobrażenia ulegała w późniejszych latach złagodzeniu. Obecnie znaczną powierzchnię zajmują równiny (wysoczyzny) morenowe (por. ryc. 25). Obszar gminy obniża się lekko z kierunku północno-wschodniego na południowy zachód. Deniwelacje terenu w obrębie wysoczyzny wynoszą około 20 m, w rejonie pradoliny natomiast dochodzą do około 30 m. Wysokość terenu waha się od 88 m n.p.m. (dolina Rowu Polskiego w rejonie Karca) do około 131 m n.p.m. w rejonie wsi Domachowo. Warto dodać, że w morfologii badanego terenu wyróżniają się formy antropogeniczne, takie jak wyrobiska, czy nasypy kolejowe. Niemniej jednak ukształtowanie powierzchni obszaru gminy Krobia należy uznać za mało urozmaicone. Z jednej strony nie stanowi to waloru krajobrazowego, z drugiej strony brak naturalnych przeszkód terenowych zwiększa możliwości zagospodarowania, co niewątpliwie jest istotnym czynnikiem rozwoju.

Ryc. 25. Mapa geomorfologiczna obszaru gminy Krobia. Źródło: Mapa geomorfologiczna Niziny Wielkopolskiej (Krygowski 1953, Bartkowski i in. 1961).

3.1.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne

Teren gminy Krobia leży w zasięgu monokliny przedsudeckiej, składającej się ze skał permsko-mezozoicznych. Są one przykryte przez luźne utwory trzeciorzędowe, głównie utwory plioceńskie (iły poznańskie, piaski i mułki), posiadające znaczną miąższość. W warstwie powierzchniowej dominują przede wszystkim utwory czwartorzędowe, w skład których wchodzi w głównej mierze gliny zwalowe zlodowacenia środkowopolskiego. Średnia ich miąższość waha się od 40 do 70 m, przy czym niższe wartości obejmują południową część gminy i rejon doliny Rowu Polskiego. Gliny zawierają domieszkę otoczków, żwiru i gładów. Warstwa przy powierzchni (do 2 m głębokości) jest zwykle odwapniona.

Co ważne, w granicach gminy występują pospolite surowce mineralne, takie jak naturalne kruszywa (piasek i żwir), czy iły plioceńskie (udokumentowane złoża w południowo-zachodniej części gminy), które mogą być wykorzystywane na potrzeby ceramiki budowlanej. Ponadto w dolinie Rowu Polskiego występuje torf i gytia, jednak ewentualną eksploatację tych surowców powinny poprzedzić szczegółowe badania dotyczące oddziaływania na środowisko. Istniejące obecnie odkrywki kruszyw naturalnych działają na niewielką skalę i mogą częściowo zabezpieczać lokalne potrzeby.

Gmina Krobia wchodzi w skład obszarów perspektywicznych, na których mogą występować złoża węgla brunatnych, jednakże zasoby te zostały udokumentowane szacunkowo. Eksploatacja nie została rozpoczęta ze względu na dość trudne warunki geologiczne. Co więcej, brakuje społecznej akceptacji na uruchomienie wydobywania. Jest to całkowicie zrozumiałe, gdyż wydobywanie wpłynęłoby negatywnie na jakość środowiska przyrodniczego i warunki rolnicze, obniżając tym samym potencjał przyrodniczy, kulturowy i turystyczny gminy. Warto dodać, że teren gminy Krobia leży w sąsiedztwie gminy Miejska Górka, gdzie eksploatowane jest złożo gazu ziemnego. Sąsiedztwo to może korzystnie wpłynąć na rozwój gazyfikacji w gminie.

Należy podkreślić, że budowę geologiczną terenu w granicach gminy Krobia charakteryzuje szereg pozytywnych uwarunkowań, które właściwie wykorzystane mogą przyczynić się do rozwoju gminy. Słabą stroną jest niska zasobność w udokumentowane złoża surowców mineralnych.

3.1.3. Warunki wodne

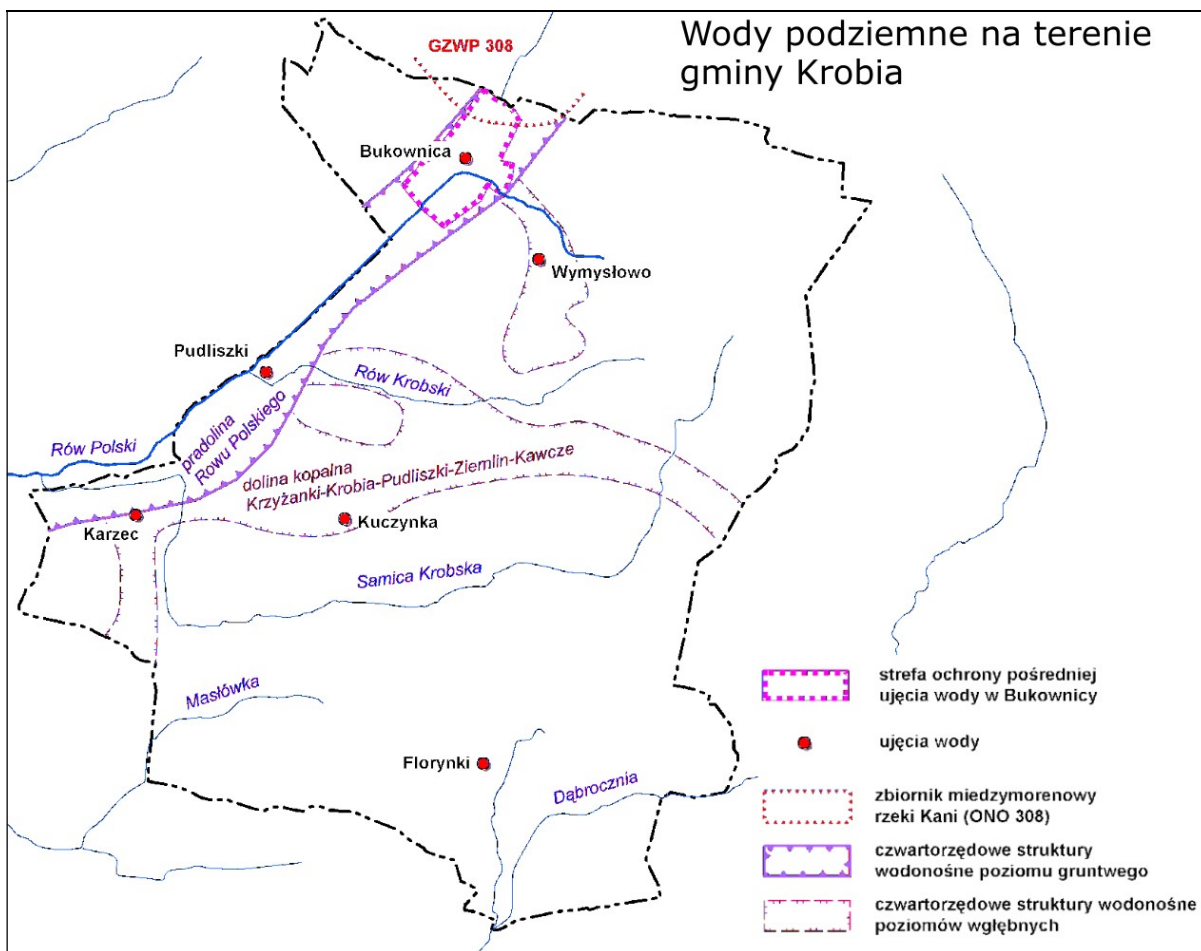
Zgodnie z hydrogeologicznym podziałem obszaru Polski gminy Krobia zalicza się do Regionu Wielkopolskiego, a dokładniej do Podregionu Wielkopolsko-Śląskiego. Najbardziej wodonośne tereny znajdują się w północno-zachodniej części gminy. Bezpośredni wpływ na warunki wodne ma głównie ukształtowanie powierzchni ziemi, dlatego też wody gruntowe występują dość płytko: do około 1 m p.p.t. w rejonie obniżen dolinnych, a także na głębokości od 1 do 2 m p.p.t. w obrębie wyższych poziomów terasowych (w większej części gminy). Na niewielkich obszarach w północnej części gminy wody zalegają poniżej 2 m p.p.t., miejscami nawet do 5 m p.p.t lub głębiej. Użytkowy poziom wód podziemnych występuje w utworach czwartorzędowych, niekiedy – w trzeciorzędowych. Warstwa wodonośna utworów czwartorzędowych, złożona głównie z piasków i żwiru zalega na głębokości od kilku do około 60 m, natomiast poziom użytkowy utworów trzeciorzędowych zalega na głębokości od 100 do 160 m, są to wody o podwyższonej mineralizacji. Warto nadmienić, że ze względu na budowę geologiczną czwartorzędu na obszarze gminy warstwy wodonośne są ułożone piętrowo. Wyróżnić można poziom gruntowy i międzyglinowy dolny. Do tego drugiego zalicza się położona w granicach gminy dolina kopalna Krzyżanki-Krobia-Pudliszki-Ziemlin-Kawcze. Należy odnotować, iż w sąsiedztwie północnej części gminy Krobia występuje Międzymorenowy Zbiornik Zlewni Rzeki Kani, który stanowi Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 308 i został zakwalifikowany jako Obszar Najwyższej Ochrony (por. ryc. 26). Zbiornik ten zawiera wody z utworów czwartorzędowych, których jakość jest zbliżona do obowiązujących norm. Ujęcia znajdują się tam na głębokości około 25 m, a czerpane z nich wody zakwalifikowano do III klasy, a więc do wód o zadowalającej jakości.

Istotną cechą budowy hydrogeologicznej przeważającej części analizowanego terenu, mającą wpływ na uwarunkowania rozwoju, jest izolacja zbiorników wód użytkowych od powierzchni ziemi, co w znaczącym stopniu ogranicza przenikanie zanieczyszczeń. Wynika to z występowania gruntów o słabej przepuszczalności (por. ryc. 28). Niemniej jednak, ze względu na zagrożenie pogorszenia się jakości wód podziemnych, w roku 2001 decyzją Starosty Gostyńskiego wyznaczono strefę ochrony pośredniej dla ujęcia wód czwartorzędowych w obrębie wsi Krobia Stara, Bukownica i Żychlewo (por. ryc. 26). Fakt ten ogranicza możliwości zagospodarowania przestrzennego terenów w sąsiedztwie ujęcia. Ograniczenia dotyczą bezpośredniego otoczenia studni, gdzie dopuszczone są tylko działania związane z eksploatacją ujęcia, a także terenu wewnętrznej ochrony pośredniej o promieniu 80 m od granicy obszaru bezpośredniej ochrony, na którym oprócz zakazu prowadzenia działalności mogącej wpłynąć na zanieczyszczenie wód zabrania się również budowy dróg oraz stosowania przez rolników środków chemicznych do ochrony roślin i wprowadzania upraw wymagających dużej ilości nawozów. Ponadto wyznaczony został teren zewnętrznej ochrony pośredniej o powierzchni około 2,6 km², na którym wprowadzono ograniczenia w prowadzeniu działalności, która może negatywnie oddziaływać na jakość wód. Co ważne, wszelkie działania w strefie ochrony pośredniej muszą być konsultowane ze Starostwem Powiatowym w Gostyniu.

Obszar gminy Krobia jest bardzo ubogi pod względem występowania wód powierzchniowych. Jego duża część znajduje się w dorzeczu Baryczy. Wyjątek stanowi północno-wschodni fragment, który należy do dorzecza Warty. Granica między zlewnią Warty i Baryczy (dział wodny II rzędu) przebiega przez północno-wschodnią część gminy pomiędzy Sułkowicami i Domachowem (przez rejon Starej Krobi w kierunku północno-zachodnim). Dział przebiega w poprzek doliny Kani oraz doliny Rowu Polskiego i przechodzi w bramę wodną (por. ryc. 28).

Zachodnią i środkową część gminy Krobia odwodnia sieć niewielkich cieków płynących do Rowu Polskiego, który wpływa do Baryczy. Rów Polski płynie szeroką i bagnistą doliną, a jego długość w granicach gminy wynosi około 8 km. Najważniejszymi dopływami Rowu Polskiego w Krobi są cieki Samica Krobska i Rów Krobski. Południowy fragment gminy Krobia odwodniany jest przez Dąbrocznię i Masłówkę, a dalej przez Orlą, która także wpływa do Baryczy. Północno-wschodnią część odwodnia z kolei Kościański Kanał Obry, który wpływa do Kanału Mosińskiego stanowiącego dopływ Warty (por. ryc. 27, 28). Warto podkreślić, że system rzeczny gminy Krobia jest stosunkowo dobrze rozwinięty, ale jednocześnie w jego skład wchodzi głównie niewielkie cieki, w dużym stopniu przekształcone w wyniku działalności antropogenicznej.

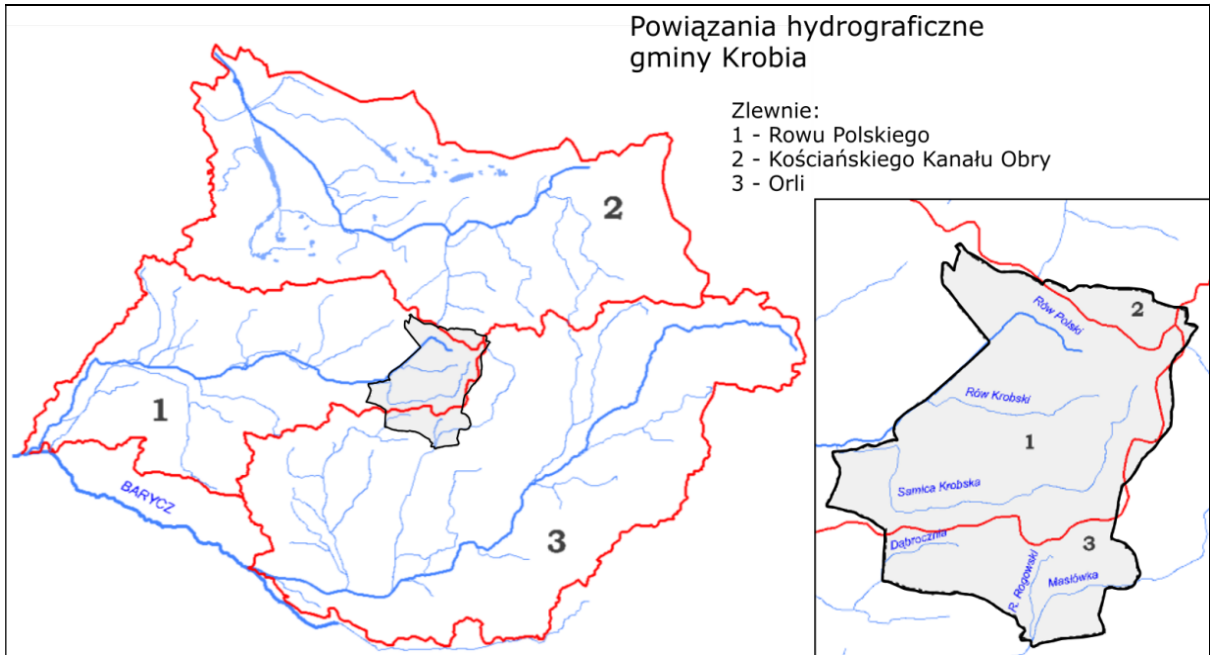

Ryc. 26. Wody podziemne w granicach gminy Krobia. Źródło: *Program Ochrony Środowiska na lata 2009-2015 dla gminy Krobia* (2009).

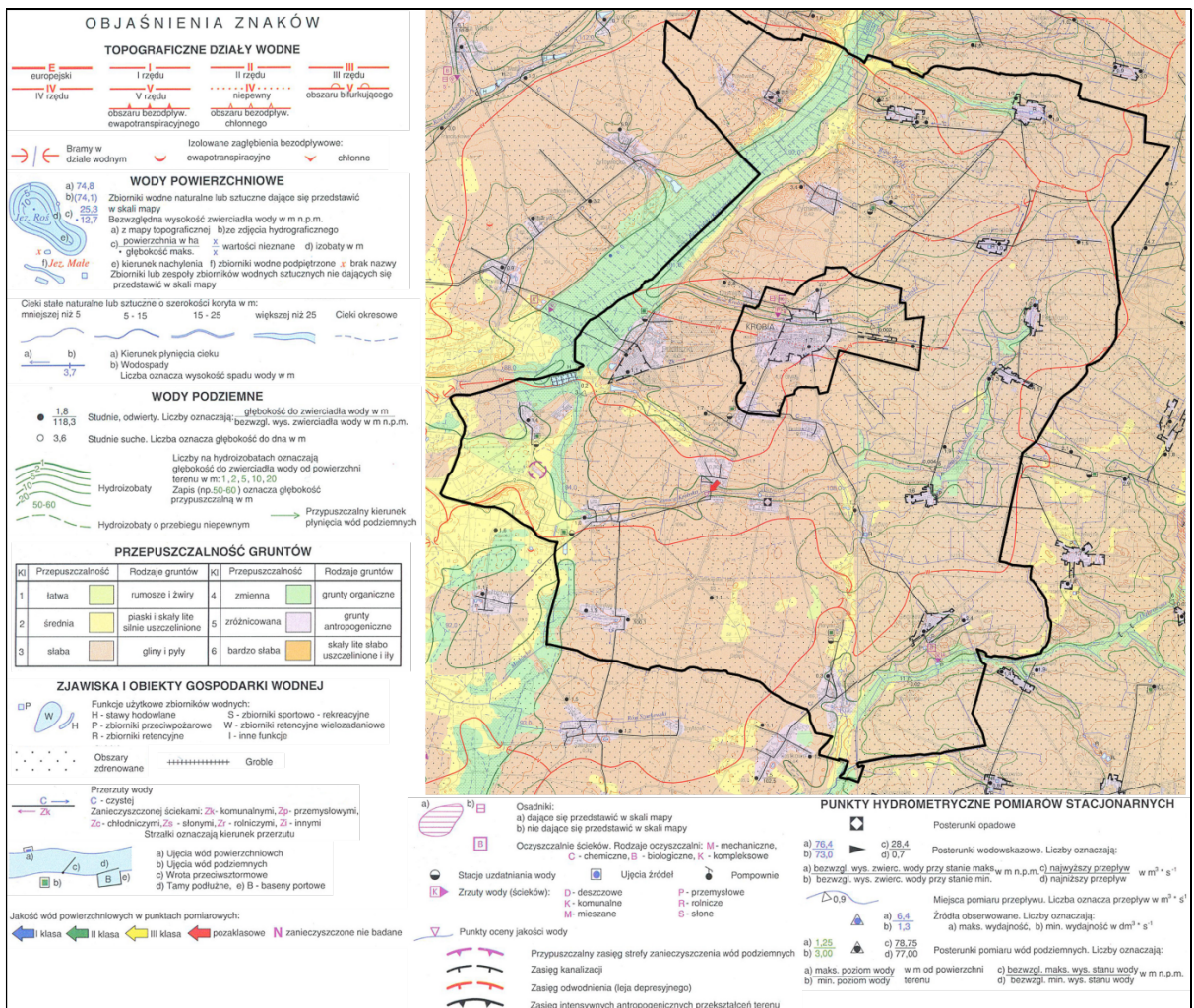
W granicach gminy Krobia nie ma naturalnych jezior, co jest charakterystyczne dla krajobrazu staroglacjalnego. Wyróżnić można jedynie 37 zbiorników małej retencji, które wykorzystywane są do celów głównie przeciwpożarowych, retencyjnych, rzadziej hodowlanych. Warto dodać, że na prawie całej powierzchni gminy znajdują się urządzenia meliorujące. Są to rowy melioracyjne występujące na obniżeniach terenu oraz urządzenia drenarskie zlokalizowane w obrębie wysoczyzn.

Prowadzony w latach 2004 – 2007 przez WIOŚ Poznań monitoring rzek wykazał, iż jakość wód nie ulegała w tym okresie znaczącym zmianom. Wody Rowu Polskiego oraz innych cieków wodnych zaliczono do V klasy (obejmującej rzeki o złej jakości) (por. ryc. 29, 30). Badania wód prowadzone w ramach monitoringu regionalnego na odcinkach zlokalizowanych w sąsiedztwie gminy wskazują na ponadnormatywne zanieczyszczenie rzek. Przekroczone są m.in. normy zanieczyszczeń substancjami organicznymi i biogennymi oraz normy zanieczyszczenia bakteriologicznego.

W granicach gminy Krobia działają cztery oczyszczalnie ścieków, tj.: Domu Pomocy Społecznej w Rogowie, Domu Pomocy Społecznej w Chumiętkach, Domu Pomocy Społecznej w Chwałkowie oraz oczyszczalnia ścieków we wsi Gogolewo. Należy dodać, że do oczyszczalni w Rokosowie (w sąsiedniej gminie Poniec) odprowadzane są ścieki z Pudliszek, Krobi, Żychlewa, Bukownicy i części Wymysłowa. Co ważne, sieć wodociągowa obejmuje wszystkie miejscowości gminy, jednakże znaczna ich część nie jest skanalizowana.

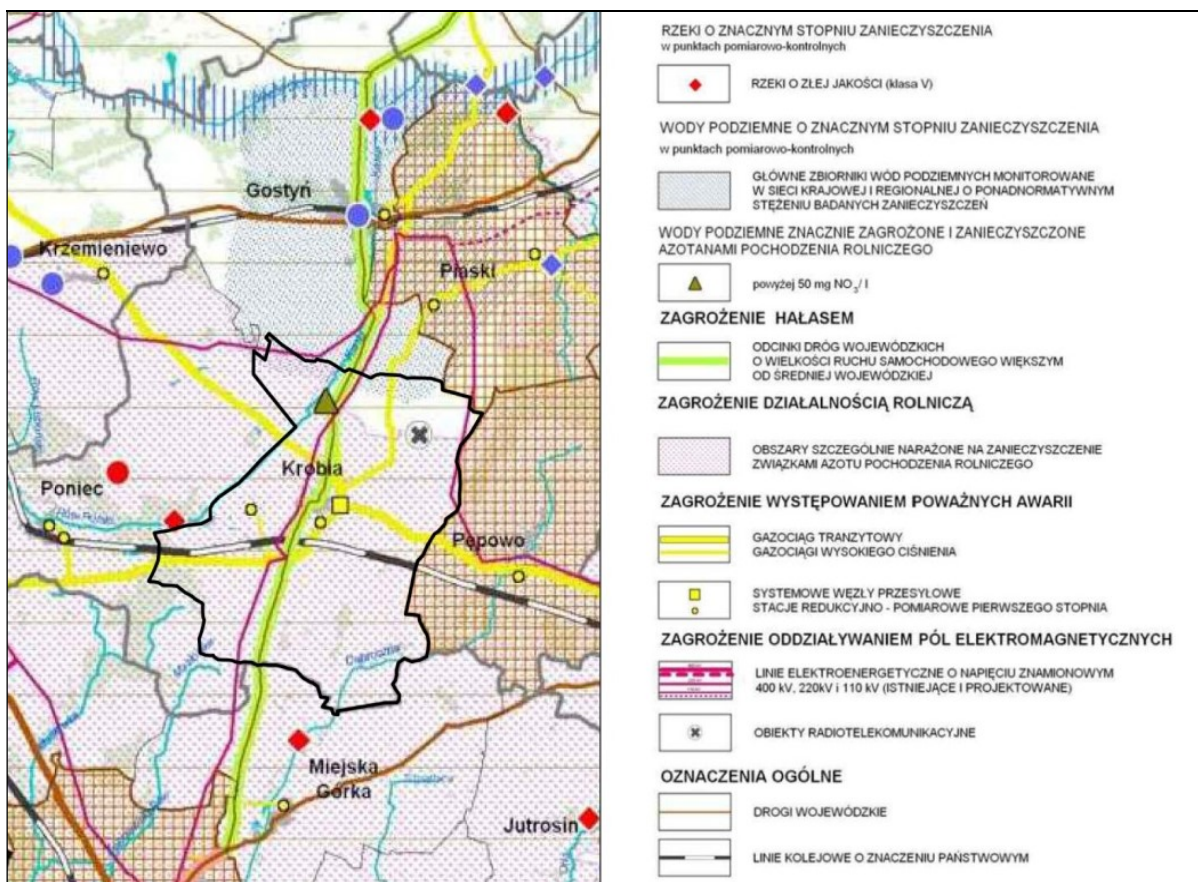
Ryc. 27. Powiązania hydrograficzne gminy Krobia. Źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2009-2015 dla gminy Krobia (2009).

Ryc. 28. Mapa hydrograficzna obszaru gminy Krobia. Źródło: Mapa hydrograficzna w skali 1:50 000, arkusze M-33-11-C Kobylin (Choiński), M-33-10-D Krobia (Wrzesiński).

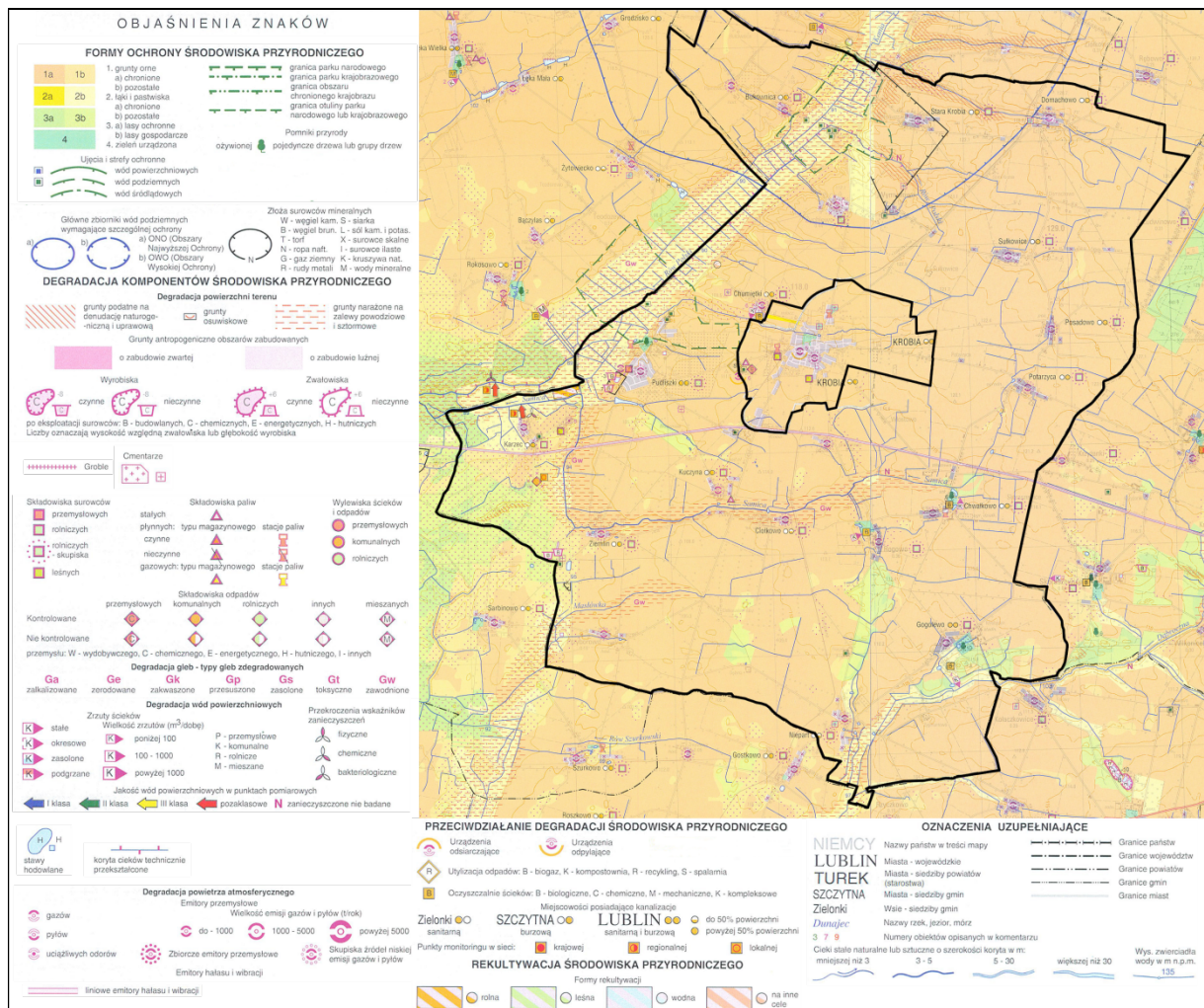
Warto zaznaczyć, że obszary gminy Krobia mają charakter typowo rolniczy, a prowadzenie upraw wymagających nawożenia oraz niewłaściwe postępowanie ze ściekami pochodzonymi wiąże się ze sphywem zanieczyszczeń do rzek. Największe zagrożenie stwarzają związki azotu pochodzące ze źródeł rolniczych. Zostało to zauważone i podkreślone przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, który zakwalifikował gminę jako obszar szczególnie narażony. Dla tego typu terenów konieczne jest ograniczenie przedostawania się związków azotu z obszarów upraw zarówno do wód powierzchniowych, jak i gruntowych. Wskazane zagrożenie środowiska zostało również dostrzeżone w *Planie Zagospodarowania Województwa Wielkopolskiego* z 2010 roku. Zasięg terenów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu w gminie Krobia na tle regionu prezentuje fragment przytoczonego dokumentu, a dokładniej mapa przekształceń i zagrożeń środowiska (por. ryc. 29).

Ryc. 29. Główne przekształcenia i zagrożenia środowiska gminy Krobia na tle regionu. Źródło: *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego* (2010).

W związku z narażeniem rozpatrywanego obszaru na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego, a także ze względu na inne uwarunkowania hydrologiczne konieczne jest podejmowanie przez gminę działań mających na celu zminimalizowanie potencjalnego negatywnego wpływu na środowisko wodne. Do działań, które należy podjąć w najbliższym czasie, zalicza się głównie: a) rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej; b) prowadzenie zabiegów mających na celu przywrócenie wartości użytkowych wód powierzchniowych oraz zmniejszenie stopnia zanieczyszczenia wód podziemnych; c) zachęcenie rolników do stosowania takich zabiegów agrochemicznych, które nie wpływają negatywnie na jakość wód (m.in. działania edukacyjne, doradztwo rolnicze); d) zwiększenie liczby zbiorników małej retencji; e) zmniejszanie wpływu zanieczyszczeń obszarowych; f) wprowadzanie zadrzewień na zboczach dolin (ochrona przed sphywem powierzchniowym zanieczyszczeń z pól).

Ryc. 30. Mapa sozologiczna obszaru gminy Krobia. Źródło: Mapa sozologiczna w skali 1:50 000, arkusze M-33-11-C Kobylin (Kozacki i in.), M-33-10-D Krobia (Karwacka i in.).

3.1.4. Warunki glebowe

Warunki glebowe są ściśle powiązane z budową geologiczną (por. rozdz. 3.1.2.). Obszar gminy Krobia obfituje w gleby o wysokiej przydatności rolniczej. Znaczną część występujących tu gleb zalicza się do kompleksu pszennego dobrego oraz kompleksu żytniego bardzo dobrego (pszenno-żytniego). Korzystne warunki glebowo-rolnicze potwierdza wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy według Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, który wynosi 91,6 punktów (dla porównania na pozostałych obszarach województwa wielkopolskiego osiąga on od 41,4 do 94,9).

Zdolność produkcyjną gleb można określić na podstawie klas bonitacyjnych. Występowanie danej klasy wpływa na sposób, w jaki można użytkować grunty. Według klasyfikacji gleboznawczej użytków rolnych opracowanej przez IUNiG w Puławach w gminie Krobia przeważają wysokie i średnie klasy bonitacyjne. W przypadku gruntów ornych gleby klasy I nie występują, a gleby klasy II zajmują około 5,2% powierzchni. Z kolei gleby klasy IIIa stanowią 50%, a gleby klasy IIIb – 18,6% powierzchni gruntów ornych. Gleby niższych klas zajmują łącznie około 26,2% gruntów ornych, z czego większość (15,9%) to gleby klasy IVa. Na obszarach łąk i pastwisk największą powierzchnię zajmują gleby klasy IV (64,5%). Gleby klasy III pokrywają około 26% powierzchni użytków zielonych, a pozostałe klasy – 9,9% (w tym najwięcej gleby klasy V – 7,7%). Tak jak w przypadku gruntów ornych gleby najlepszej klasy (I) nie występują w obrębie użytków zielonych (por. tab. 5).

Tab. 5. Klasyfikacja gleboznawcza użytków rolnych w gminie Krobia.

Użytki rolne	Klasy bonitacyjne gleb						
	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Grunty orne (%)	5,2	50,0	18,6	15,9	4,5	4,6	1,2
Łąki, pastwiska (%)	2,0	25,6		64,5		7,7	0,2

Źródło: dane IUNiG w Puławach, za: *Program Ochrony Środowiska na lata 2009-2015 dla gminy Krobia* (2009).

Funkcjonalną przydatność gleb określają tzw. kompleksy przydatności rolniczej. W przypadku gminy Krobia na znacznej części terenów występują gleby bardzo dobre i dobre, które w większości zaliczają się do kompleksu pszennego dobrego (2), stanowiącego zwarte tereny na obszarze całej gminy (z przewagą w jej północno-wschodniej części), a miejscowo do – kompleksu żytniego bardzo dobrego (4), który występuje m.in. w okolicy Krobi, na zachód od Niepartu, z południowej i północnej strony Kuczyny, a także w obrębach wsi Sułkowice, Wymysłowo, Żychlewo, Chwałkowo, Bukownica, Gogolewo i Domachowo. W kompleksie pszennym dobrym (2) przeważają gleby brunatne właściwe, wytworzone na piaskach gliniastych mocnych i glinach sięgających do 50 cm głębokości. Kompleks 2 występuje czasem na glebach pseudobielicowych, rzadziej na brunatnych kwaśnych i wylugowanych. Natomiast kompleks 4 znajduje się głównie na glebach pseudobielicowych, a niekiedy na brunatnych właściwych lub brunatnych wylugowanych i kwaśnych.

Najlepsze gleby na terenie gminy zaliczające się do kompleksu pszennego bardzo dobrego (1) występują: z północnej i północno-wschodniej strony Krobi, na północ od Chwałkowa, z południowej strony Domachowa oraz na północ od Wymysłowa. Są to gleby brunatne właściwe.

Niewielkie fragmenty w okolicy Żychlewa oraz Starej Krobi (po obu stronach Rowu Polskiego) zajmują gleby kompleksu pszennego wadliwego (3). W rejonach wsi Kuczynka, Przyborowo, Ziemiń, Rogowo i Domachowo występują z kolei pojedyncze tereny kompleksu żytniego dobrego (5).

Na piaszczystym podłożu zalegają słabsze gleby kompleksu żytniego słabego (6) oraz żytniego bardzo słabego (7). Są to przeważnie gleby bielicowe. Występują one na terenach obniżen: kompleks 6 w dolinie Rowu Polskiego oraz okolicach Starej Krobi, Żychlewa i Przyborowa, natomiast kompleks 7 na obrzeżach terenu leśnego obok miejscowości Karzec. Ponadto wzdłuż cieków wodnych wyróżnić można kompleksy na użytkach zielonych o słabej i średniej przydatności. Dokładne rozmieszczenie kompleksów przydatności rolniczej i klas bonitacyjnych w granicach gminy przedstawia rycina numer 31, natomiast udział procentowy poszczególnych kompleksów – tabela numer 6.

Tab. 6. Kompleksy przydatności rolniczej gruntów w gminie Krobia.

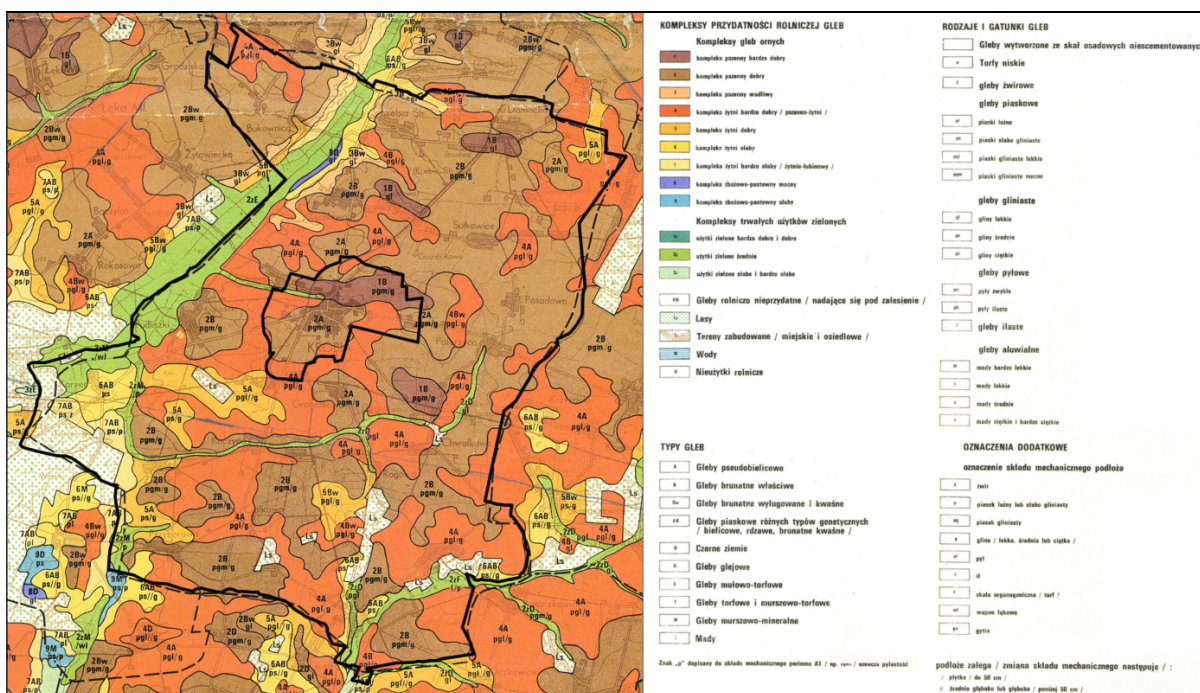
Kompleksy rolniczej przydatności (%)	Grunty orne								Użytki zielone		
	1	2	3	4	5	6	7	8	1z	2z	3z
	3,8	50,1	2,9	27,3	8,1	3,7	1,4	2,7	3,5	87,1	9,4

Źródło: dane IUNiG w Puławach, za: *Program Ochrony Środowiska na lata 2009-2015 dla gminy Krobia* (2009).

Jako że przeważająca część gruntów gminy Krobia zalicza się do kompleksów glebowych od 1 do 5 należy uznać, że rozpatrywany obszar charakteryzuje się korzystnymi warunkami rolniczymi pod względem funkcjonalnej przydatności gleb. W związku z tym tereny gminy mogą być wykorzystywane w ramach intensywnej produkcji rolnej.

Ważnym aspektem warunków glebowo-rolniczych, wpływającym na rodzaj upraw jest odczyn gleby. Właściwy odczyn gleb powinien mieścić się w przedziale pH 5,5-6,5 (6,5-7 w przypadku roślin wrażliwych na zakwaszenie). Co ważne, zakwaszenie gleby wpływa negatywnie na pobieranie przez rośliny związków pokarmowych, a także zwiększa aktywność szkodliwych związków manganu, żelaza i glinu oraz metali ciężkich. Gleby gminy Krobia posiadają optymalne odczyny pH. Są również bogate w przyswajalny fosfor oraz w nieco mniejszym stopniu – w magnez i potas. Przeprowadzone w roku 2004 badania gleb wykazały, że gmina nie jest zanieczyszczona metalami ciężkimi.

Zgodnie ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 2015 poz. 909), grunty w zasięgu klas I-III oraz gleby pochodzenia organicznego powinny być chronione przed użytkowaniem nierolniczym. Powierzchnia gminy Krobia w 73,8% pokryta jest glebami klasy II i III, co w znaczący sposób wpływa na kierunek jej rozwoju.

Ryc. 31. Mapa glebowa obszaru gminy Krobia. Źródło: Mapa glebowo-rolnicza w skali 1:100 000 wydana przez Wydziałowe Archiwum Kartograficzne WNGiG UAM w Poznaniu.

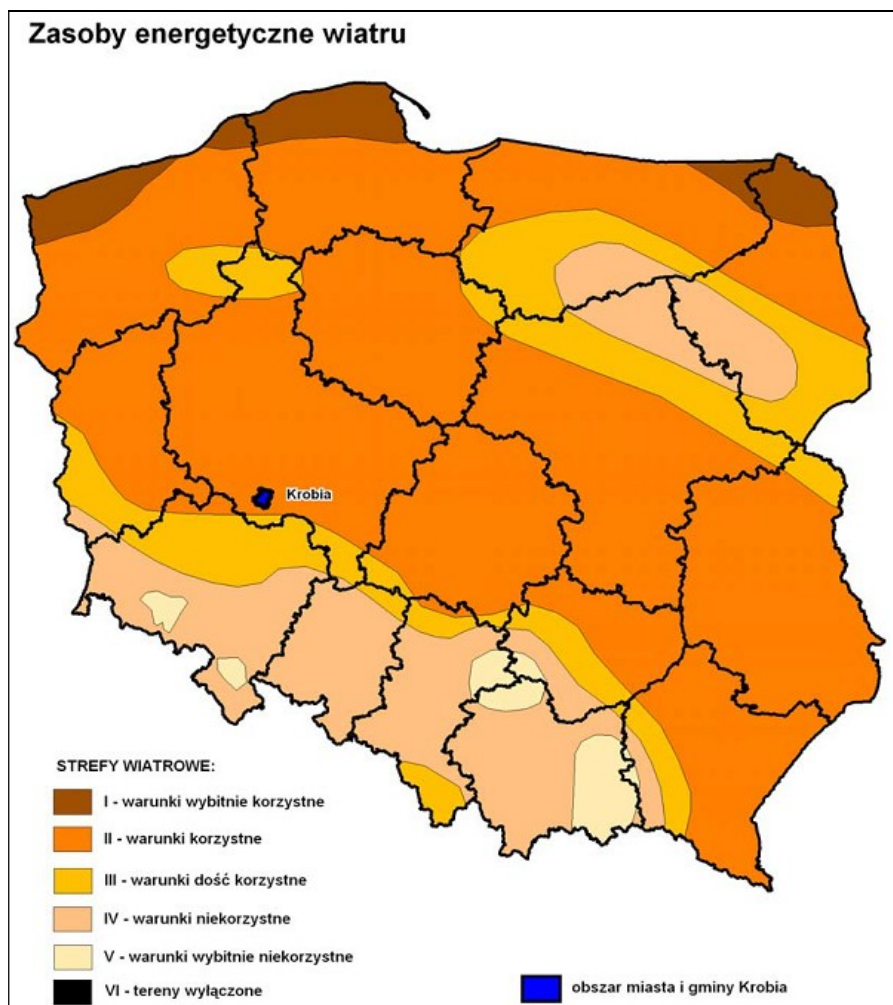
3.1.5. Klimat

Warunki klimatyczne gminy Krobia nie wyróżniają się na tle klimatu panującego w regionie. Jest to klimat umiarkowany przejściowy, który charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych. Roczne amplitudy temperatur są niskie, średnia temperatura w ciągu roku waha się od 7,8 do 8,5°C. Temperatura powietrza w lipcu wynosi od około 17 do 18,1°C, a w styczniu od -3 do -2,8°C. Lato jest długie (94 dni), zima natomiast trwa około 75 dni i jest dość łagodna. Okres wegetacyjny wynosi 220 dni. Negatywnym zjawiskiem, szczególnie dla rolnictwa, są przymrozki występujące w rejonie Krobia w połowie maja. Roczna suma opadów (około 520-550 mm) jest niższa od średniej krajowej, co jest charakterystyczne dla całej Wielkopolski. Poza wiosennymi przymrozkami niebezpiecznym dla upraw zjawiskiem jest występowanie okresów suszy.

Czynnikiem wpływającym na lokalny klimat jest niewątpliwie morfologia terenu (por. rozdz. 3.3.1.). Wysoczyzny w gminie Krobia posiadają niską wilgotność oraz wyrównane warunki termiczne. Są równomiernie nasłonecznione. Z kolei w obniżeniach terenu mogą przemieszczać się chłodniejsze masy powietrza, a warunki tam panujące charakteryzują się m.in. niższymi temperaturami i znaczną wilgotnością powietrza.

W rejonie gminy Krobia przeważają wiatry zachodnie (mniej więcej 20%) i wiatry południowo-zachodnie (około 20%), które osiągają największe prędkości, natomiast najrzadziej spotyka się wiatry północne i północno-wschodnie, które są dużo słabsze. Warunki wietrzne gminy Krobia nie odbiegają znacznie od warunków panujących na obszarze województwa, gdzie średnia roczna prędkość wiatru wynosi od 2,5 do 3 m/s. Warto nadmienić, że podobnie jak niemal cała Wielkopolska, obszar gminy pod względem zasobów energetyki wiatrowej zalicza się do II strefy zasobów energetycznych, a więc warunki oceniane są jako korzystne (por. ryc. 32).

Ryc. 32. Gmina Krobia na tle stref zasobów energetycznych wiatru w Polsce. Źródło: dane IMGW, za: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krobia* (2012).

Pomimo dużych zasobów energetycznych wiatru potencjał badanego terenu w tym względzie nie jest w pełni wykorzystywany. W południowej części gminy Krobia zlokalizowanych jest 11 turbin wiatrowych o łącznej mocy 33 MW. Oprócz korzystnych warunków wiatrowych gmina Krobia posiada znaczne możliwości wykorzystania energii słonecznej. Znajduje się ona bowiem w strefie wysokiego promieniowania słonecznego, a potencjał tego rodzaju energii w gminie oceniany jest jako III stopień w 4-stopniowej skali. Warto zauważyć, że energia słoneczna może być wykorzystana na zaspokojenie części potrzeb bytowych mieszkańców, ale nie jest w stanie całkowicie zaspokoić potrzeb grzewczych i przemysłowych gminy. Należy w tym miejscu dodać, że gmina Krobia posiada również odpowiednie warunki do rozwoju energetyki geotermalnej, ponieważ jest położona w obrębie występowania wód podziemnych o wysokiej temperaturze (90°C).

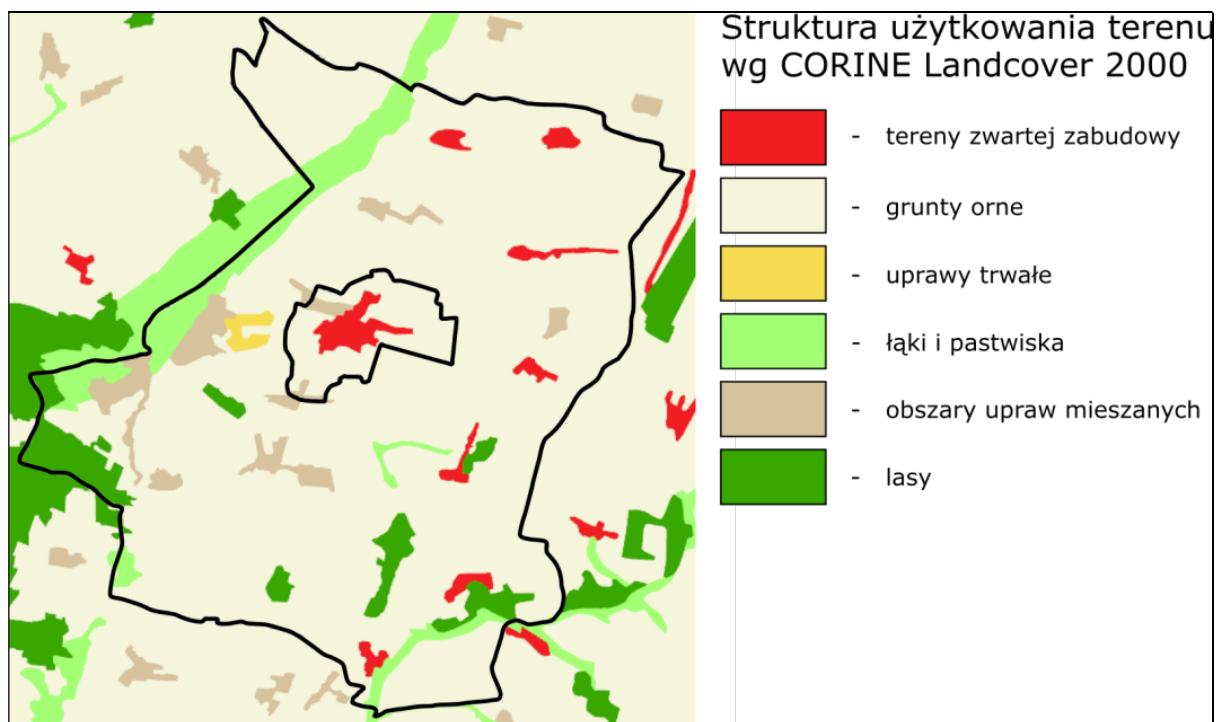
3.1.6. Krajobraz, fauna i flora

Warunki glebowe determinują rolniczy charakter gminy Krobia, a co za tym idzie wpływają na wysoki udział terenów użytkowanych rolniczo w ogólnej powierzchni gminy. Udział poszczególnych form użytkowania terenu w powierzchni obszaru gminy Krobia został przedstawiony w tabeli numer 7. Użytki rolne występują na ponad 90% powierzchni gminy. Nie występują tutaj większe kompleksy leśne, a lesistość na poziomie 4,21% plasuje gminę na ostatnim miejscu w powiecie. Warto dodać, że średnia lesistość w Wielkopolsce wynosi ok. 25,3%. Znaczną dysproporcję w strukturze przestrzennej gminy (między użytkami rolnymi a innymi formami pokrycia terenu) obrazuje rycina numer 33.

Tab. 7. Struktura użytkowania gruntów w gminie Krobia w 2014 roku.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia (ha)	Udział procentowy
Użytki rolne	11 677	90,14%
Grunty leśne i zadrzewione	545	4,21%
Grunty pod wodami	16	0,12%
Grunty zabudowane i zurbanizowane	685	5,29%
Nieuzytki	27	0,21%
Tereny różne	4	0,03%
Ogółem	12 954	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2014).

Ryc. 33. Struktura użytkowania terenu w granicach gminy Krobia według *CORINE Landcover 2000*. Źródło: SIP Krobia (<http://www.krobia.e-mapa.net>).

Rozwój rolnictwa w gminie Krobia spowodował całkowitą zmianę pierwotnej szaty roślinnej, którą stanowiły dawniej głównie bory mieszane i grądy. Dotyczy to też fauny, która została radykalnie zredukowana poprzez zniszczenie naturalnych siedlisk. Nieliczne i niewielkie obszary leśne występują obecnie wyspowo w południowej części gminy. Największy fragment obejmuje obszar na południe od wsi Karzec i na zachód od wsi Ziemiń. Jest to część większego kompleksu znajdującego się częściowo w sąsiedniej gminie. Tereny leśne w gminie Krobia występują też wzdłuż doliny pomiędzy Niepartem i Rogowem, a także w rejonie Gogolewa, Ciołkowskich Hub oraz na zachód od Kuczynki. Ze względu na niewielką powierzchnię lasów działalność łowiecka w gminie może obejmować zwierzęta bytujące w środowisku rolniczym (sarny, zające, dzikie ptactwo itp.). Warto dodać, że na terenie gminy działają koła łowieckie, dzięki którym podtrzymywane są tradycje myśliwskie. Co więcej, na obszarze leśnym w obrębie miejscowości Karzec znajduje się ścieżka edukacyjna, a także stacja myśliwska. Obiekty te umożliwiają spędzanie wolnego czasu w naturalnym środowisku.

Należy odnotować, że występujące na terenie gminy łąki i pastwiska (m.in. wzdłuż północno-wschodniej granicy gminy) są bardzo cennymi pod względem przyrodniczym siedliskami. W obrębie dna doliny Rowu Polskiego dość licznie występują ptaki gniazdujące i żerujące. Są to często gatunki chronione (m.in.: derkacz, krwawodziób, błotniak, kszyc i remiz). Część gatunków wyszczególniona jest w Czerwonej Księdze Zwierząt (w tym np. kulik wielki i kania ruda). Poza terenami użytkowymi

rolniczo w gminie zachowały się nieliczne naturalne zbiorowiska szuwarowe i torfowiskowe. Ponadto wzdłuż niektórych cieków wodnych występują łąki z zachowanymi zadrzewieniami i zakrzewieniami, które są pozostałościami roślinności łąkowej.

Niewielki udział w powierzchni gminy, obok lasów, łąk i pastwisk, mają obszary zabudowane i zurbanizowane (5,29%). Znikomy odsetek stanowią również grunty pod wodami (ciekami wodnymi i zbiornikami retencyjnymi). Z każdą formą użytkowania terenu wiąże się występowanie innego typu krajobrazu. Poza dominującym krajobrazem rolniczym uprawowym wyróżnić można m.in. krajobraz osadniczy miejski (w mieście Krobia), a także krajobraz osadniczy wiejski, w skład którego wchodzi wykształcona w historycznie i zorganizowana przestrzennie zabudowa wiejska wraz z towarzyszącymi jej rozłogami pól. Niewielkie enklawy można zaliczyć do krajobrazu leśnego i krajobrazu związanego z występowaniem łąk i pastwisk.

Gmina Krobia nie posiada dużych walorów przyrodniczo-krajobrazowych, na co wpływa mała urozmaicona rzeźba terenu, dominująca funkcja rolnicza i niska lesistość. Wskazane jest zatem m.in. podejmowanie działań mających na celu poprawę lesistości przez zalesianie obszarów o najłagodniejszych glebach (rejon miejscowości Karzec, zbocza dolinne wzdłuż Kani i Rowu Polskiego). Ponadto zaleca się wprowadzanie zadrzewień śródpolnych na terenach zabudowanych, terenach zagrożonych erozją i na podmokłych terenach den dolin. Jednocześnie warto podkreślić, że ze względu na dogodne warunki glebowo-rolnicze w obrębach kompleksów o wysokiej przydatności dla rolnictwa należy kontynuować rolniczy kierunek zagospodarowania.

3.1.7. Ochrona przyrody

Na obszarze gminy Krobia nie występują obszary chronione, a jedyną formą ochrony przyrody jest 19 pomników przyrody. Są to okazałe drzewa i jedna grupa drzew, które zostały wyszczególnione w tabeli nr 8. Niska lesistość powoduje, że na terenie gminy jest niewiele obszarów lub obiektów, które mogłyby być objęte ochroną w przyszłości. Do nielicznych zaliczyć można cenne pod względem przyrodniczym tereny podmokłe, nie nadające się do prowadzenia działalności rolniczej, które mogą być wskazane jako miejsca potencjalnych użytków ekologicznych. Stworzenie tego typu form ochrony przyrody mogłoby przyczynić się do rozwinięcia potencjału przyrodniczego gminy.

Ze względu na niewielką liczbę obiektów przyrodniczych podlegających ochronie ważną rolę pełnią historyczne parki dworskie i tereny zieleni cmentarnej, które mają duże znaczenie historyczne, ale jednocześnie wchodzi w skład systemu przyrodniczego gminy i wzbogacają go (por. tab. 9).

Wyjątkowo negatywnym zjawiskiem przyczyniającym się do pogorszenia jakości środowiska przyrodniczego jest rozdzielanie obszarów, które tworzyły dotychczas zwarte kompleksy. Odbywa się to zwykle poprzez realizację różnych inwestycji, często o charakterze liniowym. Ważnym zadaniem jest zatem minimalizacja negatywnego oddziaływania procesów inwestycyjnych na środowisko przez tworzenie korytarzy ekologicznych łączących zachowane ekosystemy. Tego typu działania mają duży wpływ na funkcjonowanie organizmów żywych w środowisku, umożliwiając im rozprzestrzenianie. W tym celu utworzono Krajową Sieć Ekologiczną oraz Europejską Sieć Ekologiczną, w skład których wchodzi obszary węzłowe oraz korytarze ekologiczne. Pierwszy z tych elementów obejmuje obszary z bogatymi ekosystemami, na których występują liczne gatunki roślin i zwierząt. Natomiast korytarze ekologiczne, jak już zostało wspomniane, mają na celu umożliwianie migracji gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi. Mimo że obszar gminy Krobia nie wchodzi w skład Krajowej Sieci Ekologicznej, to leży w sąsiedztwie dolin Rowu Polskiego, Dąbroczni i Mastówki, które odgrywają rolę regionalnych korytarzy ekologicznych i łączą teren gminy z elementami Krajowej Sieci Ekologicznej, a mianowicie z Doliną Baryczy, która jest korytarzem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym, a także z jej fragmentem pełniącym funkcję obszaru węzłowego (Obszarem Milickim). Istotna jest ochrona tych terenów poprzez ograniczenie w ich obrębie działań inwestycyjnych oraz wzbogacenie ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Omówione powyżej elementy systemu przyrodniczego są widoczne na rycinie numer 34, która przedstawia uwarunkowania ochrony środowiska i przyrody gminy.

Tab. 8. Pomniki przyrody na terenie gminy Krobia.

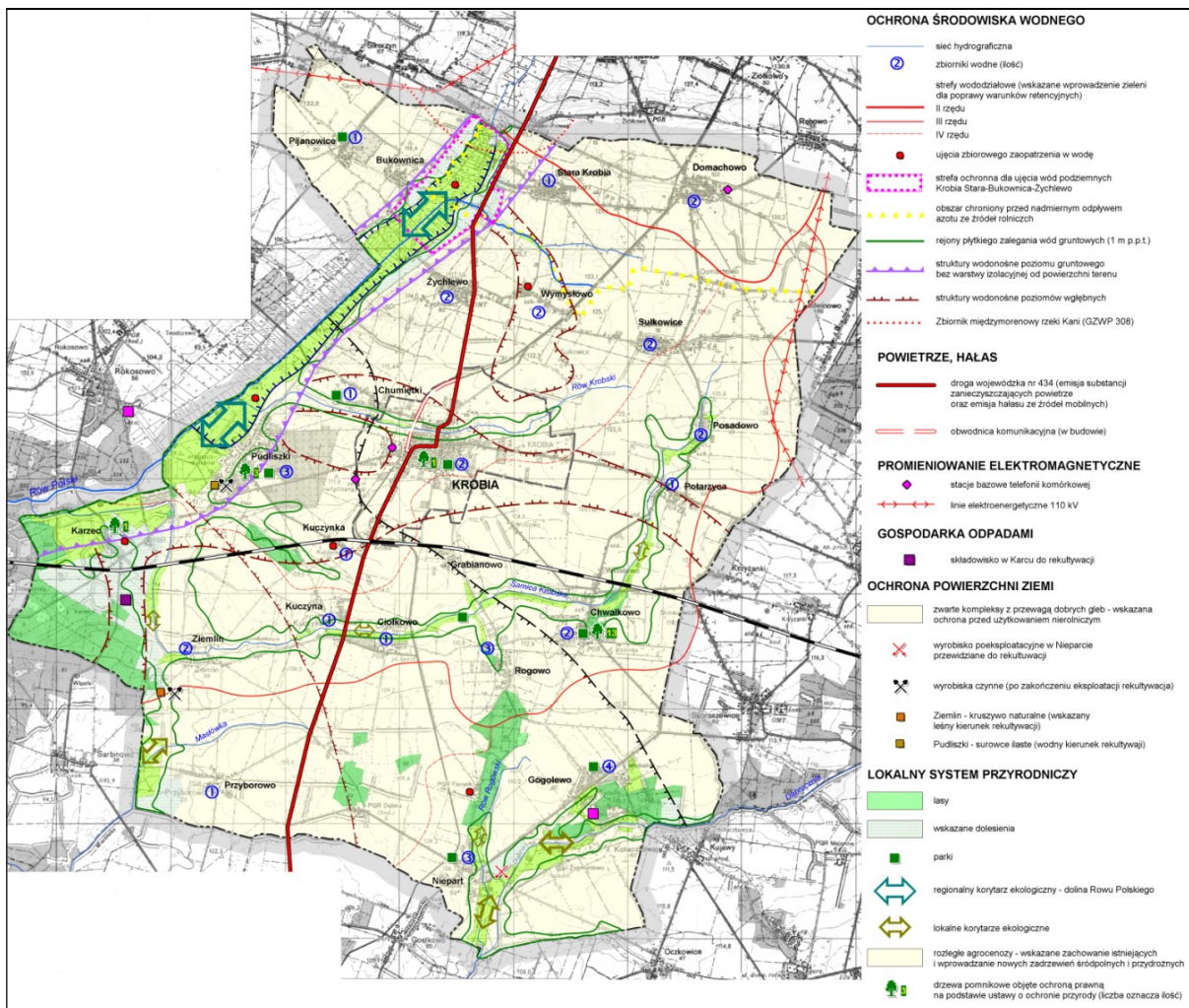
Miejscowość	Pomnik przyrody	Obwód/ /wysokość
Chwałkowo	2 dęby	360 cm / 16 m 310 cm / 16 m
	dąb	330 cm / 22 m
	dąb	400 cm / 25 m
	dąb	336 cm / 30 m
	dąb	425 cm / 26 m
	jesion	320 cm / 24 m
	dąb	340 cm / 23 m
	dąb	370 cm / 30 m
	dąb	355 cm / 28 m
	topola	394 cm / 31 m
	topola	430 cm / 33 m
	jesion	286 cm / 32 m
Karzec	dąb	590 cm / 24 m
	dąb	550 cm / 21 m
Pudliszki	platan	600 cm / 26 m
	platan	570 cm / 26 m
	wiąz	580 cm / 25 m
Gogolewo	grusza	390 cm / 16 m
Krobia	lipa	348 cm / 18 m

Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krobia (2012).*

Tab. 9. Parki w granicach gminy Krobia.

Miejsce występowania	Powierzchnia
Niepart	1,50 ha
Gogolewo	9,56 ha
Pudliszki	6,27 ha
Pijanowice	2,46 ha
Krobia	1,62 ha
Chwałkowo	1,29 ha
Chwałkowo II park	9,20 ha
Chumiętki	0,38 ha
Rogowo	3,90 ha

Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krobia (2012).*

Ryc. 34. Uwarunkowania ochrony środowiska i przyrody na obszarze gminy Krobia. Źródło: *Program Ochrony Środowiska na lata 2009-2015 dla gminy Krobia* (2009).

3.1.8. Ocena potencjału przyrodniczego

W wyniku powyższych analiz dotyczących sfery przyrodniczej gminy Krobia zidentyfikowane zostały najważniejsze problemy i potencjały gminy w zakresie rzeźby terenu, budowy geologicznej, warunków wodnych, glebowo-rolniczych i klimatycznych, a także w zakresie walorów przyrodniczo-krajobrazowych, ochrony przyrody, występowania fauny i flory. Należą do nich:

Problemy:

- niska zasobność terenu w udokumentowane złoża surowców mineralnych;
- katastrofalne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego w przypadku podjęcia eksploatacji złóż węgla brunatnego;
- mało urozmaicona, monotonna rzeźba terenu;
- ograniczone możliwości zagospodarowania obszarów ochrony wód podziemnych;
- wyjątkowo niska zasobność gminy w wody powierzchniowe, brak jezior;
- duże zanieczyszczenia cieków wodnych;
- niewystarczający stopień skanalizowania obszarów wiejskich;
- zagrożenia wynikające z intensywnej gospodarki rolnej, w tym zagrożenie zanieczyszczeniem wód związkami azotu ze źródeł rolniczych;
- bardzo niska lesistość (4,21%);
- znikome walory przyrodniczo-krajobrazowe;
- boga flora i fauna na terenie gminy.

Potencjały:

- izolacja zbiorników wód podziemnych od powierzchni terenu;
- korzystne warunki do rozwoju energetyki geotermalnej;
- występowanie fragmentu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych w północnej części gminy;
- ochrona ujęcia wód czwartorzędowych w ramach strefy ochrony pośredniej;
- występowanie gleb o wysokiej przydatności rolniczej;
- duży potencjał dla rozwoju rolnictwa tkwiący w strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ok. 90% powierzchni gminy to użytki rolne);
- dogodne warunki klimatyczne dla rozwoju rolnictwa;
- dogodne warunki klimatyczne dla rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej;
- występowanie nielicznych cennych siedlisk dzikiego ptactwa w obrębie dolin;
- 18 pomników przyrody na terenie gminy;
- brak obszarowych form ochrony przyrody na terenie gminy.

3.2. POTENCJAŁ KULTUROWY GMINY KROBIA

3.2.1. Rys historyczny

Początek osadnictwa na terenie gminy Krobia sięga już środkowej epoki kamienia (mezolitu), jednak bardziej stabilne osadnictwo związane z uprawą ziemi i hodowlą zwierząt przypada na neolit. O bogatej historii terenu świadczą liczne stanowiska archeologiczne z okresu neolitu, brązu i żelaza. Na obszarze puszczy w X wieku powstała kasztelania krobiska, wybudowana prawdopodobnie przez Bolesława Chrobrego. Nazwa Krobia wzmiankowana była po raz pierwszy w 1136 roku w bulli papieża Innocentego II. Krobiska parafia istniała już w XII wieku, a wybudowany w 1140 roku kościół pw. św. Idziego jest współcześnie jednym z najcenniejszych zabytków romańskich w Wielkopolsce. W 1232 roku książę Władysław Odonic przekazał Krobię Starą biskupom poznańskim, którzy z czasem weszli w posiadanie okolicznych wsi. W roku 1286 miasto powstałe w miejscu podgrodzia dawnej kasztelanii otrzymało prawa miejskie. Wygląd ówczesnego miasta był podobny do innych jednostek osadniczych z tego okresu na obszarze Wielkopolski. Było ono otoczone wałem ziemnym oraz fosą i prowadziły do niego cztery bramy. Warto dodać, że w okresie średniowiecza kształtowała się obecna sieć osadnicza gminy. W tym czasie miejscowości w granicach Krobi, wchodzące w skład dóbr biskupich stopniowo zyskiwały odrębność kulturalną, co dało podwaliny do wykształcenia się tzw. Biskupizny. Największy rozwój analizowanego obszaru przypada na wiek XV i XVI. W tym czasie ma miejsce znaczny wzrost liczby mieszkańców, rozwój budownictwa, powstają nowe wsie. Ponadto rozkwita handel i rzemiosło. Wybudowane zostały m.in.: pierwsza szkoła, spółdzielnie rolnicze, bank ludowy, obiekty sakralne itp. Mieszkańcy miejscowości tzw. klucza krobkiego (od XV wieku dobra biskupie) stworzyli w tym czasie odrębne tradycje kulturowe, m.in. charakterystyczne stroje ludowe, pieśni, tańce, obyczaje, z których znaczna część przetrwała do dnia dzisiejszego. Obszary te były własnością biskupstwa do roku 1794, kiedy to zostały skonfiskowane przez Prusaków i przekształcone w dobra królewskie (tzw. ekonomia krobiska). W kolejnych latach Krobia stała się ważnym ośrodkiem handlu i rzemiosła. Zajmowała się eksportem wyrobów sukienniczych, a rzemieślnicy byli zorganizowani w cechach. Rozwijała się także oświata, utworzono szkołę parafialną, a wielu mieszkańców studiowało w Krakowie oraz w Poznaniu. Świadectwem tamtych lat są zachowane zabytki, do których należą głównie obiekty sakralne (kościół św. Mikołaja i kościół św. Ducha). Po II rozbiórce Polski, kiedy Krobia znalazła się pod panowaniem Prus, utworzony został powiat krobki z siedzibą w Rawiczu. W latach 1807 – 1815 obszary te weszły w skład Księstwa Warszawskiego, zaś od 1815 roku znowu znalazły się w granicach pruskich i weszły w skład Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Taki stan rzeczy trwał aż do czasu odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Charakterystyczny dla okresu pod zaborami był rozwój przemysłu rolno-spożywczego. Do czasów współczesnych przetrwały liczne zespoły dworsko-parkowe oraz założenia folwarczne. W latach 1918 – 1939 działały na terenie gminy przedsiębiorstwa i zakłady rzemieślnicze, a część ich zabudowań zachowała się do dziś. Są to np. Zakład Pudliszki, cegielnia w Pudliszkach, czy Gazownia w Krobi. Okres od zakończenia II wojny światowej to dynamiczny rozwój różnych dziedzin rolnictwa, hodowli zwierząt, a także przemysłu.

3.2.2. Materialne dziedzictwo kulturowe

3.2.2.1. Zabytki archeologiczne

Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki archeologiczne, które stanowią ślad najwcześniejszego osadnictwa na danym terenie. Stanowiska archeologiczne występujące na terenie gminy Krobia zachowały się przede wszystkim w formie grodzisk i zamków, osad, cmentarzysk oraz innych form (por. tab. 10). Najwięcej stanowisk znajduje się na obszarze Krobi, a także w granicach wsi lub w ich najbliższym sąsiedztwie. Do najbogatszych w elementy dziedzictwa archeologicznego miejscowości należą: Stara Krobia, Pudliszki i Żychlewo (w każdej wsi znajdują się po 24 stanowiska), Krobia (22) i Domachowo (21). Po kilkanaście stanowisk znajduje się w miejscowościach Chumiętka, Chwałkowo, Karzec, Bukownica, Sułkowice, Gogolewo, Ziemiń, Grabianowo i Niepart. Łączna liczba stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych na terenie gminy wynosi 313. Warto nadmienić, że wymienione stanowiska pochodzą z różnych epok i są świadectwem bytowania m.in. przedstawicieli kultury łużyckiej, przeworskiej i pomorskiej. Najcenniejsze stanowiska archeologiczne zostały wpisane do rejestru zabytków, a ich wykaz zawiera tabela numer 11. Większość z tych stanowisk to grodziska wczesnośredniowieczne oraz jedno prehistoryczne. Pozostałe to cmentarzyska, obozowisko i osada obronna. Warto nadmienić, że wśród wszystkich stanowisk archeologicznych na terenie gminy można wyróżnić ponad 20, które mają własną formę krajobrazową. W przeważającej części są to kurhany, nieco rzadziej grodziska, a także jedno stanowisko z ruinami zamku z XIV-XV wieku. Rozmieszczenie wszystkich stanowisk archeologicznych na terenie gminy prezentuje rycina numer 35.

Stan zachowania zabytków archeologicznych na terenie gminy Krobia zależy w dużej mierze od sposobu użytkowania gruntów. Stanowiska znajdujące się na niezabudowanych i nieużytkowanych obszarach, a także na terenach leśnych są najlepiej zachowane. Największe zagrożenia występują na gruntach leżących w strefach objętych działalnością gospodarczą, przemysłową i rolniczą. Wszelkiego rodzaju prace ziemne mogą prowadzić do zniszczenia stanowiska archeologicznego. Należy wskazać, że zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 poz. 1446) wszelkie zabytki archeologiczne podlegają ochronie i opiece. Ponadto każdy, kto zamierza wprowadzać zalesienia lub zmieniać dotychczasowy charakter terenów leśnych, na których mieszczą się stanowiska archeologiczne, jest zobowiązany do zlecenia badań archeologicznych i pokrycia ich kosztów. Konieczność przeprowadzenia badań archeologicznych oraz uzyskania na nie pozwolenia od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotyczy również wszelkich inwestycji związanych z robotami ziemnymi w obrębie stanowiska archeologicznego. Na stanowiskach wpisanych do rejestru zabytków zabrania się prowadzenia wszelkiego rodzaju robót budowlanych i przemysłowych. Prowadzenie prac o charakterze porządkowym na tych terenach jest możliwe wyłącznie po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Zgodnie z zapisami wspomnianej ustawy część inwestycji planowanych na terenie gminy Krobia będzie wymagała przeprowadzenia badań archeologicznych. Dotyczy to zadań związanych w szczególności z rozwojem i utrzymaniem sieci drogowej, rozbudową systemu wodno-kanalizacyjnego, sieci gazowej i sieci energetycznej (np. budowa farm wiatrowych), a także z budową infrastruktury społecznej.

Do innych istotnych zagrożeń związanych z zachowaniem zabytków archeologicznych należy zaliczyć przede wszystkim: nielegalne poszukiwania, przebudowę układów urbanistycznych, układów ruralistycznych i zespołów dworsko-parkowych, a także rozwój turystyki.

Bogactwo zabytków archeologicznych stwarza zarówno szanse, jak i ograniczenia dla rozwoju gminy. Stanowiska archeologiczne, zwłaszcza te o własnej formie krajobrazowej, w tym np. grodzisko w Pudliszkach, a także kurhany w okolicy Pudliszek i Ziemiń, po właściwym opisaniu i oznakowaniu mogą być wykorzystane do utworzenia ścieżek dydaktycznych oraz szlaków turystycznych. Z drugiej jednak strony zabytki tego typu ograniczają możliwości zabudowy i zagospodarowania terenu. Istotne jest szczegółowe określenie zasad ochrony stanowisk archeologicznych przede wszystkim w planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy oraz w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Tab. 10. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Krobia.

Stanowiska archeologiczne	Liczba stanowisk	W tym wpisanych do rejestru zabytków
Grodziska, zamki	8	7
Osady	263	1
Cmentarzyska	32	2
Inne	10	–

Źródło: dane WUOZ w Poznaniu, delegatura w Lesznie, za: *Program Opieki nad Zabytkami* (2015).

Tab. 11. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Krobia.

Miejscowość	Rodzaj stanowiska	Chronologia
Karzec	grodzisko	wczesne średniowiecze (X-XII w.)
Krobia	grodzisko	wczesne średniowiecze (XIII w.)
Niepart	grodzisko	wczesne średniowiecze
Niepart	ruiny zamku/dworu obronnego	XIV-XV w.
Potarzyca	grodzisko	wczesne średniowiecze (XIII-XIV w.)
Pudliszki	grodzisko	wczesne średniowiecze
Pudliszki	cmentarzysko, obozowisko	kultura pomorska
Pudliszki	osada obronna	II okres epoki brązu
Stara Krobia	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza (kultura łużycka)
Wymysłowo	grodzisko	wczesne średniowiecze

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Program Opieki nad Zabytkami* (2015).

3.2.2.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

W celu ochrony elementów dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza stanowisk archeologicznych, założeń urbanistycznych, osi widokowych i innych na terenie gminy Krobia wyznaczone zostały strefy ochrony konserwatorskiej:

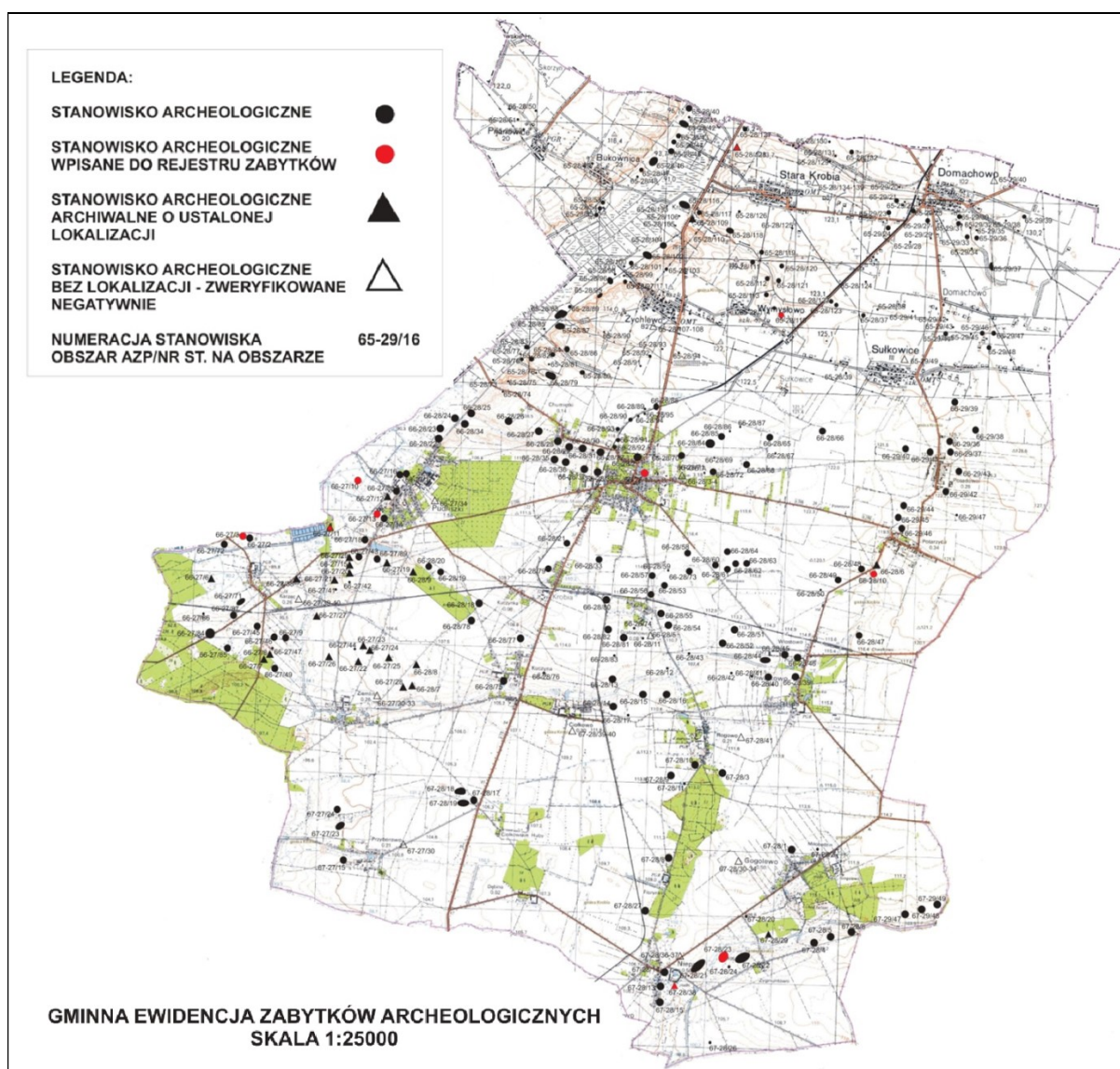
- strefa A, która obejmuje przede wszystkim: układ urbanistyczny i zespół budowlany Krobi, zespoły pałacowe i pałacowo-parkowe we wsiach Chwałkowo, Gogolewo, Pijanowice, Pudliszki i Rogowo, zespół kościelno-cmentarny w Domachowie, a także dwór w Potarzystyce i ruiny zamku obronnego w miejscowości Niepart;
- strefa B, obejmująca: zabytkowe układy przestrzenne miejscowości Domachowo, Gogolewo, Stara Krobia, Sułkowiec i Żychlewo, historyczne części Chwałkowa i Niepartu, dwory z pozostałościami parków w Ciołkowie i Przyborowie, zabudowania pofolwarczne w miejscowości Pudliszki oraz relikty parku krajobrazowego w Chumiętkach;
- strefa K, wyznaczona w celu ochrony krajobrazu we wsiach Niepart i Gogolewo;
- strefa E, wyznaczona ze względu na ochronę ekspozycji krajobrazu w Krobi (tj. panoramy oraz osi widokowych), a także w Nieparcie (strefy ekspozycji na kościół od strony południowej, zachodniej i północnej oraz osi widokowej od strony drogi).

Wyznaczone strefy wiążą się z historycznie ukształtowanym krajobrazem kulturowym gminy Krobia. W celu jego ochrony najwartościowsze struktury przestrzenne, charakterystyczne dla lokalnej tradycji budowlanej i osadniczej, zostały również wpisane do rejestru zabytków. Należy tu wymienić zespół budowlany i założenie urbanistyczne miasta Krobi. Ponadto, zgodnie z *Programem Opieki nad Zabytkami* (2015), ochrona konserwatorska obejmuje następujące osie widokowe:

- z szosy łączącej Krobię i Domachowo z dominantą kościoła św. Mikołaja;
- z szosy łączącej Krobię i Gostyń z dominantą wież kościoła św. Mikołaja i św. Idziego;
- z drogi do miejscowości Żytowiecko z dominantą kościoła św. Mikołaja, ogrodu przykościelnego oraz XIX-wiecznej zabudowy;
- z drogi łączącej Krobię i Chumiętki z ekspozycją jw.;

- z drogi łączącej Krobię i Pudliszki z dominantą kościoła św. Mikołaja i zabudowy miasta Krobia;
- korytarz widokowy z ulicy Jutrosińskiej w kierunku kościoła Świętego Ducha.

Ze względu na znaczne walory elementów dziedzictwa kulturowego istniejące strefy ochrony konserwatorskiej powinny być zachowane, a wskazania w nich zawarte – respektowane. Unikatowe wartości krajobrazu kulturowego niewątpliwie wpływają na atrakcyjność gminy i na zachowanie ładu funkcjonalno-przestrzennego, dlatego też warto wyeksponować i uporządkować historyczną tkankę w miejscowościach o szczególnych walorach kulturowych, natomiast nową zabudowę kształtować, nawiązując do istniejącej już architektury. Szczególnej uwagi w tym względzie wymagają m.in. układy przestrzenne wsi ukształtowane w okresie średniowiecza. Utrzymanie ich we właściwym stanie jest niezbędne dla zachowania walorów krajobrazu kulturowego tych miejscowości. Warto jednocześnie zauważyć, że wymagania wynikające ze strefowej ochrony konserwatorskiej ograniczają w pewnym stopniu możliwości kształtowania zabudowy i przekształcania układów osadniczych.

Ryc. 35. Położenie stanowisk archeologicznych gminie Krobia. Źródło: *Gminna ewidencja zabytków archeologicznych gminy Krobia* (http://krobia.pl/Ewidencja_zabytkow_archeologicznych.html).

3.2.2.3. Zabytki nieruchome

Na obszarze gminy Krobia zlokalizowanych jest ponad 500 obiektów nieruchomych o cechach zabytkowych. Zgodnie z informacjami zawartymi w *Strategii Rozwoju Gminy Krobia* (2014) do rejestru zabytków zostało wpisanych 26 z nich. Pozostałe natomiast są wyszczególnione w gminnej ewidencji

zabytków. Do obiektów mających najwyższe znaczenie dla gminy zaliczają się m.in. budynki sakralne (kościóły, cmentarze i kaplice), a także założenia pałacowo-parkowe. Najważniejsze z nich to:

- romański kościół pw. św. Idziego w Krobi z 1140 roku, jeden z najstarszych kościołów Wielkopolski;
- kościół parafialny pw. św. Mikołaja w Krobi powstały w latach 1757 – 1763;
- kościół pw. Świętego Ducha w Krobi wybudowany w 1745 roku (pierwotna budowla z początku XV wieku pełniła funkcję kościoła szpitalnego);
- ratusz w Krobi zbudowany około 1845 roku w miejscu wcześniejszego z 1793 roku;
- ruiny zamku biskupiego w Krobi powstałego XV wieku (do dzisiejszych czasów przetrwała jedynie fosa otaczająca prostokątną wyspę, tzw. Wyspę Kasztelańską);
- kościół parafialny pw. Świętej Trójcy w Chwałkowie wybudowany w miejscu drewnianej świątyni i poświęcony w 1854 roku;
- drewniany kościół pw. św. Michała Archanioła w Domachowie, który został odbudowany w 1775 roku w miejscu XVI-wiecznej świątyni, a odnowiony i rozbudowany – w 1930 roku;
- klasycystyczny pałac w Pudliszkach powstały w 1823 roku i przebudowany w II połowie XIX wieku;
- ruiny dworu obronnego w Niepart z XIV-XV wieku położone na sztucznej wyspie otoczonej fosą (obecnie zachowany tylko fragment przyziemia).

Wszystkie zabytkowe obiekty w gminie Krobia (zarówno zabytki nieruchome, jak i stanowiska archeologiczne), które figurują w rejestrze zabytków, zostały wyszczególnione w tabeli numer 12.

Tab. 12. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Krobia.

Miejscowość	Obiekt (i chronologia)
Chwałkowo	Zespół kościelno-cmentarny: kościół pw. Świętej Trójcy, cmentarz przykościelny
Chwałkowo	Pałac i park
Chwałkowo	Zespół folwarczny: układ przestrzenno-architektoniczny (XIX w.), budynek folwarczny (1669 r.), obora (1872 r.)
Chwałkowo	Park dworski (II poł. XIX w.)
Ciołkowo	Spichlerz na terenie zespołu folwarcznego (1890 r.)
Domachowo	Kościół pw. św. Michała Archanioła
Gogolewo	Spichlerz dworski
Gogolewo	Park – ogród dworski
Gogolewo	Pałac
Karzec	Grodzisko
Karzec	Grodzisko pierścieniowe
Krobia	Kościół pw. św. Idziego (kaplica cmentarna) (XII/XIII w.)
Krobia	Kościół pw. św. Mikołaja (1757/1767 r.)
Krobia	Kościół pw. Świętego Ducha (1440 r.)
Krobia	Ruiny zamku biskupiego
Krobia	Ratusz (1840 r.)
Krobia	Grodzisko słowiańskie
Krobia	Zespół budowlany i założenie urbanistyczne miasta
Niepart	Kaplica cmentarna
Niepart	Zespół folwarczny: spichlerz (1863 r.), stajnia (1890/1895 r.), obora (1863 r.), radcówka (poł. XIX w.)
Niepart	Ruiny dworu obronnego na wyspie
Niepart	Grodzisko
Potarzyca	Grodzisko wczesnośredniowieczne
Stara Krobia	Cmentarzysko
Pudliszki	Dwór
Pudliszki	Grodzisko

Pudliszki	Cmentarzysko ciałopalne
Pudliszki	Grodzisko
Potarzyca	Założenie dworsko-folwarczne
Pijanowice	Spichlerz (1900 r.)
Pijanowice	Zespół pałacowo-parkowy: pałac (XIX w.), dom ogrodnika (1900 r.), park (ogród warzywny) (1900 r.), sad (koniec XIX w.)
Rogowo	Zespół pałacowy: pałac (II poł. XIX w.), park (1912r.)
Wymysłowo	Grodzisko
Ziemlin	Spichlerz na terenie zespołu folwarcznego (1892 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Program Opieki nad Zabytkami* (2015), *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krobia* (2012).

Do nieruchomości dziedzictwa kulturowego gminy Krobia, które nie zostały wpisane do rejestru zabytków, ale zasługują na uwagę ze względu na dużą wartość kulturową, należą m.in.: kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Nieparcie, pałac w Gogolewie, liczne zespoły folwarczne, zespoły zabudowy zagrodowej, zabytkowe budynki administracji publicznej (m.in. szkoły), zabytkowe budynki mieszkalne i wiele innych. Wśród pozostałych obiektów o wysokim potencjale turystyczno-kulturowym, które jednocześnie wymagają podjęcia działań naprawczych, warto wymienić m.in.:

- rynek w Krobi, który dzięki rewitalizacji może stać się atrakcyjną przestrzenią miejską;
- przemysłowy teren dawnej cegielni w Pudliszkach, posiadający znaczny potencjał przyrodniczy i rekreacyjny ze względu na występujące tam oczko wodne;
- stara gazownia w Krobi z początku XX wieku, która jest wytypowana do uwzględnienia w rejestrze zabytków; nieruchomość należy do Gminy i po przeprowadzeniu prac remontowych może zostać przeznaczona na cele społeczne;
- dworzec kolejowy w Krobi, wymagający prac remontowo-modernizacyjnych, dzięki którym może stać się atrakcyjną wizytówką dla przyjeżdżających.

Warto w tym miejscu nadmienić, że na obszarze gminy Krobia znajdują się również cenne pod względem historyczno-kulturowym zabytki ruchome. Są to elementy wyposażenia kościołów w Krobi, Chwałkowie, Domachowie i Nieparcie, a także wyposażenie pałacu w Gogolewie.

Duża liczba obiektów zabytkowych podnosi niewątpliwie atrakcyjność gminy Krobia, dlatego też konieczne jest zachowanie ich we właściwym stanie. Niestety znaczna część zabytków jest w złym stanie technicznym. Należy zatem dążyć do ograniczenia działań mogących mieć dla nich negatywne skutki oraz podejmować różnego rodzaju działania naprawcze. Warto przy tym zaznaczyć, że jednym z istotniejszych zagrożeń dla zabytków nieruchomości jest niewystarczające pokrycie gminy planami zagospodarowania przestrzennego, które mogłyby szczegółowo określać zasady ochrony zabytków. Pozostałe zagrożenia to przede wszystkim: emisja zanieczyszczeń, współczesne rozwiązania drogowe, prace remontowe prowadzone bez poszanowania wartości historycznej obiektów zabytkowych oraz brak nowych funkcji dla niektórych zabytków. Wartość materialnego dziedzictwa kulturowego gminy może zostać zwiększona np. wskutek inicjowania przez władze samorządowe prac konserwatorskich i restauratorskich. Duże znaczenie mają tu różnego rodzaju zachęty do takich działań adresowane do mieszkańców i potencjalnych inwestorów (np. ulgi podatkowe dla właścicieli obiektów zabytkowych, udzielanie dotacji na prace remontowe, pomoc w ich pozyskiwaniu z innych źródeł, a także działania edukacyjne i promocyjne, takie jak szkolenia, wycieczki, imprezy kulturalne itp.).

3.2.3. Niematerialne dziedzictwo kulturowe.

Ważną częścią potencjału kulturowego w gminie Krobia jest także dziedzictwo niematerialne, a więc przekazywane z pokolenia na pokolenie tradycje, zwyczaje i wartości. Duża część historii tego obszaru wiąże się z jego przynależnością do dóbr biskupów poznańskich, co przez wieki kształtowało tutejszą kulturę i tradycję. W ten sposób powstał swego rodzaju mikroregion, tzw. Biskupizna. Lepsza sytuacja gospodarcza w stosunku do terenów sąsiednich, większe gospodarstwa oraz szereg innych uwarunkowań spowodował, że mieszkańcy obszaru tzw. klucza krobskiego zaczęli podkreślać swoją

odrębność i wytworzyli silną tożsamość kulturową, której przejawy przetrwały do dziś. Do najbardziej charakterystycznych elementów biskupiańskiej kultury należą unikatowe stroje, zwyczaje, tańce oraz muzyka. Bogactwo tradycji tego obszaru zostało docenione przez Ministerstwo Kultury, które wpisało Biskupiznę na listę niematerialnego dziedzictwa narodowego UNESCO, włączając ją tym samym do grona kilkunastu tradycji tego typu kultywowanych w Polsce.

Jednym z dowodów na podtrzymywanie ciągłości kultury biskupiańskiej są działające licznie na terenie gminy Krobia zespoły, z których duża część istnieje już kilkadziesiąt lat. Na uwagę zasługuje Towarzystwo Śpiewu „Harmonia”, które powstało w 1908 roku. Do najbardziej utytułowanych, obok wspomnianego chóru, należy Biskupiański Zespół Folklorystyczny z Domachowa i Okolicy. Do bardziej znanych zespołów zaliczyć można również: Młodzieżowy Zespół Folklorystyczny „Młodzi Biskupianie” ze Starej Krobi, Dziecięce Zespoły z Przedszkola i ze Szkoły Podstawowej w Krobi, Kapelę Dudziarską, a także wiele innych zespołów instrumentalnych, wokalnych oraz tanecznych. Warto odnotować, że we wszystkich krobskich zespołach działa łącznie około 300 osób. Co ważne, aktywność tego typu ma ogromne znaczenie dla integracji społecznej i budowania wspólnej tożsamości kulturowej. Oprócz rozmaitych zespołów w gminie Krobia funkcjonuje aktywnie wiele innych organizacji pozarządowych, głównie w sferach kultury i sportu. Są to m.in.: Bractwo Kurkowe w Krobi, Ochotnicza Straż Pożarna, fundacja „Sąsiedzi Sąsiadom”, liczne kluby portowe, organizacje samopomocowe i hobbyistyczne.

Istotną z punktu widzenia kultywowania tradycji Biskupizny jest szeroka działalność Muzeum Stolarstwa i Biskupizny utworzonego w 2009 roku przez Fundację Ziemi Krobskiej im. prof. Rajmunda Teofila Hałasa. Muzeum to znajduje się w Krobi w budynku dawnej Fabryki Mebli z 1922 roku. Obok różnorodnej oferty warsztatów rękodzielniczych, cieszących się dużym zainteresowaniem, stworzono tu Izbę Biskupiańską, której celem jest upowszechnianie historii i kultury regionu. Warto podkreślić, że muzeum jest obiektem unikatowym na skalę kraju.

W celu promowania tradycji i kultury biskupiańskiej, a także aktywizacji lokalnej społeczności, w gminie Krobia organizowane są cyklicznie liczne wydarzenia i imprezy kulturalne. Do ważniejszych należy zaliczyć Festiwal Tradycji i Folkloru w Domachowie organizowany od 2011 roku. Warto dodać, że w czasie pierwszej edycji tej imprezy otwarto Biskupiański Szlak Turystyczny, a w kolejnych latach – m.in. Biskupiański Gościniec w Domachowie, który służy podtrzymywaniu i promowaniu folkloru biskupiańskiego. Gościniec stanowi atrakcyjne miejsce spotkań z kulturą, gdzie znaleźć można szeroką ofertę dla dzieci i dorosłych (różne zajęcia edukacyjne, rękodzieło, warsztaty kulinarne). Na uwagę zasługuje także organizowana w Starej Krobi od 2013 roku impreza pod nazwą „Tabor Wielkopolski”. Jest to wielopłaszczyznowe wydarzenie kulturalne organizowane przez Stowarzyszenie „Dom Tańca” we współpracy z Gminą Krobia, podczas którego odbywają się m.in. warsztaty śpiewu, tańca, gry na instrumentach, rzemiosła tradycyjnego i kulinarne. Duże znaczenie w życiu kulturalnym gminy ma Ośrodek Kultury który organizuje m.in. liczne koncerty, festyny, rajdy rowerowe, turnieje sportowe, wystawy, konkursy piosenki oraz wiele innych wydarzeń i imprez. Ważnym zadaniem Ośrodka Kultury jest różnicowanie wydarzeń kulturalnych oraz podnoszenie ich atrakcyjności, aby każdy mógł znaleźć odpowiednią dla siebie ofertę. Należy podkreślić, że większość z organizowanych wydarzeń i imprez w gminie Krobia skupia się głównie wokół lokalnej społeczności. Jak się wydaje, ich promocja wśród potencjalnych turystów jest niewystarczająca. Należy zatem wzmocnić działania upowszechniające folklor biskupiański i promujące miejscowe atrakcje wśród osób spoza gminy. Wskazana jest również organizacja dodatkowych wydarzeń skierowanych do osób z zewnątrz.

Warto odnotować fakt, iż gmina Krobia jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Gościnna Wielkopolska” i Międzygminnego Związku Turystycznego „Wielkopolska Gościnna”. Lokalna Grupa Działania realizuje różne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, natomiast Związek Turystyczny ma na celu tworzenie regionalnych produktów turystycznych i upowszechnianie marki regionu. Jednym z najważniejszych zadań tego związku było utworzenie Ziemiańskiego Szlaku Rowerowego o długości 40 km, przebiegającego przez teren gminy.

Ze względu na atrakcyjność analizowanej gminy pod względem jej kulturowego dziedzictwa materialnego i niematerialnego utworzono tu wiele tras turystycznych. Oprócz wymienionego szlaku rowerowego teren gminy przecina m.in. utworzony w 2011 roku Biskupiański Szlak Turystyczny, który przebiega przez 13 najciekawszych pod względem historycznym miejscowości na terenie Biskupizny.

Wiąże się z nim Biskupiański Szlak Kulinaryny, promujący tradycje kulinarne regionu. Do ciekawszych tras przebiegających przez obszar gminy zaliczyć też można: Piastowską Drogę Romańską, Ziemiański Szlak Rowerowy, Samochodowy Szlak Turystyczny „Zabytki sakralne południowej Wielkopolski”, Szlak Czartoryskich, Konny szlak turystyczny „Wielkopolska podkowa”, a także kilka lokalnych tras, m.in.: ścieżkę edukacyjną koło wsi Karzec oraz ścieżkę dendrologiczną przy Muzeum Stolarstwa i Biskupizny w Krobi. Warto podkreślić, iż na terenie gminy działa tylko kilka lokali gastronomicznych, jeden obiekt noclegowy, a liczba miejsc postojowych sięga zaledwie 200. Należy zatem uznać, że infrastruktura turystyczna nie jest wystarczająco rozwinięta, zwłaszcza, że gmina Krobia posiada duży potencjał turystyczny. Dotyczy to głównie liczby miejsc noclegowych oraz oferty gastronomicznej.

Podsumowując można stwierdzić, że pod względem potencjału niematerialnego dziedzictwa kulturowego gmina Krobia stoi na bardzo wysokim poziomie. Zachowana i pielęgnowana odrębność kulturowa Biskupizny stwarza bardzo duże szanse na rozwinięcie turystyki i agroturystyki. W tym celu należy wzbogacić lokalną infrastrukturę turystyczną, zwłaszcza poprzez poszerzenie oferty kulturalnej z myślą o potencjalnych turystach. Warto też postawić na rozwój usług turystycznych i rekreacyjnych w miejscach o największych walorach krajoznawczych. Jednocześnie należy pamiętać, że duża liczba organizacji pozarządowych, zespołów i wydarzeń kulturalnych stanowi duży walor. Dalsze rozwijanie tego typu działań z pewnością wpłynie na zwiększenie atrakcyjności turystyczno-kulturowej gminy.

3.2.4. Ocena potencjału kulturowego

W wyniku powyższych analiz dotyczących sfery środowiska kulturowego gminy Krobia zostały zidentyfikowane najpoważniejsze problemy oraz kluczowe potencjały gminy w zakresie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Rozpoznane problemy i potencjały zostały wymienione poniżej:

Problemy:

- zagrożenie stanowisk archeologicznych działalnością gospodarczą, przemysłową oraz rolniczą;
- ograniczenia w zabudowie i zagospodarowaniu terenów związane z występowaniem stanowisk archeologicznych i stref ochrony konserwatorskiej;
- zły stan techniczny oraz wizualny wielu zabytkowych obiektów i ich otoczenia. Brak pomysłu na ich nowe „życie”, a także brak zachęt do ich odnowy;
- niewystarczające pokrycie terenu gminy planami zagospodarowania przestrzennego, w których określone są szczegółowe zasady ochrony zabytków;
- niewystarczające wyposażenie gminy w obiekty kulturalne o znaczeniu turystycznym;
- słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna w gminie;
- niewystarczająca promocja materialnego dziedzictwa kulturowego, lokalnych tradycji i wydarzeń kulturalnych poza granicami gminy.

Potencjały:

- liczne zabytki archeologiczne występujące na terenie gminy (ponad 300 stanowisk);
- możliwość wykorzystania stanowisk archeologicznych do utworzenia szlaków turystycznych;
- liczne zabytki obszarowe oraz obiekty o cechach zabytkowych występujące na terenie gminy;
- bogactwo krajobrazu kulturowego (zespoły pałacowo-parkowe, dawne układy wsi itp.);
- tradycja i kultura Biskupizny;
- liczne działania podejmowane przez lokalną społeczność na rzecz kultywowania tradycji i kultury biskupiańskiej (np. lokalne imprezy);
- duża liczba zespołów i innych organizacji przyczyniających się do integracji społecznej i budowania lokalnej tożsamości;
- działalność Muzeum Stolarstwa i Biskupizny oraz Biskupiańskiego Gościńca w Domachowie;
- występowanie szlaków turystycznych na terenie gminy.

3.3. NEGATYWNE ZJAWISKA W SFERZE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

Niniejsza ekspertyza stanu i kierunków rozwoju Gminy Krobia dotyczyła dwóch zagadnień (środowiska przyrodniczego i kulturowego), które dały podstawę do określenia negatywnych zjawisk

jednej ze sfer rozwoju: środowiskowej. Dzięki badaniom terenowym, analizie dostępnych materiałów strategicznych i planistycznych, analizie ogólnych danych statystycznych, oraz dzięki przeprowadzonym ankietom ustalono listę deficytów występujących na terenie gminy Krobia. Owe zjawiska nie mają równomiernego rozkładu przestrzennego, dlatego precyzyjne wyniki może dać jedynie analiza wskaźnikowa, wykonana w podziale na analityczne jednostki przestrzenne (np. sołectwa). Można jednak stwierdzić, iż ujęte poniżej deficyty wymagają naprawy, bowiem może przyczynić się to do poprawy warunków życia ludności, ich bezpieczeństwa, komfortu pracy i zamieszkania.

Do negatywnych zjawisk występujących w sferze środowiska przyrodniczego zaliczyć można przekroczenie standardów jakości środowiska, które uwidaczniają się w postaci przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu (zwłaszcza wzdłuż trasy obwodowej miejscowości Krobia, oraz na terenie rynku, na którym występuje bardzo intensywny ruch samochodowy. Na obszarze gminy występują gospodarstwa domowe użytkujące tradycyjne piece na paliwo stałe. Ponadto zagrożeniem dla środowiska może być duża liczba nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej.

Do negatywnych zjawisk występujących w sferze środowiska kulturowego zaliczyć można potencjalne zagrożenie stanowisk archeologicznych działalnością gospodarczą, przemysłową oraz rolniczą. Słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna negatywnie wpływa na odnowę obiektów zabytkowych, nie widać bowiem potrzeby odnowy lub modernizacji takich cennych poznawczo obiektów. Diagnoza stanu istniejącego wykazała niewystarczającą promocję materialnego dziedzictwa kulturowego, lokalnych tradycji i wydarzeń kulturalnych poza granicami gminy, co wpływa na niską aktywność mieszkańców i aktywizację gospodarczą regionu.

ROZDZIAŁ 4. DIAGNOZA STANU I KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY KROBIA W ZAKRESIE POTENCJAŁU DEMOGRAFICZNEGO I SPOŁECZNEGO

4.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY GMINY KROBIA

Ekspertyza obejmuje rozpoznanie uwarunkowań demograficznych uzyskanych za pomocą metody analizy statystycznej oraz analizy ilościowej danych uzyskanych w drodze badań statystycznych. Gmina Krobia położona jest w powiecie gostyńskim (województwie wielkopolskim). Gminę Krobia na obszarze 130km² zamieszkuje ponad 13 tys. osób, co daje jej drugie miejsce w powiecie (tab. 13). Pod względem wielkości gmina zajmuje trzecie miejsce wśród pozostałych gmin powiatu. Krobia cechuje się dodatnim saldem migracji oraz optymalnym wskaźnikiem feminizacji.

Tab. 13. Charakterystyka demograficzna gmin powiatu gostyńskiego w roku 2015

Gmina	ogółem w km ²	ludność na 1 km ²	ludność ogółem	współczynnik feminizacji	saldo migracji wewn. /1000l
Gostyń	137	204	27 975	105	-2,0
Poniec	132	59	7 849	103	-7,2
Krobia	130	101	13 086	102	0,5
Borek Wielkopolski	128	59	7 591	98	-4,6
Piaski	100	86	8 621	102	-0,9
Pogorzela	97	53	5 102	99	-3,7
Pępowo	86	69	6 006	97	-1,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

4.1.1. Stan i dynamika liczby ludności

W objętym analizą okresie (lata 2006 – 2015) liczba mieszkańców gminy Krobia wzrosła o 239 osoby – głównie na terenie miasta Krobia. Na obszarze wiejskim gminy w roku początkowym, jak i końcowym występowała ta sama liczba mieszkańców tzn. 8016 osób. Największy udział w ludności gminy posiada ludność wiejska – stanowiąc 67,4% ludności dla roku 2015 (tab. 14). Jednakże jest to najniższa wartość w stosunku do całego okresu – w 2006 roku wynosiła ona 68,6 %. Sukcesywnie wzrastał udział ludności miejskiej od 31,4% do 32,6 %.

Tab. 14. Ludność faktycznie zamieszkała w gminie Krobia w latach 2006-2015 z uwzględnieniem typu terytorium oraz struktury płci.

Jednostka	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	ogółem									
Krobia	12 847	12 861	12 907	12 934	13 021	12 984	13 039	13 003	13 032	13 086
Krobia – miasto	4 031	4 061	4 076	4 060	4 196	4 189	4 213	4 187	4 236	4 270
Krobia – obszar wiejski	8 816	8 800	8 831	8 874	8 825	8 795	8 826	8 816	8 796	8 816
	mężczyźni									
Krobia	6 368	6 377	6 405	6 410	6 475	6 457	6 470	6 452	6 479	6 484
Krobia – miasto	1 982	1 992	2 001	1 995	2 064	2 063	2 080	2 073	2 093	2 097
Krobia – obszar wiejski	4 386	4 385	4 404	4 415	4 411	4 394	4 390	4 379	4 386	4 387
	kobiety									
Krobia	6 479	6 484	6 502	6 524	6 546	6 527	6 569	6 551	6 553	6 602
Krobia – miasto	2 049	2 069	2 075	2 065	2 132	2 126	2 133	2 114	2 143	2 173
Krobia – obszar wiejski	4 430	4 415	4 427	4 459	4 414	4 401	4 436	4 437	4 410	4 429
	Udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców									
Krobia	31,4	31,6	31,6	31,4	32,2	32,3	32,3	32,2	32,5	32,6
	Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców									
Krobia	68,6	68,4	68,4	68,6	67,8	67,7	67,7	67,8	67,5	67,4
	Udział kobiet w ogólnej liczbie mieszkańców									
Krobia	50,4	50,5	50,6	50,8	51,0	50,8	51,1	51,0	51,0	51,4
Krobia – miasto	50,8	51,3	51,5	51,2	52,9	52,7	52,9	52,4	53,2	53,9
Krobia – obszar wiejski	50,2	50,1	50,2	50,6	50,1	49,9	50,3	50,3	50,0	50,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Wskaźnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) dla całej gminy jest analogiczny w stosunku do sytuacji w całym powiecie gostyńskim (tab. 15), dla roku 2015 wyniósł 102. Natomiast w porównaniu pomiędzy miastem Krobia a obszarem wiejskim występują istotne różnice. Świadczą one o niekorzystnej strukturze ludności według płci w środowisku miejskim i niemal równych relacjach liczbowych mężczyzn i kobiet w populacji wiejskiej – w okresie objętym analizą wnosił on 101 z wyjątkiem roku 2010 i 2011, w którym to nastąpiło zrównanie liczby mężczyzn i kobiet.

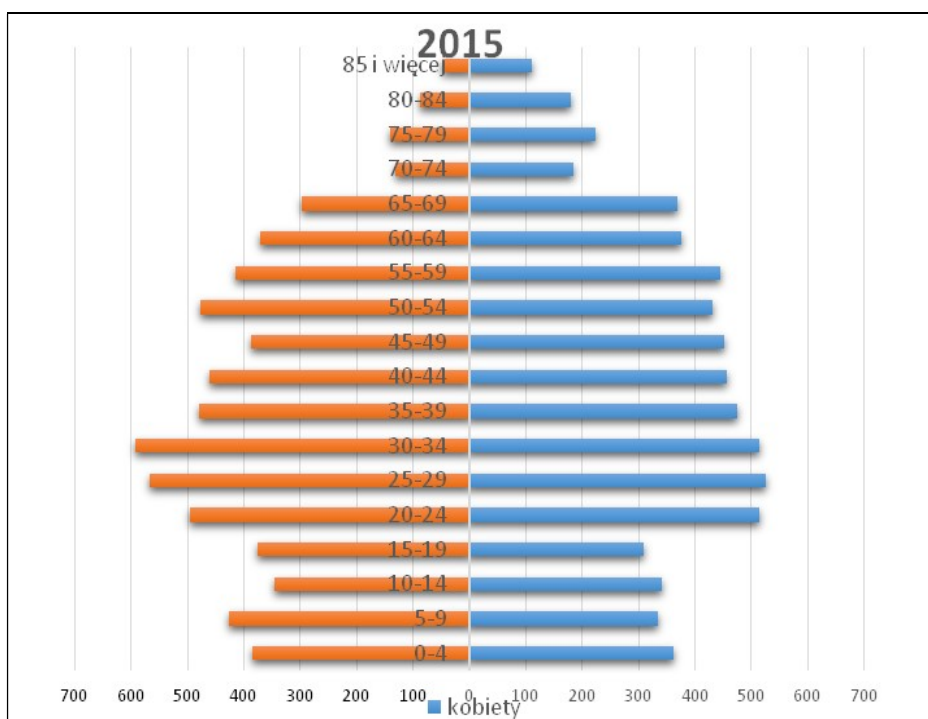
Tab. 15. Wskaźnik feminizacji dla gminy Krobia na terenie w latach 2006-2015 w porównaniu z jednostkami wyższego rzędu.

Jednostka	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia	102	102	102	102	101	101	102	102	101	102
Krobia – miasto	103	104	104	104	103	103	103	102	102	104
Krobia – obszar wiejski	101	101	101	101	100	100	101	101	101	101
Wielkopolska	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106
Powiat gostyński	103	103	103	103	102	102	102	102	102	102

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Piramida wieku ludności gminy Krobia ma charakter regresywny (wyk. 29). Charakterystyczną cechą typu regresywnego jest zwężenie u dołu piramidy wieku, z racji relatywnie niższej liczebności urodzeń. Obniżenie się liczby urodzeń może spowodować starzenie się ludności, ponieważ mniejsza liczebność roczników noworodkowych z czasem wywołuje wzrost udziału grup starszych. Kształt piramidy wieku sugeruje brak wyraźnie zarysowanego kolejnego wyżu demograficznego.

Analizując układ piramidy wieku wskazać można dwie grupy wiekowe, które dominują pod względem udziału liczby osób, jest to grupa kobiet i mężczyzn w wieku 25-34 oraz 50-59 lat, urodzonych w czasie tzw. wyżu demograficznego.

Wyk. 29. Piramida wieku dla gminy Krobia w 2015 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Struktura ludności według grup ekonomicznych dla gminy Krobia wskazuje zbieżność z przemianami w powiecie gostyńskim oraz w województwie wielkopolskim (tab. 16). Dla wieku produkcyjnego zaobserwowano spadek z punktu szczytowego w 2009 roku (64,1%) do 63,8% w roku 2015. Należy podkreślić, że nie jest to aż tak duży spadek w porównaniu z województwem wielkopolskim, w którym to ludność w wieku produkcyjnym spadła aż o 2,2 p.p.

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrastała od 14,4% w roku 2006 do 16,4% w roku 2015. Na tle gminy Krobia województwo oraz powiat cechują się jeszcze wyższym wskaźnikiem osób w wieku poprodukcyjnym – w przypadku powiatu udział ten wynosił w 2015 roku 17,2%, zaś dla województwa wielkopolskiego 18,2% - wskazuje to na relatywnie lepszą sytuację gminy. Jednak odniesienie do wieku przedprodukcyjnego ujawnia niekorzystne zmiany widoczne już w piramidzie demograficznej – związane to jest z wyraźnym spadkiem udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym z 23,5% w roku 2006 do 19,8% w 2015 (tab. 16). Odzwierciedla to niekorzystne zmiany związane ze starzeniem się ludności gminy.

Tab. 16. Struktura ludności w podziale na główne grupy ekonomiczne w gminie Krobia w latach 2006-2015 na tle regionu.

Jednostka	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	[%]									
	w wieku przedprodukcyjnym									
Krobia	23,5	22,9	21,9	21,3	20,7	20,2	20,3	19,8	19,8	19,8
Krobia – miasto	22,8	22,3	21,3	20,8	19,9	19,6	20,3	19,5	19,9	19,8
Krobia – obszar wiejski	23,8	23,1	22,2	21,6	21,0	20,5	20,4	19,9	19,8	19,8
Powiat gostyński	22,9	22,2	21,6	21,1	20,6	20,2	20,1	19,8	19,7	19,5
Wielkopolska	21,1	20,7	20,3	20,0	19,9	19,6	19,4	19,3	19,2	19,2
	w wieku produkcyjnym									
Krobia	62,4	62,9	63,9	64,1	64,6	64,7	64,2	64,4	64,1	63,8
Krobia – miasto	64,2	64,2	65,3	65,5	65,9	65,6	64,5	64,5	64,1	63,7
Krobia – obszar wiejski	61,6	62,3	63,2	63,5	64,0	64,3	64,1	64,4	64,1	63,9
Powiat gostyński	63,0	63,5	64,0	64,3	64,6	64,5	64,2	64,0	63,7	63,3
Wielkopolska	64,8	64,9	65,0	65,0	64,9	64,5	64,1	63,6	63,1	62,6
	w wieku poprodukcyjnym									
Krobia	14,1	14,2	14,2	14,5	14,7	15,1	15,4	15,8	16,1	16,4
Krobia – miasto	13,0	13,5	13,4	13,7	14,2	14,8	15,1	16,0	16,1	16,6
Krobia – obszar wiejski	14,6	14,6	14,6	14,9	14,9	15,2	15,6	15,7	16,1	16,3
Powiat gostyński	14,1	14,3	14,4	14,6	14,8	15,3	15,8	16,2	16,7	17,2
Wielkopolska	14,1	14,4	14,7	15,0	15,3	15,9	16,5	17,1	17,7	18,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

4.1.2. Ruch naturalny ludności

W gminie występuje dodatni przyrost naturalny, jednak jest on zdecydowanie niższy na tle powiatu i województwa (tab. 17). Kulminacyjny moment przyrostu naturalnego dla całej gminy miał miejsce w 2009 roku, gdzie wynosił on 46 osób. Natomiast na terenie wiejskim w latach 2007, 2008, 2011, 2013 wystąpił wskaźnik o wartości ujemnej.

Średni wskaźnik urodzeń żywnych na 1000 mieszkańców na terenie gminy Krobia wynosił około 11 dzieci na 1000 mieszkańców. Jest on bardzo zbliżony do powiatu (11,7) oraz województwa (11,2). Największy współczynnik zgonów występuje na obszarze wiejskim gminy. W okresie analizy 2006-2015 średnio wynosi on (12,0). Był on wyższy od średniej wojewódzkiej i powiatowej.

Efektorem powyższych zmian (liczba urodzeń i zgonów) jest ujemny przyrost naturalny na terenie wiejskim (wyk. 30), który został rekompensowany przez dodatni przyrost naturalny w całym

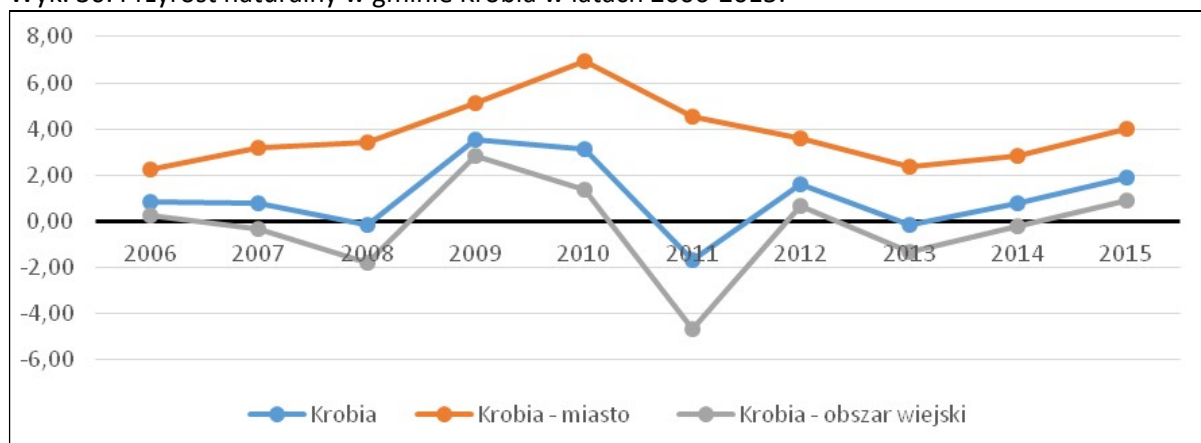
okresie analizy na terenie miasta Krobia. Średni współczynnik przyrostu naturalnego dla miasta (3,8) przewyższa wartości regionalne (tab. 17).

Tab. 17. Ruch naturalny ludności w gminie Krobia w latach 2006-2015 na tle regionu.

Jednostka	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	urodzenia żywe na 1000 ludności									
Krobia	10,47	11,19	11,88	13,16	13,19	9,70	13,78	11,29	11,94	11,04
Krobia – miasto	11,58	11,23	12,02	12,45	13,88	11,19	15,24	8,56	11,42	10,59
Krobia – obszar wiejski	9,95	11,18	11,82	13,48	12,87	8,99	13,08	12,60	12,19	11,25
Powiat gostyński	11,15	10,89	12,62	12,62	12,61	11,43	12,34	10,83	11,29	11,28
Wielkopolska	10,81	11,28	12,08	12,03	11,89	11,04	10,94	10,56	10,66	10,58
zgony na 1000 ludności										
Krobia	9,61	10,42	12,04	9,62	10,05	11,39	12,16	11,45	11,17	9,12
Krobia – miasto	9,36	8,05	8,58	7,33	6,94	6,66	11,67	6,18	8,57	6,59
Krobia – obszar wiejski	9,73	11,51	13,62	10,67	11,51	13,65	12,40	13,96	12,42	10,34
Powiat gostyński	9,08	8,68	9,65	9,06	8,85	9,26	9,45	9,77	9,42	9,24
Wielkopolska	9,16	9,18	9,19	9,32	9,02	8,91	9,12	9,32	8,95	9,55
przyrost naturalny na 1000 ludności										
Krobia	0,85	0,77	-0,15	3,54	3,14	-1,69	1,62	-0,15	0,77	1,92
Krobia – miasto	2,22	3,17	3,43	5,13	6,94	4,52	3,57	2,38	2,86	4,00
Krobia – obszar wiejski	0,23	-0,34	-1,80	2,81	1,35	-4,66	0,68	-1,36	-0,23	0,91
Powiat gostyński	2,07	2,21	2,97	3,57	3,76	2,18	2,90	1,06	1,86	2,03
Wielkopolska	1,65	2,10	2,89	2,71	2,87	2,12	1,82	1,23	1,71	1,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wyk. 30. Przyrost naturalny w gminie Krobia w latach 2006-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

4.1.3. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Wskaźnik obciążenia demograficznego różni się pomiędzy terenami miejskimi a wiejskimi gminy Krobia. W pierwszej części analizowanego okresu tj. pomiędzy rokiem 2006 a 2010 liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym była nieco wyższa na terenie wiejskim gminy. W drugiej części okresu (2011-2015) wartości wskaźnika zrównały się pomiędzy obszarami (tab. 18). Na tle regionu kierunek przemian jest zbliżony z charakterystykami

powiatu i województwa, jednak gmina Krobia cechuje się niższym wskaźnikiem obciążenia demograficznego. Wzrost wartości wskaźnika dla gminy Krobia w okresie objętym analizą wyniósł 3,1 p.p., natomiast dla województwa wielkopolskiego 7,3 p.p.

Tab. 18. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Krobia w latach 2006-2015 na tle regionu dla wieku produkcyjnego.

Jednostka	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia	22,6	22,6	22,3	22,6	22,7	23,3	24,0	24,5	25,1	25,7
Krobia – miasto	20,3	21,0	20,5	20,9	21,5	22,5	23,5	24,8	25,0	26,0
Krobia – obszar wiejski	23,7	23,4	23,1	23,4	23,3	23,7	24,3	24,4	25,1	25,6
Powiat gostyński	22,3	22,4	22,5	22,7	23,0	23,7	24,5	25,3	26,2	27,1
Wielkopolska	21,8	22,2	22,7	23,1	23,6	24,6	25,7	26,8	28,0	29,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Zmiana struktury wiekowej ludności jest zdecydowanie bardziej widoczna przy zastosowaniu wskaźnika dotyczącego osób w wieku poprodukcyjnym przypadającej 100 osób znajdujących się w wieku przedprodukcyjnym (tab. 19). Proporcja pokazuje że obecnie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób do lat 14. Kierunek przemian demograficznych gminy Krobia (niezależnie od obszaru) jest zbliżony z charakterystykami powiatu oraz województwa, jednak wskaźnik ten rośnie zdecydowanie wolniej aniżeli w Wielkopolsce (wzrost w latach 2006-2015 o 28,3p.p.). Utrzymująca się taka tendencja (wzrost liczby i udziału osób w wieku poprodukcyjnym) będzie miał poważne konsekwencje gospodarcze i społeczne. Wpływ na taki stan ma coraz niższa liczba urodzeń oraz stały wzrost przeciętnej długości trwania życia.

Tab. 19. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Krobia w latach 2006-2015 na tle regionu dla wieku poprodukcyjnego.

Jednostka	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia	60,1	62,2	64,9	67,9	71,1	74,6	75,9	79,8	81,2	83,0
Krobia – miasto	57,1	60,6	63,1	65,7	71,1	75,2	74,5	81,8	80,9	83,8
Krobia – obszar wiejski	61,4	63,0	65,7	68,9	71,1	74,3	76,5	78,9	81,3	82,6
Powiat gostyński	61,4	64,2	66,6	69,2	72,0	75,7	78,5	81,9	84,7	87,8
Wielkopolska	67,0	69,8	72,4	75,0	76,9	81,0	84,6	88,3	91,9	95,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

4.1.4. Ruch migracyjny

W wyniku ruchów migracyjnych w gminie Krobia przybyło 20 osób, jednocześnie na terenie miasta ubyło 11. Było to zrekompensowane przez dodatni przyptyw mieszkańców na teren wiejski, który wyniósł 31 osób. Najniższe saldo migracji w ujęciu analizy dynamicznej zaobserwowano w mieście Krobia (tab. 20). Największy odpływ ludności nastąpił w 2013 roku – ubyło wówczas 27 osób, przy czym rok później nastąpił gwałtowny wzrost liczby migrantów o 28 osób (wyk. 31). Należy podkreślić, że saldo migracji dla terenu wiejskiego w 2014 roku było najniższe w całej analizie dynamicznej. Ruch migracyjny na terenie gminy wpłynął nieznacznie na zmianę liczby ludności.

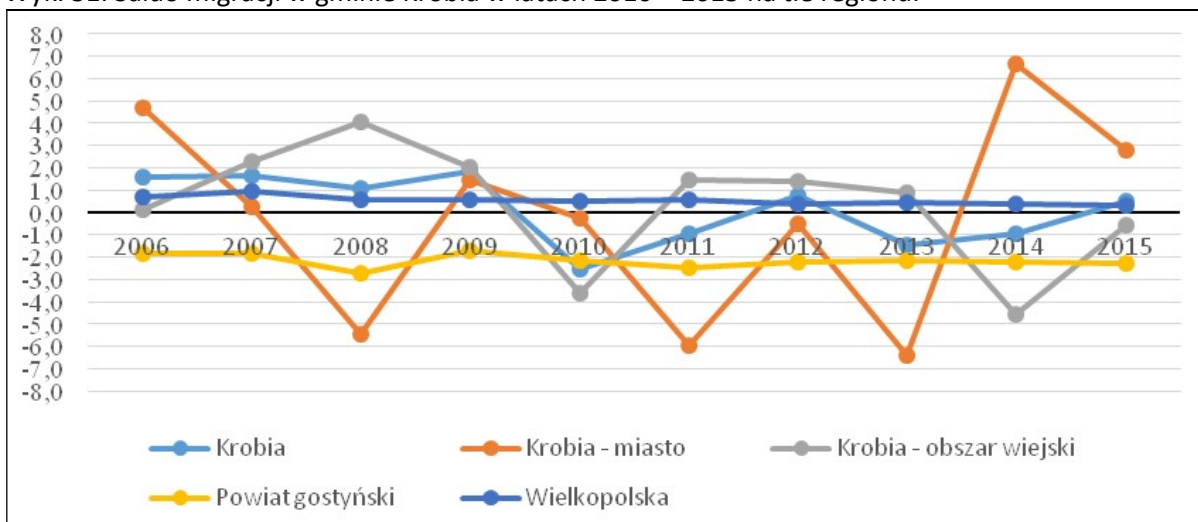
Sytuację tę odzwierciedla także współczynnik salda migracji, który średnio w okresie 2006 – 2015 miał na terenie całej gminy dodatnią wartość (0,35). Został on zrekompensowany przez korzystny bilansu zameldowań i wymeldowań na obszarze wiejskim, gdzie średnia wartość tego wskaźnika we wspomnianych latach wyniosła 0,25. Jedynie na obszarze miasta średni współczynnik salda migracji był ujemny -0,26, i był niższy od średniej dla województwa wynoszącej 0,54. Należy podkreślić iż gmina w porównaniu do innych gmin powiatu gostyńskiego (tab. 20) cechuje się dodatnim współczynnikiem migracji – dla całego powiatu gostyńskiego w okresie 2006-2015 utrzymuje się ujemne saldo migracji.

Tab. 20. Saldo migracji w gminie Krobia w latach 2006 – 2015 na tle regionu.

Jednostka	saldo migracji wewnętrznych									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia	20	21	14	24	-33	-12	10	-19	-12	7
Krobia – miasto	19	1	-22	6	-1	-25	-2	-27	28	12
Krobia – obszar wiejski	1	20	36	18	-32	13	12	8	-40	-5
Powiat gostyński	-138	-138	-207	-130	-164	-191	-170	-163	-167	-174
Wielkopolska	2 416	3 126	2 004	1 852	1 706	1 887	1 361	1 645	1 381	1 207
saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności										
Krobia	1,6	1,6	1,1	1,9	-2,5	-0,9	0,8	-1,5	-0,9	0,5
Krobia – miasto	4,7	0,2	-5,4	1,5	-0,2	-5,9	-0,5	-6,4	6,7	2,8
Krobia – obszar wiejski	0,1	2,3	4,1	2,0	-3,6	1,5	1,4	0,9	-4,6	-0,6
Powiat gostyński	-1,8	-1,8	-2,7	-1,7	-2,2	-2,5	-2,2	-2,1	-2,2	-2,3
Wielkopolska	0,7	0,9	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,4	0,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wyk. 31. Saldo migracji w gminie Krobia w latach 2006 – 2015 na tle regionu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych).

4.1.5. Ocena potencjału demograficznego

W wyniku powyższych analiz dotyczących sytuacji demograficznej w gminie Krobia zidentyfikowane zostały następujące najważniejsze problemy i potencjały:

Problemy:

- niekorzystne zmiany struktury wieku ludności, zmniejszanie udziału liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym;

- rosnące wskaźniki obciążenia demograficznego (do niemal 59 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym);
- tylko jedna na terenie gminy szkoła ponadgminazjalna, o ogólnym profilu kształcenia (konieczność podejmowania kształcenia poza terenem gminy);
- ujemny bilans zameldowań i wymeldowań na obszarze wiejskim.

Potencjały:

- dodatni (choć niewielki) przyrost naturalny;
- pozytywny bilans ruchów migracyjnych, szczególnie na tle sąsiadujących gmin (wchodzących w skład powiatu);
- różnicowanie gęstości zaludnienia w mieście i zmiany w kierunku napływu ludności do obszarów o mniejszym zagęszczeniu;
- dodatni bilans zameldowań i wymeldowań na obszarze miasta w ostatnich latach.

4.2. POTENCJAŁ SPOŁECZNY GMINY KROBIA

Głównym celem poniższej ekspertyzy jest rozpoznanie najważniejszych problemów (słabych stron, barier rozwojowych), a także potencjałów (dobrych stron, czynników sprzyjających rozwojowi) w szeroko pojętej sferze społecznej gminy Krobia. Ekspertyza obejmuje analizę i ocenę uwarunkowań rozwoju i rewitalizacji gminy w zakresie trzech następujących zagadnień, które odpowiadają kolejnym podrozdziałom niniejszego opracowania:

- 1) infrastruktura społeczna (rozdz. 4.2.1.),
- 2) polityka społeczna (rozdz. 4.2.2.),
- 3) rynek pracy i bezrobocie (rozdz. 4.2.3).

W ramach każdego zagadnienia analizie poddano czynniki wpływające bezpośrednio lub pośrednio na jakość życia mieszkańców i szanse rozwojowe gminy. W pierwszej kolejności przeanalizowano ogólne wyposażenie miasta i gminy w infrastrukturę społeczną, w tym m.in. obiekty kultury, obiekty ochrony zdrowia i obiekty oświaty. Pokrótce scharakteryzowano grupy poszczególnych obiektów. W oparciu o dostępne dane statystyczne oceniono również funkcjonowanie niektórych instytucji pod względem jakości świadczonych usług oraz stopnia zaspokajania określonych potrzeby społecznych. Następnie podjęto zagadnienia związane z polityką społeczną prowadzoną przez samorząd wraz z licznymi partnerami. W szczególności scharakteryzowano zasięg i rodzaj podstawowych świadczeń pomocy społecznej oraz przeanalizowano powody ich udzielania mieszkańcom gminy. Ponadto analizie poddano inne instrumenty pomocy na rzecz zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów społecznych. W ostatniej części przedstawiono charakterystykę lokalnego rynku pracy oraz problem bezrobocia na terenie gminy.

W efekcie przeprowadzonych analiz zidentyfikowano główne problemy i potencjały w sferze społecznej gminy Krobia, które zostały zaprezentowane w podsumowującej części niniejszej ekspertyzy (rozdz. 4.2.4).

Diagnoza sfery społecznej gminy Krobia została sporządzona na podstawie tzw. analizy desk research oraz wywiadów z pracownikami urzędu gminy. Do opracowania ekspertyzy wykorzystano przede wszystkim dane ilościowe Głównego Urzędu Statystycznego, które zostały pozyskane z Banku Danych Lokalnych (<https://bdl.stat.gov.pl>). W zależności od dostępności danych analizy statystyczne wykonano dla 5-letnich lub 10-letnich przedziałów czasowych (dla lat 2010 – 2015 lub 2005 – 2015). Ujęcie dynamiczne pozwoliło na ocenę tendencji i kierunków zmian badanych zjawisk społecznych. Niezwykle cennym źródłem informacji dla autorów niniejszej ekspertyzy były także wszelkie aktualne dokumenty diagnostyczne i strategiczne gminy Krobia, w tym zwłaszcza:

- *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krobia* (2012),
- *Strategia Rozwoju Gminy Krobia na lata 2014-2020* (2014),
- *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020* (2014),
- *Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych* (2016),
- *Program Wspierania Rodziny w Gminie Krobia na lata 2016-2018* (2016),
- *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krobia* (2016).

Przydatne okazały się również sprawozdania opisowe z działania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krobi. Ponadto do wykonania mapy rozmieszczenia obiektów infrastruktury społecznej wykorzystano System Informacji Przestrzennej Krobi (<http://www.krobia.e-mapa.net>).

4.2.1. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna obejmuje urządzenia (obiekty), które stanowią materialną podstawę do przekazu usług kultury, oświaty, sportu i rekreacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz innych usług publicznych. Pod względem wyposażenia w infrastrukturę tego typu najważniejszą pozycję w systemie osadniczym gminy Krobia zajmuje miasto, które pełni funkcję lokalnego ośrodka administracyjnego, kulturalnego i oświatowego. Warto dodać, że w mieście skoncentrowana jest również drobna wytwórczość oraz usługi telekomunikacji, bankowości, handlu i usługi związane z obsługą rolnictwa. Poza miastem obiekty infrastruktury społecznej są nieliczne i rozproszone.

Główne obiekty infrastruktury społecznej na obszarze gminy Krobia zostały wyszczególnione w tabeli numer 21. Ich orientacyjne rozmieszczenie prezentuje natomiast rycina numer 36.

Na terenie gminy Krobia wyróżniono kilka podstawowych kategorii obiektów infrastruktury społecznej. Należą do nich mianowicie: 1) obiekty służb bezpieczeństwa, 2) obiekty pomocy społecznej, 3) obiekty ochrony zdrowia, 4) obiekty kultury, 5) obiekty sportu i rekreacji, 6) obiekty oświaty, 7) obiekty sakralne. Poszczególne kategorie zostały poniżej krótko scharakteryzowane.

Obiekty służb bezpieczeństwa

Do infrastruktury społecznej zaliczają się niewątpliwie obiekty służb bezpieczeństwa, takie jak posterunki policji i strażnice pożarne. Na terenie gminy Krobia funkcjonuje jeden posterunek policji (rewir dzielnicowy), który znajduje się w mieście Krobia i podlega Komendzie Powiatowej Policji w Gostyniu. Posterunek jest obsadzony przez komendanta i kilku funkcjonariuszy.

W granicach gminy Krobia działa 16 jednostek ochotniczej straży pożarnej, a mianowicie OSP w miejscowościach: Bukownica, Chwałkowo, Domachowo, Gogolewo, Krobia, Niepart, Posadowo, Potarzyca, Przyborowo, Pudliszki, Rogowo, Stara Krobia, Sułkowice, Wymysłowo, Ziemiń i Żychlewo. Dwie z wymienionych powyżej jednostek, tj. OSP Pudliszki i OSP Krobia, wchodzi w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Trzy jednostki OSP są wyposażone w samochody, a trzynaście pozostałych – w motopompy. Warto podkreślić, że działalność ochotniczych straży pożarnych na obszarze gminy wykracza poza realizację zadań ściśle związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa ludności. Ochotnicze straże pożarne zajmują się także działalnością wychowawczą i kulturalną.

Za szeroko rozumiane bezpieczeństwo ludności w gminie odpowiada również Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego, Pełnomocnik Burmistrza ds. Zarządzania Kryzysowego i stacja (podstacja) pogotowia ratunkowego. Należy dodać, że miasto Krobia jest wyposażone w sieć monitoringu wizyjnego. Ponadto na obszarze gminy Krobia zostały zamontowane elektroniczne syreny z funkcją podawania komunikatów głosowych o zagrożeniach. W gminie funkcjonuje także SMS-owy system informowania mieszkańców.

Tab. 21. Główne obiekty infrastruktury społecznej na terenie gminy Krobia.

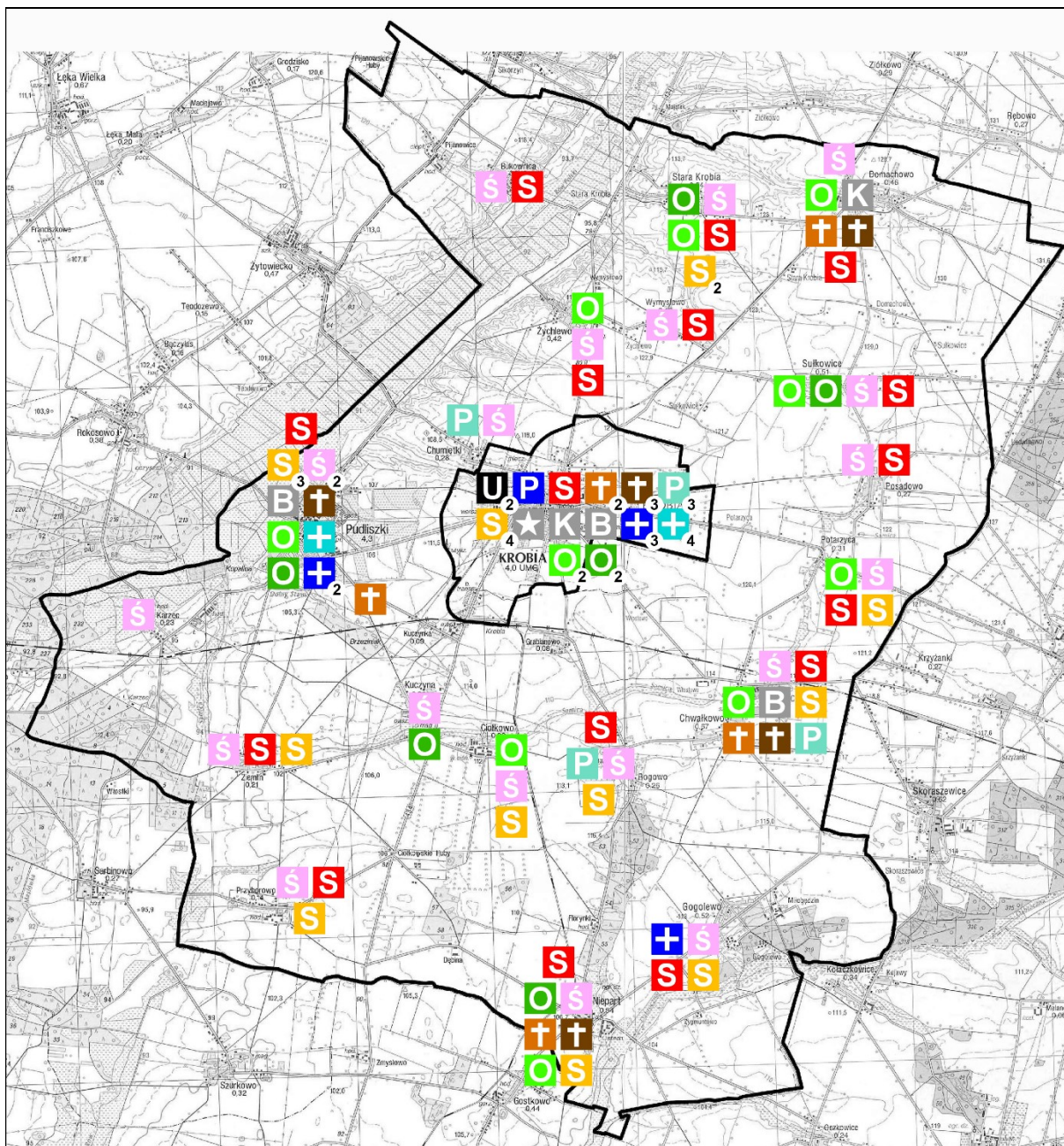
Rodzaj obiektów	Lp.	Nazwa	Adres
Urzędy	1	Urząd Miejski	Krobia, ul. Rynek 1,
	2	Urząd Stanu Cywilnego	Krobia, Pl. T. Kościuszki 3
Obiekty służb bezpieczeństwa	1	Ochotnicza Straż Pożarna w Krobi	Krobia, ul. Ogród Ludowy 1
	2	Posterunek Policji w Krobi	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 32

Obiekty pomocy społecznej	1	Dom Pomocy Społecznej w Chumiętkach	Chumiętki 22
	2	Dom Pomocy Społecznej w Chwałkowie	Chwałkowo 74
	3	Środowiskowy Dom Samopomocy w Chwałkowie	
	4	Dom Pomocy Społecznej w Rogowie	Rogowo 24
	5	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 126
	6	Dom Dziennego Pobytu	
	7	Punkt Konsultacyjny	
Obiekty ochrony zdrowia	1	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Centrum Medyczne Krob-Med” w Krobi	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 95
	2	Niepubliczny Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej „Provita”	Krobia, ul. Poniecka 3B
	3	Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej Spółka Pielęgniarek i Położnej „Pigułka”	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 95E
	4	„Krobskie Centrum Rehabilitacji”	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 95E
	5	„Reh-Med” Katarzyna Witkowska	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 45
	6	Usługi Rehabilitacyjne Karolina Wawrzynowicz	Krobia, ul. Rynek 8
	7	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnie Lekarskie”	Pudliszki, ul. Szkolna 1C
	8	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Promedica”	Pudliszki, ul. Szkolna 1
	9	Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej „Promedica” Filia Gogolewo	Gogolewo 49
	10	Apteka Amaranthus	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 134
	11	Apteka Borkowska – Hernik K.	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 28
	12	Apteka Bartek Kalisoras Anna Apteka Sp. z o.o.	Pudliszki, ul. Fabryczna 2
	13	Apteka Świat Zdrowia	Krobia, ul. Jutrosińska 1
	14	Apteka u Michała	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 95E
Obiekty kultury	1	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Krobia	Krobia, Pl. T. Kościuszki 3
	2	Filia Biblioteczna w Chwałkowie	Chwałkowo 43
	3	Filia Biblioteczna w Pudliskach	Pudliszki, ul. Szkolna 20
	4	Gminne Centrum Kultury i Rekreacji im. Jana z Domachowa Bzdęgi w Krobi	Krobia, ul. Powstańców Wielkopolskich 27
	5	Muzeum Stolarstwa i Biskupizny w Krobi	Krobia, ul. Ogrodowa 13
	6	Biskupiański Gościniec	Domachowo 75
Obiekty sportu i rekreacji	1	Boisko sportowe i kort tenisowy w Chwałkowie	Chwałkowo
	2	Boisko sportowe w Krobi	Krobia, ul. Ogród Ludowy
	3	Boiska sportowe w Zieminie, Ciołkowie, Nieparcie, Przyborowie, Starej Krobi, Potarzycy, Rogowie i Gogolewie	Ziemin, Ciołkowo, Niepart, Przyborowo, Potarzycza, Rogowo, Gogolewo
	4	Kompleks Orlik 2012 w Krobi	Krobia, ul. Targowa
	5	Stadion i boisko wielofunkcyjne w Pudliskach	Pudliszki
	6	Siłownia i ściana wspinaczkowa przy Gminnym Centrum Kultury i Rekreacji	Krobia, ul. Profesora J. Zwierzyckiego 1
	7	Hale sportowe przy szkołach w Krobi, Pudliskach i Starej Krobi	Krobia, ul. Profesora J. Zwierzyckiego 1; Pudliszki, ul. Szkolna 20; Stara Krobia 71

Obiekty wychowania przedszkolnego	1	Przedszkole Niepubliczne „Stokrotka” w Krobi	Krobia, ul. Jutrosińska 11
	2	Przedszkole Samorządowe „Pod Świerkami” w Krobi	Krobia, ul. Kobylińska 4
	3	Przedszkole Samorządowe w Pudliskach	Pudliszki, ul. Fabryczna 54
	4	Przedszkole Samorządowe w Pudliskach – Oddział w Chwałkowie	Chwałkowo 43
	5	Przedszkole Samorządowe w Pudliskach – Oddział w Potarzyca	Potarzyca 45
	6	Przedszkole samorządowe w Pudliskach – Oddział w Żychlewie	Żychlewo 8
	7	Punkt Przedszkolny „Michałek” w Domachowie	Domachowo 77
	8	Oddziały przedszkolne w Zespołach Szkół w Starej Krobi, Sułkowicach i Ciołkowie	Stara Krobia 71, Sułkowice 86, Ciołkowo 19
	9	Oddział przedszkolny w Nieparcie przy Zespole Szkół w Gostkowie	Niepart 45
Szkoły podstawowe i gimnazja	1	Szkoła podstawowa Filialna w Sułkowicach przy Zespole Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Starej Krobi	Sułkowice 86
	2	Szkoła Podstawowa Filialna z klasami integracyjnymi w Ciołkowie przy Zespole szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Pudliskach	Ciołkowo 19
	3	Szkoła Podstawowa w Nieparcie przy Zespole Szkół w Gostkowie	Niepart 45
	4	Zespół Szkoły Podstawowej im. gen. Franciszka Dzierżykrajka Morawskiego i Gimnazjum im. Stanisława Fenrycha w Pudliskach	Pudliszki, ul. Szkolna 20
	5	Zespół Szkoły Podstawowej im. prof. Józefa Zwierzyckiego i Gimnazjum w Krobi	Krobia, ul. Profesora J. Zwierzyckiego 1
	6	Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum im. Ziemi Biskupiańskiej w Starej Krobi	Stara Krobia 71
Szkoły ponadgimnazjalne	1	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Krobi	Krobia, ul. Ogród Ludowy 2
Kościoły	1	Kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Pudliskach	Pudliszki, ul. Wjazdowa 15
	2	Kościół pw. Świętego Ducha w Krobi	Krobia, ul. Św. Ducha 1
	3	Kościół pw. Świętej Trójcy w Chwałkowie	Chwałkowo 42
	4	Kościół pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła w Nieparcie	Niepart 28
	5	Kościół pw. Św. Idziego w Krobi	Krobia, ul. Poznańska
	6	Kościół pw. Św. Michała Archanioła w Domachowie	Domachowo 77
	7	Kościół pw. Św. Mikołaja w Krobi	Krobia, ul. Biskupiańska 3
Cmentarze	1	Cmentarz Parafialny w Chwałkowie	Chwałkowo
	2	Cmentarz Parafialny w Domachowie	Domachowo
	3	Cmentarz Parafialny w Krobi	Krobia, ul. Poznańska
	4	Cmentarz Parafialny w Krobi	
	5	Cmentarz Parafialny w Nieparcie	Niepart
	6	Cmentarz Parafialny w Pudliskach	Pudliszki, ul. Wjazdowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: SIP Krobia (<http://www.krobia.e-mapa.net>), *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krobia* (2016), *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 dla Gminy Krobia* (2014).

Infrastruktura społeczna na terenie miasta i gminy Krobia

0 2000 m 4000 m

U obiekty administracji publicznej	+ apteki	Ś świetlice wiejskie
P posterunek policji	★ centrum kultury i rekreacji	O przedszkola
S ochotnicza straż pożarna	B biblioteki publiczne	O szkoły
P obiekty pomocy społecznej	K muzea i inne obiekty kultury	+ kościoły
+ placówki opieki zdrowotnej	S obiekty sportu i rekreacji	+ cmentarze

Ryc. 36. Orientacyjne rozmieszczenie głównych obiektów infrastruktury społecznej na terenie gminy Krobia. Źródło: opracowanie własne na podstawie: *SIP Krobia* (<http://www.krobia.e-mapa.net>), *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 dla Gminy Krobia* (2014), *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krobia* (2016).

Obiekty pomocy społecznej

Za pomoc społeczną na obszarze miasta i gminy Krobia odpowiada Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krobi. Instytucja ta prowadzi gminną politykę społeczną oraz koordynuje działania w zakresie pomocy społecznej. Do instytucji o charakterze socjalnym, które uzupełniają i wspomagają funkcjonowanie ośrodka, należą głównie: 1) Domy Pomocy Społecznej w Rogowie, Chumiętkach i Chwałkowie, 2) Środowiskowy Dom Samopomocy w Chwałkowie, 3) Dom Dziennego Pobytu w Krobi, 4) Punkt Konsultacyjny w Krobi. Poza tym na obszarze gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także Zespół Interdyscyplinarny. Zagadnienie pomocy społecznej w gminie Krobia, w tym funkcjonowanie instytucji wsparcia, zostało omówione w kolejnej części diagnozy społecznej (por. rozdz. 4.2.2.).

Obiekty ochrony zdrowia

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 dla Gminy Krobia* infrastrukturę ochrony zdrowia na terenie miasta i gminy Krobia tworzą niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej (3 placówki w Krobi, 2 placówki w Pudliszkach i 1 placówka w Gogolewie), a także znajdujące się w Krobi 4 niepubliczne placówki oferujące usługi rehabilitacyjne. Dodatkowo infrastrukturę ochrony zdrowia na terenie gminy uzupełniają kilka placówek aptecznych położonych w granicach miasta i jedna apteka w Pudliszkach. Co ważne, opiekę szpitalną mieszkańcom gminy zapewnia Szpital Powiatowy w Gostyniu. Należy jednak zaznaczyć, iż oferta opieki zdrowotnej (w tym głównie opieki specjalistycznej) w gminie Krobia jest niewystarczająca w perspektywie rosnących potrzeb w tym zakresie.

Obiekty kultury

Wiodącą rolę kulturotwórczą w gminie Krobia odgrywa Gminne Centrum Kultury i Rekreacji im. Jana z Domachowa Bzdęgi w Krobi. Jest to prężnie działająca jednostka, która zajmuje się m.in. organizacją licznych okazjonalnych i cyklicznych wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych (turniejów, wystaw, przedstawień, imprez okolicznościowych itp.). Działania podejmowane przez centrum kultury należy uznać za niezwykle pożyteczne w kontekście stymulacji aktywności kulturalno-społecznej, a także budowania i wzmacniania lokalnej tożsamości na terenie gminy Krobia.

Przy Gminnym Centrum Kultury i Rekreacji w Krobi działa kino „Szarotka”, którego oferta cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców miasta i gminy. Kino dysponuje 250 miejscami na widowni. Dane statystyczne pozyskane z GUS-u (BDL 2017) wskazują, że liczba seansów od kilku lat systematycznie wzrasta. W roku 2015 w kinie wyświetlonych zostało 580 filmów, a ogólna liczba widzów wynosiła ponad 13 tysięcy.

Bardzo istotną rolę w zakresie kultury na obszarach wiejskich gminy Krobia odgrywają m.in. świetlice wiejskie, które mieszczą się w poszczególnych miejscowościach. Są one miejscem spotkań, aktywności sportowej, kulturalnej i rozrywkowej mieszkańców wsi. Warto dodać, że do obiektów kulturalnych w gminie Krobia zaliczają się ponadto Muzeum Stolarstwa i Biskupizny w Krobi oraz Biskupiański Gościniec w Domachowie, których działalność rzecz podtrzymywania i promowania lokalnych tradycji została już wcześniej omówiona w ramach diagnozy potencjału przyrodniczego i kulturowego. Należy tu jedynie zaznaczyć, że wyposażenie gminy Krobia w obiekty kulturalne o znaczeniu turystycznym jest skromne i niewystarczające wobec potencjału kulturowego, jakim dysponuje gmina.

Obiektami infrastruktury kulturalnej są również placówki biblioteczne. Na obszarze gminy znajduje się biblioteka publiczna w Krobi, a także jej 2 filie w Chwałkowie oraz w Pudliszkach. Poza popularyzacją czytelnictwa biblioteki zajmują się działalnością kulturalną i oświatową. Organizują liczne konkursy, spotkania autorskie, zabawy, warsztaty, prelekcje itp. Na uwagę zasługuje fakt, iż przy filii bibliotecznej w Chwałkowie funkcjonuje tzw. *Wioska Internetowa*. Jest to ogólnodostępne centrum wyposażone w stanowiska komputerowe i oprogramowanie, z których mieszkańcy mogą korzystać bezpłatnie.

Na księgozbiór bibliotek znajdujących się w gminie Krobia składa się łącznie około 71 tys. woluminów (wg stanu na rok 2015), przy czym w latach 2005 – 2015 liczba woluminów wzrosła

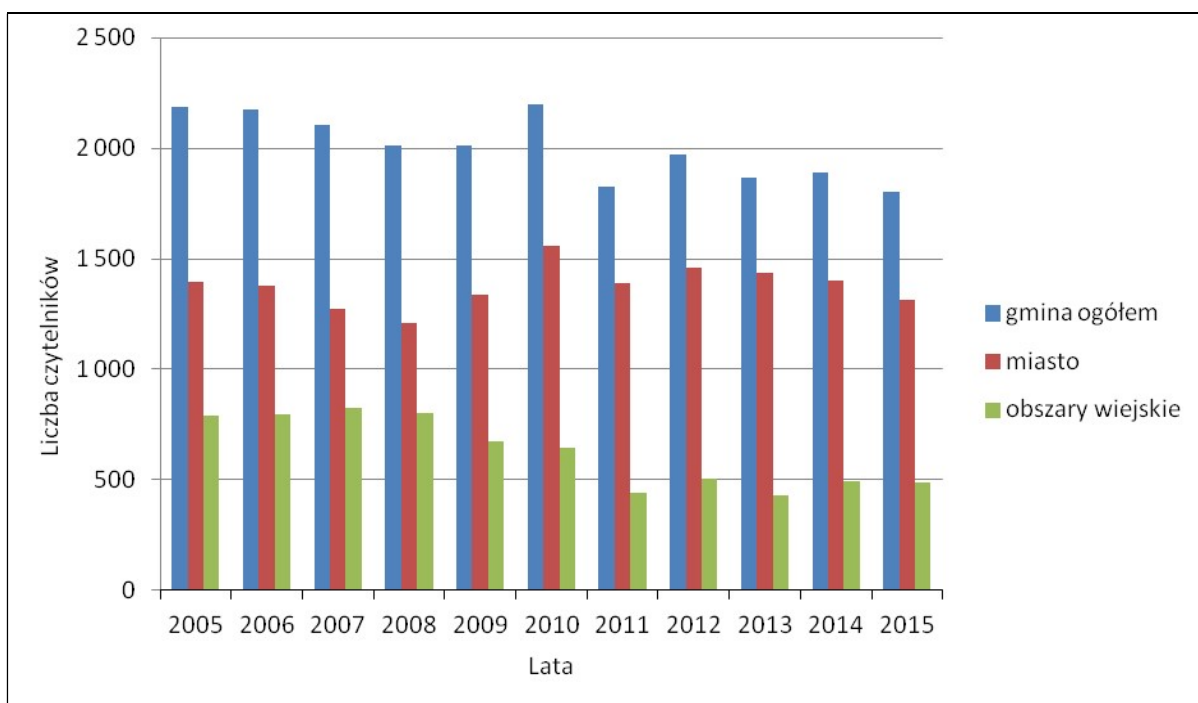
o około 16%. Niestety stałe powiększanie księgozbioru nie przekłada się na wzrost liczby czytelników. Ogólna liczba czytelników od roku 2005 spadła. Warto jednak zauważyć, że niekorzystny trend spadku czytelników nie jest już obecnie tak wyraźny jak kiedyś, gdyż w ostatnich kilku latach liczba wypożyczających książki w bibliotekach w mieście i na wsiach utrzymuje się na podobnym poziomie (por. tab. 22, wyk. 32). Nie zmienia to faktu, że sytuacja czytelnicza na obszarach wiejskich jest gorsza niż w mieście. Potwierdzeniem tego jest liczba książek przeczytanych przez jednego czytelnika w roku 2015, która była o wiele mniejsza na wsiach (12,5 na osobę) niż w mieście (38,9 na osobę).

Obserwując zmiany w uczestnictwie mieszkańców gminy Krobia w życiu kulturalnym w latach 2005 – 2015, można stwierdzić, że znaczenie czytelnictwa na terenie gminy staje się coraz mniejsze. Jednocześnie wzrasta znaczenie innych form aktywności kulturalnej. Jak już zostało wspomniane, w ostatnich latach wyraźnie zwiększa się liczba widzów w kinie. Ponadto obserwuje się zmienną, ale bez tendencji spadkowych, liczbę uczestników imprez organizowanych na obszarze gminy. Wartości wskaźnika liczby uczestników różnych form życia kulturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2005 – 2015 prezentuje tabela numer 23.

Tab. 22. Liczba czytelników w bibliotekach publicznych w gminie Krobia w latach 2005 – 2015.

Jednostka odniesienia	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia ogółem	2 188	2 173	2 103	2 013	2 012	2 200	1 828	1 969	1 869	1 892	1 801
Krobia – miasto	1 397	1 379	1 275	1 209	1 339	1 557	1 388	1 461	1 439	1 400	1 314
Krobia – obszary wiejskie	791	794	828	804	673	643	440	508	430	492	487

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 32. Liczba czytelników w bibliotekach publicznych na terenie gminy Krobia w latach 2005 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Tab. 23. Liczba uczestników wybranych form życia kulturalnego w gminie Krobia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2005 – 2015.

	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uczestnicy imprez	1055	–	1170	–	1375	–	1068	806	1265	853	963
Widzowie w kinie	416	496	298	262	308	326	816	517	358	563	1011
Czytelnicy w bibliotekach	171	170	163	156	155	169	141	152	144	146	138

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Obiekty sportu i rekreacji

Wyposażenie obszaru gminy w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną jest niezmiernie ważne dla jakości życia mieszkańców. Sport i rekreacja to formy aktywności fizycznej i umysłowej, które dostarczają rozrywki, pozwalają na odpoczynek i sprzyjają regeneracji psychofizycznej. Mają również ogromne znaczenie dla edukacji i tworzenia więzi międzyludzkich. Są okazją do integracji społecznej, a także budowania wspólnej tożsamości. Do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na obszarze gminy można zaliczyć m.in. następujące obiekty: 1) boiska sportowe w Krobi, Chwałkowie, Przyborowie, Starej Krobi, Zieminie, Ciołkowie, Potarzycy, Rogowie, Nieparcie oraz Gogolewie, 2) kompleks sportowy „Moje Boisko Orlik 2012” (obejmujący siłownię zewnętrzną oraz boiska do gier w piłkę nożną, piłkę koszykową i siatkówkę), 3) stadion i boisko wielofunkcyjne w Pudliszkach, 4) hale sportowe przy szkołach w Krobi, Pudliszkach i Starej Krobi, 5) siłownia ze ścianą wspinaczkową i salą fitness w Krobi, 6) siłownia w Pudliszkach, a także 7) kort tenisowy w Chwałkowie. Do dyspozycji najmłodszych mieszkańców miasta i gminy pozostają również miejscowe place zabaw.

Obiekty oświaty

Gmina Krobia jest stosunkowo dobrze wyposażona w obiekty infrastruktury oświaty. Można stwierdzić, że położone na jej terenie placówki oświatowe, tj. przedszkola i szkoły, w wystarczającym stopniu zapewniają mieszkańcom dostęp do głównych usług w zakresie wychowania przedszkolnego, szkolnictwa podstawowego i średniego. Na obszarze miasta i gminy Krobia corocznie w drodze konkursu wyłaniany jest dzienny opiekun – osoba zatrudniana przez Gminę sprawująca opieką nad dziećmi do lat 3. Brakuje jednak żłobków. Sytuacja ta stanowi poważny problem, gdyż liczba dzieci w wieku „żłobkowym” (do 3 lat) wynosi 433 (według stanu na rok 2015) i od kilku lat utrzymuje się na podobnym wysokim poziomie. Problem jest bardziej zauważalny na obszarach wiejskich, na których liczba dzieci w wieku „żłobkowym” jest ponad dwa razy większa niż w mieście.

Na obszarze gminy działają dwa publiczne przedszkola samorządowe (w Krobi i Pudliszkach), niepubliczne przedszkole „STOKROTKA” w Krobi, Niepubliczny Punkt Przedszkolny „MICHAŁEK” w Domachowie oraz trzy oddziały przedszkolne w Zespołach Szkół (Stara Krobia, Sułkowice i Ciołkowo). Ponadto na terenie gminy funkcjonuje oddział przedszkolny w Nieparcie wchodzący w skład Zespołu Szkół w Gostkowie prowadzony przez Międzygminny Związek Edukacyjny Gostkowo-Niepart. Od ponad dziesięciu lat liczba wszystkich placówek wychowania przedszkolnego (w tym przedszkoli) na obszarze gminy nie ulegała dużym zmianom (por. tab. 24). Należy jednak odnotować, że liczba oddziałów w tych placówkach nieznacznie wzrosła i w roku 2015 wynosiła 21. W latach 2010 – 2015 wzrosła również liczba miejsc dla dzieci we wszystkich placówkach przedszkolnych (o ponad 45%). Wynikało to ze zwiększającej się liczby dzieci w wieku przedszkolnym. Trend przyrostu liczby dzieci zaczął się jednak odwracać w roku 2013. Mimo tego liczba miejsc w samych przedszkolach nie uległa zmianie. Tym samym zaczęła obniżać się wartość wskaźnika liczby dzieci w przedszkolach przypadającej na jeden oddział przedszkolny (w roku 2015 wynosiła 21,8). Świadczy to o polepszających się warunkach opieki przedszkolnej na obszarze gminy. Poprawa jest szczególnie zauważalna na terenach wiejskich, gdyż właśnie tam wartość wspomnianego wskaźnika wyraźnie maleje i jest mniejsza niż w mieście, w którym wartości wskaźnika utrzymują się od kilku lat na

podobnym (wyższym) poziomie. Pod względem liczby dzieci w przedszkolach na jeden oddział przedszkolny gmina Krobia nie wyróżnia się na tle powiatu i województwa (por. tab. 25, wyk. 33).

Tab. 24. Placówki wychowania przedszkolnego na terenie gminy Krobia w latach 2005 – 2015.

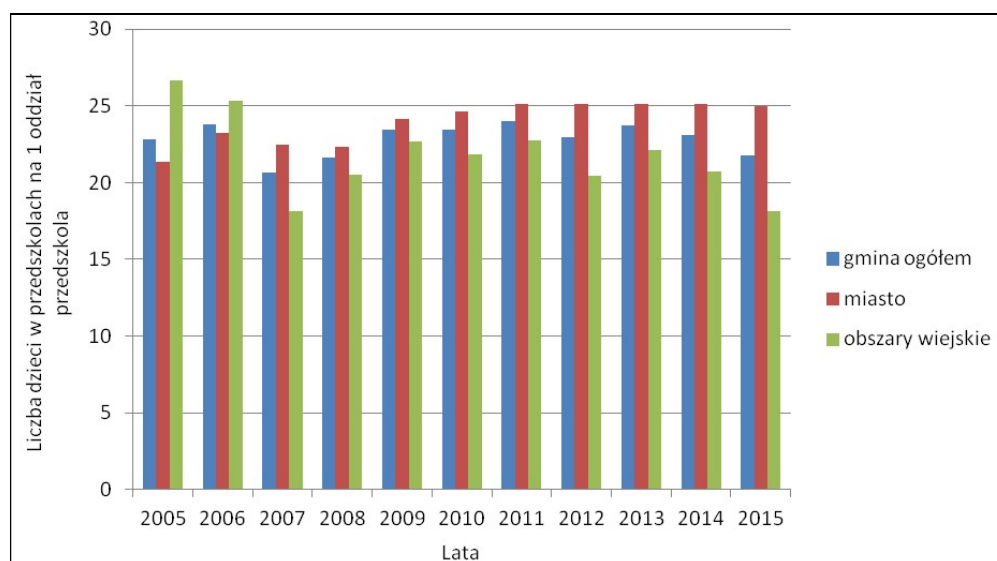
	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Placówki ogółem	7	7	7	7	8	8	7	7	8	8	8
w tym przedszkola	2	2	4	4	2	3	3	3	3	3	3
Oddziały ogółem	16	16	17	18	20	20	21	21	24	22	21
w tym oddziały w przedszkolach	11	11	14	15	13	14	15	15	15	15	15
Miejsca w placówkach ogółem	268	268	268	290	314	329	329	329	391	391	391
w tym miejsca w przedszkolach	268	268	268	290	299	329	329	329	376	376	376
Dzieci w placówkach ogółem	363	356	356	397	431	455	488	478	541	490	451
w tym dzieci w przedszkolach	251	262	289	324	305	328	360	344	356	346	327

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Tab. 25. Liczba dzieci w przedszkolach przypadająca na jeden oddział przedszkolny w gminie Krobia w latach 2005 – 2015 na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego.

Jednostka odniesienia	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia ogółem	22,8	23,8	20,6	21,6	23,4	23,4	24,0	22,9	23,7	23,0	21,8
Krobia – miasto	21,4	23,3	22,5	22,3	24,1	24,6	25,1	25,1	25,1	25,1	25,0
Krobia – obszary wiejskie	26,7	25,3	18,2	20,5	22,7	21,8	22,7	20,4	22,1	20,7	18,1
Powiat gostyński	22,7	24,2	22,7	23,6	23,9	23,4	23,3	23,7	23,3	22,4	21,1
Województwo wielkopolskie	22,2	22,6	22,4	22,5	22,3	22,2	22,0	22,2	21,9	21,2	20,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 33. Liczba dzieci w przedszkolach przypadająca na jeden oddział przedszkolny w gminie Krobia w latach 2005 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Na obszarze gminy Krobia działają 3 zespoły szkół podstawowych i gimnazjalnych: 1) Zespół Szkoły Podstawowej im. gen. Franciszka Dzierżykraj Morawskiego i Gimnazjum im. Stanisława Fenrycha w Pudliszkach, 2) Zespół Szkoły Podstawowej im. prof. Józefa Zwierzyckiego i Gimnazjum w Krobi, 3) Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum im. Ziemi Biskupiańskiej w Starej Krobi. Na terenie gminy Krobia znajdują się również 3 szkoły podstawowe filialne (w Ciołkowie, w Sułkowicach i w Nieparcie). Poza szkołami podstawowymi i gimnazjalnymi w mieście funkcjonuje Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych, który obejmuje szkoły dla młodzieży i dla dorosłych. Co ważne, zasięg oddziaływania szkół ponadgimnazjalnych wykracza poza granice miasta i gminy. Zasadniczo można stwierdzić, że sieć wszystkich szkół na obszarze gminy jest wystarczająca i zaspokaja główne potrzeby mieszkańców w zakresie usług oświaty.

Najważniejsze dane statystyczne na temat szkół podstawowych, szkół gimnazjalnych i szkół ponadgimnazjalnych w latach 2005 – 2015 zamieszczono w tabelach numer 26, 28, 30 oraz 31. Wybrane dane ilościowe z uwzględnieniem podziału gminy Krobia na miasto i tereny wiejskie zostały przedstawione w tabelach numer 27 i 29 oraz na wykresach (por. wyk. 34 i 35).

Warto zauważyć, że w latach 2005 – 2015 liczba szkół podstawowych zmniejszyła się o jedną placówkę. W latach 2010 – 2015 spadła również liczba szkół ponadgimnazjalnych (z 6 placówek do 4). Liczba gimnazjów od ponad dekady utrzymuje się na tym samym poziomie (3 placówki).

Ze względu na likwidację jednej placówki w krobskich szkołach podstawowych zmniejszyła się liczba pomieszczeń do nauczania. Jednocześnie zwiększyła się liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych (por. tab. 26). Mimo to wartości wskaźnika liczby uczniów przypadającej na jeden oddział w szkołach podstawowych nie ulegały większym zmianom. W latach 2010 – 2015 wartości wskaźnika dla gminy oscylowały w granicach 18-21, dla miasta 22-25, a dla terenów wiejskich 17-19 (por. tab. 27, wyk. 34). Na podstawie tych danych można stwierdzić, że uczniowie wiejskich szkół podstawowych mają nieznacznie lepsze warunki nauczania mierzone liczbą uczniów na jeden oddział niż rówieśnicy w placówkach miejskich.

Tab. 26. Szkoły podstawowe na terenie gminy Krobia w latach 2005 – 2015.

	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Szkoły ogółem	7	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6
Pomieszczenia szkolne	47	46	50	46	46	46	41	41	–	–	–
Oddziały w szkołach	50	47	46	42	46	45	42	40	41	47	49
Uczniowie	926	880	855	777	863	868	846	840	835	933	981
Absolwenci	229	174	705	195	150	148	138	158	137	133	150

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Tab. 27. Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach podstawowych w gminie Krobia w latach 2010 – 2015 na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego.

Jednostka odniesienia	Lata					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia ogółem	19,3	20,1	21,0	20,4	19,9	20,0
Krobia – miasto	22,1	25,3	23,9	23,1	22,7	22,4
Krobia – obszary wiejskie	17,4	17,3	19,1	18,5	17,9	18,4
Powiat gostyński	18,2	18,5	18,5	18,3	18,5	18,8
Województwo wielkopolskie	18,4	18,4	18,6	18,4	18,6	18,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 34. Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach podstawowych w gminie Krobia w latach 2010 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

W przeciwieństwie do szkół podstawowych w krobskich gimnazjach w latach 2005 – 2012 liczba pomieszczeń wzrosła (o kilka), a liczba uczniów spadła (o 50%) (por. tab. 28). Warto jednak zauważyć, że wartości wskaźnika liczby gimnazjalistów przypadającej na jeden oddział w placówkach gimnazjalnych utrzymują się na zbliżonym poziomie (w latach 2010 – 2015 oscylowały w granicach 21-22) (por. tab. 29, wyk. 35). Podobnie jak w przypadku szkół podstawowych warunki nauczania w gimnazjach mierzone przy pomocy tego wskaźnika są lepsze na obszarach wiejskich niż w mieście (różnica według stanu na rok 2015 wynosi 5 na korzyść szkół wiejskich). Pod względem liczby uczniów przypadającej na jeden oddział w szkołach podstawowych i gimnazjalnych gmina Krobia nie wyróżnia się znacząco na tle powiatu gostyńskiego i Wielkopolski (średnie wartości dla powiatu i województwa są niższe o 1-2) (por. tab. 29, wyk. 35).

Tab. 28. Gimnazja na terenie gminy Krobia w latach 2005 – 2015.

	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gimnazja ogółem	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Pomieszczenia szkolne	25	25	32	33	38	38	38	44	–	–	–
Oddziały w szkołach	29	27	24	23	22	22	18	18	17	17	16
Uczniowie	700	624	532	509	476	457	382	375	370	369	357
Absolwenci	208	244	409	210	171	140	186	148	120	114	136

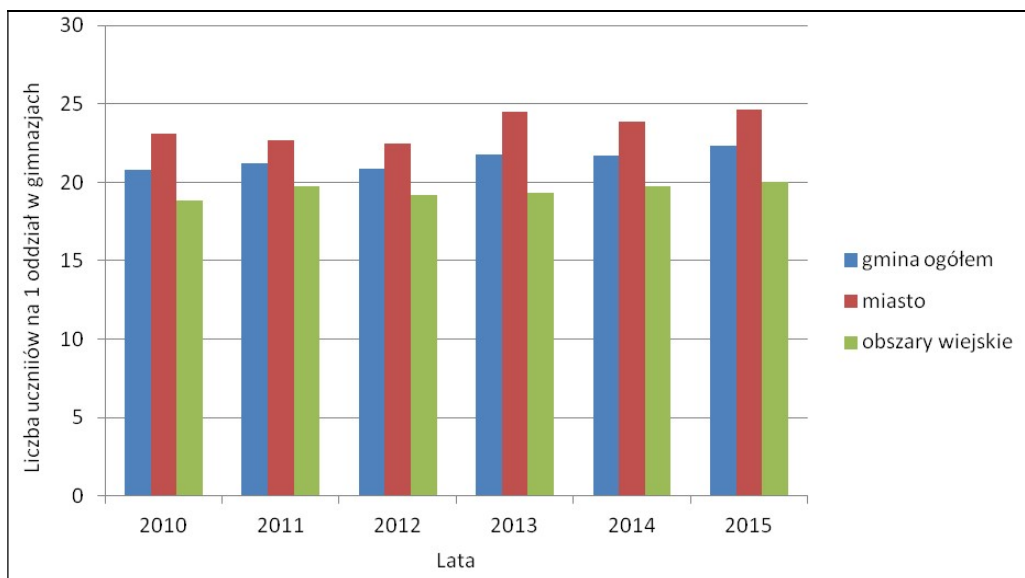
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Tab. 29. Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w gimnazjach w gminie Krobia w latach 2010 – 2015 na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego.

Jednostka odniesienia	Lata					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia ogółem	20,8	21,2	20,8	21,8	21,7	22,3
Krobia – miasto	23,1	22,7	22,4	24,5	23,9	24,6
Krobia – obszary wiejskie	18,8	19,8	19,2	19,3	19,8	20,0
Powiat gostyński	23,4	23,3	21,5	21,0	20,9	21,2
Województwo wielkopolskie	21,5	21,3	21,4	21,2	20,9	20,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 35. Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w gimnazjach w gminie Krobia w latach 2010 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Jak już zostało wcześniej wspomniane, w latach 2010 – 2015 na obszarze gminy Krobia liczba szkół ponadgimnazjalnych (wchodzących w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Krobi) zmniejszyła się z 6 do 4. Liczba uczniów uczęszczających do tych szkół spadła w podanym okresie o około 17%, natomiast liczba oddziałów zmniejszyła się dokładnie o 25% (z 32 oddziałów do 24) (por. tab. 30). W latach 2010 – 2015 wzrosła jednocześnie wartość wskaźnika liczby uczniów przypadającej na jeden oddział w placówkach ponadgimnazjalnych, co świadczy o pogarszających się warunkach nauczania. W roku 2015 wartość wskaźnika wynosiła 30,3 i była wyższa w porównaniu ze średnimi wartościami dla powiatu gostyńskiego (26,9) i Wielkopolski (24,3) (por. tab. 31).

Tab. 30. Szkoły ponadgimnazjalne na terenie gminy Krobia w latach 2010 – 2015.

	Lata					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Szkoły ogółem	6	6	6	5	5	4
Oddziały w szkołach	32	32	29	27	26	24
Uczniowie	876	919	850	775	753	727
Absolwenci	335	304	307	264	234	278

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Tab. 31. Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkołach ponadgimnazjalnych w gminie Krobia w latach 2010 – 2015 na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego.

Jednostka odniesienia	Lata					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia ogółem	27,4	28,7	29,3	28,7	29,0	30,3
Powiat gostyński	24,3	24,2	25,7	25,7	26,5	26,9
Województwo wielkopolskie	24,1	24,1	24,4	24,6	24,4	24,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

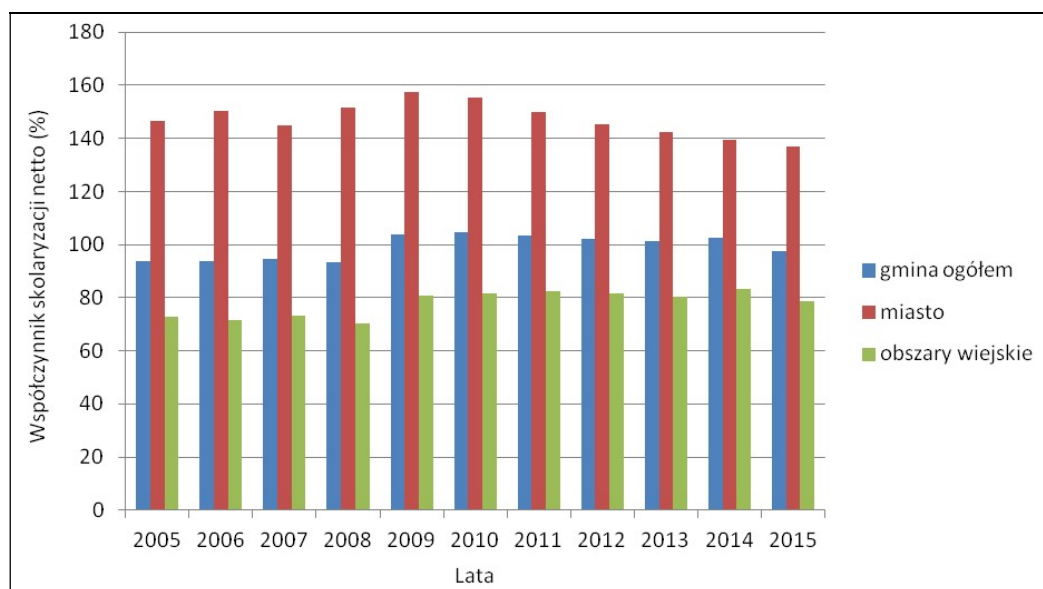
Ważnym wskaźnikiem dotyczącym szkolnictwa jest współczynnik skolaryzacji. Czym większa wartość współczynnika tym wyższy poziom i efekt nauczania w określonej grupie uczących się. Jako że gmina odpowiada za szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne, w niniejszej analizie uwzględniono

współczynniki skolaryzacji tylko dla tych poziomów kształcenia. Wartości współczynnika netto (%)⁷ w szkołach podstawowych i gimnazjach w gminie Krobia w latach 2005 – 2015 przedstawiono w tabelach numer 32 i 33 oraz na wykresach numer 36 i 37. Należy zauważyć, iż w szkołach podstawowych i gimnazjach w mieście wartości analizowanego współczynnika przekraczają 100%, co wynika z tego, że część uczniów ze wsi uczęszcza do szkół w Krobi. Co więcej, w mieście współczynnik przyjmuje większe wartości w gimnazjach niż w szkołach podstawowych. Odwrotna sytuacja zachodzi na terenach wiejskich. Wiąże się to ściśle z rozmieszczeniem placówek szkolnych na obszarze gminy. Co ważne, dla całej gminy Krobia współczynnik netto w szkołach podstawowych w roku 2015 osiągnął wartość 97,4% i był korzystny na tle powiatu gostyńskiego (96,5%) i województwa wielkopolskiego (93,4%). Jego zmiany w latach 2005 – 2015 nie wykazywały tendencji spadkowej (por. tab. 32, wyk. 36). W przypadku gimnazjów sytuacja była mniej korzystna, ponieważ wartość współczynnika skolaryzacji dla szkolnictwa gimnazjalnego w całej gminie zmniejszyła się w rozpatrywanym okresie o ponad 10% i w roku 2015 wynosiła 86,5%. Ponadto była trochę mniejsza w porównaniu ze średnimi wartościami dla powiatu (96,3) i województwa (94,5) (por. tab. 33, wyk. 37).

Tab. 32. Współczynnik skolaryzacji netto (%) w szkołach podstawowych w gminie Krobia w latach 2005 – 2015 na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego.

	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia ogółem	93,9	93,9	94,4	93,5	103,6	104,5	103,2	102,1	101,1	102,4	97,4
Krobia – miasto	146,6	150,2	144,9	151,7	157,5	155,3	150,0	145,4	142,3	139,5	136,8
Krobia – obszary wiejskie	72,7	71,5	73,1	70,4	80,7	81,7	82,4	81,7	80,6	83,3	78,5
Powiat gostyński	99,1	99,1	98,9	97,8	100,2	99,4	99,7	100,2	98,9	99,3	96,5
Województwo wielkopolskie	99,3	99,0	98,5	98,3	98,3	97,3	97,1	96,8	96,5	96,3	93,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

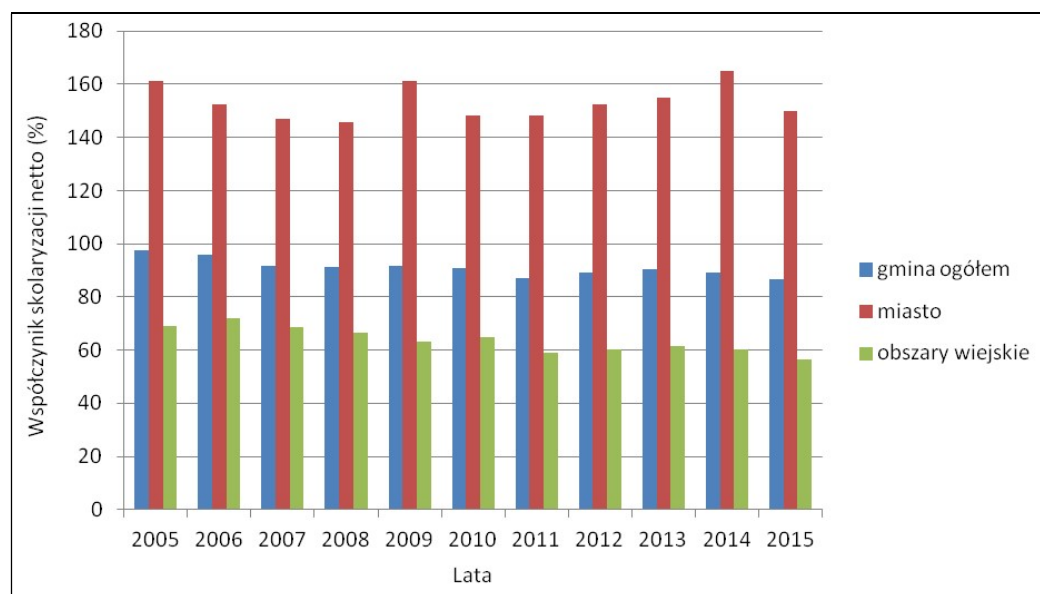
Wyk. 36. Współczynnik skolaryzacji netto (%) w szkołach podstawowych w gminie Krobia w latach 2005 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

⁷ Współczynnik skolaryzacji netto (%) to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania (GUS, <http://stat.gov.pl>).

Tab. 33. Współczynnik skolaryzacji netto (%) w gimnazjach w gminie Krobia w latach 2005 – 2015 na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego.

	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Krobia ogółem	97,3	95,8	91,8	91,1	91,6	90,7	87,3	89,3	90,6	89,1	86,5
Krobia – miasto	161,2	152,3	146,8	145,9	161,2	148,4	148,2	152,3	154,8	165,2	150,0
Krobia – obszary wiejskie	69,0	71,8	68,6	66,7	63,3	64,8	59,0	60,3	61,5	60,1	56,5
Powiat gostyński	98,9	98,5	97,5	97,1	97,1	96,1	96,4	95,4	95,9	95,9	96,3
Województwo wielkopolskie	97,2	97,0	96,7	96,4	96,0	95,4	95,0	94,9	94,6	94,3	94,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 37. Współczynnik skolaryzacji netto (%) w szkołach gimnazjalnych w gminie Krobia w latach 2005 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Kościoły i cmentarze

Na obszarze gminy Krobia funkcjonuje pięć parafii rzymsko-katolickich, tj.: parafia pw. Św. Mikołaja w Krobi, parafia pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Pudliszkach, parafia pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła w Nieparcie, parafia pw. Św. Michała Archanioła w Domachowie, a także parafia pw. Świętej Trójcy w Chwałkowie. Parafie te obejmują siedem kościołów oraz kilka kaplic, w tym położone na terenie miasta kaplicę p.w. Św. Idziego i kaplicę p.w. Św. Ducha. Przy parafiach funkcjonuje sześć cmentarzy.

4.2.2. Problemy społeczne i pomoc społeczna

Pomoc społeczna to ogół działań w sferze polityki społecznej realizowanych na terenie gminy przez organy samorządu terytorialnego, instytucje państwowe, organizacje pozarządowe, organizacje społeczne, grupy samopomocowe, a także inne instytucje zajmujące się pomocą społeczną.

Świadczenia pomocy społecznej w gminie Krobia

Analiza danych statystycznych dowodzi, że w ciągu ostatnich lat w gminie Krobia zmniejszył się udział osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców (wyk. 38). W 2010 r. objętych pomocą społeczną było 8,7 % ludności gminy, natomiast w 2015 r. było to 4,8% ludności gminy ogółem (tab. 34), tj. 622 osoby w 224 gospodarstwach domowych. Od 2012 r. wskaźnik ten utrzymuje się na poziomie niższym niż średnia dla województwa wielkopolskiego i dla

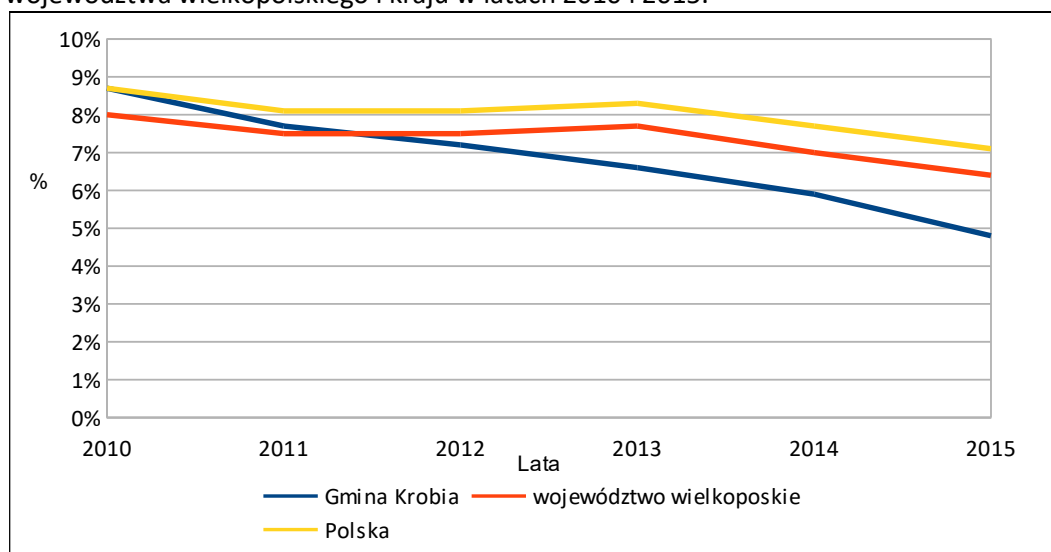
całej Polski. Ponadto spadek wartości wskaźnika dla gminy Krobia następował w ostatnich latach szybciej niż spadek wartości wskaźnika dla województwa oraz kraju.

Tab. 34. Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na tle województwa wielkopolskiego i kraju w latach 2010-2015.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gmina Krobia	8,7%	7,7%	7,2%	6,6%	5,9%	4,8%
Województwo wielkopolskie	8,0%	7,5%	7,5%	7,7%	7,0%	6,4%
Polska	8,7%	8,1%	8,1%	8,3%	7,7%	7,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 38. Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na tle województwa wielkopolskiego i kraju w latach 2010 i 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wydatki na pomoc społeczną w gminie Krobia

Na realizację działań z zakresu pomocy społecznej samorząd krobski przeznaczył w 2015 r. 5.685.651,21 zł (tab. 35). Kwota ta stanowiła 14,3% środków w budżecie gminy jako druga pod względem wysokości wydatków wg działów. W stosunku do początku analizowanego okresu widoczny jest wzrost tych środków o ok. 440 tys. zł. Sukcesywnie zwiększa się udział środków na ten cel pochodzących z budżetu gminy, natomiast zmniejsza się udział dotacji z budżetu państwa (wyjątkiem jest 2015 r., w którym odnotowano względnie niewielki wzrost) (wyk. 38).

Najczęstszą formą przyznawanej mieszkańcom pomocy (tab. 36) są świadczenia pieniężne (m.in. zasiłki celowe, świadczenia rodzinne, stypendia). Z pomocy finansowej skorzystało w 2015 roku 201 rodzin (543 osób). Natomiast ogólna liczba świadczeń pieniężnych spadła z 298 rodzin (1022 osób) w 2011 roku. Jak widać w zamieszczonej tabeli na znaczeniu zyskała za to pomoc w formie pracy socjalnej, którą objęto w 2015 roku 195 rodzin (542 osób), co stanowi o 55 rodzin więcej niż w 2014 r. Pomoc w formie pracy socjalnej obejmuje przede wszystkim specjalistyczne usługi opiekuńcze, wsparcie asystenta rodziny oraz pomoc w poszukiwaniu pracy. Ponadto mieszkańcy gminy korzystają również ze wsparcia rzeczowego (m.in. odzież, opał, posiłki). W 2015 roku było to 77 rodzin (273 osoby).

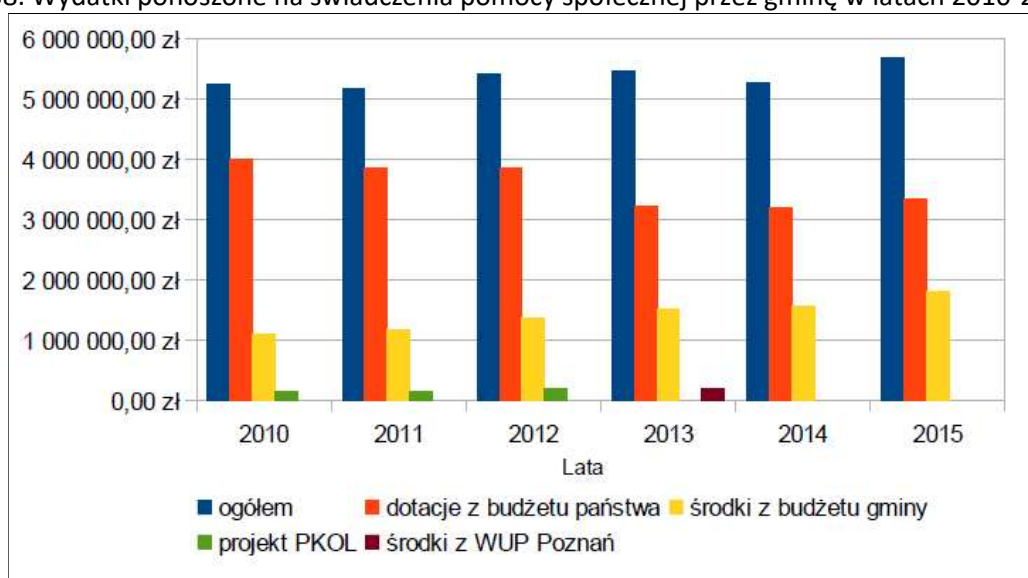

Tab. 35. Wydatki ponoszone na świadczenia pomoc społeczną przez gminę w latach 2010-2015.

Środki	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Z budżetu gminy	1.096.189,45 zł	1.179.980,18 zł	1.369.737,91 zł	1.517.486,46 zł	1.552.832,96 zł	1.803.624,33 zł
Dotacje z budżetu państwa	4.006.230,93 zł	3.851.192,51 zł	3.843.016,09 zł	3.753.553,00 zł	3.749.919,55 zł	3.760.415,58 zł
Projekt PKOL	142.092,68 zł	142.546,03 zł	188.578,91 zł	-	-	-
Środki z WUP w Poznaniu	-	-	-	192.447,32 zł	-	-
OGÓŁEM	5.244.513,06 zł	5.173.718,72 zł	5.401.332,91 zł	5.463.486,78 zł	5.271.356,25 zł	5.685.651,21 zł

Źródło: Sprawozdania z działalności MGOPS w Krobi.

Wyk. 38. Wydatki ponoszone na świadczenia pomocy społecznej przez gminę w latach 2010-2015.

Źródło: Sprawozdania z działalności MGOPS w Krobi.

Tab. 36. Formy realizowanych świadczeń pomocy społecznej w gminie Krobia w latach 2010-2015.

Forma świadczenia	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
pieniężne	296	960	298	1022	282	816	273	778	252	718	201	543
rzeczowe	b.d.	b.d.	102	920	98	377	84	318	75	276	77	273
Praca socjalna	235	869	127	406	176	556	151	402	140	444	195	542

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krobi.

Powody przyznawania świadczeń pomocy społecznej

W gminie Krobia świadczenia pomocy społecznej udzielane są przede wszystkim rodzinom wielodzietnym znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, osobom dotkniętym problemem bezrobocia oraz właścicielom gospodarstw rolnych o małej powierzchni gruntów lub słabej klasie rolnej użytkowanych gruntów. Ponadto adresatami wsparcia są rodziny dysfunkcyjne, osoby starsze, przewlekle i ciężko chorzy oraz osoby z niepełnosprawnością ruchową i intelektualną. W celu bliższej

identyfikacji negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy, szczególnie w odniesieniu do skali występowania oraz zasięgu przestrzennego, przeanalizowano poniżej powody ubiegania się o świadczenia.

Dane przedstawione w tab. 37. obejmują lata 2013-2015. W tym okresie najczęstszymi powodami przyznawania pomocy były kolejno bezrobocie, ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba (tab. 37). W roku 2015 z tytułu bezrobocia świadczenia pomocy społecznej pobierało 103 rodziny, z powodu długotrwałej choroby 89 rodzin, a z powodu ubóstwa – 81 rodzin. Przedstawione dane obrazują spadek liczby rodzin w tych trzech kategoriach w latach 2013-2015. Inną często występującą przesłanką udzielenia pomocy była w 2015 r. niepełnosprawność, z powodu której otoczono wsparciem 69 rodzin. Z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2015 r. świadczeniami objęto 33 rodziny, a z potrzeby ochrony macierzyństwa 14 rodzin. Na podobnym poziomie od kilku lat pozostaje liczba rodzin objętych wsparciem z powodu choroby alkoholowej – w 2013 r. było to 24 rodziny, w 2014 r. – 21 rodzin, a w 2015 r. - 24 rodziny. Natomiast widoczny jest wzrost liczby rodzin, którym pomocy udzielono z tytułu bezdomności – w 2013 i 2014 r. były to odpowiednio 2 i 1 rodzina, z kolei w 2015 r. pomocy udzielono 5-ciu rodzinom (7. osobom). W 2015 r. wzrosła również liczba świadczeń dla osób borykających się z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. W 2013 i 2014 r. było to tylko po 1 osobie, natomiast w 2015 r. były to 4 rodziny (9 osób). Należy również podkreślić też, że niejednokrotnie świadczeń udzielano rodzinie z tytułu kilku przesłanek jednocześnie.

Tab. 37. Powody ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w gminie Krobia latach 2013-2015.

Powód przyznania świadczeń pomocy społecznej	2013			2014			2015		
	Liczba rodzin ogółem	W tym na wsi	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin ogółem	W tym na wsi	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin ogółem	W tym na wsi	Liczba osób w tych rodzinach
Ubóstwo	123	60	401	106	81	329	81	b.d.	247
Bezdomność	2	1	2	1	1	1	5	b.d.	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa	17	9	88	12	8	62	14	b.d.	75
Bezrobocie	158	72	477	139	102	411	103	b.d.	314
Niepełnosprawność	82	43	235	81	55	222	69	b.d.	169
Długotrwała i ciężka choroba	103	57	282	104	66	282	89	b.d.	246
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych	47	24	177	40	30	149	33	b.d.	127
Alkoholizm	24	15	54	21	11	41	24	b.d.	49
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	1	1	1	1	4	b.d.	9
Zdarzenie losowe	1	-	4	-	-	-	-	-	-
Sytuacja kryzysowa	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Przemoc w rodzinie	22	4	98	23	4	94	11	b.d.	43

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krobi.

W zakresie przestrzennego zróżnicowania poszczególnych przesłanek do udzielenia wsparcia widoczny jest znaczny udział obszarów wiejskich w następujących kategoriach: ubóstwo (76% rodzin w 2014 r.) potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza (75% rodzin w 2014 r.). Z kolei problem przemocy w rodzinie jest domeną obszarów miejskich (83% rodzin

w 2014 r.). W tym miejscu należy też zaznaczyć, że wg analizy demograficznej gminy ludność miejska stanowi 32,5% w ogólnej liczbie ludności. Rozkład większości notowanych w gminie przesłanek w istocie odpowiada stosunkowi ludności wiejskiej i miejskiej tejże gminy.

Formy wspierania rodziny

Wyjątkowe miejsce w polityce społecznej zajmuje kwestia dziecka i rodziny, które wymagają szczególnej troski i ochrony. Rodzina jest podstawowym środowiskiem kształtowania młodego pokolenia. Wsparcie kierowane do rodzin oprócz wymiaru ściśle ekonomicznego powinno obejmować przede wszystkim kwestię wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz system pieczy zastępczej w przypadku rodzin niewydolnych wychowawczo. Warunkiem skuteczności oferowanej rodzinie pomocy jest dostosowanie do jej aktualnych potrzeb oraz połączenie wysiłków wielu podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny. W celu stworzenia zintegrowanego systemu wspierania rodziny, w gminie Krobia przyjęto Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018, gdzie określono szczegółowe cele i zadania, których realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia rodzin.

Dla zdiagnozowania obecnej sytuacji rodzin w gminie Krobia, przeanalizowano poniżej dane statystyczne dotyczące podstawowych form ich wspierania (tab. 38). Pomocą finansową kierowaną do rodzin z dziećmi są zasiłki rodzinne oraz świadczenia alimentacyjne. Z zasiłków rodzinnych korzystało w 2015 r. w gminie 408 rodzin na 790 dzieci, przy czym ich liczba w analizowanym okresie znacznie spadła. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny, w ogólnej liczbie dzieci w tej grupie wiekowej od 2010 r. zmniejszył się z 45,4% do 28,6% w 2015 r. Z kolei z funduszu alimentacyjnego korzystało w 2015 r. 32 rodziny, natomiast odniesieniu do początku analizowanego okresu liczba tych rodzin wzrosła.

Tab. 38. Korzystający z zasiłków rodzinnych i funduszu alimentacyjnego w gminie Krobia w latach 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	714	646	570	487	423	408
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny (ogółem)	1367	1248	1106	940	809	790
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	1223	1129	1019	869	753	739
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	45,4%	43,0%	38,8%	33,1%	29,3%	28,6%
Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego	24	28	30	36	27	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017)

Od 2010 r. widoczny jest spadek ogólnych wydatków ponoszonych na świadczenia rodzinne (tab. 39). Wzrosła natomiast kwota wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych a także świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Tab. 39. Wydatki na świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny w gminie Krobia w latach 2010-2015 (w tys. zł).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Wydatki na świadczenia rodzinne	3.126	3.024	3.014	2.789	2.533	2.765
Wydatki na zasiłki rodzinne (z dodatkami)	2.245	2.026	1.845	1,698	1,439	1,421
Zasiłki pielęgnacyjne	622	631	662	678	690	692
Fundusz alimentacyjny	126	158	161	185	183	213

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (GUS) i MGOPS w Krobi

Inną formą wsparcia rodzin, a szczególnie rodzin z dziećmi, są stypendia i zasiłki szkolne oraz dożywianie (tab. 40). W 2015 r. z pomocy w formie posiłków skorzystało łącznie 110 dzieci, w tym 47 w przedszkolach, 49 w szkołach i 14 bez przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. Od 2013 r. zmniejszyła się liczba dzieci i młodzieży szkolnej (do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej) korzystających z bezpłatnych posiłków, natomiast zwiększyła się nieco liczba korzystających dzieci w przedszkolach.

Tab. 40. Liczba dzieci korzystających z dożywiania w gminie Krobia w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
Liczba dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej	36	46	47
Liczba uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	73	55	49
Liczba dzieci bez wywiadu	16	17	14

Źródło: „Program wspierania rodziny...”, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krobi.

W prawidłowym wypełnianiu funkcji wychowawczych od 2012 r. wspiera rodziny zatrudniony w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Krobi asystent rodziny. Pomocą ze strony asystenta objęte zostało 15 rodzin. W razie uzasadnionej potrzeby dzieci i ich rodzice mogą korzystać ze wsparcia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Gostyniu. Oferta poradni jest nieodpłatna.

Przemoc w rodzinie i uzależnienia

Istotnym obszarem pomocy społecznej jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Przemoc w rodzinie zwana także przemocą domową oznacza każdą formę przemocy, w której ofiarę łączy z oprawcą związek osobisty bądź przebywali oni w takim związku w przeszłości. Jest to problem, którego skalę trudno oszacować, mimo istnienia danych statystycznych policji oraz jednostek pomocy społecznej. Wiele przypadków przemocy domowej nie zostaje nigdy ujawniona ze względu na obawy osób tej przemocy doświadczających.

W gminie Krobia zjawisko przemocy w rodzinie jest widoczne. W tabeli przedstawiono liczbę wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” w latach 2013-2015 (tab. 41). W tym okresie najwięcej „Niebieskich Kart” założono w 2013 r. – 15, w tym 6 w rodzinach wychowujących dzieci. W kolejnych latach liczba „Kart” spadła do 12 w 2014 r. i 9 w 2015 r.

Miejscem specjalistycznej pomocy dla mieszkańców gminy, borykających się z różnego rodzaju trudnościami, jest działający w Krobi Punkt Konsultacyjny, w którym dyżury pełnią: prawnik, psycholog oraz terapeuta uzależnień. Celem działalności punktu jest pomoc mieszkańcom w rozwiązywaniu ich problemów, a także zapobieganie ewentualnym zaburzeniom psychicznym. Porady odbywają się bezpłatnie. Zainteresowanie poradami specjalistów od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie (tab. 42).

Tab. 41. Liczba założonych „Niebieskich Kart” w gminie Krobia latach 2013-2015.

	2013	2014	2015
Ogółem	15	12	9
W rodzinach z dziećmi	6	5	4

Źródło: Sprawozdania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krobi.

Przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej działa także Zespół Interdyscyplinarny. Zadaniem pracowników ośrodka działających w tym zespole jest wdrażanie systemu przepływu informacji i reagowania na rozpoznane problemy społeczne. Szczególną uwagę Zespół kieruje na przejawy bezradności opiekuńczo-wychowawczej, przemoc w rodzinie, demoralizowanie osób nieletnich oraz zaniedbywanie obowiązków rodzicielskich. Zadaniem Zespołu jest integrowanie

działalności wszystkich podmiotów – środowisk, instytucji i organizacji – a których spoczywa odpowiedzialność za pomoc dziecku i rodzinie.

Tab. 42. Liczba porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjnym w Krobi w latach 2013-2015.

	2013	2014	2015
Prawnik	221	283	271
Psycholog	170	280	251
Terapeuta uzależnień	279	277	253

Źródło: MGOPS w Krobi.

Szczególnym problemem społecznym pociągającym za sobą olbrzymie konsekwencje jest zjawisko nadmiernego spożycia alkoholu. Po za osobą uzależnioną alkoholizm i jego skutki dotyczą całej rodziny uzależnionego oraz społeczności, w której on żyje.

Jak już wcześniej wspomniano, z informacji MGOPS w Krobi, spośród rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2015 r. 24 rodziny (49 osób) argumentowało potrzebę pomocy alkoholizmem. Ponadto w 2015 roku Komisja zarejestrowała 24 wnioski o podjęcie działań zmierzających do skierowania osób uzależnionych na leczenie odwykowe, a z tego 3 sprawy skierowała do Sądu Rejonowego celem zastosowania zobowiązania do leczenia odwykowego. Rok wcześniej takich wniosków było 13, z 2 sprawy skierowano do sądu. Z kolei wg danych Posterunku Policji w Krobi wynika, że w 2015 roku pod wpływem alkoholu zatrzymano 8 osób kierujących pojazdami.

Niepełnosprawni

Niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny i umysłowy, powodujący trwałe lub tymczasowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Niepełnosprawność rozumiana też jest jako wynik barier fizycznych, ekonomicznych oraz społecznych, jakie jednostka napotyka w miejscu zamieszkania. Polityka społeczna powinna promować działania na rzecz równouprawnienia osób z niepełnosprawnością, przeciwdziałać dyskryminacji oraz działać na rzecz wyrównania szans życiowych tych osób.

Dokładna liczba osób niepełnosprawnych w gminie Krobia jest trudna do ustalenia. Według wyników Narodowego Spisu Ludności w 2011 r. udział osób, które zadeklarowały ograniczenie zdolności do podstawowych czynności lub posiadały udokumentowane orzeczenie wyniósł 12,2% ludności kraju. Wśród ogółu osób niepełnosprawnych mężczyźni stanowili 46%. W związku z faktem, że pytania dotyczące niepełnosprawności miały charakter dobrowolny, wynik ten należy uznać za niedoszacowany. Powiatowy zespół ds. Orzekania Niepełnosprawności w Gostyniu wydał w 2015 r. 185 orzeczeń o zaliczeniu do osób z niepełnosprawnością dla mieszkańców gminy Krobia.

Niepełnosprawni mieszkańcy gminy Krobia mogą korzystać z opieki i zajęć terapeutycznych w Domach pomocy Społecznej w Chwałkowie, Rogowie i Chumiętkach oraz Środowiskowych Domach Samopomocy w Gostyniu i Chwałkowie. Łącznie w Domach Pomocy Społecznej przebywało 298 osób (tab. 43), w tym 97 osób przewlekłe psychicznie chorych, 87 osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz 114 osób przewlekłe somatycznie chorych. Przedstawione w tabeli dane nt. mieszkańców DPS obrazują od 2010 r. wzrost liczby osób, które otoczono opieką i wsparciem.

Tab. 43. Mieszkańcy DPS w gminie Krobia w latach 2010-2015.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miejsca w DPS (łącznie z filiami)	273	284	291	298	298	298
Mieszkańcy (łącznie z filiami), w tym:	273	281	288	296	297	298
Przewlekłe psychicznie chorzy	90	90	90	97	96	97
Niepełnosprawni intelektualnie (dorośli, dzieci i młodzież)	70	81	84	87	87	87
Przewlekłe somatycznie chorzy	113	110	114	112	114	114

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Z problemem niepełnosprawności wiążą się często inne problemy społeczne. Obecność w gospodarstwie domowym osoby niepełnosprawnej ma istotny wpływ szczególnie na zagrożenie ubóstwem. Dochody rodzin osób niepełnosprawnych to bardzo często niskie świadczenia rentowe. Główną przyczyną ubóstwa jest też często brak możliwości podjęcia pracy zarobkowej i ogólne problemy z reintegracją zawodową osób z niepełnosprawnością. Nader często sytuacja ta jest konsekwencją nieświadomości pracodawców i wynikającej z niej niechęci. Dlatego też ważne jest kształtowanie postaw społecznych sprzyjających integracji społecznej i zawodowej oraz stwarzanie warunków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych. Te i inne działania zawiera opracowany dla powiatu „Program działań na rzecz osób z niepełnosprawnością w powiecie gostyńskim 2016-2024”.

4.2.3. Rynek pracy i bezrobocie

Pracujący

Według analizy struktury ludności w podziale na główne grupy ekonomiczne zamieszczonej w niniejszym opracowaniu, udział osób w wieku produkcyjnym w gminie Krobia w ogólnej liczbie ludności wynosił w 2015 r. 63,8%. W całym analizowanym okresie (2005-2015) wartość ta była stosunkowo stabilna, zarówno w odniesieniu do miejskiej jak i wiejskiej części gminy, a ponadto zbieżna z charakterystykami dla powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego.

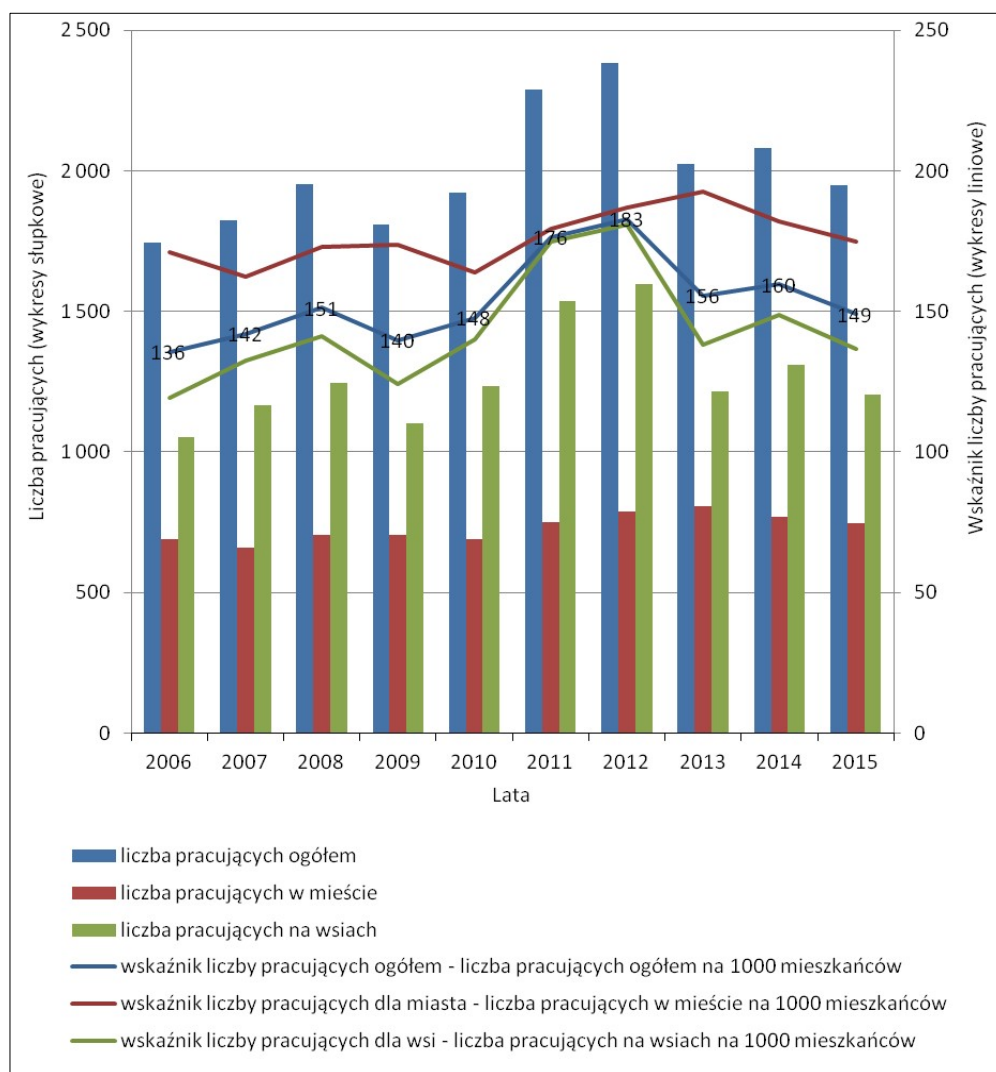
Na koniec 2015 r. odnotowano w gminie 1950 osób pracujących (tab. 44). Przedstawione poniżej dane obrazują wzrost w stosunku do początku badanego okresu, roku 2005, kiedy liczba pracujących wynosiła 1775 osób. Najwyższą liczbą pracujących odznaczały się lata 2011 i 2012, wówczas wynosiła ona odpowiednio 2290 i 2385 osób. Należy zauważyć, że był to przede wszystkim znaczny wzrost pracujących mieszkańców obszarów wiejskich gminy (por. wyk. 39). Najmniejszą liczbą bezrobotnych odznaczały się lata z początku analizowanego okresu tj. 2005 i 2006 r. (1775 i 1743).

Tab. 44. Podstawowe dane statystyczne na temat pracujących mieszkańców gminy Krobia w latach 2005 – 2015 na tle powiatu i województwa.

Jednostka odniesienia	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba pracujących											
Krobia ogółem	1 775	1 743	1 825	1 952	1 807	1 924	2 290	2 385	2 023	2 080	1 950
Krobia – miasto	–	690	660	705	705	688	752	787	806	771	747
Krobia – obszary wiejskie	–	1 053	1 165	1 247	1 102	1 236	1 538	1 598	1 217	1 309	1 203
Liczba pracujących na 1000 mieszkańców											
Krobia ogółem	–	136	142	151	140	148	176	183	156	160	149
Krobia – miasto	–	171	163	173	174	164	180	187	193	182	175
Krobia – obszary wiejskie	–	119	132	141	124	140	175	181	138	149	136
Powiat gostyński	–	199	199	197	193	197	205	207	204	210	212
Województwo wielkopolskie	–	236	246	247	243	244	245	245	249	257	262
Udział mężczyzn w liczbie pracujących (%)											
Krobia ogółem	54,3	55,4	53,0	51,2	48,1	50,5	53,8	52,3	52,8	52,2	53,0
Krobia – miasto	–	56,8	55,2	55,7	55,7	55,1	61,7	60,5	55,2	55,5	54,2
Krobia – obszary wiejskie	–	54,5	51,8	48,6	43,2	47,9	49,9	48,2	51,3	50,2	52,2
Powiat gostyński	57,8	58,2	56,7	56,5	56,2	56,1	55,9	54,7	54,8	53,8	53,9
Województwo wielkopolskie	54,4	54,4	53,7	53,3	52,9	52,9	53,1	52,7	52,3	51,9	51,6

Udział kobiet w liczbie pracujących (%)											
Krobia ogółem	45,7	44,6	47,0	48,8	51,9	49,5	46,2	47,7	47,2	47,8	47,0
Krobia – miasto	–	43,2	44,8	44,3	44,3	44,9	38,3	39,5	44,8	44,5	45,8
Krobia – obszary wiejskie	–	45,5	48,2	51,4	56,8	52,1	50,1	51,8	48,7	49,8	47,8
Powiat gostyński	42,2	41,8	43,3	43,5	43,8	43,9	44,1	45,3	45,2	46,2	46,1
Województwo wielkopolskie	45,6	45,6	46,3	46,7	47,1	47,1	46,9	47,3	47,7	48,1	48,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 39. Liczba pracujących oraz wskaźnik liczby osób pracujących (%) w gminie Krobia w latach 2006 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców jest dla gminy Krobia relatywnie niski. W 2015 r. wyniósł on 147, z kolei dla całego województwa wielkopolskiego było to 262, natomiast dla powiatu 212. Zamieszczone dane obrazują, iż więcej pracujących na 1000 mieszkańców przypada w mieście – 175. Wskaźnik ten dla obszarów wiejskich gminy wynosił 136 i był on blisko dwukrotnie niższy od wskaźnika zanotowanego dla województwa. Świadczy to o względnie niskim poziomie aktywności zawodowej mieszkańców gminy Krobia, w szczególności dotyczy to mieszkańców wsi.

Struktura osób pracujących wg płci wskazuje na przewagę udziału mężczyzn (53% w 2015 r.), przy czym mężczyźni stanowili w 2015 r. 48,6% ludności gminy ogółem. Nierównowaga ta jest bardziej widoczna w mieście, gdzie kobiety stanowiły w 2015 r. tylko 45,8% pracujących (a udział

kobiet w liczbie ludności miasta 53,9%). Nieco wyższy był udział kobiet w liczbie pracujących na obszarach wiejskich, gdzie wynosił on 47,8% w 2015 r.. Ponadto udział kobiet w liczbie pracujących w całej gminie Krobia jest nieco wyższy od charakterystyk dla powiatu (46,1% w 2015 r.), oraz nieco niższy od wyniku dla województwa (48,4% w 2015 r.). Uwzględniając cały analizowany okres oraz rozróżnienie terytorialne (miasto i obszar wiejski) udział kobiet wielokrotnie się wahał, minimum w 2006 r. wynosiło 44,6% (w tym w mieście 43,2%), maksimum w 2009 r. – 51,9% (w tym w mieście 44,3%). Przedstawione dane jednoznacznie wskazują, że kobiety w obszarze wiejskim gminy Krobia były w analizowanych latach bardziej aktywne zawodowo od kobiet z miasta. Duże różnice między tymi grupami odnotowano w latach 2009, 2011 i 2012, gdy udział kobiet w liczbie pracujących w mieście był ok. 12 pp. wyższy niż udział w obszarze wiejskim.

Bezrobocie rejestrowane

W analizowanym okresie odnotowano znaczący spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Krobia (tab. 45). W 2005 r. bezrobotnych było 909 osób, natomiast w kolejnych latach ich liczba stopniowo spadała aż do 553 osób w 2008 r., a następnie znów wzrosła do 686 w 2011 r. (co było wartością maksymalną w całym okresie), po czym odnotowano kolejne spadki aż do 440 osób w 2015 r. Strukturę bezrobotnych wg płci charakteryzowała w całym badanym okresie przewaga bezrobotnych kobiet. Na koniec 2015 r. odnotowano 53,2% bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w gminie, co wskazuje na rozkład zbliżający się do ogólnej struktury ludności gminy wg płci (51,4% w 2015 r.). Jednak w latach wcześniejszych nierównowaga pomiędzy bezrobotnymi kobietami i mężczyznami bywała bardziej wyraźna.

Tab. 45. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy Krobia w latach 2005 – 2015.

	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	909	765	575	553	622	653	686	642	670	531	440
Udział mężczyzn w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (%)	47,2	42,4	42,3	44,1	49,7	47,8	43,1	47,2	49,6	44,6	46,8
Udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (%)	52,8	57,6	57,7	55,9	50,3	52,2	56,9	52,8	50,4	55,4	53,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wskaźnik bezrobocia, rozumiany jako stosunek zarejestrowanych bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym, wynosił w gminie Krobia w 2015 r. 5,3% i był on nieco niższy od wskaźnika dla powiatu gostyńskiego (5,5% w 2015 r.) oraz wyższy od wskaźnika dla województwa (4,3% w 2015 r.) (tab. 46, wyk. 40). Poniższe dane dowodzą, że wskaźnik dla gminy zmniejszył się w odniesieniu do początku badanego okresu o ok. połowę (z 11,4% w 2005 r.). Wyższe wskaźniki na początku badanego okresu charakteryzowały również cały powiat i województwo. W całym okresie wskaźnik ten był wyższy dla kobiet, maksymalną wartość miał na początku - w 2005 r. – 12,5%, po czym nierównomiernie spadał. Najniższą wartość odnotowano w 2015 r. – 5,9% (por. wyk. 41).

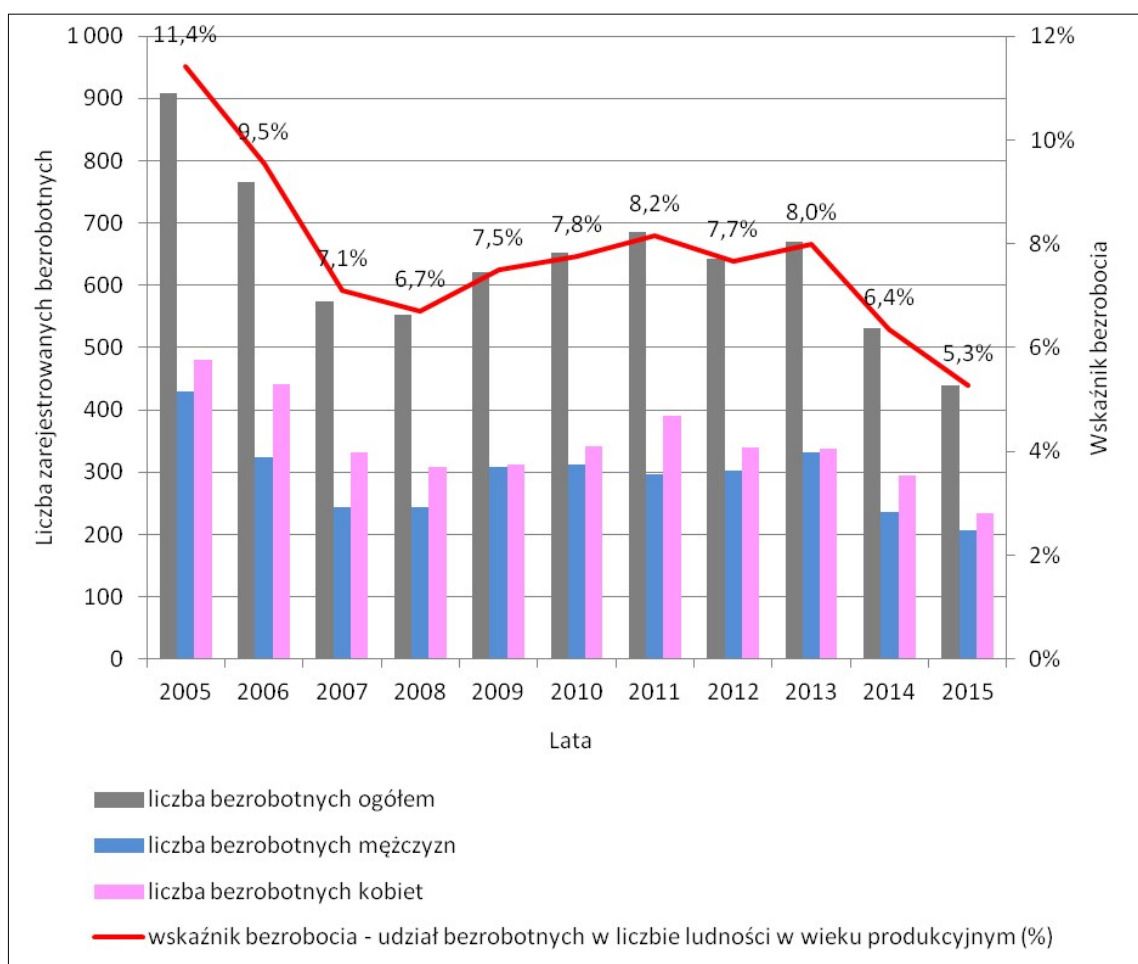
Tab. 46. Wskaźniki bezrobocia (%) w gminie Krobia w latach 2005 – 2015 na tle woj. wielkopolskiego i powiatu gostyńskiego.

Jednostka odniesienia	Lata										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)											
Krobia ogółem	11,4	9,5	7,1	6,7	7,5	7,8	8,2	7,7	8,0	6,4	5,3
Powiat gostyński	12,1	10,4	7,9	6,9	8,0	8,0	8,0	8,1	7,8	6,9	5,5

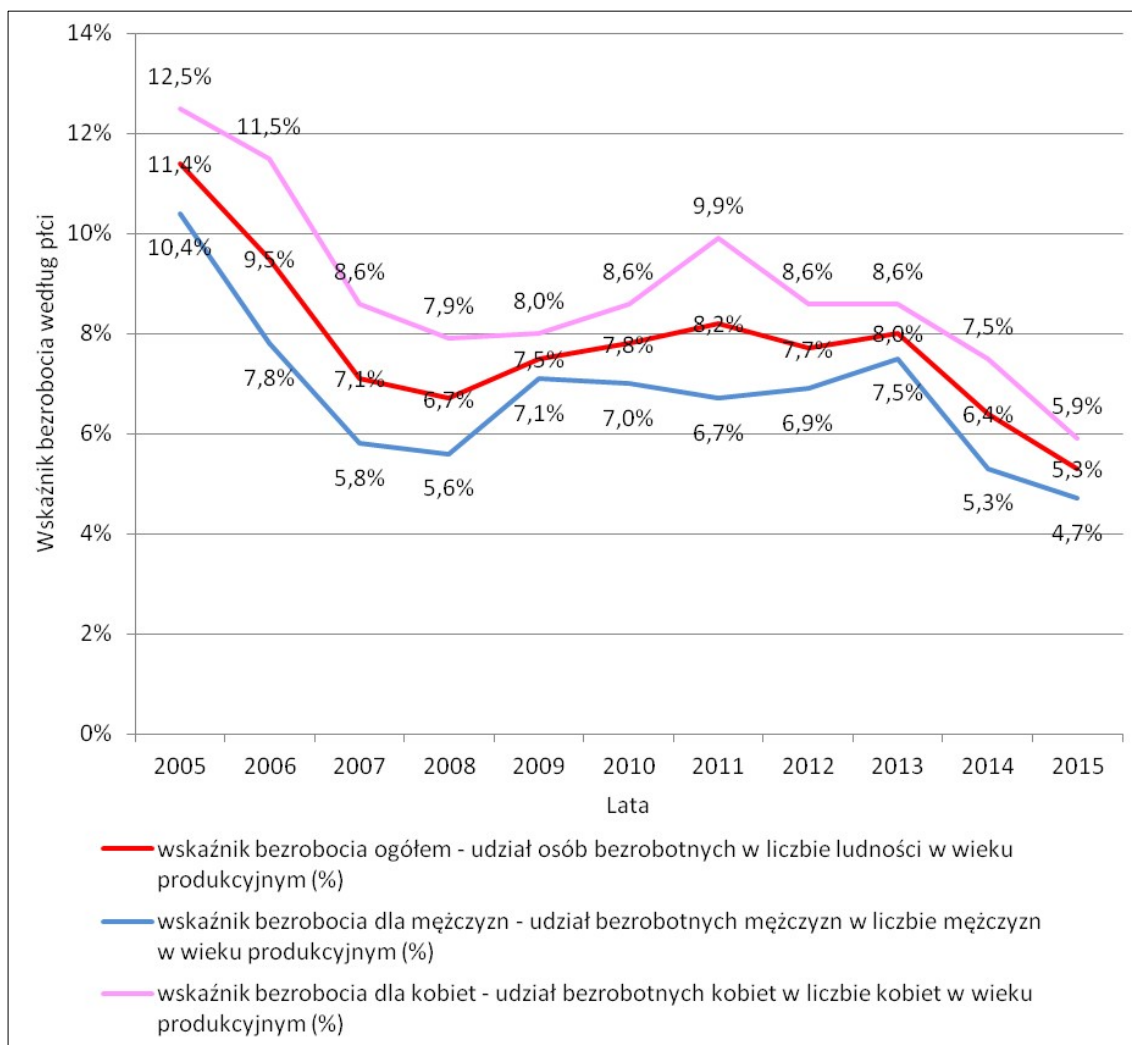

Województwo wielkopolskie	9,7	7,7	5,1	4,1	6,0	6,0	6,1	6,7	6,6	5,3	4,3
Udział zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym (%)											
Krobia ogółem	10,4	7,8	5,8	5,6	7,1	7,0	6,7	6,9	7,5	5,3	4,7
Powiat gostyński	9,9	7,4	5,9	5,7	7,1	6,8	6,3	6,9	6,8	5,6	4,3
Województwo wielkopolskie	8,0	5,6	3,4	3,1	5,3	5,1	4,8	5,7	5,6	4,4	3,4
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym (%)											
Krobia ogółem	12,5	11,5	8,6	7,9	8,0	8,6	9,9	8,6	8,6	7,5	5,9
Powiat gostyński	14,5	13,6	10,0	8,3	9,1	9,3	9,8	9,3	8,9	8,5	6,8
Województwo wielkopolskie	11,4	9,9	6,9	5,3	6,9	7,1	7,4	7,7	7,6	6,3	5,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 40. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych oraz wskaźnik bezrobocia (%) w gminie Krobia w latach 2005 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

Wyk. 41. Wskaźnik bezrobocia (%) według płci dla gminy Krobia w latach 2005 – 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL 2017).

4.2.4. Ocena potencjału społecznego

W wyniku powyższych analiz dotyczących sfery społecznej gminy Krobia zostały rozpoznane główne problemy i potencjały gminy w zakresie infrastruktury społecznej, polityki społecznej, a także rynku pracy. Zidentyfikowane problemy i potencjały zostały wyszczególnione poniżej.

a) w zakresie infrastruktury społecznej:

Problemy:

- dysproporcje w zakresie wyposażenia gminy w infrastrukturę społeczną (między dobrze wyposażonym miastem a obszarami wiejskimi, na których obiekty infrastruktury społecznej są nieliczne i rozproszone);
- ograniczone formy wsparcia dla osób wymagających pomocy społecznej (np. dla dzieci i młodzieży z problemami);
- niewystarczająca oferta opieki zdrowotnej na terenie gminy (w tym zwłaszcza opieki specjalistycznej);
- ogólny spadek zainteresowania czytelnictwem na terenie gminy (mimo powiększającego się księgozbioru bibliotek publicznych);
- niewystarczające wyposażenie gminy w obiekty kulturalne o znaczeniu turystycznym (jedynie Biskupiański Gościniec oraz Muzeum Stolarstwa i Biskupiny);
- brak żłobków i innych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;

- niekorzystne wartości współczynnika skolaryzacji (%) dla szkolnictwa gimnazjalnego w gminie na tle powiatu gostyńskiego i województwa wielkopolskiego;
- pogarszające się warunki nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych na terenie gminy mierzone wskaźnikiem liczby uczniów przypadającej na jeden oddział w placówkach ponadgimnazjalnych.

Potencjały:

- rola miasta jako lokalnego ośrodka administracji, kultury i oświaty;
- rozbudowana sieć jednostek OSP, które zapewniają bezpieczeństwo oraz prowadzą działalność wychowawczą i kulturalną;
- zadowalające wyposażenie infrastrukturalne i instytucjonalne gminy w zakresie pomocy społecznej (m.in. M-GOPS, DPS-y itp.);
- zasoby infrastrukturalne, instytucjonalne i organizacyjne gminy związane z aktywnością społeczną i kulturalną mieszkańców (m.in. CKiR w Krobi, świetlice, remizy strażackie itp.);
- wzrost zainteresowania niektórymi formami życia kulturalnego na terenie gminy (głównie seansami w kinie);
- zróżnicowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna na terenie gminy (m.in. boiska sportowe, siłownia, place zabaw itp.);
- zadowalający dostęp do głównych usług w zakresie wychowania przedszkolnego i szkolnictwa na terenie gminy;
- korzystne wartości współczynnika skolaryzacji (%) dla szkolnictwa podstawowego w gminie na tle powiatu i województwa;
- polepszające się (lub niepogarszające się) warunki opieki przedszkolnej oraz nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjach na terenie gminy (zwłaszcza na wsiach) mierzone wskaźnikiem liczby dzieci/uczniów na jeden oddział w przedszkolach/szkołach podstawowych/gimnazjach.

b) w zakresie pomocy społecznej i problemów społecznych:

Problemy:

- ubóstwo, które niesie za sobą szereg problemów związanych z wykluczeniem społecznym;
- ograniczone środki finansowe będące przeszkodą w zakresie realizacji przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania biedzie i ubóstwu;
- ograniczone środki materialne i niematerialne na działania w zakresie wsparcia rodziny;
- niskie kompetencje życiowe, psychospołeczne, wychowawcze niektórych rodziców, brak dobrych wzorców dorosłości w rodzinie;
- motywacje i postawy niektórych beneficjentów pomocy socjalnej – brak zainteresowania działaniami w zakresie aktywizacji;
- ograniczone możliwości wspierania dzieci i młodzieży z problemami;
- kryzys rodziny – zachwianie wartości rodziny, osłabienie więzi rodzinnych;
- trudna sytuacja socjalna osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych.

Potencjały:

- doświadczenie pracowników MGOPS w zakresie wsparcia rodziny;
- działania podejmowane na rzecz rodzin przez organizacje, instytucje, placówki oświaty;
- wysoki poziom współpracy międzyinstytucjonalnej;
- działalność Punktu Konsultacyjnego (prawnik, psycholog, terapeuta uzależnień);
- realizacja programów profilaktycznych;
- zatrudnienie asystenta rodziny w celu poprawy sytuacji w rodzinie poprzez zwiększanie kompetencji psychospołecznych i wychowawczych rodziców;
- miejsca integracji społecznej i zawodowej dla osób niepełnosprawnych;
- możliwości pozyskania środków zewnętrznych.

c) w zakresie rynku pracy:

Problemy:

- bezrobocie, problem wciąż obecny, choć nie w takiej skali jak kilkanaście lat temu;

- zagrożenie bezrobociem kobiet, utrudnienia związane z powrotem do pracy po urodzeniu dziecka;
- „Pracujący ubodzy” (*ang. working poor*) – pomimo posiadania pracy nie mają możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych;
- zagrożenie bezrobociem osób młodych (ze względu na niewielkie doświadczenia zawodowe i niskie kwalifikacje).

Potencjały:

- aktywizacja wiejskich społeczności lokalnych,
- podmioty ekonomii społecznej,
- zakłady pracy chronionej w powiecie.

4.3. MIESZKALNICTWO

Jednym z istotnych elementów kształtujących jakość życia lokalnej społeczności są warunki mieszkaniowe. Mieszkanie jest podstawowym majątkiem gospodarstwa domowego. Posiadanie własnego mieszkania realizuje podstawowe potrzeby rodziny, gdyż jest ono miejscem, gdzie mogą dopełniać się funkcje oraz cele istnienia tej rodziny.

Celem poniższego opracowania jest ogólna charakterystyka zasobu mieszkaniowego w gminie Krobia oraz analiza podstawowych czynników umożliwiających użytkowanie mieszkania takich jak: wielkość mieszkania (jego powierzchnia użytkowa, ilość pokoi), stan techniczny, dostęp do wyposażenia w zespoły instalacji techniczno-sanitarnej.

Na koniec 2015 r. w gminie Krobia zanotowano 2236 budynków mieszkalnych, w tym 1341 na obszarze wiejskim gminy oraz 995 w mieście. W budynkach mieszkalnych na terenie gminy mieściło się 3366 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 334.160 m² (tab. 47). Mieszkania na obszarze wiejskim gminy stanowiły 64% (2148) zasobu mieszkaniowego, a ich powierzchnia użytkowa wynosiła 205.038 m². Pozostałe 36% (1218) mieszkań gminy o łącznej powierzchni 129.122 m², zlokalizowane były na terenie miasta Krobia.

W całym analizowanym okresie (lata 2010-2015) wielkość zasobów mieszkaniowych sukcesywnie rosła. Od 2010 r. liczba mieszkań w gminie Krobia zwiększyła się o 94, w tym o 45 w mieście i 49 na obszarze wiejskim gminy. Największy wzrost mieszkań (o 40) zanotowano między 2014 a 2015 r.

Tab. 47. Zasoby mieszkaniowe w gminie Krobia w latach 2010-2015.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań						
Gmina Krobia	3272	3272	3288	3308	3326	3366
Miasto Krobia	1173	1172	1177	1186	1197	1218
Krobia – obszar wiejski	2099	2100	2111	2122	2129	2148
Liczba izb						
Gmina Krobia	15328	15332	15429	15546	15645	15840
Miasto Krobia	5954	5951	5984	6035	6093	6205
Krobia – obszar wiejski	9374	9381	9445	9511	9552	9635
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]						
Gmina Krobia	321063	321408	324118	327178	329650	334160
Miasto Krobia	123003	122963	124001	125235	126639	129122
Krobia – obszar wiejski	198060	198445	200117	201943	203011	205038

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (GUS).

W 2015 r. przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w gminie Krobia wyniosła 99,3 m² i była wyższa od średniej dla województwa wielkopolskiego, która wyniosła 80,9 m² (tab. 48). Przedstawione dane wskazują, iż mieszkania na terenie miasta Krobia miały większą średnią powierzchnię użytkową mieszkania (106,0 m²). Na terenie obszaru wiejskiego gminy średnia

powierzchnia użytkowa mieszkania wyniosła ok. 10 m² mniej, tj. 95,5 m². Średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę wynosiła w całej gminie 25,5 m², co było wynikiem niższym od średniej dla województwa (27,4 m²). W województwie wielkopolskim na jedno mieszkanie przypada przeciętnie 2,95 osoby, z kolei w gminie Krobia – 3,89 osoby. W 2015 r. przypadało na 1 tys. mieszkańców w całej gminie 257,2 mieszkania, przy czym wskaźnik ten ma wyższą wartość w odniesieniu do miasta Krobia – 258,2. Dla porównania w województwie wielkopolskim wskaźnik ten wynosił 339 mieszkań. Należy jednak ponownie zaznaczyć, że przyczyną tej różnicy jest fakt, że całe województwo charakteryzuje niższa przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (mieszkania są mniejsze, ale na jedno mieszkanie przypada przeciętnie osoba mniej).

Tab. 48. Podstawowe wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w Gminie Krobia na tle woj. wielkopolskiego w 2015 roku.

	Gmina Krobia	Miasto Krobia	Krobia – obszar wiejski	Woj. wielkopolskie
Przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania [m ²]	99,3	106,0	95,5	80,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	25,5	30,2	23,3	27,4
mieszkania na 1 tys. mieszkańców	257,2	285,2	243,6	339
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	4,71	5,09	4,49	4,05
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,89	3,51	4,10	2,95
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,83	0,69	0,92	0,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (GUS).

Struktura wieku budynków mieszkaniowych w gminie Krobia wskazuje, że dominują tam budynki kilkudziesięcioletnie (czas budowy do I poł. XX w.). Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego na 2014 r. (tab. 49) najwięcej budynków mieszkaniowych (781) powstało w latach 1945-1970. Przed rokiem 1944 powstało 792 budynki mieszkaniowe. Stara substancja budowlana w gminie wskazuje na relatywnie niski standard zamieszkiwania na terenie gminy oraz pokazuje konieczność przeprowadzenia bieżących napraw i modernizacji.

Tab. 49. Struktura wieku zasobów mieszkaniowych w gminie Krobia (stan na 2014 r.)

Mieszkania wybudowane w okresie	Udział w strukturze
Przed 1918	491
1918 – 1944	302
1945 – 1970	781
1971 – 1978	401
1979 – 1988	739
1989 – 2002	302
2002 – 2014	178

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (GUS).

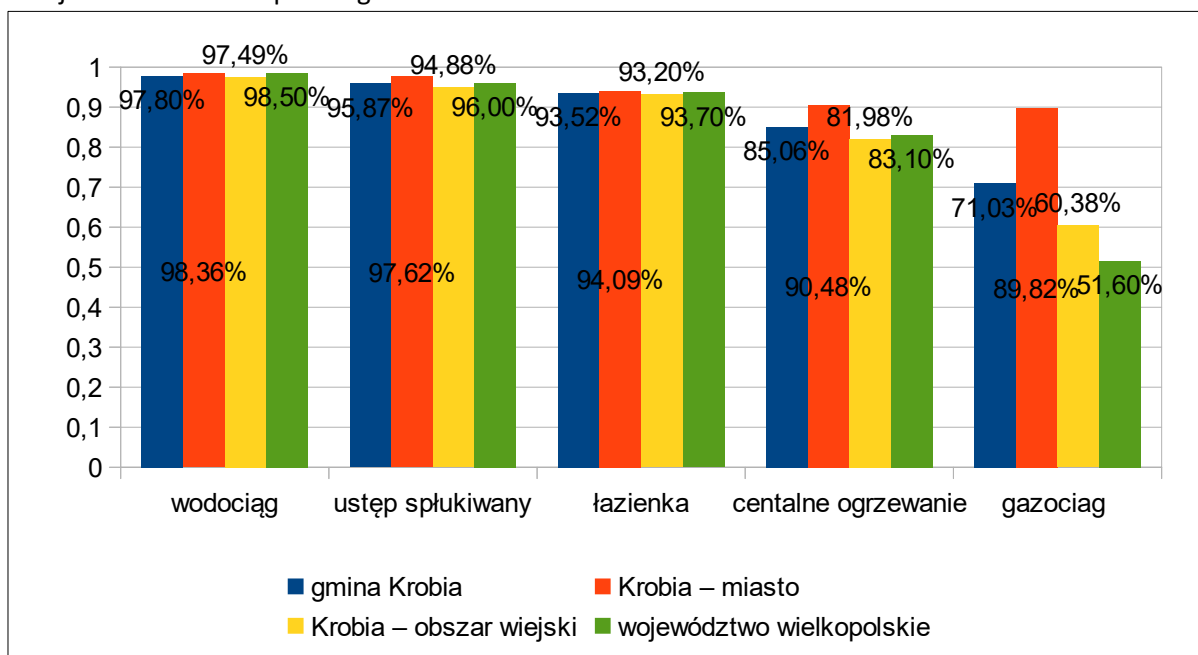
Większość zasobów mieszkaniowych w gminie Krobia stanowi własność prywatną. Pozostałe są majątkiem gminy, PKP oraz innych podmiotów. Według danych GUS w zasobach komunalnych było na 2015 r. 30 mieszkań, o łącznej powierzchni użytkowej 1897 m², które zlokalizowane były w: Krobi, Starej Krobi, Pudliszkach, Nieparcie, Domachowie, Gogolewie i Chumiętkach. Spośród nich 10 to lokale socjalne, o powierzchni użytkowej 317 m². W gminie Krobia istnieje duże zapotrzebowanie na lokale socjalne, o czym świadczy liczba wniosków o przydział mieszkania socjalnego.

W gminie Krobia przeważa budownictwo jednorodzinne. Niewielka część zasobów mieszkaniowych znajduje się w zabudowie wielorodzinnej. Na terenie gminy zlokalizowane są następujące spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe:

- Wspólnota Mieszkaniowa w Krobi, ul. Grunwaldzka 3, 63-840 Krobia,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Pudliszkach, ul. Fabryczna 55, 63-842 Pudliszki,
- Wspólnota Mieszkaniowa w Pudliszkach, ul. Szkolna 2, 63-842 Pudliszki,
- Wspólnota Mieszkaniowa w Pudliszkach, ul. Krobska 5,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Krobi, ul. Harcerska 9, 63-840 Krobia,
- Gostyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa, ul. Władysława Łokietka 2, 63-800 Gostyń,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „GOLA”, Administrator Wspólnot Mieszkaniowych, Goła 60C, 63-800 Gostyń,
- Wspólnota Mieszkaniowa, ul. Grunwaldzka 1, 63-840 Krobia.

Podstawowym elementem określającym standard zamieszkiwania w gminie jest poziom wyposażenia lokalu w instalacje techniczno-sanitarne. Przedstawione na poniższym wykresie dane obejmują rok 2015 (wyk. 42). Na terenie gminy Krobia odsetek wyposażenia mieszkań w wodociąg (97,80%), ustęp spłukiwany (95,87%) oraz łazienkę (93,52 %) jest tylko nieco niższy od wartości przedstawionych dla całego województwa wielkopolskiego. Z kolei odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie w gminie Krobia (85,06%) jest nieco wyższy od wartości dla województwa (83,10%). Blisko 3/4 mieszkań w gminie Krobia ma podłączenie do gazu sieciowego, natomiast w skali województwa jest to tylko nieco ponad połowa mieszkań (51,6%). Pomiędzy miastem Krobia a obszarem wiejskim gminy nie ma znaczących różnic w zakresie wyposażenia w wodociąg, ustęp oraz łazienkę. Nieco wyższy odsetek mieszkań w mieście jest wyposażony w centralne ogrzewanie (81,98%). Na terenie miasta Krobia zdecydowana większość (89,82%) mieszkań ma dostęp do gazociągu. Dla porównania na obszarze wiejskim gminy jest to tylko 60,38% mieszkań, jednakże jest to wynik wyższy od wojewódzkiego o ok. 9%.

Wyk. 42. Struktura wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne na terenie gminy Krobia i województwa wielkopolskiego w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Mieszkańcy gminy Krobia korzystają z pomocy finansowej w formie dodatków mieszkaniowych. O wysokości dodatku decydują dochody wnioskodawcy, wydatki ponoszone na utrzymanie mieszkania i powierzchnia lokalu. W 2015 r. wpłynęło 174 wnioski o przyznanie dodatku mieszkaniowego. Łącznie wypłacono 1022 dodatki mieszkaniowe na łączną kwotę 222.182,49 zł. W poniższej tabeli przedstawiono strukturę dodatków mieszkaniowych w 2015 r. wg podmiotów, którym były one wypłacane (tab. 50).

Tab. 50. Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2015 r. w gminie Krobia.

	Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych
Ogółem	1022	222.182,49 zł
Gminnym	28	3.932,87 zł
Spółdzielczym	787	180.484,29 zł
Wspólnot mieszkaniowych	42	10.594,71 zł
Prywatnym	123	19.637,23 zł
Innym	42	7.733,39 zł

Źródło: Sprawozdanie z działalności MGOPS w Krobi za 2015 r.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Krobia charakteryzuje przede wszystkim wysoka przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (99,3 m²), szczególnie na terenie miasta Krobia (106,0 m²), wyższa od przeciętnego wyniku dla województwa, przy czym wskaźnik przeciętnej liczby osób przypadających na 1 mieszkanie jest również wyższy o 0,94 osoby od wskaźnika dla województwa. Liczba mieszkań przypadających na 1 tys. mieszkańców wynosiła w 2015 r. 257,2 i była znacznie poniżej przeciętnego wskaźnika dla województwa (339). Jednak jak już wspomniano gmina Krobia posiada na swoim terenie lokale mieszkaniowe o większej przeciętnej powierzchni użytkowej niż w województwie. Ok. 2/3 mieszkań znajduje się na terenie obszaru wiejskiego gminy. Największy udział w strukturze własnościowej zasobów mieszkaniowych mają zasoby osób prywatnych. Gmina posiada 30 lokali i w tym dysponuje 10 mieszkaniami socjalnymi, co nie zaspokaja potrzeb mieszkańców w tym zakresie. Wyposażenie infrastrukturalne mieszkań w gminie Krobia jest porównywalne do poziomu wojewódzkiego. Nieco lepiej gmina wypada w zakresie dostępu do gazu sieciowego. Najważniejszym problemem zasobów mieszkaniowych w gminie jest ich wiek, mianowicie większość zasobów pochodzi z I poł. XX w., przez co wymagać będzie w najbliższym czasie dużych nakładów finansowych na modernizację i bieżące remonty.

4.4. NEGATYWNE ZJAWISKA W SFERZE DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Niniejsza ekspertyza stanu i kierunków rozwoju Gminy Krobia dotyczyła dwóch zagadnień (uwarunkowań demograficznych i społecznych), które dały podstawę do określenia negatywnych zjawisk sfery społecznego rozwoju gminy Krobia. Dzięki badaniom terenowym, analizie danych statystycznych, oraz dzięki przeprowadzonym ankietom ustalono listę deficytów występujących na terenie gminy Krobia. Owe zjawiska nie mają równomiernego rozkładu przestrzennego, dlatego precyzyjne wyniki może dać jedynie analiza wskaźnikowa, wykonana w podziale na analityczne jednostki przestrzenne (np. sołectwa). Można jednak stwierdzić, iż ujęte poniżej problemy wymagają naprawy, co może przyczynić się to do poprawy warunków życia ludności, ich bezpieczeństwa, komfortu pracy i zamieszkania.

Do negatywnych zjawisk występujących w sferze demograficznej zaliczyć można starzenie się społeczeństwa, depopulację i migracje. Te procesy mają wpływ na poziom obsługi, dostępność do infrastruktury społecznej, zwiększone zapotrzebowanie na usługi specjalistyczne (zwłaszcza usługi zdrowia).

Do negatywnych zjawisk występujących w sferze społecznej zaliczyć można bezrobocie, ubóstwo, niski poziom kapitału społecznego oraz niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym.

ROZDZIAŁ 5. DIAGNOZA STANU I KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY KROBIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

Analiza zagadnienia opierała się na wnikliwej inwentaryzacji przestrzeni publicznych umiejscowionych na terenie całej gminy. Rozpoznaniu poddano przestrzenie dostępne, nieodpłatne, fizyczne, z której mogła korzystać każda jednostka społeczna. Przestrzeń publiczna to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

Przestrzeń publiczna odgrywa ważną rolę zarówno w życiu mieszkańców jak i w procesie tworzenia społeczeństwa. Aby dobrze zrozumieć jej funkcje należy skupić się na tym, w jaki sposób ludzie budują między sobą relację społeczne. Wyróżnić można trzy grupy więzi jakie każda istota ludzka nawiązuje w trakcie swojego życia. Pierwsza z nich to więź rodzinna, która towarzyszy człowiekowi od początku istnienia i pozwala mu odpowiednio się rozwijać i stawać się samodzielnym członkiem społeczeństwa. Kolejną relację człowiek nawiązuje przebywając w różnych miejscach, gdzie spotyka różnych ludzi, z którymi spędza swój wolny czas. Ostatnia grupa więzi, a zarazem najwyżej usytuowana w hierarchii, powstaje poprzez przynależność do różnych ugrupowań społecznych. Aby wszystkie trzy relacje mogły zaistnieć, należy tworzyć przestrzenie do ich kształtowania. To właśnie w tych obszarach powstają więzi z najwyższego poziomu hierarchicznego.

W dzisiejszych czasach potrzeby mieszkańców miast i wsi nie różnią się między sobą, co wskazuje na potrzebę tworzenia w każdym z tych ośrodków takich przestrzeni publicznych, które będą spełniać podobne role. Ilość funkcji w przestrzeniach miejskich i wiejskich jest natomiast zróżnicowana na co wpływ ma wielkość danej jednostki, a więc liczba jej mieszkańców czy styl życia. Wyróżnić można kilka rodzajów przestrzeni: wypoczynkowe, turystyczne, komunikacyjne, inwestycyjne i wiele innych w zależności od przyjętego kryterium ich podziału. Na potrzeby niniejszej pracy podstawą rozważań będą tradycyjne przestrzenie publiczne posiadające szereg funkcji.

Najważniejsza to funkcja społeczna, gdzie przestrzeń publiczna musi zapewnić ludziom powód i motywację do tego, aby w niej przebywać. Przykładem mogą być: place miejskie, parki, zieleń, miejsca do odpoczynku i zabawy czy usługi. Place miejskie od początków ich powstawania były wielofunkcyjnymi ośrodkami miejskimi. Wykorzystywano je w zależności od potrzeb mieszkańców. W czasach starożytnych pełniły one funkcję handlową, bowiem położone były na przecięciu się ważnych szlaków handlowych, później kształtowano je biorąc pod uwagę panujące trendy i wymogi ideologiczne. Zarówno dawniej jak i dziś to rynek jest najbardziej charakterystycznym elementem struktury przestrzennej miasta. To właśnie on pełnił głównie funkcje handlowe, a z czasem również rozwijały się tam inne aspekty życia miejskiego np. religijne, społeczne, kulturowe. Ten ostatni aspekt do dziś skupia się właśnie w historycznie ukształtowanym centrum, jakim jest rynek główny. Obecnie rynek w małych miastach służy nie tylko jako reprezentacyjna przestrzeń, gdzie znajdują się bogactwa architektury w postaci ratusza, zabytkowych kamienic czy kościołów parafialnych, ale powstają tam również parkingi samochodowe, przestrzeń towarzysząca pawilonom handlowym czy blokom mieszkalnym o mało estetycznych walorach wizualnych. W dużych, bogatszych miastach miejsce to nieco bardziej przyciąga użytkowników swoim pięknem i bogactwem usług. Tutaj należy wyróżnić więc kolejną funkcję, która ma związek z poprzednią. Jest to funkcja estetyczna. Aby przyciągnąć ludzi do pozostania w danym miejscu przestrzeń publiczna powinna być estetyczna, stanowić ozdobę miasta oraz eksponować jego walory takie jak zabytki czy miejsca historyczne. Obok wspomnianych ulic i placów wśród przestrzeni publicznych o funkcjach zarówno społecznych jak i estetycznych, wymienić można przestrzenie naturalne. Z racji coraz to bardziej pogłębiającego się procesu industrializacji, liczba takich przestrzeni malała. Tworzono je więc w postaci małych parków, ogrodów, promenad, alei spacerowych czy terenów rekreacyjnych. Współcześnie zieleń publiczna występująca w miastach stanowi tylko część większych systemów terenów naturalnych, pełni ona tak

jak i zieleni półpubliczna czy prywatna funkcje estetyczne, ekologiczne czy społeczne. Te naturalne przestrzenie mogą stać się miejscem identyfikacji człowieka z jego miastem/wią i w pozytywny sposób wpływać na jego samopoczucie i zdrowie.

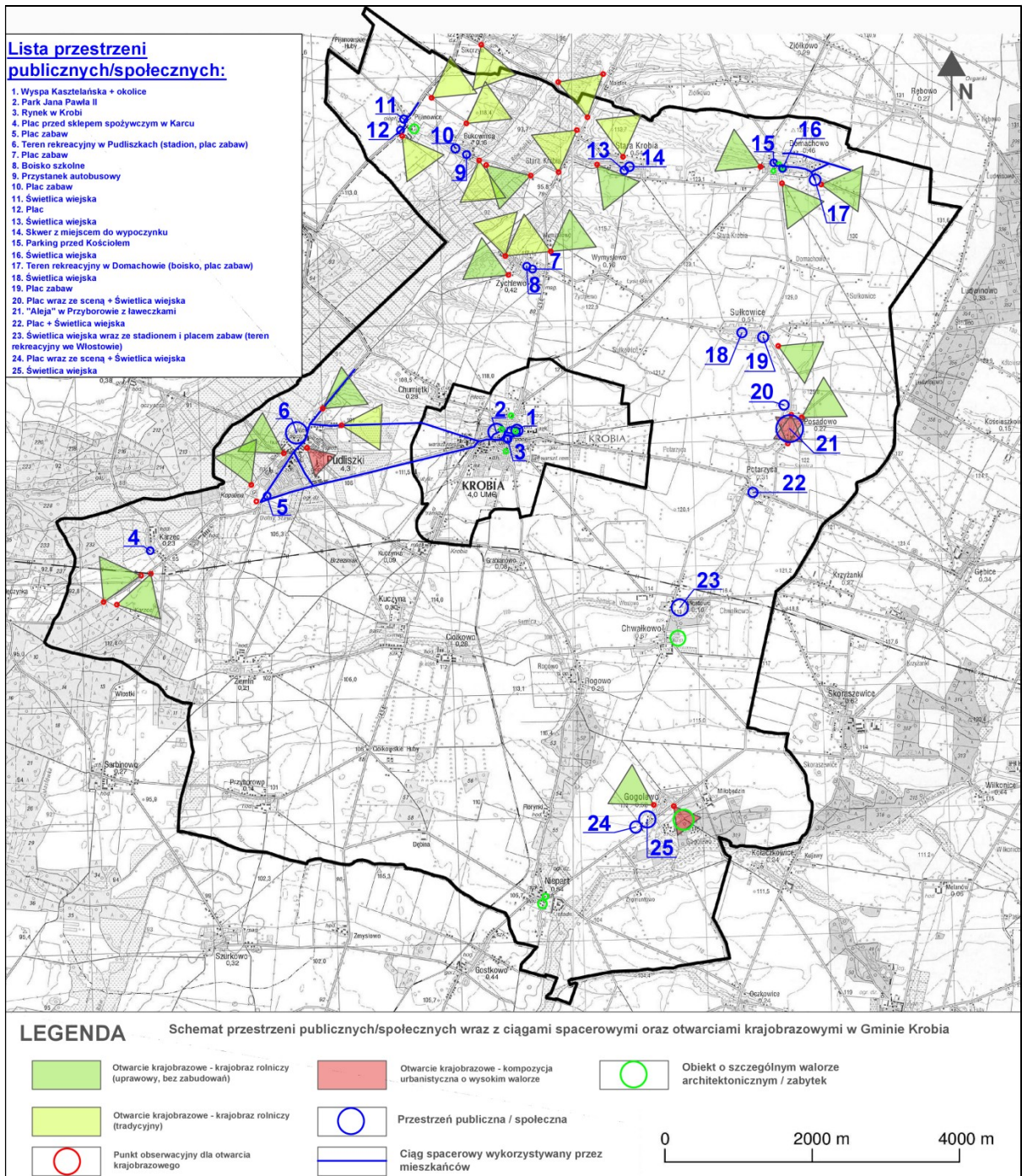
Kolejna funkcja to funkcja transportowa. Tutaj przestrzeń publiczna powinna umożliwiać sprawne przemieszczanie się ludzi, którzy muszą się w niej poruszać. Transport nie powinien być przeszkodą do realizowania innych funkcji. Najważniejszym elementem jest sieć ulic, bowiem już od początku zakładania miast drogi tworzone były jako przestrzeń wielofunkcyjna. Dawniej ulice pełniły szereg funkcji: mieszkaniowe, usługowe czy reprezentacyjne. Współcześnie drogi pełnią już tylko funkcje komunikacyjne. Tracą one swój ludzki wymiar i przekraczają skalę możliwości poznawczych człowieka kładąc nacisk na humanistyczne znaczenie przestrzeni. Do innych, bardziej specyficznych funkcji, wymienić można np.: funkcje handlową czy rozrywkową.

Zaistnienie w przestrzeni publicznej tych wszystkich funkcji gwarantuje, że będzie ona przyciągać ludzi, pobudzać rozwój handlu czy wzmacniać poczucie odpowiedzialności za nią i poprawiać bezpieczeństwo jej mieszkańców.

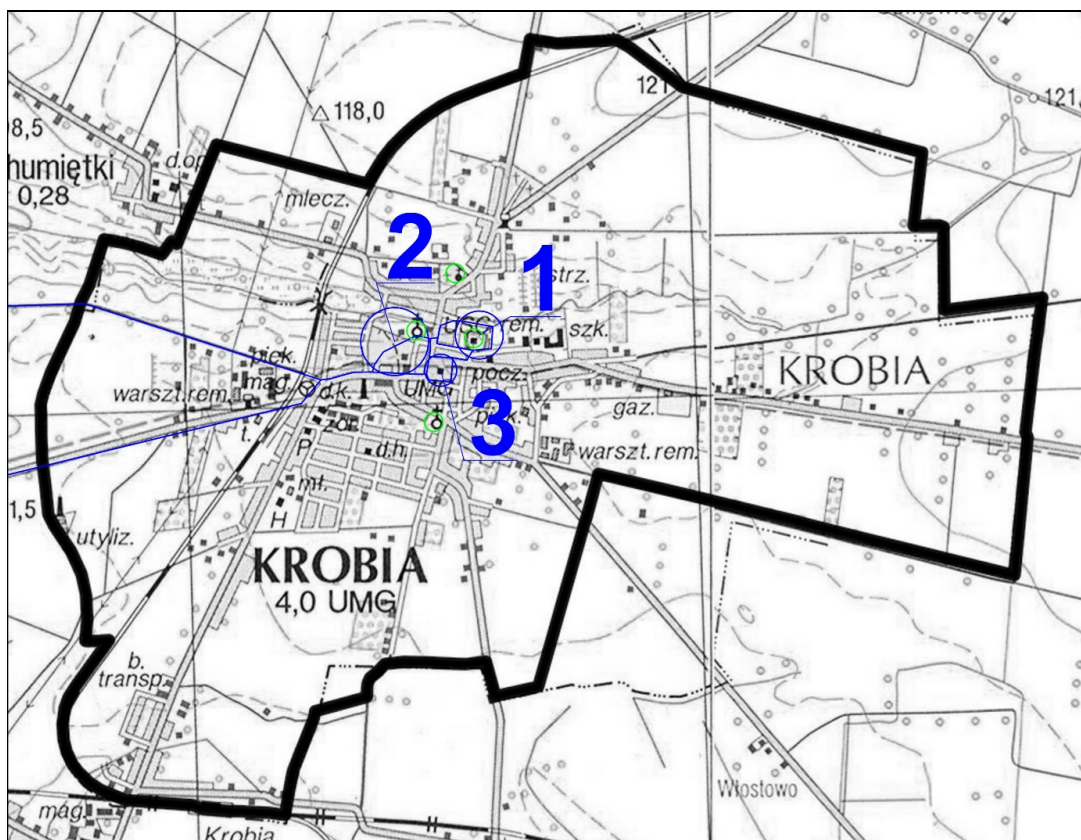
5.1. ANALIZA I OCENA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH ZIDENTYFIKOWANYCH W GMINIE KROBIA

Na terenie gminy Krobia zidentyfikowano 25 przestrzeni publicznych. Ich rozmieszczenie prezentują ryciny numer 37 i 38. Na mapie zamieszczono również lokalizację wybranych otwarc krajobrazowych, czyli miejsc, z których możliwa jest obserwacja mniej lub bardziej rozległych widoków na otoczenie (np. na otwarty krajobraz rolniczy). Są to swoiste punkty widokowe, których ogromny potencjał może zostać wykorzystany w ramach rewitalizacji istniejących przestrzeni publicznych lub kształtowania całkiem nowych. Dodatkowo uwzględniono najchętniej uczęszczane ciągi spacerowe i widokowe, które łączą ze sobą niektóre przestrzenie publiczne.

Każda przestrzeń publiczna zidentyfikowana w trakcie wizji lokalnej w gminie Krobia została poddana analizie i ocenie przy użyciu metody dyferencjału semantycznego (*semantic differentia*). Test to technika służąca ocenie subiektywnych znaczeń konotacyjnych poszczególnych słów (tu: związanych jakością wybranych przestrzeni publicznych) stanowiących podstawę do ustalenia wartości tej przestrzeni). Dyferencjał semantyczny jest formatem pytania (stosowanym głównie w socjologii) służącym do badania oceny jakiegoś zjawiska. Zbudowany jest na skali, która zazwyczaj zawiera od 5 do 7 punktów (tu: 5). Respondenci muszą dokonać oceny danego zjawiskami wybierając natężenie dwóch przeciwnych zagadnień (cech), np. bardzo pozytywne i bardzo negatywne. Najprostszą formą analizy jest wykreślenie profilu graficznego porównywanych obrazów. Powstaje on w wyniku połączenia linią wartości liczbowych jaki uzyskał badany obiekt (lub dana cecha) na każdej ze skal ewaluacji. W tym celu oblicza się następujące statystyki: wartość średnią dla każdej pary kontrastowych cech oraz odchylenie standardowe od owych średnich, a także syntetyczny wskaźnik oceny cechy w postaci średniej obliczonej łącznie dla wszystkich par cech ewaluatywnych.

Ryc. 37. Położenie zidentyfikowanych przestrzeni publicznych i wybranych otwarć widokowych na terenie gminy Krobia. Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 38. Położenie zidentyfikowanych przestrzeni publicznych na terenie miasta Krobia (powiększenie fragmentu ryc. 37). Źródło: opracowanie własne.

Do analizy przestrzeni publicznych zlokalizowanych na terenie gminy Krobia wykorzystano zamieszczone w tabeli numer 51 kryteria i wyznaczniki oceny jakościowej, które scharakteryzowano poniżej i przeformułowano na 40 cech jakościowych. Sprecyzowane cechy zostały ocenione w pięciostopniowej skali dyferencjału. Dla każdej przestrzeni publicznej wykreślono profil graficzny poprzez połączenie linią łamaną ocen, jakie uzyskał dany teren pod względem wspomnianych cech. Skonstruowane w ten sposób wykresy zostały zamieszczone na rycinach numer 39 – 56. Naniesione na profile oceny poszczególnych przestrzeni wykazały istotność każdej z wyróżnionych w badaniu cech. Uwidocznily również, która wartość (funkcjonalność, praktyczność, niezawodność, trwałość, bezpieczeństwo, czytelność, estetyczność czy wrażeniowość) cechuje badany obszar. Jeśli, w efekcie, dany obszar ma wysoką ocenę jakościową, wówczas pretenduje on do zintensyfikowanego rozwoju, dodatkowych środków finansowych czy szczególnego zainteresowania władz (decydentów rozwoju tej przestrzeni). Należy także szczególną analizą poddać te przestrzenie, które otrzymały ocenę niską i zdefiniować powód złego stanu i odszukać rozwiązania problemu.

Tab. 51. Wyznaczniki oceny jakościowej urządzeń, obiektów, budynków i sposobu zagospodarowania wybranej przestrzeni publicznej uszeregowane według kryteriów oceny.

Kryteria oceny	Wyznaczniki oceny jakościowej
funkcjonalność	<ul style="list-style-type: none"> – możliwość odpoczynku – możliwość schronienia – możliwość poruszania się i komunikacji (dostępność komunikacyjna) – możliwość aktywności pozadomowej (place zabaw, ciągi piesze, strefy wolne od ruchu samochodowego itp.) – spełnienie warunków dla działań koniecznych i opcjonalnych – spełnienie warunków dla działań społecznych (tj. istnienie punktów skupienia i miejsc zgromadzeń, np. ulic i placów)

praktyczność	<ul style="list-style-type: none"> – dobre warunki przestrzeni (oświetlenie, przewietrzanie, nasłonecznienie, wentylacja) – dobre wyposażenie w sieć infrastruktury technicznej – łatwość komunikacji pionowej i poziomej – szybki dostęp do terenów zieleni i rekreacji, wypoczynku – szybki dostęp do usług – prawidłowy przebieg dróg i ścieżek – dobry dostęp do elementów małej architektury (fontanny, kufów na śmieci) – fizyczny układ przestrzenny elementów ułatwiający kontakt społeczny – ergonomiczność elementów zagospodarowania – poprawne właściwości środowiska zamieszkania (zanieczyszczenie, nasłonecznienie, hałas) – istnienie miejsc do chodzenia, stania i siedzenia – możliwość swobodnego poruszania się osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci
niezawodność	– stan techniczny urządzeń, obiektów, elementów zagospodarowania
trwałość	– okres zachowania cech użytkowych przez elementy zagospodarowania przestrzennego
bezpieczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> – poczucie przynależności społecznej – poczucie przynależności do miejsca – poczucie bezpieczeństwa publicznego – istnienie miejsc które gromadzą, integrują i zapraszają (czy rozpraszają, segregują i odstrasząją)
czytelność	<ul style="list-style-type: none"> – łatwość orientacji w terenie – jedność kompozycji przestrzennej i jej wewnętrzna zgodność – istnienie systemu symboli i zrozumiałych znaków informacyjnych (drogowskazy, tablice informacyjne, tablice z nazwami ulic itp.)
estetyczność	<ul style="list-style-type: none"> – odpowiednia skala architektoniczna (ludzka) – umiarkowana i łagodna kolorystyka – czystość – właściwe proporcje – zachowanie rytmu
wrażliwość	<ul style="list-style-type: none"> – odczucia i emocje związane z pobytem w przestrzeni – wrażenia wynikające z użytkowania dóbr zlokalizowanych w przestrzeni

Źródło: opracowanie własne.

Pierwszym z przyjętych kryteriów oceny przestrzeni publicznych jest *funkcjonalność*. Nie należy jej mylić z „użytecznością”, choć często oba te znaczenia są używane synonimicznie i naprzemiennie. Rozumiana być powinna, jako liczba dostępnych funkcji czy możliwości. Słownik języka polskiego (PWN, t. 1, s. 955) sprowadza to określenie do znaczenia „funkcjonalny”, co oznacza „dobrze spełniający swoje funkcje”. Zabudowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznej spełni kryterium funkcjonalności wtedy, kiedy elementy tej przestrzeni pozwalają na możliwość odpoczynku, schronienia, poruszania się, aktywności pozadomowej, pozwalają na spełnienie działań koniecznych (to znaczy takich, które są mniej lub bardziej obowiązkowe, np. chodzenie do szkoły lub do pracy, robienie zakupów, oczekiwanie na autobus, roznoszenie poczty, czyli wszystkie czynności, których wykonywanie jest od ludzi w mniejszym lub większym stopniu wymagane), a także pozwalają na spełnienie działań opcjonalnych (takich, które zachodzą jeśli powstaje do nich chęć i jeśli czas i miejsce na nie pozwalają, np. przechadzka, siedzenie, opalanie się, itp.; wówczas warunki zewnętrzne muszą być sprzyjające, a pogoda i miejsce wręcz muszą do tych czynności zachęcać).

Drugim z wymienionych kryteriów jest *praktyczność*. W kontekście oceny jakościowej przestrzeni publicznej oznacza ono przydatność obiektów i urządzeń tej przestrzeni i komfort ich użytkowania. Można ją zbadać określając warunki zamieszkania, stopień dostępności do sieci infrastruktury technicznej (wody, prądu, kanalizacji, gazu), poziom obsługi komunikacji pionowej (np. w budynkach – dostęp do wind) i warunki bezkolizyjnej komunikacji poziomej (np. chodniki na placach i ulicach). Praktyczność określa się poprzez szybki dostęp do terenów zieleni, rekreacji i wypoczynku oraz warunki dostępu do obiektów usługowych określone czasem potrzebnym do

osiągnięcia celu oraz możliwością dojazdu. Istotne w badaniu przydatności jest określenie komfortu użytkowania elementów małej architektury (ławek, kubłów na śmieci), prawidłowości przebiegu ścieżek i dróg, ustalenie poziomu warunków swobodnego poruszania się osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci. Ważnym jest, czy w analizowanej przestrzeni publicznej istnieje prawidłowy układ elementów zagospodarowania ułatwiający kontakty społeczne. Jeśli sposób zagospodarowania umożliwi interakcję społeczną, to znaczy odległość pomiędzy elementami z których zbudowana jest przestrzeń jest niewielka, brak jest architektonicznych przegród, jest dużo miejsc do „stania” do „siedzenia” i do „chodzenia”, i wszystkie te czynności mogą odbywać się na jednym poziomie, wówczas można mówić o praktyczności danego fragmentu przestrzeni publicznej.

Trzecim kryterium, które znalazło się na liście, jest *niezawodność*. Oznacza sprawność funkcjonowania elementów zagospodarowania. Określając stan techniczny urządzeń i obiektów znajdujących się w danym miejscu (np. stan techniczny nawierzchni dróg, chodników, elementów placu zabaw dla dzieci, zieleni w pobliskim parku) określić można zdolność użytkową danego fragmentu przestrzeni. Urządzenia w złym stanie technicznym stają się niepotrzebne, zbyteczne, nieprzydatne przez co miejsca z takimi elementami stają się amorficzne i aspołeczne.

Czwartym kryterium jest *trwałość*, którą określa okres zachowania cech użytkowych przez elementy zagospodarowania. Jak każdy produkt (np. spożywczy) ulega, w wyniku różnych czynników, zepsuciu, tak również formy urbanistyczne mogą ulec zniszczeniu. Wpływ na to ma kilka czynników, m.in.: warunki atmosferyczne (temperatura, nasłonecznienie, wilgotność), forma opieki administracyjnej (modernizacja urządzeń, remonty, konserwacja), przywiązanie i utożsamianie się z miejscem (dbałość i opieka o wartościowe elementy własnego osiedla jako wyraz aktywności wspólnotowej), sposób wykorzystania urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem, zachowania społeczne związane z agresją (wandalizm), zachowania społeczne wynikające z antagonizmu (niszczenie czyjejś własności wynikające ze sprzeczności interesów).

Piątym z wymienionych kryteriów jest *bezpieczeństwo użytkowania*. Bezpieczeństwo to stan umysłu, związany z poczuciem spokoju, pewności i braku zagrożenia. Zależy ono od związku użytkownika z miejscem, w którym się znajduje. Są miejsca, które gromadzą, integrują i zapraszają, są też takie, które rozpraszają, segregują i odstraszą. Przestrzenie oświetlone, ogrodzone, w których obserwuje się dużą ruchliwość i aktywność społeczną, spotkać można sąsiadów stają się bezpieczne. Wówczas takie miejsce, w ocenie jakościowej, daje wysokie poczucie bezpieczeństwa użytkownika. Wtedy osoba korzystająca z danej przestrzeni ma poczucie przynależności społecznej, przynależności do miejsca i poczucie bezpieczeństwa publicznego.

Szóstym ocenianym kryterium jest *czytelność* danego fragmentu przestrzeni. Wyznacznikami czytelności jest: poczucie jedności kompozycji przestrzennej i jej wewnętrzna zgodność, oraz istnienie systemu symboli i zrozumiałych znaków informacyjnych, które pozwalają użytkownikowi znaleźć się w punkcie odniesienia i pomagają w poruszaniu się po terenie. Czytelność ma wpływ na łatwość orientacji w terenie.

Przedostatnim kryterium jest *estetyczność*, która wynika z percepcji użytkowników danej przestrzeni. Wysoka wartość estetyczności opiera się na poczuciu odpowiedniej skali architektonicznej (ludzkiej) danego fragmentu przestrzeni, z oceny kolorystyki, czystości, proporcji i rytmu. Ocena estetyczności zależy od subiektywnej opinii na temat wyglądu, poczuciu piękna i wynika z wrażliwości użytkownika.

Ósme kryterium – *wrażliwość* – odzwierciedla doznania zmysłowe odbiorcy danej przestrzeni, osoby kierującej się odczuciami i emocjami. Uwypukla wrażliwy charakter poznania miejsca.

Reasumując, ocena jakościowa przestrzeni publicznej gminy Krobia wynika z subiektywnych ocen użytkowników przestrzeni. Postrzeganie przez człowieka otaczającego go świata, jego wrażenia i doznania przebiegają w sposób indywidualny. Powiązane są one z wartościami kulturowymi, etnicznymi, przyzwyczajeniami czy nawykami. Kupienie na danym obszarze różnych grup środowiskowych o odmiennym sposobie percepcji, może prowadzić do konfliktów i nietolerancji, które powodować mogą negatywne zachowania takie jak: niezadowolenie, stres, apatia, bierność czy agresja. Jak temu zaradzić? Czy istnieje przestrzeń uniwersalna, właściwa w odbiorze, dla wszystkich?

Taka przestrzeń powinna posiadać elementy krystalizujące plan zabudowy, charakteryzować się właściwą dla człowieka skalą założeń, a także występowaniem cech indywidualizujących przestrzeń, szeroką ofertą usługowo-handlową oraz wykorzystaniem form naturalnych jako dopełnienia lub osnowy kompozycji, np. rzeźby terenu, istniejącej formy zieleni. Taka przestrzeń powinna być przedmiotem czterech powiązanych ze sobą procesów: poznawania, wartościowania, kształtowania i użytkowania. Dopiero wówczas możemy ją nazwać społeczną i cenną jakościowo. Indywidualne doświadczenia, preferencje i wymagania poszczególnych jednostek i grup społecznych przyczyniają się do kształtowania obyczajów i wartości związanych z tą przestrzenią.

Wykresy zamieszczone na rycinach numer 39 – 56 stanowią graficzną ilustrację wyników badań przeprowadzonych przy użyciu metody dyferencjału semantycznego.

Na terenie miasta Krobia zostały wyróżnione 3 najważniejsze ze społecznego punktu widzenia przestrzenie publiczne. Są to: 1) spacerowy ciąg zieleni wokół Wyspy Kasztelańskiej, 2) Park im. Jana Pawła II, 3) rynek miejski. Wszystkie 3 przestrzenie mają szczególne znaczenie dla gminy ze względu na położenie w mieście. Stanowią miejsce aktywności nie tylko dla osób zamieszkujących miasto, ale również dla mieszkańców pobliskich wsi i osób przyjezdnych. Należy je rozpatrywać jako przestrzenie, które powinny być „wizytówkami” miasta i gminy Krobia. Poprawa jakości ich zagospodarowania oraz wzmocnienie funkcji społecznej może korzystnie wpłynąć na wizerunek całej gminy.

Pierwsza z wymienionych przestrzeni publicznych, a mianowicie ciąg spacerowy wokół Wyspy Kasztelańskiej, to dość chętnie uczęszczana przez mieszkańców miasta aleja. Przestrzeń ta obejmuje zielenią wysoką, trawniki i ścieżki, a ponadto – nieliczne ławki. Jej mocnymi stronami są zwłaszcza ilość i bliskość zieleni oraz dostępność i możliwość dojścia z niej do innych ważnych przestrzeni w mieście. Z kolei jej największymi wadami są m.in.: mała powierzchnia ograniczona przez tereny szkoły, a także bezpośrednie sąsiedztwo parkingów. Nie ulega żadnej wątpliwości, że okolice Wyspy Kasztelańskiej wymagają pewnych przekształceń. W rejonie omawianego ciągu spacerowego należy dodać ławki do siedzenia oraz kosze na śmieci. Co więcej, warto poszerzyć i utwardzić ścieżki. Zasadniczo wskazane jest dostosowanie tego terenu do potrzeb mieszkańców oraz stworzenie tu lepszych warunków do kontaktów społecznych. Warto podkreślić, że rozpatrywana przestrzeń posiada duży potencjał, który może zostać wzmocniony i wykorzystany poprzez podjęcie wskazanych działań.

Kolejną znaczącą przestrzenią publiczną w mieście jest Park im. Jana Pawła II, znajdujący się w rejonie ulic Powstańców Wielkopolskich i Poznańskiej, tuż przy kościele pw. św. Mikołaja. Jest to ogólnodostępny park obejmujący zróżnicowaną gatunkowo zielenią wysoką, średnią i niską oraz tereny trawiaste. Infrastrukturę rekreacyjną na jego obszarze tworzą ścieżki, ławki i plac zabaw. Atrakcyjne położenie w centralnej części miasta jest jedną z głównych zalet parku. Do innych zalicza się m.in.: znaczny udział zieleni, dostępność komunikacyjną, a także dużą powierzchnię, która stwarza szerokie możliwości rewitalizacji. Niestety przestrzeń ta jest rzadko odwiedzana przez turystów i mieszkańców gminy. Wbrew wielu walorom stanowi miejsce nieaktywne. Jak się wydaje, przyczyną takiego stanu rzeczy może być np. duże zacienienie lub niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjną. Jednoznaczne ustalenie przyczyny małej aktywności społecznej w parku wymaga pogłębionej analizy czynników problemowych. Należy zaznaczyć, że park im. Jana Pawła II został oceniony nieco gorzej niż okolice Wyspy Kasztelańskiej. Ma jednak bardzo duży potencjał jako przestrzeń publiczna. W celu poprawy sytuacji, w jakiej znajduje się park, warto rozważyć podjęcie takich działań, jak: doposażenie terenu w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (np. przez dodanie ławek i urządzeń sportowych oraz poszerzenie ścieżek), urządzenie przestrzeni integrującej, uporządkowanie i wizualne uatrakcyjnienie przestrzeni nieestetycznych i zaniedbanych, a także pobudzenie aktywności społecznej w parku (np. poprzez organizację wydarzeń kulturalnych i rekreacyjno-sportowych).

Najważniejszą przestrzenią publiczną w mieście jest bez wątpienia rynek, na którym znajduje się zabytkowy ratusz miejski. Rynek w Krobi, podobnie jak omówione wcześniej tereny, jest częścią historycznie ukształtowanego założenia urbanistycznego. Walory kulturowe stanowią najmocniejszą stronę tej przestrzeni. Jest ona kompozycyjnie spójna i czytelna. Stanowi miejsce interesujące, które skupia różne formy aktywności. Z drugiej strony niestety krobowski rynek jest przestrzenią niepokojącą i hałaśliwą. Nie daje on poczucia bezpieczeństwa i spokoju. Nie zaprasza mieszkańców i przyjezdnych, nie ułatwia im też kontaktów społecznych, lecz ich „przegania”, zmusza do odejścia. Przyczyną wielu

problemów przestrzennych i społecznych tego obszaru jest z pewnością komunikacja samochodowa, która dominuje w analizowanej przestrzeni: duży ruch pojazdów powoduje hałas i stwarza zagrożenie bezpieczeństwa przechodniów, a nadmierna ilość i niewłaściwe usytuowanie parkingów zniechęcają do podejmowania działań opcjonalnych przez mieszkańców i turystów. Należy podkreślić, że rynek w Krobi jest jedną z najgorzej ocenianych przestrzeni publicznych w całej gminie. Niemniej jednak potencjał tego miejsca można określić jako bardzo duży. W celu jego wykorzystania oraz uczynienia z krobskiego rynku „wizytówką” miasta i gminy, wskazane jest m.in. podjęcie następujących działań: zmiana organizacji ruchu samochodowego, ograniczenie powierzchni dróg i parkingów, restauracja niektórych budynków w pierzejach rynku, wprowadzenie większej ilości zieleni, stworzenie lepszych warunków do kontaktów międzyludzkich poprzez zaaranżowanie przestrzeni społecznej.

Zidentyfikowane przestrzenie publiczne zostały uznane za ważne ze społecznego punktu widzenia (por. ryc. 37). Wśród nich można wyróżnić kilka charakterystycznych typów, a mianowicie: świetlice wiejskie, place zabaw, tereny sportowo-rekreacyjne i place wiejskie. Warto dodać, że kilka terenów poddanych analizie i ocenie stanowi połączenie różnych typów. Co ważne, w obrębie wszystkich wiejskich przestrzeni publicznych zauważalne są pewne problemy przestrzenne i społeczne. Otóż tereny te są na ogół niewłaściwie zagospodarowane i niewystarczająco wyposażone w infrastrukturę rekreacyjną, sanitarną itp. Z reguły są niedostosowane do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców gminy i umożliwiają tylko aktywność okazjonalną. Często są w złym stanie technicznym i wizualnym. Brakuje w nich również miejsc o charakterze społecznym. Dostęp do niektórych jest ograniczony (np. do ogrodzonych placów zabaw i zamykanych świetlic), co zmusza mieszkańców wsi do spędzania wolnego czasu w miejscach nieprzystosowanych pod tym względem (np. we wiatach przystanków autobusowych). Jak się wydaje, najpoważniejszym problemem w zakresie przestrzeni publicznych na terenach wiejskich gminy Krobia jest ich wyraźnie dostrzegalny niedobór. Brakuje terenów do wypoczynku, rekreacji i sportu. Brak jest również terenów reprezentacyjnych, z którymi mieszkańcy wiejskiej części gminy mogliby się utożsamiać, a zarazem na których mogliby się spotykać, organizować imprezy itp. Niemniej jednak należy podkreślić, że nielicznie występujące przestrzenie publiczne na terenach wiejskich, o których mowa, mimo wielu problemów, nie zostały aż tak nisko ocenione, jak mogłoby się wydawać. Pozytywnie postrzegane cechy wiążą się głównie z położeniem, zainteresowaniem wśród mieszkańców oraz dużym potencjałem kulturowym i społecznym. Oprócz tworzenia całkiem nowych przestrzeni społecznych wskazane jest podejmowanie m.in. takich działań, jak remonty istniejącej infrastruktury społecznej, doposażenie terenów w niezbędne urządzenia oraz pobudzanie aktywności społecznej (np. poprzez organizację różnych imprez kulturalnych).

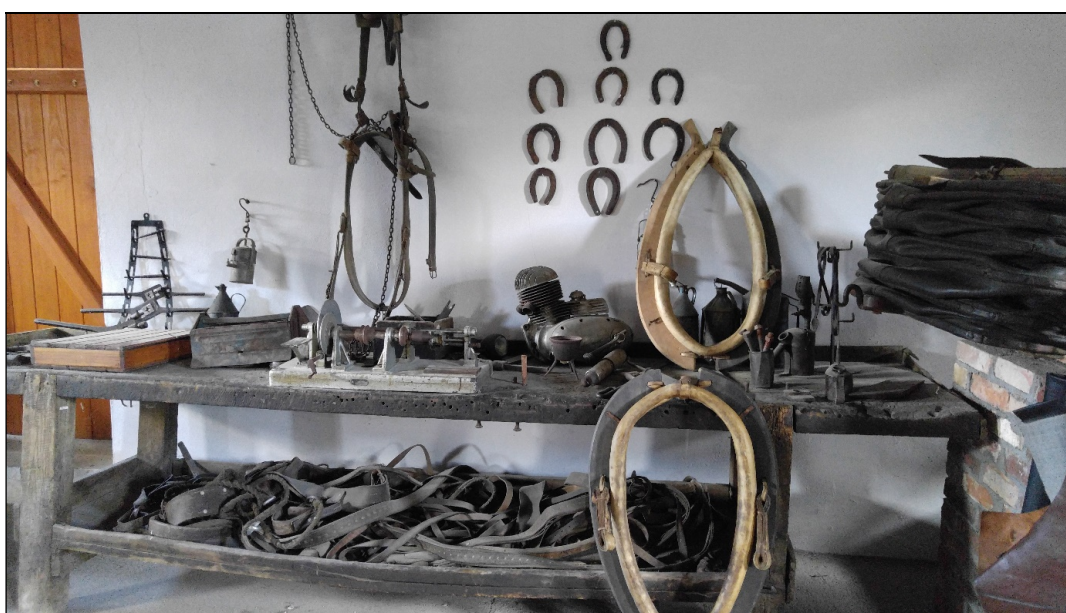
Zarówno na wsiach, jak i w mieście występują dość poważne problemy dotyczące przestrzeni publicznych. Po pierwsze jest ich za mało w stosunku do potencjału społecznego i kulturowego, jakim dysponuje gmina. Zauważalna jest również dysproporcja w rozmieszczeniu tych przestrzeni między północną częścią gminy (wraz z miastem) a południową częścią, w której brak terenów o charakterze społecznym jest bardziej dostrzegalny. Wiele z przeanalizowanych przestrzeni publicznych pozostaje w złym stanie technicznym i wizualnym. Przestrzenie te są zazwyczaj niedostosowane do rosnących potrzeb rekreacyjnych i kulturalnych mieszkańców gminy. Brakuje w ich obrębie miejsc integrujących i zachęcających do aktywności społecznej. Często są one niewystarczająco wyposażone i niewłaściwie zagospodarowane. Podsumowując można stwierdzić, że poważnym problemem jest niewykorzystany potencjał przestrzeni publicznych w gminie Krobia. Mimo wielu walorów kulturowych przestrzenie tego typu są nieatrakcyjne zarówno pod względem wyglądu, jak i oferty społecznej. Wobec powyższego opisanego stanu rzeczy nie ulega wątpliwości, iż koniecznym jest podjęcie pewnych kroków naprawczych w kwestii przestrzeni publicznych. Po pierwsze należy zwiększyć ich ilość, a po drugie zadbać o poprawę jakości zagospodarowania i pobudzenie społeczne już istniejących przestrzeni publicznych.

Szczególną uwagę zwrócono na poprzemysłowy teren zlokalizowany w miejscowości Pudliszki, który mógłby pełnić funkcję przestrzeni publicznej. Nazwany w opracowaniu *Starą Cegielnią* stanowi miejsce potencjalnie atrakcyjne dla większości mieszkańców gminy. Znajduje się tam jedyny zbiornik wodny (powyrobiskowy) wraz z terenem zieleni o zróżnicowanej rzeźbie terenu, który można wykorzystać na cele rekreacyjno-sportowe. Istniejące budynki (wymagające remontu) stanowią

obiekty, które można wykorzystać na różne cele. Teren może być wykorzystany przez wędkarzy, konieczne jest wówczas budowa pomostów pływających (bowiem głębokość stawu powyrobiskowego wynosi 8 metrów). Może być także wykorzystany na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, krótki szlak „śladami pomidora”, salki konferencyjne, miejsca noclegowe, sale warsztatowe, miejsca lokalnych wydarzeń, bibliotekę. Istniejące obiekty można zaadoptować tworząc *Muzeum Starej Cegielni*. Owe muzeum może być uzupełnione wzorowane na CERIP Mniszki. Centrum Edukacji Regionalnej i Przyrodniczej w Miniszkach to założony w wyremontowanych, zabytkowych budynkach folwarcznych ośrodek, w którym można zobaczyć warsztaty pokazowe ginących zawodów – kowalski, bednarski, szewski, garncarski, wikliniarski, stanowisko pszczelarza, dawną szkołę, sklep kolonialny. Tematyczne pomieszczenia (sale) zorganizowali sami mieszkańcy, którzy zebrali stare rzeczy i zaaranżowali funkcjonalne wnętrza dawnego sklepu, poczty czy warsztatu (patrz fotografie 1-4). Należy dodać, że do niniejszej Diagnozy stanu i kierunków rozwoju gminy Krobia dołączona jest autorska Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Starej Cegielni w Pudliszkach (opracowanie stanowi odrębny dokument).

Fot. 1. CERIP Mniszki – wnętrze kawiarni. Źródło: własne.

Fot. 2. CERIP Mniszki – wnętrze warsztatu kowala. Źródło: własne.

Fot. 3. CERIP Mniszki – wnętrze warsztatu cieśli. Źródło: własne.

Fot. 4. CERIP Mniszki – sklep kolonialny. Źródło: własne.

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie		
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☒	☐	umożliwia aktywność pozadomową		
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych		
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań opcjonalnych		
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☒	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność	
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)		
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☐	dostępna dla każdego		
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne		
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☒	ułatwiający kontakt społeczny		
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność	
niewygodne	☐	☐	☐	☒	wygodne		
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe		
aspoleczne	☐	☐	☐	☒	prospołeczne		
nieużyteczne	☐	☐	☐	☒	użyteczne		
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość	
zniszczone, zepsute	☐	☐	☒	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane		
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☐	☒	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo	
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	pewne, bez zagrożeń		
niespokojne	☐	☐	☐	☒	spokojne		
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☐	☒	przyjemne		
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	gromadzące, przyciągające		
separujące	☐	☐	☐	☒	integrujące	czytelność	
odstraszające	☐	☐	☐	☒	zapraszające		
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	kompozycyjnie zgodne		
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	ułatwiający orientację	estetyczność	
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	czytelne		
proste	☐	☐	☒	☐	ekskluzywne		
brzydkie	☐	☐	☐	☒	piękne, ładne		
surowe	☐	☐	☒	☐	idylliczne		
brudne	☐	☐	☐	☒	czyste	wrażliwość	
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	przyjemne		
deprymujące	☐	☐	☒	☐	podnoszące, wznioste		
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	uspokajające, odprężające		
negatywne	☐	☐	☐	☒	pozytywne		
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	pachnące		
hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	ciche		
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	spokojne, łagodzące		
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	radykałne		
mało interesujące, nieciekawe	☐	☒	☐	☐	interesujące, ciekawe		

Ryc. 39. Dyferencjał semantyczny – ciąg spacerowy wokół Wyspy Kasztelańskiej (1).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie		
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową		
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych		
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań opcjonalnych		
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☒	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność	
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☒	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)		
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☐	dostępna dla każdego		
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne		
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☒	ułatwiający kontakt społeczny		
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność	
niewygodne	☐	☐	☐	☒	wygodne		
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe		
aspoleczne	☐	☐	☐	☒	prospołeczne		
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	użyteczne		
w złym stanie technicznym (niepoprawnie technicznie)	☐	☐	☐	☒	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość	
zniszczone, zepsute	☐	☐	☒	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane		
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☐	☒	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany		
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń		
niespokojne	☐	☐	☐	☒	spokojne		
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☐	☒	przyjemne	bezpieczeństwo	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	gromadzące, przyciągające		
separujące	☐	☐	☒	☐	integrujące		
odstrasające	☐	☐	☒	☐	zapraszające		
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☐	kompozycyjnie zgodne		
utrudniające orientację	☐	☐	☐	☒	ułatwiający orientację	czytelność	
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	czytelne		
proste	☐	☐	☒	☐	ekskluzywne		
brzydkie	☐	☐	☐	☒	piękne, ładne		
surowe	☐	☐	☐	☒	idylliczne		
brudne	☐	☐	☐	☒	czyste	wrażeniowość	
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	przyjemne		
deprymujące	☐	☐	☐	☒	podnoszące, wzniosłe		
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	uspokajające, odprężające		
negatywne	☐	☐	☐	☒	pozytywne		
śmierdzące	☐	☐	☐	☒	pachnące	wrażeniowość	
hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	ciche		
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	spokojne, łagodzące		
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	radikalne		
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☒	interesujące, ciekawe		

Ryc. 40. Dyferencjał semantyczny – Park im. Jana Pawła II (2).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☒	☐	☐	☐	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☒	☐	☐	☐	☐	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☒	☐	☐	☐	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☒	☐	☐	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☒	☐	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☐	☒	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☒	☐	☐	☐	☐	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność
niewygodne	☐	☐	☒	☐	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☒	☐	☐	☐	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	
aspołeczne	☐	☐	☐	☒	☐	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☒	☐	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawnie technicznie)	☐	☐	☒	☐	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość
zniszczone, zepsute	☐	☐	☒	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☒	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☒	☐	☐	☐	pewne, bez zagrożeń	
niespokojne	☒	☐	☐	☐	☐	spokojne	
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☒	☐	☐	przyjemne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☒	☐	integrujące	czytelność
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☐	☒	kompozycyjnie zgodne	estetyczność
utrudniające orientację	☐	☐	☐	☐	☒	ułatwiający orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☐	☒	czytelne	wrażeniowość
proste	☐	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	
brzydkie	☐	☐	☒	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☒	☐	☐	☐	czyste	
nieprzyjemne	☐	☒	☐	☐	☐	przyjemne	wrażeniowość
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☒	☐	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☒	☐	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	☐	pachnące	
hałaśliwe	☒	☐	☐	☐	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☒	☐	☐	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	☐	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☒	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 41. Dyferencjał semantyczny – rynek w Krobi (3).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie		
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	umożliwia aktywność pozadomową		
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych		
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych		
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności		
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☒	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	praktyczność	
nie dostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	dostępna dla każdego		
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne		
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	ułatwiający kontakt społeczny		
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	przydatne (potrzebne)		
niewygodne	☐	☐	☒	☐	wygodne		
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	niezawodność	
aspołeczne	☐	☐	☐	☐	prospołeczne		
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	użyteczne		
w złym stanie technicznym (niepoprawnie technicznie)	☐	☐	☐	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)		
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane		
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany		
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	pewne, bez zagrożeń	bezpieczeństwo	
niespokojne	☐	☐	☐	☒	spokojne		
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☐	☒	przyjemne		
rozpraszające	☐	☐	☐	☐	gromadzące, przyciągające		
separujące	☐	☐	☐	☐	integrujące		
odstrasające	☐	☐	☐	☒	zapraszające		
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☒	☐	kompozycyjnie zgodne	czytelność	
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	ułatwiający orientację		
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	czytelne		
proste	☐	☐	☒	☐	ekskluzywne	estetyczność	
brzydkie	☐	☐	☒	☐	piękne, ładne		
surowe	☐	☐	☒	☐	idylliczne		
brudne	☐	☐	☐	☒	czyste		
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	przyjemne	wrażeniowość	
deprymujące	☐	☐	☒	☐	podnoszące, wzniosłe		
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	uspokajające, odprężające		
negatywne	☐	☐	☐	☒	pozytywne		
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	pachnące		
hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	ciche		
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☐	spokojne, łagodzące		
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	radikalne		
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☒	interesujące, ciekawe		

Ryc. 42. Dyferencjał semantyczny – plac zabaw w Pudliszkach (5).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie		
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową		
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań koniecznych		
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych		
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności		
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☒	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	praktyczność
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	☒	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	
niewygodne	☐	☐	☒	☐	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	niezawodność
aspołeczne	☐	☐	☐	☐	☒	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☒	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☒	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	bezpieczeństwo
niespokojne	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne	
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☐	☐	☒	przyjemne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☒	☐	integrujące	
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	☐	kompozycyjnie zgodne	czytelność
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiający orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	☐	czytelne	
proste	☐	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	estetyczność
brzydkie	☐	☐	☐	☒	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☐	☐	☒	☐	czyste	
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	wrażeniowość
deprymujące	☐	☐	☐	☒	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☐	☒	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	☐	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☒	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 43. Dyferencjał semantyczny – tereny rekreacyjne w Pudliskach (6).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie		
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	umożliwia aktywność pozadomową		
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań koniecznych		
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych		
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☒	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności		
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☒	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	praktyczność	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☐	dostępna dla każdego		
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne		
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	ułatwiający kontakt społeczny		
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	przydatne (potrzebne)		
niewygodne	☐	☒	☐	☐	wygodne		
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	niezawodność	
aspoleczne	☐	☐	☐	☐	prospołeczne		
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	użyteczne		
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☒	☐	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)		
zniszczone, zepsute	☐	☒	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	trwałość	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☒	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany		
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	bezpieczeństwo	
niespokojne	☐	☐	☐	☒	spokojne		
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☒	☐	przyjazne		
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	gromadzące, przyciągające		
separujące	☐	☐	☐	☒	integrujące		
odstraszające	☐	☐	☒	☐	zapraszające		
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	kompozycyjnie zgodne	czytelność	
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	ułatwiający orientację		
nieczytelne	☐	☐	☒	☐	czytelne		
proste	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	estetyczność	
brzydkie	☐	☒	☐	☐	piękne, ładne		
surowe	☐	☐	☒	☐	idylliczne		
brudne	☐	☐	☒	☐	czyste		
nieprzyjemne	☐	☐	☒	☐	przyjemne	wrażeniowość	
deprymujące	☐	☐	☒	☐	podnoszące, wzniosłe		
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☒	☐	uspokajające, odprężające		
negatywne	☐	☐	☐	☒	pozytywne		
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	pachnące		
hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	ciche		
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☐	spokojne, łagodzące		
konserwatywne	☐	☐	☐	☐	radikalne		
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☒	☐	interesujące, ciekawe		

Ryc. 44. Dyferencjał semantyczny – plac zabaw i boisko przy przedszkolu w Żychlewie (7, 8).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☒	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☒	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	praktyczność
niedostępne dla każdego	☐	☐	☒	☐	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	☐	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☒	☐	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	
niewygodne	☐	☐	☐	☒	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	niezawodność
aspołeczne	☐	☐	☐	☒	☐	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	
zniszczone, zepsute	☐	☐	☒	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☐	☒	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	bezpieczeństwo
niespokojne	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne	
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☐	☒	☐	przyjazne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☐	☒	integrujące	
odstraszające	☐	☐	☐	☒	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	☐	kompozycyjnie zgodne	czytelność
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiający orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	☐	czytelne	
proste	☐	☐	☐	☒	☐	ekskluzywne	estetyczność
brzydkie	☐	☐	☐	☒	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☐	☒	☐	idylliczne	
brudne	☐	☐	☐	☒	☐	czyste	
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	wrażeniowość
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☒	☐	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☐	☒	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☒	☐	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	☐	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☒	☐	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 45. Dyferencjał semantyczny – świetlica i plac zabaw w Bukownicy(10).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☐	☒	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☒	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	☐	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	☒	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność
niewygodne	☐	☐	☐	☒	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	
aspołeczne	☐	☐	☐	☐	☒	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☒	☐	☐	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość
zniszczone, zepsute	☐	☒	☐	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☒	☐	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☒	☐	☐	pewne, bez zagrożeń	
niespokojne	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne	
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☒	☐	integrujące	czytelność
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	☐	kompozycyjnie zgodne	
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiający orientację	estetyczność
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	☐	czytelne	
proste	☐	☒	☐	☐	☐	ekskluzywne	
brzydkie	☐	☐	☒	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☒	☐	☐	☐	czyste	wrażeniowość
nieprzyjemne	☐	☐	☒	☐	☐	przyjemne	
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☒	☐	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☐	☐	☒	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☒	☐	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 46. Dyferencjał semantyczny – świetlica i plac w Pijanowicach (11, 12).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☒	☐	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☒	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☒	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☒	☐	☐	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☒	☐	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność
niewygodne	☐	☐	☐	☒	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	
aspoleczne	☐	☐	☐	☐	☒	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☒	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☐	☐	☒	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	
niespokojne	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne	
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☐	☒	☐	przyjazne	
rozpraszające	☐	☐	☒	☐	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☒	☐	integrujące	czytelność
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☒	☐	☐	kompozycyjnie zgodne	
utrudniające orientację	☐	☐	☐	☒	☐	ułatwiający orientację	estetyczność
nieczytelne	☐	☐	☒	☐	☐	czytelne	
proste	☐	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	
brzydkie	☐	☐	☒	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☐	☐	☒	☐	czyste	wrażeniowość
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☒	☐	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☒	☐	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☒	☐	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	☐	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☒	☐	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 47. Dyferencjał semantyczny – świetlica i skwer w Starej Krobi (13, 14).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☐	umożliwia schronienie		
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	umożliwia aktywność pozadomową		
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych		
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych		
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność	
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)		
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☐	dostępna dla każdego		
kolizyjne	☐	☐	☐	☐	bezkolizyjne		
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	ułatwiający kontakt społeczny		
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	przydatne (potrzebne)	niezawodność	
niewygodne	☐	☐	☐	☐	wygodne		
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe		
aspołeczne	☐	☐	☐	☐	prospołeczne		
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	użyteczne		
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość	
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane		
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo	
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☐	pewne, bez zagrożeń		
niespokojne	☐	☐	☐	☐	spokojne		
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☐	☐	przyjemne		
rozpraszające	☐	☐	☐	☐	gromadzące, przyciągające		
separujące	☐	☐	☐	☐	integrujące	czytelność	
odstraszające	☐	☐	☐	☐	zapraszające		
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☐	kompozycyjnie zgodne		
utrudniające orientację	☐	☐	☐	☐	ułatwiający orientację		
nieczytelne	☐	☐	☐	☐	czytelne		
proste	☐	☐	☐	☐	ekskluzywne	estetyczność	
brzydkie	☐	☐	☐	☐	piękne, ładne		
surowe	☐	☐	☐	☐	idylliczne		
brudne	☐	☐	☐	☐	czyste		
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☐	przyjemne		
deprymujące	☐	☐	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	wrażeniowość	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☐	uspokajające, odprężające		
negatywne	☐	☐	☐	☐	pozytywne		
śmierdzące	☐	☐	☐	☐	pachnące		
hałaśliwe	☐	☐	☐	☐	ciche		
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☐	spokojne, łagodzące		
konserwatywne	☐	☐	☐	☐	radikalne		
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☐	interesujące, ciekawe		

Ryc. 48. Dyferencjał semantyczny – skwer i parking przed kościołem w Domachowie (15).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☒	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☐	☒	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☐	☒	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	☒	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność
niewygodne	☐	☐	☐	☐	☒	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	
aspołeczne	☐	☐	☐	☐	☒	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☒	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☒	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	
niespokojne	☐	☐	☐	☐	☒	spokojne	
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☐	☐	☒	przyjazne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☐	☒	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☐	☒	integrujące	czytelność
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☐	☒	kompozycyjnie zgodne	
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiający orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☐	☒	czytelne	
proste	☐	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	estetyczność
brzydkie	☐	☐	☒	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☐	☐	☐	☒	czyste	
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	wrażeniowość
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	☐	radykałne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☒	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 49. Dyferencjał semantyczny – świetlica w Domachowie (16).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☒	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☐	☒	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☐	☒	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	praktyczność
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	☒	ułatwiające kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	
niewygodne	☐	☐	☐	☐	☒	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	niezawodność
aspołeczne	☐	☐	☐	☐	☒	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☒	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☒	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	bezpieczeństwo
niespokojne	☐	☐	☐	☐	☒	spokojne	
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☐	☐	☒	przyjazne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☐	☒	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☐	☒	integrujące	
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☐	☒	kompozycyjnie zgodne	czytelność
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiające orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☐	☒	czytelne	
proste	☐	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	estetyczność
brzydkie	☐	☐	☒	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☐	☐	☐	☒	czyste	
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	wrażeniowość
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	☐	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☒	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 50. Dyferencjał semantyczny – świetlica w Sułkowicach (18).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☒	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☒	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☒	☐	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	☐	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☒	☐	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność
niewygodne	☐	☐	☐	☒	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	
aspoleczne	☐	☐	☐	☒	☐	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość
zniszczone, zepsute	☐	☐	☒	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☐	☒	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	
niespokojne	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne	
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☐	☒	☐	przyjazne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☐	☒	integrujące	czytelność
odstraszające	☐	☐	☐	☒	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	☐	kompozycyjnie zgodne	estetyczność
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiający orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	☐	czytelne	wrażeniowość
proste	☐	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	
brzydkie	☐	☐	☒	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☐	☐	☒	☐	czyste	
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	wrażeniowość
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☒	☐	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☐	☒	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☒	☐	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☐	☐	☒	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☒	☐	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 51. Dyferencjał semantyczny – plac zabaw w Sułkowicach (19).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☒	☐	☐	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☒	☐	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☒	☐	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	praktyczność
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	☐	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☒	☐	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	
niewygodne	☐	☐	☒	☐	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	niezawodność
aspoleczne	☐	☐	☐	☒	☐	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☒	☐	☐	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	
zniszczone, zepsute	☐	☒	☐	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☒	☐	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	bezpieczeństwo
niespokojne	☐	☐	☒	☐	☐	spokojne	
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☒	☐	☐	przyjazne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☒	☐	integrujące	
odstrasżające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	☐	kompozycyjnie zgodne	czytelność
utrudniające orientację	☐	☐	☐	☒	☐	ułatwiający orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	☐	czytelne	
proste	☐	☒	☐	☐	☐	ekskluzywne	estetyczność
brzydkie	☐	☒	☐	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☒	☐	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☒	☐	☐	☐	czyste	
nieprzyjemne	☐	☐	☒	☐	☐	przyjemne	wrażeniowość
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☒	☐	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☐	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☐	☐	☐	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☒	☐	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 52. Dyferencjał semantyczny – świetlica oraz plac wiejski wraz ze sceną w Posadowie (20).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie		
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową		
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań koniecznych		
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☒	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych		
zniechęca do aktywności	☐	☐	☒	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności		
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☒	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	praktyczność	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	dostępna dla każdego		
kolizyjne	☐	☐	☒	☐	bezkolizyjne		
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☒	ułatwiający kontakt społeczny		
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)		
niewygodne	☐	☐	☐	☒	wygodne		
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	niezawodność	
aspoleczne	☐	☐	☐	☒	prospołeczne		
nieużyteczne	☐	☐	☐	☒	użyteczne		
w złym stanie technicznym (niepoprawnie technicznie)	☐	☐	☐	☒	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)		
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☒	niezniszczone, odnowione, odmalowane		
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☐	☒	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany		
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	bezpieczeństwo	
niespokojne	☐	☐	☒	☐	spokojne		
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☐	☒	przyjazne		
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	gromadzące, przyciągające		
separujące	☐	☐	☒	☐	integrujące		
odstraszające	☐	☐	☐	☒	zapraszające		
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	kompozycyjnie zgodne	czytelność	
utrudniające orientację	☐	☐	☐	☒	ułatwiający orientację		
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	czytelne		
proste	☐	☐	☒	☐	ekskluzywne	estetyczność	
brzydkie	☐	☐	☐	☒	piękne, ładne		
surowe	☐	☐	☐	☒	idylliczne		
brudne	☐	☐	☐	☒	czyste		
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	przyjemne	wrażeniowość	
deprymujące	☐	☐	☒	☐	podnoszące, wzniosłe		
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	uspokajające, odprężające		
negatywne	☐	☐	☐	☒	pozytywne		
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	pachnące		
hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	ciche		
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	spokojne, łagodzące		
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	radikalne		
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☒	☐	interesujące, ciekawe		

Ryc. 53. Dyferencjał semantyczny – aleja w Posadowie (21).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☒	☐	☐	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☒	☐	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☒	☐	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☒	☐	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☒	☐	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność
niewygodne	☐	☐	☒	☐	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	
aspołeczne	☐	☐	☐	☒	☐	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☒	☐	☐	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość
zniszczone, zepsute	☐	☒	☐	☐	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☒	☐	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	
niespokojne	☐	☐	☒	☐	☐	spokojne	
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☒	☐	☐	przyjemne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☒	☐	integrujące	czytelność
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	☐	kompozycyjnie zgodne	
utrudniające orientację	☐	☐	☐	☒	☐	ułatwiający orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	☐	czytelne	
proste	☐	☒	☐	☐	☐	ekskluzywne	estetyczność
brzydkie	☐	☒	☐	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☒	☐	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☒	☐	☐	☐	czyste	
nieprzyjemne	☐	☐	☒	☐	☐	przyjemne	
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	wrażeniowość
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☒	☐	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☐	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☐	☐	☐	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☒	☐	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 54. Dyferencjał semantyczny – świetlica i plac wiejski w Potarzycy (22).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☒	☐	umożliwia schronienie		
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową		
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	spełnia warunki dla działań koniecznych		
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych		
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☐	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności		
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☒	☐	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	praktyczność
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	☒	ułatwiające kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	
niewygodne	☐	☐	☒	☐	☐	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	niezawodność
aspołeczne	☐	☐	☐	☐	☒	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☒	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☒	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	bezpieczeństwo
niespokojne	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne	
nieprzyjazne, złowrogie	☐	☐	☐	☐	☒	przyjazne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☒	☐	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☒	☐	integrujące	
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☒	☐	kompozycyjnie zgodne	czytelność
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiające orientację	
nieczytelne	☐	☐	☐	☒	☐	czytelne	
proste	☐	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	estetyczność
brzydkie	☐	☐	☐	☒	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☐	☐	☒	☐	czyste	
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	wrażeniowość
deprymujące	☐	☐	☐	☒	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☐	☒	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☐	☒	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	☐	radikalne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☒	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 55. Dyferencjał semantyczny – tereny rekreacyjne we Włostowie (23).

wartości NEGATYWNE	-2	-1	0	+1	+2	wartości POZYTYWNE	
nie umożliwia odpoczynku	☐	☐	☐	☒	☐	umożliwia odpoczynek	funkcjonalność
nie umożliwia schronienia	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia schronienie	
nie zachęca do aktywności pozadomowej	☐	☐	☐	☐	☒	umożliwia aktywność pozadomową	
nie spełnia warunków dla działań koniecznych	☐	☐	☐	☒	☐	spełnia warunki dla działań koniecznych	
nie spełnia warunków dla działań opcjonalnych	☐	☐	☒	☐	☐	spełnia warunki dla działań opcjonalnych	
zniechęca do aktywności	☐	☐	☐	☐	☒	angażuje, zachęca, stymuluje do aktywności	praktyczność
niekomfortowe (niewygodne) (brak miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	☐	☐	☐	☐	☒	komfortowe (wygodne, dużo miejsc do stania, siedzenia i chodzenia)	
niedostępne dla każdego	☐	☐	☐	☒	☐	dostępna dla każdego	
kolizyjne	☐	☐	☐	☐	☒	bezkolizyjne	
utrudniające kontakt społeczny	☐	☐	☐	☐	☒	ułatwiający kontakt społeczny	
nieprzydatne (niepotrzebne)	☐	☐	☐	☐	☒	przydatne (potrzebne)	niezawodność
niewygodne	☐	☐	☐	☐	☒	wygodne	
zaciemnione, zanieczyszczone, hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	nasłonecznione, niezanieczyszczone, niehałaśliwe	
aspołeczne	☐	☐	☐	☐	☒	prospołeczne	
nieużyteczne	☐	☐	☐	☐	☒	użyteczne	
w złym stanie technicznym (niepoprawne technicznie)	☐	☐	☐	☒	☐	w dobrym stanie technicznym (sprawne technicznie)	trwałość
zniszczone, zepsute	☐	☐	☐	☒	☐	niezniszczone, odnowione, odmalowane	
wymagające remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	☐	☒	☐	☐	☐	niewymagające renowacji, remontu, modernizacji, konserwacji, wymiany	bezpieczeństwo
niepewne, poczucie zagrożenia	☐	☐	☐	☒	☐	pewne, bez zagrożeń	
niespokojne	☐	☐	☐	☐	☒	spokojne	
nieprzyjemne, złowrogie	☐	☐	☐	☐	☒	przyjemne	
rozpraszające	☐	☐	☐	☐	☒	gromadzące, przyciągające	
separujące	☐	☐	☐	☐	☒	integrujące	czytelność
odstraszające	☐	☐	☒	☐	☐	zapraszające	
kompozycyjnie niezgodne	☐	☐	☐	☐	☒	kompozycyjnie zgodne	
utrudniające orientację	☐	☐	☒	☐	☐	ułatwiający orientację	estetyczność
nieczytelne	☐	☐	☐	☐	☒	czytelne	
proste	☐	☐	☒	☐	☐	ekskluzywne	
brzydkie	☐	☐	☒	☐	☐	piękne, ładne	
surowe	☐	☐	☒	☐	☐	idylliczne	
brudne	☐	☐	☐	☐	☒	czyste	wrażeniowość
nieprzyjemne	☐	☐	☐	☒	☐	przyjemne	
deprymujące	☐	☐	☒	☐	☐	podnoszące, wzniosłe	
drażniące, irytujące, przeszkadzające	☐	☐	☐	☒	☐	uspokajające, odprężające	
negatywne	☐	☐	☐	☒	☐	pozytywne	
śmierdzące	☐	☐	☒	☐	☐	pachnące	
hałaśliwe	☐	☐	☒	☐	☐	ciche	
niespokojne, poruszające, pobudzające	☐	☐	☐	☒	☐	spokojne, łagodzące	
konserwatywne	☐	☐	☒	☐	☐	radykałne	
mało interesujące, nieciekawe	☐	☐	☐	☒	☐	interesujące, ciekawe	

Ryc. 56. Dyferencjał semantyczny – świetlice w Gogolewie (24, 25).

ROZDZIAŁ 6. ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY I POTENCJAŁY NA TERENIE GMINY KROBIA

Na terenie gminy Krobia mają miejsce niepokojące zjawiska demograficzne, społeczne, ekonomiczne i przestrzenne. Szczegółowy (tematyczny) wykaz problemów i potencjałów gminy ujęty jest na końcu poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania. Tu zostaną przytoczone jedynie bardzo ogólne wnioski.

Widoczny jest spadek liczby urodzeń, zmniejszająca się liczba zawieranych małżeństw oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Może to w przyszłości wpłynąć na zmianę zapotrzebowania na usługi zdrowia, oświaty i handlu. Wzrośnie zapotrzebowanie na ośrodki zdrowia (przychodnie), pomoc społeczną, konieczne będą działania w ramach usług oświaty, wzrośnie natomiast preferencja na usługi typu podstawowego. Biorąc pod uwagę złą prognozę demograficzną, niską jakość i niewystarczającą ilość infrastruktury społecznej (na obszarach wiejskich) można przypuszczać iż jakość życia i zamieszkania mieszkańców gminy nie ulegnie znacznej poprawie. Niepokojące ruchy migracyjne mogą być związane z brakiem wystarczającej ilości miejsc pracy, brakiem stabilizacji rynku pracy oraz niskim poziomem wynagrodzeń.

Bezrobocie, niskie tempo rozwoju sektora prywatnego, mała aktywność w pozyskiwaniu inwestycji zagranicznych, niewielkie działania władz w zakresie poprawy warunków rozwoju przedsiębiorczości lub w tworzeniu przyjaznego środowiska dla aktywności gospodarczej mieszkańców nie stwarza dobrych warunków do podejmowania decyzji ekonomicznych. Obszar gminy Krobia nie należy do obszarów cechujących się wielkim zróżnicowaniem struktur gospodarczych (wielofunkcyjnością) ani dobrym poziomem sektora usług. Choć społeczności lokalne są dobrze zorganizowane, ale brakuje aktywności i sprawności działania. Z uwagi na położenie i bliskość większych ośrodków gospodarczych trudno jest mieszkańcom miasta, ale też i wsi, osiągnąć wysoką efektywność podmiotów gospodarczych. Niestety przedsiębiorczość i innowacyjność przegrywa tu ze słabą mobilnością społeczną.

Przedsiębiorcy Krobi borykają się zapewne z trudnościami wynikającymi z bliskości Gostynia oraz Ponieca. Te rozbudowane struktury ekonomiczne wywierają wpływ na specyfikę działalności gospodarczej oraz na konkurencyjność. Zarówno w mieście, jak i na terenie gminy widoczne są braki w inwestycjach infrastrukturalnych (wyposażenie w media, jakość i dostępność systemu transportowo-komunikacyjnego). Choć układ komunikacyjny jest bardzo dobry, to ludność narzeka na system transportu publicznego. Oprócz wymienionych powyżej problemów rozwojowych należy także wspomnieć o efektach raportu o stanie środowiska. Obszar Krobi został wskazany przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego jako zagrożony pod względem stanu gleb.

Problemy w rozwoju są widoczne nie tylko na obszarze miasta, ale także na terenach wiejskich. Analiza wykazała, że niewiele jest na tych obszarach przestrzeni wspólnych, publicznych, integrujących mieszkańców. Czasem takie miejsce pełni teren przykościelny, czasem przystanek autobusowy. Brak jest miejsc dedykowanych przyjeźdnym (do parkowania, postoju, sklep spożywczy). Architektura elementów zagospodarowania jest czasem niespójna, kolorystyka nieodpowiednia. Niewiele jest miejsc dających możliwość aktywnego wypoczynku. Trasy rowerowe czy spacerowe nie są połączone pomiędzy miejscowościami, brak ogólnodostępnych boisk sportowych. Zbyt mało jest miejsc spotkań i miejsc pozwalających na aktywność pozadomową mieszkańców.

Diagnoza stanu istniejącego wskazała na konieczność działań rewitalizacyjnych, zwłaszcza w sferach: społecznej, przestrzennej, środowiskowej i ekonomicznej. Istnieje potrzeba opracowania kompleksowej strategii działań organizacyjnych, inwestycyjnych i modernizacyjnych.

ROZDZIAŁ 7. PODSUMOWANIE

Niniejsze opracowania miało na celu zdiagnozowanie stanu i kierunków rozwoju gminy Krobia, a więc rozpoznanie problemów i potencjałów tkwiących w istniejącej strukturze. Na terenie analizowanej jednostki potrzebne są działania społeczne, poprawiające jakość życia mieszkańców. Ważne jest aby przy działaniach rewitalizacyjnych uwzględnić potrzeby różnych grup społecznych i ich odmienne systemy wartości. Konieczne jest wsparcie dla rozwoju zasobów ludzkich, walki z patologią społeczną, zapobieganie zjawiskom bezrobocia czy bezdomności oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Ze względu na wzrastającą liczbę osób starszych należy wesprzeć tę grupę wiekową inwestycjami związanymi z infrastrukturą społeczną.

Istotą działań naprawczych na danym terenie jest taka organizacja życia gospodarczego, aby aktywność lokalnych podmiotów gospodarczych była większa, aby stwarzać warunki dobrego inwestowania, kreatywności, pomysłowości przedsiębiorczej. Celowe są działania przestrzenno-urbanistyczne, które mają na celu kształtowanie nowej przestrzeni urbanistycznej, poprawę stanu historycznej części miasta w celu zachowania oryginalnej architektury, a także przeobrażenie zwartego obszaru w otwartą społeczną przestrzeń. Wiążą się one z: rozwojem infrastruktury technicznej, poprawą transportu, remontem i renowacją istniejących już zasobów mieszkaniowych. Ważne jest więc podjęcie odpowiednich czynności planistycznych przekładających się na zwiększenie funkcjonalności i lepszej użyteczności terenów zdegradowanych. Należy chronić zasoby kulturowe, pielęgnować dorobek pokoleń ukryty w tradycji, folklorze, historycznej zabudowie, układach ruralistycznych i urbanistycznych.

Działania rewitalizacyjne zmierzać powinny do przestrzennego, środowiskowego i ekonomicznego zharmonizowania przestrzeni miejskiej i wiejskiej, w taki sposób by stwarzać miejsce do aktywności społecznej, miejsce w którym jakość życia ulega ciągłej poprawie i jest akceptowana przez jej użytkowników.